

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

• Příloha: Říjen s Pavlem Kohoutem

10
říjen

2023
43. ročník

Pro pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger Straže 11-13, 1140 Wien**,
platí aktuální pravidla v době konání.

Pondělí 13. 11. v 19:30 **Muž, který stál v cestě** (Česko, 2023, 120 min., anglické nebo německé titulky)

Režie: Petr Nikolaev, scénář: Ivan Fíla, kamera: Ramūnas Greičius, hudba: Michal Novinski
Hrají: Tomáš Töpfer, Zuzana Mauréry, Adrian Jastraban, Alois Švehlík, Jiří Ployhar ml., Dano Heriban, Přemysl Bureš, Jaroslav Mendel, Miroslav Táborský, ad.

Obsah: Strhující příběh lékaře a politika Františka Kriegla zachycuje dramatické události 21. srpna 1968, kdy byl v noci společně s čelními představiteli KSČ (Alexander Dubček, Oldřich Černík, Josef Smrkovský, Josef Špaček, Bohumil Šimon) zatčen a unesen do Moskvy. Byl jediným československým politikem, který se v zajetí i pod hrozbou likvidace postavil Leonidu Iljiči Brežněvovi a nepodepsal Moskevský protokol, dokument, jenž znamenal souhlas s okupací Československa. Filmové drama v hlavní roli s Tomášem Töpferem odhaluje zručnost komunistického režimu se zaměřením na hrdinu pražského jara a nejvyhrocenější úsek jeho života i novodobých dějin Československa.

Pondělí 11. 12. v 18:00 **Pohádka Krakonošovo tajemství** (Česko / Slovensko / Německo, 2022, 99 min., anglické titulky)

Režie: Peter Bebjak, scénář: Barbara Johnsonová, kamera: Martin Žiaran, hudba: Juraj Dobrakov
Hrají: David Švehlík, Leona Skleničková, Jan Nedbal, Ondřej Sokol, Dominika Morávková-Zeleníková, Jakub Prachař, Martin Huba, Diana Mórová, Jakub Barták ad.

Obsah: Na zámek v podhůří Krkonoš přijíždí nový majitel Štěpán (Jakub Prachař) se snoubenkou, krásnou komtesou Blankou (Dominika Morávková) a mladším bratrem Adamem (Jan Nedbal). Cestou kočár nešťastně srazí kolemjdoucí dívku Lidušku (Leona Skleničková), Adam jí pomůže a ona se do něj zamiluje. V horském městečku je ještě jeden nový příchozí, národopisec Jiráček (Ondřej Sokol), který sbírá místní pověsti a nevyhází z údivu nad tím, že zdejší lidé ještě věří v Krakonoše. Sobecký a lakomý Štěpán se dozví od Jiráčka o nevidaných pokladech skrytých v krkonošských horách a je odhodlaný je získat, zvláště když Adam náhodou objeví vlašskou knihu, která pomocí tajných značek popisuje, jak se k nim dostat. Po první neúspěšné výpravě se ukáže tajemný cizinec a nabídne Štěpánovi, že ho k pokladům dovede. Požaduje za to vlašskou knihu a největší

drahý kámen, který najdou. Poklad skutečně objeví, ale Adam zapře drahokam a Štěpán se nehodlá s nikým dělit, chce cizince připravit o život. Cizinec však v rozhodující chvíli odhalí svou pravou tvář. Je to Krakonoš! A víte, kdo je vlastně Krakonoš a jaké je jeho největší tajemství?

Na promítání filmu je třeba se zaregistrovat na e-mailu events.vienna@mzv.cz,
nebo na telefonním čísle **0664 514 33 29**.

Změna programu vyhrazena.

Česká hudební Vídeň 2023

Kulturní klub ve spolupráci s pražskou Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě připravuje v návaznosti na předchozí ročníky koncertního cyklu „Česká hudební Vídeň“ **varhanní recitál**, v jehož rámci se pod vedením Jiřiny Marešové představí pražští studenti hry na varhany. Na koncertu, který je plánován na **polovinu listopadu 2023**, zazní skladby F. Landiniho, G. Frescobaldiho, J. Pachelbela, J. S. Bacha, P. I. Čajkovského a M. P. Musorgského, zpestřené varhanními improvizacemi.

O místě a datu konání varhanního koncertu budete včas informováni obvyklým způsobem.

Předběžný program:

Preludia podle F. Landiniho (varhanní improvizace) (A. Cibulková)

G. Frescobaldi: *Toccata per l'Elevezione* (K. Hlavnička)

J. S. Bach: *Toccata dórská d moll* (K. Hlavnička)

J. S. Bach: *Fuga g moll* (K. Hlavnička)

J. Pachelbel: *Canon* (varhanní zpracování) (A. Walterová)

Duchovní obrazy a preludia (varhanní improvizace) (K. Fotrová)

Toccata na prodlevě podle J. Pachelbela (varhanní improvizace) (V. Holcová)

M. P. Musorgskij: *Velká brána kyjevská* (varhanní úprava) (J. Kortanová)

P. I. Čajkovskij: *Květinový valčík* (z baletu *Louskáček*, varhanní úprava pro čtyři ruce a čtyři nohy) (V. Chvalová – B. Habrová)

Vážené členky a čtenářky, vážení členové a čtenáři Klubu!

MZV ČR se z finančních důvodů rozhodlo opustit prestižní místnosti Českého centra v Herrengasse, a to do konce letošního roku. Pokud jste stejného názoru jako Kulturní klub, tedy že opustit tuto adresu není správným rozhodnutím, podpořte názor Klubu a obraťte se na MZV ČR, nejlépe přímo na ministra zahraničí. Právě zde ve Vídni je nesmírně důležité upozorňovat na Českou republiku a na její přínos celé Evropě.

23. srpna 2023 proběhla valná hromada Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, kdy po příslušných náležitostech byl pro další období zvolen (staro)nový výbor ve složení: Ing. Helena Basler; Mag. Richard Basler, BSc, BA; Mag. Dr. Marie Brandeis; Ing. Gabriela Jakelic; Mag. Pavlína Lössl; Mag. Daniela Makovy Nedas; Mag. Dr. Kweta Ozábalová; Mag. Eva Zeman; revizoři: Ing. Kurt Mattola; Mag. Senta Gerstenberger. Jak vidíte, došlo pouze k výměně revizorů. Poté proběhla diskuse o dalších plánech Kulturního klubu. Klub slaví v příštím roce padesát let od svého založení a toto výročí chceme důstojně oslavit. Chystáme výstavu, koncert, přednášky, pódiové diskuse a mnoho dalšího. Nejdéle se diskutovalo o tom, zda má být vzhledem k všeobecnému zdražování (poštovné, papír, tisk atd.) zvýšen členský příspěvek. **Proto se obračíte na Vás, milí členové a členky, čtenářky a čtenáři, a prosíme Vás o Vaše vyjádření, kterým se budeme řídit.**

První filmový pondělek po letní pauze byl věnován českému filmu z roku 2022 **Poslední závod**. Šlo o pravdivý příběh Hanče, Vrbaty a Ratha, kteří se roku 1913 účastnili lyžařského závodu, jenž se jim stal osudným.

Na listopad připravujeme film **Muž, který stál v cestě** režiséra Petra Nikolaeva. Filmové drama o hrdinovi pražského jara 1968, lékaři a politikovi Františku Krieglovi, v hlavní roli s Tomášem Töpferem, odhaluje zřůdnost komunistického režimu na pozadí nejvyhrocenějšího úseku Krieglova života i novodobých dějin Československa.

Filmovou sezónu zakončíme jako každý rok pohádkou, tentokrát s názvem **Krakonošovo tajemství** režiséra Petera Bebjacka. Nezapomeňte, že se promítá již od 18:00 hodin. Přijďte se podívat, kdo je vlastně Krakonoš a jaké je jeho největší tajemství!

Hezké a osvěžující posezení nad stránkami Klubu Vám přeje

redakce a Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Fejeton	4
Kultura	5
Zajímavosti	32
Události	41
Ekonomika	49
Věda a technika	52
Správy zo Slovenska	61
Sokol & sport	66
Z české a slovenské Vídně a okolí	71
Informace	86
Inzerce	91
Příloha: Říjen s Pavlem Kohoutem	I-II

Na přední straně obálky: **Otakar KUBÍN: Zátisí**, 1922, olej, plátno. Bližší informace o autorovi viz str. 11.

Na zadní straně obálky: **Jan KONÚPEK, Kristus se zjevuje rybářům**, 1913, akvarel. Více k autorovi viz str. 10-11.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
 Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
 Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
 Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 (Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Verlagsort: 1030 Wien
 Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
 Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien, mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax:
 0043-1-79 88 454, e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelic, Eva Kalinová, Ludvík Kavín, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makovy Nedas, P. Václav Sládek O.Cr., DI Tomislav Vašíček, ing. Jiří Zajíček

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes.

Časopis vychází s podporou Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Fejeton Ludvíka Kavína

Vlastně jsem se nikdy nestal příznivcem velkých nákupních center. Nedávno jsem pár dní přebýval na jednom z pražských sídlišť a neměl jsem tam jinou možnost nakoupit nebo posedět v kavárně než právě v jednom z takových center; připadalo mi to tam trochu kramářské, potměněle a cizí, tak trochu v souladu s paneláky, rozhozenými kolem dokola. Kousek od mého vídeňského bydliště „mám“ obchodní centrum, které mi připadá architektonicky i prosvětlením celého objektu přece jen stravitelnější, a navíc jsem na tento komplex dost odkázán: mohu tam vyřídit spoustu věcí, od koupi náhradních klíčů až po návštěvu různých lékařských služeb, nehledě samozřejmě na běžné nákupy.

Občasné nezbytné „procházky“ tímhle obchodákem, jde o Auhof na západě Vídně, mi vždycky dají zabrat. Ani ne tak fyzicky, ale především mám z toho postmoderního nákupního světa jakýsi druh chandry, všeho moc je holt na mě někdy až příliš, a tak si obvykle před rozloučením s tímto světem moderního kšeftu a obsluhy zajdu na kafe do bistra, které si jeho šéf zřídil na jižní straně komplexu a zařídil si tam před bistro bistríkem malou zahrádku pro hosty. Tam sedím nejraději. A na zdi bistra mě svou tajemností přitahuje už dlouho nápis ULUDAG – tak se to bistro jmenuje. Až včera jsem se majitele/šéfa zeptal, co ten název jeho podniku znamená: je to jméno hory, pod kterou se narodil a až do vystěhování „na západ“ tam žil. Neřekl mi, co jsem si krátce po návratu domů vygoogloval: ULUDAG je na západě Turecka, je to 2 542 metrů vysoká hora, na jejích svazích jsou horká zřídla vody a mezinárodně známý zimní sportovní areál ve zhruba dvoutisícové nadmořské výšce. O něco níž se pak na úpatí i severních svazích hory rozkládá miliónové město. A teď to přijde: hora je historicky posvátná, protože Uludag v překladu znamená OLYMP, a právě z tohoto Olympu sledovali bohové mnohé z dění v antickém světě, přičemž do dějin vešlo především jejich „koukání se“ na průběh trójské války...

Šéf „mého“ bistra si přenesl do naší střeoevropské Vídně alespoň název hory, na jejích svazích strávil dětství. A kdoví? Mám z něj pocit, že přes všechnu práci a starosti se tu cítí božsky, a skoro si myslím, že ztělesňuje transformované dávné božstvo z jeho ULUDAGu, tedy OLYMPu: má hosty a kouká na ně, už ví, jak kterého z nich pozdravit, často ví, co si který z nich bude přát, a s mnohými se dává do řeči (nebo oni s ním). Vnímá jistě po svém, ale vnímá dění okolo sebe a podle mého se tedy podobá oněm dávným bohům z hory Uludagu, kteří koukali na svět, vnímali ho a často nad jeho obyvateli třeba i kroutili hlavou.

Nebavil jsem se s ním ještě o tom, za jakých okolností on „změnil bydliště“, jak se octnul v Rakousku. Ale nemohu si pomoci, abych snad až fyzicky nevnímal právě v jeho bistro pohyb světa do jiných podob. Změny dané migrací. Včera jsem si tu právě četl zprávy o Lampeduse a desítce tisíc lidí, kteří se na ni během tří dní jaksi ilegálně přeplavili z vlastně nedalekého Tunisu. A v tom přišla zpráva o Eagle Pass, texaském hraničním městě, do kterého jen v posledních dnech přešlo z Mexika také okolo desíti tisíc Jihoameričanů, snad prý především Venezuelanů.

Rakouské každoroční PHILOSOPHICUM se letos věnuje otázkám spojeným s „nadějí“ a Konrad Paul Liesmann, profesor filosofie na Vídeňské univerzitě, tam pronáší úvahy na téma zoufání a beznaděje. A jistě se filosofové v Lech am Arlberg na svém pracovním setkání věnují také otázkám migrace. Jedním z jejích důvodů je beznadějí lidí, kteří se vydávají na nebezpečné cesty do „jiných světů“ a pociťují naději, že se v tom jiném světě lépe uplatní, že tam najdou smysl své existence, nebo snad i bytí. Přičemž si myslím, že svojí aktivitou, svým rozhodnutím hledat pro sebe nové světy vlastně nejednají jako lidé, kteří by v sobě chovali naději. Kdyby jednali jen proto, že pociťují naději v lepší vlastní zítřky, nesebrali by se a nešli na často velice nebezpečné pouti. Naděje je totiž podle mě výrazem pasivních projevů, naděje často nutí lidi poddat se osudu a čekat na „lepší časy“. Naděje je jakýmsi druhem opia, které člověka vrhá do světa představy, že „něco“ přijde odněkud shůry. Na rozdíl od víry a přesvědčení. Ty k sobě mají blíž, než by se na první pohled zdálo: víra je projevem důvěry v něco konkrétní, v někoho, v sebe. A přesvědčení je obvykle výplodem našich úvah, kombinací nejrůznějších informací, vychází z logiky našich úvah. A nic na tom nemění ani skutečnost, že ty úvahy nejsou reálné, že zdánlivě nevedou k cíli. Už to, že hledáme řešení, uvažujeme o možnostech, je výrazem našeho aktivního pojetí našich životů, a to samo o sobě dává smysl. Žijeme tím tedy smysluplně, a tak žijeme i s riziky, že odejdeme z tohoto světa (zemřeme) třeba dřív, než by se to muselo stát, nebýt našich rizik. Tato úvaha se především týká těch, kdož riskují své životy proto, že nechtějí jen podléhat beznadějí a neokouzluje je příliš naděje, že totiž pomoc přijde odkudkoliv „shůry“ nebo „odvedle“.

V Evropě chudneme (zatím ne úplně výrazně, kromě Ukrajiny), žijeme také v nerovnoměrném blahobytu, což má dokonce za následek nárůst skupin obyvatelstva, které se neobejdou bez výrazných sociálních podpor. Na výkon orientovaná společnost zkameněla, jak to píše Michael Sandel, profesor filosofie na Harvardu. Privilegovaní dědí po privilegovaných. Už i v bývalých „ostblock ländern“ se tento vývoj zaběhl. Bylo by načase, aby se levicové strany s větší podporou obyvatelstva intenzivně stavěly na odpor takzvaným liberálům, ve skutečnosti ovšem kupčikům, kteří se skrývají za myšlenku „šancí podle schopnosti“, podle jejíž praxe nám ovšem stále jen narůstá sociální i kulturní nerovnost. Podle zmíněného profesora Sandela měříme vklad jednotlivce ke společenskému blahu podle sumy, kterou si dotyčný vydělá. Tady se ovšem jedná o tržní posouzení, nikoliv posouzení hodnotové. Vydělá-li manažer 3 000krát více než učitel nebo zdravotník, neznamená to přece, že jeho pracovní i lidská hodnota je třitisíckrát větší, nebo menší. Je to jen výraz tržního triumfalismu našich společností! A to je špatně, a jen proto považují za nezbytné, aby se levicové strany výrazně zasazovaly za změnu tohoto trendu, který na mě působí jako náhražka feudálních trendů mezi pány a kmány. Ostatně, mají-li levicově orientované strany šanci, uvidíme už ve volbách, jejichž maratón za pár dní odstartují volby na Slovensku, běh na dlouhou trať bude posléze následovat polskými volbami, několikaletými zemskými volbami v Německu a v České republice v příštím roce volbami krajskými, v celé Evropě volbami do evropského parlamentu. A souběžně pokračují války, ta v Berg Karabachu až podezřele krátká, ta na Ukrajině; a OSN by se ráda pokoušela o nový pořádek ve světě. To bude možná složitější a nebezpečnější, než si dnes vůbec dovedeme představit: rozšiřování NATO, zatím nepředstavitelná moc BRICSu atd. Trhliny se zdají (nebo jsou?) stále zřetelnější a hlubší.

Před osmdesáti lety jsem byl pokřtěn, před 68 lety biřmován a také jsem v té době ministroval, ale už téměř pětadesát let jsem v katolickém smyslu zřejmě neznaboh (i když mně někdy okolo osmdesátého roku minulého století Ivan Medek veřejně řekl, že jsem snad nejvýrazněji věřící z tehdy asi čtyřiceti přítomných, což jsem dodnes nepochopil, jen si to interpretuji...). Přes to moje neznabožství chovám sympatie k papeži Františkovi, který při svém stáří znovu (včera v Marseille) žádal o pomoc uprchlíkům a modlil se o to, aby se Středozevní moře stalo mořem míru, a nikoliv mořem smrti. Svatý otče, za mě se stáváte blahoslaveným už za svého života!

Vídeň, 23. září 2023

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Nová instalace před pražským Rudolfinem

Tradiční festival Dvořákova Praha v letošním roce oživila instalace světoznámého umělce Refika Anadola. Ten pro festival vytvořil společně s umělou inteligencí speciální šestnáctiminutové velkoformátové dílo. To bylo před pražským Rudolfinem přístupné veřejnosti.

„Mé dílo se jmenuje *Dvořákovy sny*. Vznikly ve spojení s umělou inteligencí za podpory nadace Karla Komárka. Dílo vychází ze života umělce. My jsme se inspirovali celým jeho životem a přistupovali jsme k němu s respektem. Je to projekt s odkazem na dědictví, ale zároveň Dvořáka ukazujeme úplně jinak, než se na něj vzpomíná,“ řekl turecko-americký umělec Refik Anadol. „K přípravě jsme získali více než 400 hodin materiálu. Hudba, kterou k tomu diváci uslyší, je vytvořena umělou inteligencí. Jsou to jeho sny, emocionální průlomky, zlomy, jeho repertoár a to, co nám tady zanechal,“ dodal Anadol.

Dílo tak divákům na plátně velkém desetkrát deset metrů představilo Dvořákův život skrze jeho sny a vidění.

„Praha je tam vyobrazena jako důležité místo, kde Dvořák žil. Našli jsme 45 milionů obrázků města, z kterých jsem se inspiroval, jak město vypadá a působí. Tedy hlavně kultura a budovy,“ doplnil umělec.

V díle samozřejmě nechybí odkaz na New York, kde skladatel také žil. „Právě čtvrtá část projekce se zaměřuje na New York. Můžete sledovat, kde pravděpodobně cestoval, co viděl, čím se při tvorbě inspiroval,“ doplnil Refik Anadol.

Antonín Dvořák zkomponoval v Americe *Koncert pro violoncello a orchestr h moll* a také nejznámější ze svých symfonií *Z nového světa*.

„My stále přemýšlíme o tom, že hraje pro naše publikum, které má nějakou strukturu, ale my chceme přemýšlet, pro koho budeme hrát za patnáct, dvacet let. Je strašně důležité oslovit neoslovené. My máme svůj věrný kmen posluchačů, ale potřebujeme se dostat k mladým lidem,“ upozornil ředitel festivalu Dvořákova Praha Jan Simon.

„Já myslím, že propojení moderních technologií, které jsou využity v tomto díle, s tím odkazem Antonína Dvořáka, který je globálně nejhranější český autor, tak je jedna z možných cest, jak se dostat k těm, kteří do této doby o klasickou hudbu neprojeví zájem, ale inklinují k výtvarnému umění, k využití moderních technologií v jednotlivých druzích umění, takže volba padla na tento druh umění,“ dodal Simon. (mk)

Výtvarník Josef Rataj obnovil v Praze vzpomínkové místo na Hanu Zagorovou

V srpnu uplynul jeden rok od úmrtí Hany Zagorové. Kromě jejích písní by fanoušci na zpěvačku rádi zavzpomínali na pietním místě. To vzniklo loni hned den po její smrti na pražské Kampě. Vytvořil ho tam výtvarník Josef Rataj, avšak zanedlouho ho někdo zničil. Letos, při příležitosti ročního výročí od zpěvaččiny smrti, se pop-artový umělec rozhodl portrét obnovit.

V loňském roce vznikl portrét zpěvačky Hany Zagorové na zdi vedle Skautského institutu na Kampě spontánně hned den po jejím odchodu. „Já jsem se nechal trochu vy-

hecovat. Šel jsem, namaloval jsem to a během chvilky začali lidé zapalovat svíčky a začali na ni vzpomínat,“ připomněl loňský srpen pop-artový umělec Josef Rataj.

Během čtvrt roku ale zpěvaččin portrét někdo přemaloval a zničil. „Mně to bylo líto. Ti lidé navíc neměli, kde jí tu svíčku zapálit,“ doplnil. „Tím pádem se na to trochu zapomnělo, ale nezapomněli na to fanoušci. Nebyl týden, aby někdo nenapsal, že jim to chybí,“ vysvětlil umělec. „Minulou neděli jsem mluvil s bývalým panem radním z Prahy 1 a on se mě ptal, zda by to nešlo udělat znovu, když to bude teď rok,“ dodal Rataj. Rozhodl se tedy pamětní místo obnovit a letos ho udělal mnohem větší. Jak on sám řekl, „ať to těm ničitelům trochu ztížím“.

V letošním roce zeď ozdobily hned čtyři zpěvaččiny portréty. „Já mám rád pop-art a tady je takové klasické pop-artové opakování. Nechtěl jsem dělat jednu klasickou siluetu, tak jsem to udělal v barvách. Takhle už to dělal Warhol, ty opakovačky, a já ho miluju, tak jsem to udělal také a přijde mi to veselejší,“ vysvětlil umělec. Kolem portrétů je vypsáno několik známých hitů ze zpěvaččina repertoáru. Nechybí hity jako *Málokdo ví, Můj čas, Spěchám, Setkání, Asi, asi* či *Hej, mistře basu*.

V současnosti se jedná o tom, že by pamětní místo mohlo na zdi zůstat. „Buď by se to zmenšeně zasklilo, nebo by to mohlo být na druhé straně v takovém výklenku,“ doplnil pop-artový umělec.

„Já jsem se s paní Zagorovou neznal, ale vždy, když jedu v autě, tak poslouchám tyhle staré bardy. A už loni to nebyla hned moje myšlenka, lidé mě tak trochu vyhecovali. Mně samotnému udělalo radost, že lidé přišli a začali zapalovat svíčky. Ona je jak Karel Gott. Ten taky odešel a chybí nám a ani jeho jsem neznal. Tohle je to samé,“ uzavřel povídání Josef Rataj.

Hana Zagorová se narodila v roce 1946 v Petřkovicích na Ostravsku. Do povědomí lidí se dostala v šedesátých letech. Devět Slavíků v řadě posbírala v letech 1977-1985 a je držitelkou mnoha platinových a zlatých desek. V roce 1963 se zúčastnila ostravské soutěže Hledáme nové talenty, na brněnské JAMU ale poté začala studovat herectví. První singl *Pryj jsem zhýralá* vydala až v roce 1968 a tehdy začala více vystupovat v rozhlase a v televizi. Její tvorba se pohybovala mezi šansonem a mainstreamovým popem.

V roce 1977 podepsala spolu s ostatními umělci Anti-chartu. Vystupovala také s Michalem Prokopem a Petrem Rezkem nebo s italským zpěvákem Drupim. V televizi měla vlastní pořady jako *Zaváté studánky* a *Prázdniny*. Koncertovala také v Polsku, v Rusku a v Německu. V osmdesátých letech byla spojena hlavně s dvojicí Petr Kotvald – Stanislav Hložek. V roce 1989 podepsala Zagorová petici Několik vět, která požadovala propuštění politických vězňů a svobodu slova. V letech 1986-1992 byla manželkou tanečnicka Vlastimila Harapese, po rozvodu si vzala operního tenora Štefana Margitu. Zpěvačka zemřela v Praze loni 26. srpna ve věku pětasedmdesáti let. (mk)

Výstava autora nejznámější české sochy

Jeden z nejvýznamnějších českých sochařů J. V. Myslbek, jehož sochu svatého Václava, shlížejícího z koně na praž-

ské Václavské náměstí, zná každý Čech, se dočkal výstavy. Do konce září letošního roku se mohli návštěvníci Obecního domu v Praze seznámit nejen s průřezem Myslbekovy tvorby.

Spoluautorka výstavy Milada Myslbeková, pravnučka zakladatele novodobého českého sochařství, se s návštěvníky podělila i o rodinné vzpomínky. Návštěvníci výstavy se například dozvěděli, kam slavný sochař jezdil v létě, co předcházelo tvorbě jeho soch nebo kdo J. V. Myslbekovi přezdíval Jeho Veličenstvo.

„Od úmrtí pradědečka uplynulo v loňském roce sto let a mým velkým přáním bylo uspořádat výstavu s připomínkou jeho života,“ uvedla Milada Myslbeková, pravnučka J. V. Myslbeka a spoluautorka výstavy.

Návštěvníci měli možnost v Obecním domě zhlédnout například sochy *Labutí zpěv*, *Hudba* nebo *Oddanost*. „Do Obecního domu jsme z pražské Staroměstské radnice přepravili sochu *Oddanosti* vážící téměř půl tuny. Návštěvníci pak mohli obdivovat dalších jedenáct plastik, expozice byla doplněna panely přibližujícími Myslbekův život a tvorbu,“ dodala Iveta Musilová, spoluautorka výstavy. (mk)

Hlavy, mosty, kapradí

Pražská Villa Pellé připravila v rámci kulatých narozenin malířky a textilní výtvarnice Zdeny Řehákové, používající umělecké jméno Zdena Šafka, výstavu *Hlavy, mosty, kapradí*, která se tam konala do začátku října. Cílem expozice bylo transparentně prezentovat všechny milníky v kariéře této umělkyně.

Návštěvníci tam mohli najít oleje a akryly na plátně, gobelíny, ale i modely, protože autorka se kromě výtvarné tvorby věnuje také oděvnímu návrhářství. V roce 1994 vytvořila oblečení pro českou výpravu na zimní olympiádu nebo uniformy pro organizaci Junák.

V každém sále bylo umístěno několik ucelených kapitol, které byly věnovány určitému nosnému tématu, a na zdi pak byla autorčina citace. V ní se vysvětlovalo, proč dané téma zpracovala, co pro ni znamená a proč ji fascinuje. Hned u vchodu visel velkoformátový gobelín z vlny a bavlny. Jmenoval se *Modrá hlava* (2004) a představoval stylizovanou lidskou tvář. Hlavy jsou jedním z oblíbených témat autorky, které, jak napsala, ji vždycky fascinovalo. Vysvětlila k tomu, že i když jsou tvary zredukované, jejím cílem je zachytit výraz, emoce a pocity prostřednictvím barevnosti. Vyjadřuje tak, co se uvnitř hlav odehrává. Červená evokuje zuřivost nebo i vztek, modrá klid, oranžová životní optimismus a zelená víru v naději.

Dalším fundamentálním tématem představují pro výtvarnici andělé. Souvisí s její vírou, se kterou by se, jak uvádí, ráda podělila s lidmi formou obrazů. Olej *Otvírání studánek* (2013) je právě takovým vizuálním poselstvím – boží posel s růžovými křídly vztahuje ruce k vodní hladině, možná jí i žehná. Andělé se zjevují také na trojici olejů na plátně *Amálka 1-3* (2007). Uprostřed je portrét malé holčičky a z každé stany je umístěna jedna podobizna anděla na zlatavém pozadí evokující Leonardovo pojetí těchto bytostí.

Na viadukt v Kryštofově Údolí se výtvarnice dívá z okna svého ateliéru, někdy však celá impozantní stavba zmizí v zeleni nebo mlze a stane jakýmsi přízračným preludem. Tak jako jím byl Jákobův žebřík, který viděl ve snu Izákův

syn. Žebřík sahal z nebe až na zem a po něm sestupovali a vystupovali andělé. Jako kdyby si autorka řekla, že v moderní době se boží poslové mohou dopravovat sofistikovanějším způsobem do nebes.

I když má tvorba umělkyně prvky naivismu, naivní rozhodně není. Zdena Šafka diváky prostřednictvím svých děl sice svádí zpočátku na scestí, ale jen proto, aby na konec po symbolickém žebříku nahoru přece jen vystoupali.

(mk)

Dvořákovu Prahu doplnila výstava digitálního umění *Synesthetic Immersion*

Festival Dvořákova Praha letos ozvláštnil mimořádný doprovodný program – výstava digitálního umění ze sbírky OxCollection. Osm předních umělců se představilo na Bořislavce ve foyer KKCG v rámci výstavy *Synesthetic Immersion*.

Od začátku září mohli návštěvníci foyer KKCG na Bořislavce zažít nevšední pohled na to, co je umění, jak se dá vytvářet i vnímat a jaké by mohlo být – nyní i v budoucnosti. Výstava byla otevřena po celou dobu trvání festivalu Dvořákova Praha, jehož dlouhodobým partnerem a podporovatelem je KKCG. Na Bořislavce výstava *Synesthetic Immersion* představila práci osmi umělců nových médií, jejichž tvorba přenáší jednu formu umění do druhé pomocí různých technologií. Zkoumání synestézie (odvozeného z řeckého výrazu pro „sjednocené vnímání“) jako poetického a neurologického stavu ukazuje, jak se vstup vnímaný jedním smyslem proměňuje na výstup v jiném. V tomto hybridním mechanismu může například barva mít zvuk nebo umělecké dílo může přímo vyvolávat pocit.

Na Bořislavce byly nainstalované architektonické krychle, které izolují zvuk a světlo pro každé umělecké dílo a zapojují publikum do pohlcujícího mikrokosmu 4D zážitku. Design výstavy se spirálovitě šířil od vstupů směrem dovnitř, zaujímal celý prostor, přičemž středobod architektonické proměny tvořila socha v rozšířené realitě od Sougweny Chunga.

Mezi vystavovanými umělci byli Nancy Baker Cahil, který prezentoval své dílo *Chvějící se a živý nerv našeho ted'*. Daito Manabe představil návštěvníkům nové dílo *Buňky: Generace*, která je fúzí biologie a uměleckého vyjádření pomocí vizuálního ztvárnění neurologických výstupů potkanů a klade otázku, jaký stupeň lidskosti je zapotřebí při tvůrčím procesu. Ryoji Ikeda předvedl dvourozměrné sekvence vzorů odvozených z chyb pevného disku do audiovizuálního díla, nacházející krásu v technologických chybách.

(mk)

Instalace Patrika Hábla

Absolvent a nyní pedagog UMPRUM Patrik Hábl představuje svou tvorbu hned na několika akcích. V kostele sv. Benedikta v Praze intervenci *Zdroje*, v Brně výstavu *Poutnice*.

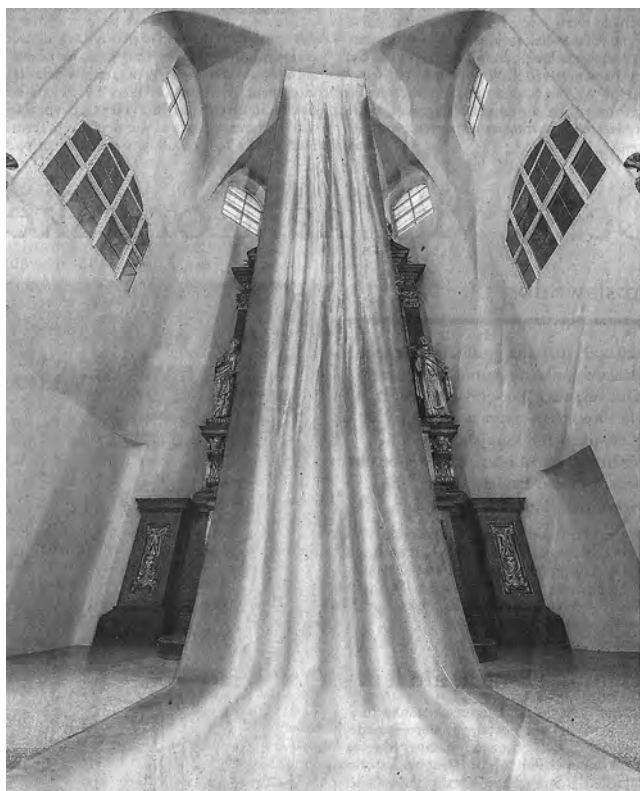
Zdroje

Intervence v kostele sv. Benedikta

do 26. 11. 2023

Fortna – kostel sv. Benedikta, Hradčanské náměstí 3, Praha 1

<https://www.fortna.eu/akce-a-kurzy/aktualni-akce/patrik-habl-zdroje/>

Dobu stvoření připomíná instalace *Zdroje* Patrika Hábla v kostele sv. Benedikta na pražské Fortně

Poutnice

do 28. 11. 2023

Art Gallery, Veveří 455/8, Brno

Jádro výstavy představují obrazy Poutnic, proměňující se po formální i obsahové stránce, a zase mizející, aby je divák objevoval a hledal. Figura poutnice dlouhodobě provází dílo Patrika Hábla jako jeden z leitmotivů jeho tvorby, byť často v nenápadných a subtilních podobách. Někdy jako mužská či ženská figura více či méně zřetelně vystupuje z krajiny, jindy se v ní ztrácí, někde není přítomna vůbec a vnímáme jen její stopy. Poutnice vchází do krajiny, krajina se stává součástí poutnice. Cyklus tak nekončí. <https://www.artmap.cz/patrik-habl-poutnice-pilgrims/>

Patrik Hábl (* 10. 7. 1975, Zlín)

Patrik Hábl je český malíř, grafik a vysokoškolský pedagog. Nejdříve studoval SUPŠ v Uherském Hradišti. V letech 1994-2000 navštěvoval VŠUP v Praze u prof. P. Nešlehy. V roce 1996 absolvoval roční litografické školení M. Axmanna a v roce 1997 Akademii Muchina v St. Petěrburgu. Roku 1998 studoval na AVU experimentální grafiku u V. Kokolii. Patrik Hábl je známý svými realizacemi v architektuře, které zasazuje do veřejného nebo do sakrálního prostoru. Mezi nimi například intervence „postních obrazů“ v akademickém kostele Nejsvětějšího Salvátora.

Patrik Hábl začal svou malbu vnímat jako osvobozené médium, subjektivní materii s univerzálním přesahem, ze které se skládá svět, a proto mu také nedělá problém do něj jejím prostřednictvím intervenovat.

Prostorové realizace Patrika Hábla v architektuře se staly také součástí Paláce Drn a rekonstruovaného Paláce Špork. Nedávno byl Patrik Hábl opětovně zařazen do mezinárodního Top výběru děl Londýnskou Sotheby's aukcí

v sekci Contemporary art, což se doposud žádnému českému žijícímu umělci nepodařilo.

V současné době žije Patrik Hábl v Praze a působí na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. Je členem sdružení Umělecká beseda a Hollar.

Patrik Hábl je solitérem ve své generaci, ale jeho malířská a grafická tvorba je osobitým pokračováním tradice české oduševnělé malby, reprezentované Josefem Šírou, Václavem Boštíkem a Háblovým profesorem z AVU Vladimírem Kokoliou. Chvění a těžko specifikovatelné napětí, pro Háblovy obrazy typické, jsou zárukou nadčasové životnosti jeho díla. Jeho díla byla opakovaně zastoupena a úspěšně dražena v prestižních aukcích současného umění aukčních síní Sotheby's a Christie's jako jediného současného českého výtvarníka.

Ocenění Centre Pompidou pro Jiřího Valocha

Český konceptuální výtvarník a kurátor Jiří Valoch získal ocenění vyhlašované pařížským muzeem moderního umění Centre Pompidou. Cenu si vysloužil za mimořádný přínos v oblasti užití textu v intermediální umělecké praxi. Valoch je tvůrce vizuální, fotografické a konceptuální poezie, textových instalací a dalších děl. Po desítky let udržoval kontakty s mnoha zahraničními umělci a věnoval se také sběratelské činnosti. Významnou část své umělecké sbírky a archivu věnoval Moravské galerii, která o francouzské ceně informovala.

„Prestižní ocenění potvrzuje, že vedle Leoše Janáčka a vily Tugendhat je právě Jiří Valoch v zahraničí nejznámějším reprezentantem brněnské umělecké avantgardy,“ uvedl hlavní kurátor Moravské galerie Ondřej Chrobák.

Sedmasedmdesátiletý brněnský rodák Valoch nyní žije v Ludíkově v Moravském krasu. Od šedesátých let se věnoval vizuální poezii s využitím strojopisu, poté kresbě, autorské knize, fotografii a performanci. Paralelně se věnoval kurátorským aktivitám, v roce 1968 například v Brně připravil první výstavu počítačového umění v tehdejší východním bloku.

Muzeum Kampa láká na Františka Kupku

Před časem zařadil britský deník *Guardian* Museum Kampa mezi desítku nejlepších, a přitom málo známých muzeí v Evropě. Nebylo by tomu nebýt obrovského úsilí a vyjednávání mecenášky a sběratelky umění Medy Mládkové. Díky ní se muzeum v budově Sovových mlýnů stalo jedním z významných pražských kulturních stánků. Neodmyslitelně k němu patří díla průkopníka abstraktní malby Františka Kupky. Jejich kolekce nyní čítá na 250 děl. Jde především o práce na papíře – kresby a studie k pozdějším velkým plátnům – a také dvanáct obrazů. Ve sbírce nadace manželů Mládkových je také jedna z prvních a zásadních Kupkových abstrakcí: *Amorfa – Teplá chromatika* z roku 1912. S ní související *Amorfu – Dvoubarevnou fugu* má ve svých sbírkách Národní galerie. Kromě toho muzeum pečuje o dílo sochaře Otto Gutfreunda a spravuje sbírku střeoevropského umění druhé poloviny 20. století, která zahrnuje práce Jiřího Koláře, Karla Malicha, Stanislava Kolíbala či Karla Nepraše.

Za dvacet let existence mohli návštěvníci Sovových mlýnů vidět díla takových tvůrců jako Yoko Ono, Andy

Warhol nebo Julian Opi. Pro letošní dvacátou sezónu zvolili kurátoři na úvod roku výstavu skleněných soch Ronyho Plesla, které vzbudily velký zájem na loňském bienále v Benátkách. V současnosti mohou lidé zavítat na přehlídku světové módy šedesátých až osmdesátých let minulého století a retrospektivu Lubomíra Přibyla.

Závěr roku pak bude patřit obrazům Michaela Rittsteina, který představí výběr ze své starší tvorby od konce sedmdesátých let do současnosti, ale také několik nových velkoformátových obrazů. Mělo by jít hlavně o díla, která chyběla na jeho minulých výstavách, včetně obrazů, které se v posledních letech objevily na aukcích v zahraničí.

JUBILEA

Leoš Válka 70

Leoš Válka je samorost. Je to na první pohled patrné z jeho autonomního a pragmatického vystupování, ale také z toho, jakým způsobem vede galerii DOX, sídlící v pražských Holešovicích. Události, které tohoto zvláštního romantika zformovaly, je možné nalézt hned v počátcích jeho životního příběhu, který začíná v jedné z prvních pražských panelových bytů ve Vršovicích:

- narozen 30. října 1953 v Praze;
- po dokončení podnikového učiliště ČSAO pracoval jako topič v muzeu či jako noční hlídač;
- od poloviny sedmdesátých let se živil jako horolezec;
- později založil provoz výškových prací u Okresního stavebního podniku Praha;
- v srpnu 1981 se mu s partou horolezeckých kolegů podařilo ze zájezdu do Itálie emigrovat;
- v následujícím roce prošli utečeneckým táborem v Traiskirchenu a začali se živit ve své profesi.

„Prostě jsme jim ty pasy nedali, vzali jsme si svá zavazadla a okamžitě odkráčeli. Ani jednu noc jsme nestrávili se zájezdem,“ vzpomíná dnes ve studiu Paměti národa ten, který celou skupinu svých horolezeckých kolegů přemluvil k tomu, aby s ním v srpnu 1981 opustili Československo. Stalo se tak díky plánovanému útěku ze zájezdu do Itálie, který si jako výškoví pracovníci zakoupili pod záminkou lezení v Dolomitech. Jak už naznačuje úvodní citovaná pasáž, do samotného horského pásma se však ani nepodívali, protože se od skupiny Čechoslováků odpojili hned v rakouské metropoli. Jejich další kroky pak logicky směřovaly rovnou do utečeneckého tábora v Traiskirchenu.

„Za celých jedenáct měsíců v Rakousku jsme tam strávili jenom několik nocí,“ říká Leoš a pokračuje tím, jak se jim během absolvování úvodního kolečka emigračních rozhovorů dařilo z tábora utíkat díky šplhání po okapové rouře. O několik dní později se už mohli volně pohybovat po hostitelské zemi a občasně se v utečeneckém táboře hlásit. Parta mladých horolezců tak chytila první pracovní příležitost za pačesy, vybalila z pytlů, které jim za hranice vvezli jejich známí z brazilské ambasády, vybavení a oslovila traiskirchenského faráře s tím, že mu natrou střechu kostela. Mezitím se Leošovi podařilo do Rakouska dostat zbytek svých kolegů, kterým režim neumožnil vycestovat v rámci společně zakoupeného zájezdu.

„Prý tam byl pohraničník, který pouštěl lidi v určité dny na nepatrném přechodu jenom tak, z lásky k nim. Zavola jsem jim a měl jsem přesný popis vesnice, cesty, hodin

Leoš Válka

a všeho dalšího. Nadiktoval jsem jim to a oni mi tak věřili, že naskákali do žigulíku,“ vzpomíná Leoš, jemuž se tip na díru v železné oponě podařilo získat od jiných československých emigrantů, kteří se díky ní do Traiskirchenu dostali. Uprostřed natírání střechy místního svatostánku tak do městečka ležícího asi dvacet kilometrů za Vídní dorazilo auto s povědomou poznávací značkou a v něm seděl zbytek zaměstnanců pražského provozu výškových prací.

Nově scelená horolezecká parta se od provozu tábora velmi rychle emancipovala, pronajala si byt ve Vídni, začala brát načerno další výškové zakázky a čekala na to, až jim rakouská legislativa udělí povolení k pobytu a oni na jeho základě budou moci vycestovat do Austrálie. Právě tak si to společně naplánovali v Praze a následně se toho drželi. Co si však naplánovat nemohli, bylo získání přímého kontaktu na vídeňského zástupce australského ambasadora, který se Leošovi a jednomu dalšímu členovi skupiny podařilo získat při prvním útěku z tábora. Náhodou si k němu přisedli v přeplněné kavárně na Kärntner Strasse a představili se jako českoslovenští emigranti, kteří chtějí odjet do jeho země a založit tam stavební firmu.

„Kdybych byl dnes v jeho kůži, tak bych na to vůbec nereagoval. Vídeň byla tehdy plná špiónů a provokatérů. Dal mi kus papíru, napsal na něj telefonní číslo a řekl, že až vylezeme, tak mu máme zavolat,“ říká s lehkým údivem o čtyřicet let později ten, který celý plán útěku zosnoval.

Náhodná známost ze srpnové Vídně jim o rok později skutečně pomohla při úspěšném absolvování rozhovorů na zastupitelském úřadě i při získávání dokumentů nutných k odletu do Austrálie. Na základě toho se v létě roku 1982 Leošovi a jeho přátelům podařilo usednout na palubu letadla s cílem v Melbourne. Nějakou dobu pak pobývali v malém uprchlickém táboře několik desítek kilometrů od jihovýchodní metropole, a nakonec přesídlili do města Ballarat, kde poprvé na novém kontinentě začali s výškovými pracemi.

Skupina českých horolezců založila v Melbourne firmu a certifikovala vlastní lezecký postup, díky tomu mohli její členové začít postupně opravovat státní budovy a mrakodrapy po celé zemi.

V roce 1996 se Leoš vrátil do Česka a začal zde podnikat ve stavebnictví. Po povodních v roce 2002 koupil v Holešovicích továrnu, kterou transformoval do galerie DOX. Dispozice dávného industriálního provozu jej však oslovila natolik, že se spontánně rozhodl udělat z něj galerii. Centrum současného umění DOX, které bylo díky nezměrnému úsilí jeho ředitele i dalších spolupracovníků otevřeno o šest let později, působí v rámci tuzemské scény jako samorost. „Ten DOX, to jsem já. Našel jsem se v tom,“ uzavírá zatím poslední kapitolu svého života Leoš Válka a zdůrazňuje tím onu romantickou schopnost, kladoucí kus specifčnosti do všeho, co dělá.

Galerie DOX byla otevřena v roce 2008 a Leoš je do dnes jejím ředitelem.

www.pametnaroda.cz (redakčně zkráceno)

Milena Dopitová (* 25. 10. 1963, Šternberk)

Milena Dopitová je česká výtvarnice žijící v Praze, fotografka, sochařka, konceptuální a multimedialní umělkyně. Od počátku devadesátých let vytváří instalace, objekty, videa, fotografie. Často je instalace složena (příznačně pro devadesátá léta) z několika médií. Je konceptuální umělkyní sociálního zaměření. Mimo jiné také aktivně reflektuje pozici ženy v současné společnosti a kultuře. Jako jediná umělkyně-žena se stala v roce 1989 členkou skupiny Pondělí.

Ve své tvorbě zpracovává témata týkající se sociální identity. Zabývá se obecnými fenomény, se kterými se potkává každý z nás, ale které jsou často společensky tabuizované. Dospívání, stárnutí, smrt, nejistota, krutost nebo násilí prezentuje s osobním vkladem, ale zároveň nám je dovoluje pozorovat začleněné do širokých sociálních a společenských vztahů. Přestože poselství se týká nás všech, mají

východiska tvorby velice osobní až intimní kořeny. Působila jako pedagog na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze a na Západočeské univerzitě v Plzni, od roku 2015 je vedoucí pedagožkou Ateliéru intermediální tvorby na AVU v Praze, který převzala po Milanu Knížákovi, v jehož ateliéru na AVU v roce 1994 absolvovala.

Seznam výstav, samostatných i skupinových, v České republice i v zahraničí, je velmi dlouhý.

Martin Korkoš: *Modification head*, 2006, dřevo

Martin Korkoš (* 7. 10. 1973, Bratislava)

- Vysoká škola umělecko-průmyslová, Praha;
- komorná sochárska tvorba, dekoratívna a úžitková keramika a porcelán, kresba.

Juraj Mucha (* 18. 9. 1979, Brezno)

- Akadémia umení, Banská Bystrica;
- komorná plastika, objekt, medaila, realizácie v krajine, performance a experimentálna hudba.
- „Som výtvarník-sochár a momentálne učím vo výtvarnom odbore ZUŠ.“

Milena Dopitová: *Bezpečný úkryt*, 2009

Juraj Mucha: medaila (séria), 2006, plast - kov - textil

VZPOMÍNKA

Petr Jan Brandl (24. 10. 1668, Praha – 24. 9. 1735, Kutná Hora)

Petr Jan Brandl byl český malíř, jeden z hlavních představitelů českého vrcholného baroka.

Po studiu na jezuitském gymnáziu se dostal do učení k dvornímu malíři Kristiánu Schröderovi, který pracoval jako správce hradní obrazárny. Právě tam poznal Brandl významná díla italských a holandských mistrů. Vzhledem k tomu, že Brandl příliš necestoval, bylo toto poznání pro něj takřka osudným. Neměl jinou možnost, jak poznat díla evropských mistrů. V roce 1694 byl přijat do Staroměstského cechu malířského.

Jeho život nebyl příliš ustálený. Měl rád dobré pití, jídlo či tabák a neváhal se zadlužit. Před svými věřiteli se schoval v Kutné Hoře, kde chudý a opuštěný umírá. Kutnohorští šepmistři (purkmistři měst horních), vzpomenuše jeho slávy, mu vypravili monumentální pohřeb.

Bouřlivý život Brandla se odrážel i v jeho díle. Nelze mu upřít vytříbený styl propracovanosti šerosvitu a světelných zdrojů. Oceňována je také jeho práce s prostorovostí obrazových scén. Jeho dílo je však značně nevyrovnané, s velmi kolísavou kvalitou. To je patrné především v jeho pozdním období. Věnuje se převážně malbě náboženských témat, ale významně je v jeho práci zastoupena i portrétní tvorba a nevyhýbá se i profánním motivům. Objednavateli jeho děl byly velké klášterní domy, např. benediktini, cisterciáci nebo karmelitáni, a významné šlechtické rody. Maloval např. na panstvích ve službách Šternberků, Lažanských, Černínů nebo Lobkoviců.

Petr Brandl patří k nejdůležitějším reprezentantům vrcholně barokní malby ve středoevropském prostoru.

Anton (Antonín) Waldhauser (17. 3. 1835, Vodňany – 30. 10. 1913, Německý Brod)

Antonín Waldhauser byl český malíř a ilustrátor. Někdy je uváděno jeho jméno v českém překladu jako Antonín Lesodomský. Studoval na pražské a vídeňské Akademii u Christiana Rubena. Byl malířem krajiny, historických obrazů a žánrů.

Antonín Waldhauser: *Zámek Hluboká od jihu*, kolem 1870, olej, plátno

Emil Filla: *Milostná noc*, 1907, olej, plátno

Emil Filla (4. 4. 1882, Chropyně – 7. 10. 1953, Praha)

Emil Filla patří mezi nejvýznamnější osobnosti českého umění první poloviny 20. století. Lze jej označit za vůdčí osobnost meziválečné avantgardy.

Emil Filla byl všestranným umělcem. Především však malířem a grafikem. Působil rovněž jako sochař, znalec a velký sběratel umění, teoretik, redaktor a organizátor a diplomat. Jeho výrazná osobnost formovala směřování českého kulturního dění již krátce před první světovou válkou a především v období meziválečném.

Za studiem odjel roku 1900 do Vídně, poté dostudoval na pražské Akademii. Byl členem mnoha uměleckých skupení, například patřil do skupiny Osma, Spolku výtvarných umělců Mánes. Fillova raná díla jsou povětšinou expresivního rázu. Byl silně ovlivněn pražskou výstavou Edvarda Muncha, tvorbou Vincenta van Gogha a Pierra Bonnarda. Okolo roku 1910 se přiklonil ke kubismu, nejprve se však jednalo o jakýsi kubo-expresionismus, který byl ovlivněn dílem raně barokního El Greca, postupně se však Filla propracoval až k ryzímu kubismu Picassa a Braqua, načas se stal vedoucí postavou tohoto uměleckého stylu i v domácím prostředí. V této době maloval především zátiší, kde se v mnohých objevují i prvky koláže.

Velký vliv na Fillov umělecký rozvoj měla i jeho návštěva po Evropě. V letech 1907-1914 pobýval ve Francii, kde měl možnost setkat se osobně s P. Picassem, G. Braquem, Ch. Grisem, Chagallem a G. Apollinaiem. V průběhu první světové války žil Filla v Holandsku. V roce 1917 se Filla seznámil s Mondrianem, se kterým spolupracoval při vydání prvního čísla slavného časopisu *De Stijl*.

Po doznění posledních stadií kubismu se Fillova tvorba vrátila k figuře s náměty bojů a tragických osudů. Do jeho rukopisu opět pronikl expresionismus. V době okupace Filla pracoval na cyklu zápasících zvířat, které měly ilustrovat jeho pocity úzkosti a hrůzy z ohrožení vlasti.

Po propuknutí druhé světové války byl Filla za své protinacistické smýšlení deportován do koncentračních táborů, konec války prožil v Buchenwaldu. Po návratu z koncentračního tábora byl jmenován profesorem na pražské Vysoké škole uměleckoprůmyslové. Ve své tvorbě se pak věnoval převážně zátiším, krajinomalbě a malbě inspirované tradičním čínským malířstvím.

Jan Konůpek

Jan Konůpek se narodil 10. října 1883 v Mladé Boleslavi a zemřel 13. března 1950 v Praze. Původně studoval ar-

chitekturu, tam ho ale Pavel Janák a V. V. Štech ovlivnili, aby studoval uměleckou školu. V roce 1911 spoluzaložil skupinu symbolistních grafiků SURSUM. Jeho grafiky jsou inspirované mystikou a vizionářstvím. Za nejvýznamnější jsou považovány jeho díla z počátku 20. století, které jsou ovlivněné symbolismem a stylizovány dle secesní klimtovské ornamentiky. Podílel se na ilustraci symbolistní a klasické literatury, vytvořil i samostatné grafické cykly věnované velké části české a světové literatury. Mnoho z jeho prací bylo inspirováno gotickou a barokní architekturou a mystikou středověku. Jeho díla jsou zastoupena v Národní galerii a Galerii hl. m. Prahy, Památníku národního písemnictví, Alšově jihočeské galerii v Hluboké nad Vltavou, v Moravské galerii Brno a jinde.

Otakar Kubín / Othon Coubine

Malíř a grafik Otakar Kubín se narodil 22. října 1883 v Boskovicích na Moravě a zemřel 17. října 1969 v Simiane u Marseille.

V cizině je znám pod jménem Othon Coubine. Studoval na sochařské škole v Hořicích v letech 1898-1900, u profesora Thieleho na Akademii v Praze v letech 1900-1904 a na Akademii v Antverpách v roce 1905. Jeho rané dílo výrazně poznamenal vliv Vincenta van Gogha, zaujal jej fauvismus a kubismus. Byl členem skupiny Osma v letech 1907-1908, se kterou se zúčastnil od roku 1907 řady výstav a členem SVU Mánes. Nějaký čas působil jako asistent kreslení na pražské průmyslovce. V roce 1913 odjel do Paříže, pobýval ve Francii a v Belgii, nakonec se po válce natrvalo usadil v Provincii v Simiane. Brzy se stal uznávaným členem tzv. Pařížské školy. Od roku 1919 pravidelně vystavoval v Salonu nezávislých a od 1924 na Salonu v Tuileriích v Paříži. Jeho kratší pobyty v Praze a na Moravě se střídaly s delšími pobyty strávenými ve Francii. V roce 1932 se stal členem Umělecké besedy. Vystavoval společně s Matjeselem a Picasselem. V letech 1952-1964 žil v Praze a v Boskovicích, od roku 1964 v Simiane ve Francii.

Vojtěch Sucharda

Český akademický sochař, řezbář, restaurátor a loutkář Vojtěch Sucharda se narodil 16. ledna 1884 v Nové Pace ve slavné sochařské a řezbářské rodině Suchardových. Byl bratrem sochaře Stanislava Suchardy. V Nové Pace také absolvoval měšťanskou školu a zároveň se vyučil loutkářstvím v dílně svého otce. V roce 1905 absolvoval pražskou Uměleckoprůmyslovou školu.

Po absolutoriu spolupracoval na sochařských dílech svého bratra Stanislava, např. na pomníku Františka Palackého, Fantově budově nádraží Franze Josefa, Nové radnici. Od roku 1907 spolupracoval s architektem Kamilem Hilbertem na dostavbě katedrály sv. Víta na Pražském hradě. Pro katedrálu vytvořil na 250 novogotických hlavic sloupů, vyřezávanou truhlu, několik kamenných plastik a dva vysoké reliéfy znázorňující stavitele dómu na průčelí stavby. Vojtěch Sucharda pracoval i na výzdobě několika kostelů a staveb po celých Čechách. Od roku 1913 se podílel mimo jiné i na sochařské výzdobě pražského paláce Koruna.

V roce 1908 se oženil se svou spolužačkou z Uměleckoprůmyslové školy Annou Brichovou, s níž v roce 1920 založil divadlo V říši loutek (od roku 1928 Říše loutek). Divadlo mělo sídlo nejprve na Letné, od roku 1928 v Ústřed-

ní knihovně hl. města Prahy. Jako principál souboru, režisér i loutkoherec zde pak působil čtyři desítky let, vytvořil 350 loutek a výpravu pro 137 her. V letech 1954-1956 režíroval celkem dvacet her.

V letech 1912, 1936 a 1948 se Vojtěch Sucharda podílel na rekonstrukcích staroměstského orloje v Praze, pro který vytvořil dvanáct nových sošek apoštolů. Některé jeho restaurátorské zásahy ovšem budou při nadcházející rekonstrukci orloje odstraněny jako nepřijatelné.

Vojtěch Sucharda zemřel v Praze-Bubenči 31. října 1968. Pohřben byl v rodinné hrobce na hřbitově v Nové Pace.

Karel Holan (4. 12. 1893, Praha – 4. 10. 1953, Praha)

Karel Holan byl český akademický malíř, krajinář, malíř sociálních motivů a grafik. Studoval kreslení a malbu v soukromých školách Vincence Beneše a Otakara Nejedlého. V roce 1913 začal studovat architekturu na české technice. Během první světové války byl povolán do armády, kde utrpěl zranění. Po propuštění z armády nastoupil studium na Akademii výtvarných umění v Praze, kde studoval figurální malbu v ateliérech profesorů Maxmiliána Pirnera, Karla Krattnera a Vlaho Bukovace. V roce 1921 podnikl studijní cestu do Německa, dále tři cesty do Francie (1925, 1927, 1946) a naposledy v roce 1948 do Itálie.

Svou první výstavu uspořádal jako člen výtvarného odboru Umělecké besedy (V.O.U.B.). Od Umělecké besedy se v roce 1924 odštěpilo několik umělců. Čtyři z nich – Karel Holan, Miloslav Holý, Pravoslav Kotík a sochař Karel Kotrba – založili Sociální skupinu (původně Ho Ho Ko Ko, někdy též Skupina sociálního umění). V roce 1927 se stal členem SVU Mánes, ze kterého byl v roce 1930 po vážné roztržce vyloučen. Poté se stal členem Spolku výtvarných umělců Myslbek. Zde měl výstavu v roce 1933 a v roce 1944. Souborná výstava k jeho šedesátinám se uskutečnila v prosinci 1953 po jeho smrti.

Pravoslav Rada (14. 10. 1923 – 23. 4. 2011)

Pravoslav Rada byl český sochař, keramik a pedagog. Během druhé světové války (1939-1943) studoval na

Pravoslav Rada: *Jak šlo vejce na vandr*, 1958, glazovaná keramika

sochařsko-kamenické škole v Hořicích. Pak mezi roky 1943 a 1949 pokračoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (VŠUP), kde ho odborně vedli Jan Lauda, Bedřich Stefan a Otto Eckert. V té době vycestoval díky stipendiu dánské vlády na uměleckoprůmyslovou školu v Kodani a pracoval pod vedením keramičky Nathalie Krabsové. Posléze ještě v letech 1958 a 1960 dělal u profesora Eckerta na VŠUP aspiranturu. V letech 1968 a 1969 pobýval ve Spojených státech amerických, kde vyučoval na Southern Connecticut State College v New Havenu.

Pro svá díla využívá především majoliku pokrytou barevnými glazurami, někdy i s využitím tištěných dekorů. Typickým prvkem jeho tvorby jsou dekorativní plastiky a figurální skupiny s filozofickým či humorným obsahem. Zabýval se keramickým designem, technickým experimentům a monumentálními skulpturám určeným do exteriéru. Organizoval prezentace keramických děl a sepsal i několik publikací. Patřil mezi zakladatele skupiny užitého umění *Bilance* (1957) i ke spoluzakladatelům keramických setkání v Bechyni (1970).

Ocenění:

- 1958 Velká cena podniku Karlovarský porcelán, Zlatá medaile, EXPO, Brusel, Belgie
- 1962 Zlatá medaile, Mezinárodní výstava keramiky AIC, Praha
- 1967 Účast na Světové výstavě EXPO, Montreal, Kanada
- 1970 Účast na Světové výstavě EXPO, Ósaka, Japonsko

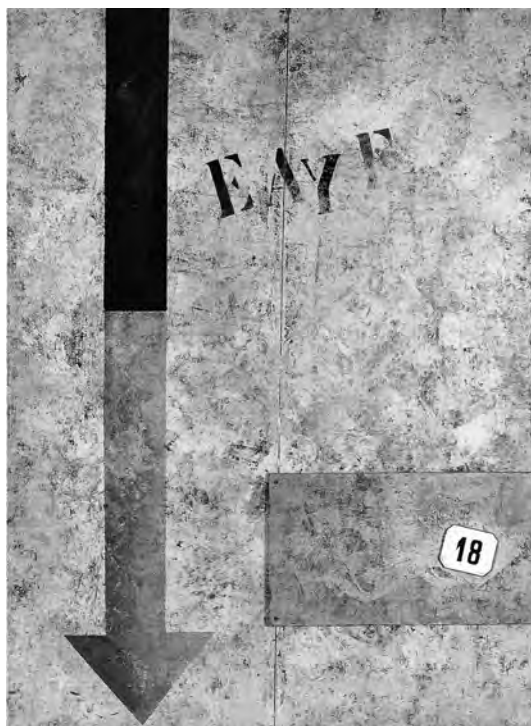
Od roku 1956 byl členem Mezinárodní keramické akademie AIC (Académie Internationale de la Céramique), Ženeva, členem Umělecké besedy a Sdružení výtvarných umělců-keramiků. Zúčastnil se mimo jiné mezinárodních keramických sympozií v rakouském Gmündenu a v izraelském Einholdu.

Vladimír Tesař (20. 10. 1924, Praha – 12. 10. 2008, Praha) Vladimír Tesař studoval na Státní grafické škole v Praze, absolvoval Akademii výtvarných umění a Akademii múzických umění. V letech 1954-1959 byl asistentem grafické speciálky AVU.

Jeho rozsáhlé výtvarné dílo zasahuje do oblasti malby, grafiky, kresby, ilustrace, filmového plakátu, scénografie i realizace animovaných filmů. Jeho tvorba osciluje mezi podněty z vnějšího světa a hlubokými vnitřními prožitky, od osobitě vyjádřených reálných motivů po abstraktní znaky a symboly. Přitom je však vnitřně jednotná.

Vladimír Tesař vytvořil množství knižních ilustrací. Mezi jeho nejvýznamnější patří ilustrace *Babičky* Boženy Němcové či Goethova *Fausta*. Měl řadu samostatných i kolektivních výstav, je zastoupen ve sbírkách Národní galerie v Praze a v mnoha dalších veřejných i soukromých sbírkách doma i ve světě.

Jan Kubíček (30. 12. 1927, Kolín – 14. 10. 2013, Kolín) Jan Kubíček byl český malíř, grafik a zároveň jeden z nejzásadnějších představitelů konstruktivismu a konkrétního umění ve střední Evropě. Ve spolupráci s nakladatelstvím Albatros se také více než deset let věnoval ilustrování dětských knih a během šedesátých let 20. století se proslavil jako návrhář několika kultovních filmových plakátů a knižních obalů. Na počátku šedesátých let byl navíc výrazně ovlivněn lettrismem, což dalo vzniknout ohromnému množství fotografií, ilustrací a především grafické tvor-

Jan Kubíček: *Plocha se šipkou písmeny a číslem*, 1963

bě, díky které se roku 1999 stal laureátem Ceny Vladimíra Boudníka. Byl členem Sdružení českých umělců grafiků Hollar, od konce šedesátých let se podílel na výstavách věnovaných českému konstruktivismu a současně se angažoval v Klubu konkretistů.

Andrej Goliaš (10. 3. 1937, Kučín – 7. 10. 2013, Bratislava) – kreslíř, medailér, sochár, grafik, monumentalista, maliar. V letech 1956-1961 studoval na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislave, oddelenie figurálneho sochárstva (prof. J. Kostka). Venoval sa monumentálnemu sochárstvu, drobnej plastike, plakete, medaili, kresbe a grafike. V roku 1986 na výstave v Piešťanoch získal cenu Socha piešťanských parkov. V deväťdesiatych rokoch vystavoval v USA. Žil v Bratislave.

Andrej Goliaš: *Neodhalené pomníky*, 2007

ARCHITEKTURA & DESIGN

Dejvický „Kulaťák“ – soutěž na podobu Vítězného náměstí v Praze 6 zná vítěze

Příští rok uplyne sto let od chvíle, kdy architekt a urbanista Antonín Engel naplánoval urbanistickou koncepci Dejvic včetně Vítězného náměstí. Po sto letech zbývá zastavět jeho poslední, čtvrtý kvadrant.

K dokončení se museli spojit tři velcí investoři s miliardami v zádech. Společnost Fourth Quadrant, kterou tvoří Penta Marka Dospivy, Sekyra Group Lud'ka Sekyry a Kaprain Karla Pražáka, vyhlásila spolu s Prahou výsledky mezinárodní architektonické soutěže na dostavbu jednoho z nejvýznamnějších pražských náměstí.

Do architektonické soutěže na novou podobu Vítězného náměstí v Praze 6 přišlo 43 návrhů. Autory šesti návrhů byly týmy ze zahraničí, a to ze Srbska, Švédska, Německa, Španělska a Nizozemska. Do finále postoupilo pět návrhů. Předmětem soutěže bylo řešení problémů s dopravou a uspořádání náměstí tak, aby bylo pro obyvatele bezpečnější. Mezi hlavní problémy náměstí patří velké dopravní zatížení a nepřehledné křížení automobilové a pěší do-

pravy. Jedním z pokynů bylo to, aby architekti respektovali původní plán architekta Engela. Mezinárodní porota soutěže vybrala z pěti finálních návrhů autora vítězného návrhu na dostavbu takzvaného čtvrtého kvadrantu Vítězného náměstí v Praze 6. Je jím nizozemské a české studio Benthem Crouwel International a Opočenský Valouch architekti. Projekt na dostavbu čtvrtého kvadrantu navazuje na původní hodnoty Engelovy urbanistické koncepce Dejvic, inspirované Paříží.

Vítězný návrh vypracovali Pavel Hnilička, Eva Macková a Josef Filip. Porota, ve které zasedli architekti i představitelé města a městské části, kladně ohodnotila umístění stromů, které oddělují silnici od středu náměstí, kam se chodci dostanou díky novému výstupu z metra a přechodům. Kruhový objezd bude mít tři pruhy. Návrh počítá s podzemními garážemi na severozápadní straně náměstí. V centru náměstí bude obelisk, který byl i v původních plánech Antonína Engela, který ve dvacátých letech minulého století náměstí vyprojektoval. Podobu monументu by podle poroty měla určit výtvarná soutěž. Pomník zahraničním vojákům druhé světové války bude přesunutý k Technické ulici. Tramvaje budou jezdit po západní straně a vzniknout mají i podzemní garáže. Náklady na úpravy náměstí, které by mohly začít za pět let, jsou odhadované na 500 miliónů korun, uvedl mluvčí Institutu plánování a rozvoje (IPR) Marek Vácha.

Penta, Kaprain a Sekyra Group chtějí na pozemcích stavět polyfunkční budovy s občanskou vybaveností, bydlením a kanceláři. Důležitou částí zadání byl i návrh nové univerzitní budovy Vysoké školy chemicko-technologické, v níž kromě učeben a zázemí pro studenty vzniknou také prostory pro veřejnost či minipivovar.

Vítězové se řadí ke zkušeným architektonickým ateliérům. Nizozemskou kancelář Benthem Crouwel Architects založili v roce 1979 architekti Jan Benthem a Mels Crouwel. Má za sebou řadu úspěšných realizací, mezi které patří ikonická stavba Městského muzea v Amsterdamu,

rotterdamské hlavní nádraží nebo stadion Ziggo Dome, rovněž v Amsterdamu. Jejich pražský partner, architektonická kancelář OVA, byla založena Jiřím Opočenským a Štěpánem Valouchem v roce 2007. Za stavbu sídla společnosti Lasvit v Novém Boru získala v roce 2020 hlavní ocenění v České ceně za architekturu.

Letošní festival Den architektury se konal ve 135 českých a slovenských lokalitách

Mottem letošního 13. ročníku této každoroční přehlídky, kterou pořádá občanské sdružení Kruh, je „Objev konstrukce!“ Konstrukční řešení ukazoval hlavní program, a to jak v historické architektuře, industriální architektuře, tak u staveb 20. a 21. století. Zároveň festival připomněl dva letošní jubily – před sto lety narozeného architekta brutalismu Karla Pragera (24. 8. 1923 – 31. 5. 2001) a Jana Blažeje Santiniho-Aichela, který zemřel před 300 lety 7. prosince 1723.

Santiniho klášterní kostel se žebrovou klenbou v Kladrubech u Stříbra

Rodák z Kroměříže, architekt Karel Prager, patří k nejvýraznějším představitelům poválečné architektury v České republice. Ve Zlínském kraji se konaly desítky akcí, letošní sté výročí Pragerova narození připomenula výstava i architektonická procházka v Kroměříži. S Pragerovou rannou tvorbou se lidé také mohli seznámit i v Otrokovicích na Zlínsku, kde festival představil jeho činžovní dům ve stylu socialistického realismu.

„Pragerovy kostky“: soubor budov nedaleko od Karlova náměstí v Praze

Den architektury nabídl mezi 29. zářím až 5. říjnem přes 400 zdarma přístupných akcí v Česku i na Slovensku.

Nejvýznamnější pražská barokní stavba slaví 350 let

Slavnostní koncert, přednáška či děkovná mše s hudebním doprovodem. Barokní chrám sv. Mikuláše slaví různými akcemi 350. výročí. Dne 6. září 1673 byl totiž v srdci pražské Malé Strany symbolicky položen jeho základní kámen. Dnes tento chrám, který podle odborníků patří k nejcenějším stavbám baroka na sever od Alp, slouží nejen sakrálním účelům, ale i jako koncertní síň.

Kostel sv. Mikuláše stojí spolu s bývalým jezuitským profesním domem uprostřed Malostranského náměstí. Na jeho místě stál až do roku 1743 gotický farní kostel vysvěcený pražským biskupem Tobiášem roku 1283 a v sousedství románská rotunda sv. Václava, postavená jako připomínka zázraku, k němuž došlo při posmrtném převozu Václavova těla ze Staré Boleslavi na Pražský hrad, jak se o tom zmiňují středověké legendy. Profesní dům, vystavěný v letech 1672-1687 podle plánů Francesca Carattioho, Giovanniho Domenica Orsiho a Francesca Luraga, vytvořil ideální optickou podnož pro vznik budoucího chrámového dvojvěží. „Daní“ za to bylo zbořených dvanáct domů včetně památné rotundy sv. Václava a staré školy, zrušeny byly rovněž přilehlé hřbitovy. Dnes je v někdejší jezuitské koleji sídlo Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Dnešní chrám sv. Mikuláše patří k nejcenějším stavbám baroka na sever od Alp. Na díle, které se realizovalo přibližně sto let, se podílely tři spřízněné generace velkých barokních architektů – otec, syn a zeť: Kryštof Dientzen-

hofer, Kilián Ignác Dientzenhofer a Anselmo Lurago. Ačkoliv stavba procházela vývojovými proměnami, ve výsledku se podařilo postavit dílo unikátní umělecké ceny. Jak měl chrám původně vypadat, když se jezuité v roce 1673 rozhodli pro jeho stavbu dle počátečních plánů Giovanniho Domenica Orsiho a položili základní kámen, si lze částečně představit dle první kaple vlevo zasvěcené sv. Barboře, která byla postavena jako první, aby se v ní mohly slavit bohoslužby. Jde o relativně uzavřený prostor oválného půdorysu s doznívajícími renesančními prvky. Rozhodující stavební fáze však nastala až po roce 1702, kdy se změnila celková koncepce. Nové plány směřovaly k složité geometrické soustavě vzájemně se prostupujících válců s centrální kopulí nad křížením lodí. Mohutný sálový prostor s bočními kaplemi a složitou zvlněnou klenbou, která je založena na systému protínajících se elipsoidů, vybudoval zřejmě Kryštof Dientzenhofer v letech 1704-1711. Pilíře mezi široce otevřenými arkádami lodi nesoucími obvodové galerie měly ještě více vystupňovat dynamický účinek stavby. V letech 1737-1752, tentokrát již podle plánů jeho syna Kiliána Ignáce Dientzenhofera, se stavělo kněžiště s kopulí, nad kterou byla zřízena charakteristická měděná střecha. Poté byl chrám vysvěcen, ale na jeho výzdobě se pracovalo ještě dalších dvacet let. Po zrušení jezuitského řádu papežem Klimentem XIV. se v roce 1775 stává hlavním farním kostelem Malé Strany.

VZPOMÍNKA

František Čermák (2. 4. 1903 – 9. 10. 1998)

Gustav Paul (9. 10. 1903 – 4. 6. 1974)

Jména dvou absolventů pražské techniky narozených před 120 lety už dnes zná spíš jen odborná obec. Jde ale o významné architekty, kteří společně – a po válce i každý zvlášť – navrhovali především moderní nemocniční a školní areály.

František Čermák se narodil v Novém Strašecím 2. dubna 1903, Gustav Paul v témže roce 9. října v Praze. Na technice byl jejich profesorem Antonín Engel, na jehož koncept univerzitního kampusu v Dejvicích později oba navázali. Velký vliv na ně měla i série přednášek významných evropských architektů v roce 1925 v pražském Mozarteu. Pro Františka Čermáka bylo zásadní setkání s německým protagonistou slavné školy Bauhaus Walterem Gropiem. Po skončení školy založili Čermák a Paul společný ateliér a s úspěchem se zúčastnili řady soutěží, zejména na moderní nemocniční areály. Tomuto tématu pak zůstali věrní po celý život.

První důležitou realizací byl v polovině třicátých let vítězný soutěžní návrh na sanatorium ve Vráži u Písku, který společně s mladším kolegou a Janákovým žákem z uměleckoprůmyslové školy Antonínem Tenzerem projektovali jako pavilonový komplex v zeleni, samozřejmě v tehdy dominujícím funkcionalistickém stylu. Bílé plochostřeché stavby působí dodnes velmi příjemným dojmem. Další realizací byl dům pro zaměstnance Ústřední nemocenské pojišťovny v Křížové ulici na pražském Smíchově a budova policejního ředitelství v Plzni (s Václavem Neckářem). Oba architekti vyhráli také soutěž na novou nemocnici v Praze-Motole, její výstavbě ale zabránila válka. Čermák s Paullem mohli navrhnout jen provizorní pavilonovou stavbu,

jejíž část slouží dodnes (definitivní monoblok pak v šedesátých letech projektovali architekti Tenzer a Podzemný).

Oba projektanti pracovali také samostatně na menších zakázkách. Čermák přestavěl dům sochaře Hanuše Folkmana v Americké ulici (poznáte jej podle plastiky Pallas Athény na nároží), Paul zase projektoval známý Pivovarský dům na rohu ulic Lípová a Ječná na pražském Novém Městě nebo činžáky v centru Plzně a Prahy (elegantní dům U Musea byl ale zbourán kvůli stavbě metra). Po válce se cesty obou architektů rozcházejí, nikoli však definitivně. František Čermák je jmenován profesorem ústavu zdravotnických staveb na technice, kde pak pedagogicky působí až do osmdesátých let. Paul je zaměstnán v pražském Stavoprojektu a dál se věnuje projektování nemocnic (Chrudim, Trinec, Prievidza). Oba přátelé se dávají znovu společně do práce poté, co v roce 1957 vyhráli velkou soutěž na dostavbu Engelem nedokončeného areálu techniky v Dejvicích. Vítězné náměstí se jim sice dostavět nepodařilo, ale mohli navrhnout rozsáhlý areál fakult elektrotechnické a strojní ČVUT při nedaleké Technické ulici (1959-1963, spolupráce arch. Hladík a Liberský).

Bohužel již méně zdařilý byl navazující komplex fakulty stavební a fakulty architektury při Thákurově ulici (1965-1982; Čermák, Paroubek, Paul, Čejka). Koncept dvou bloků, horizontálního a vertikálního, propojených vstupním křídlem s atriem, byl zdařilý, ale interiéry působily studeně, chyběla funkční vzduchotechnika, výtahy byly poddimenzované. Fakulta architektury se nedávno přestěhovala do novostavby v sousedství, starší objekt se nyní rekonstruuje.

Záslouhou Františka Čermáka byl na ČVUT otevřen obor zdravotnické stavby, kde spolu se svými studenty a asistenty shromáždil množství materiálů, plánů i fotografií v Československu i v zahraničí a vytvořil z nich archiv zdravotnických staveb.

<https://www.lidovky.cz> (redakčně zkráceno)

Josef Grus (19. 10. 1893, Pardubice – 19. 3. 1972, Praha)

Josef Grus byl český architekt, malíř a pedagog. V roce 1915 byl zajat na východní frontě, pak působil v československých legiích v Rusku. Roku 1920 se pohyboval na studijní cestě v Číně a Indii. Vystudoval vyšší státní průmyslovou školu v Praze, dále Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u prof. Pavla Janáka (1920-1921) a pražskou Akademii u Josefa Gočára (1924-1927). U Gočára byl zaměstnán v ateliéru do počátku roku 1930, pak tvořil samostatně. Vystavoval rovněž své obrazy, především ze studijních cest. Podle jeho návrhu byla vytvořena řada domů v Pardubicích, dělnická a úřednická kolonie Sochor ve Dvoře Králové. Navrhoval rovněž budovu odborné kamenické školy ve Zvolenu (Slovensko). Nepochybně byl i autorem funkcionalistických rodinných domů, které byly vystavěny v Matějské ul. v Praze-Dejvicích.

Josef Grus: Dukelský památník

28. 10. 2018 u příležitosti 100. výročí založení republiky byla po několikaleté a nákladné rekonstrukci **slavnostně otevřena historická budova Národního muzea**.

VÝSTAVY

Festival Czech Design Week

Ve výstavní síni Mánes představilo minulý měsíc svou nejnovější tvorbu z oblasti skla, porcelánu a keramiky více než 120 českých i zahraničních designérů. A to v rámci 10. ročníku festivalu Czech Design Week. Bylo možné prohlédnout si jejich díla a seznámit se s výběrem zajímavého současného designu i s řadou nových kolekcí. V centru pozornosti byly především produkty z oboru sklářství i keramiky.

Festival Czech Design Week nabídl formou panelových instalací výběr současné tvorby českých i zahraničních designérů, studentů, značek a studií napříč všemi obory designu – od interiérového a produktového designu přes sklo, keramiku aj. A právě práci designérů se sklem, porcelánem a keramikou zachycuje festival na vysoké úrovni každoročně.

Nové kolekce vystavili například sklářští designéři František Jungvirt ve spolupráci se značkami Klimchi nebo Ton, Dominika Petrtýlová, duo Mikolášková & Drobna, Studio 3, studio Ademi nebo designéři Johan Pertl a Tomáš Kučera.

Pro návštěvníky festivalu byla nově připravena také výstava *New Generation*, která představila výběr unikátních kolekcí navržených nejmladší generací designérů z řad studentů, absolventů a nových objevů z uměleckých škol.

„Festival Czech Design Week se během let vyprofiloval v designovou přehlídku, která klade důraz na objevení a podporování nových objevů na poli českého designu. Výstava *New Generation* je tak přirozeným vyústěním těchto snah, kdy veřejnosti k příležitosti našeho 10. ročníku chceme ukázat, že se do budoucna vyplatí sledovat, co naše nejmladší generace designérů vytváří,“ sdělil ředitel festivalu Lukáš Pipek.

V prostoru pražského Mánesu, který před téměř sto lety navrhl architekt Otakar Novotný a jež v minulosti hostil velikány výtvarného umění a byl majetkem Spolku výtvarného umění Mánes, se designový festival odehrál už podruhé. Design a umění do této ikonické funkcionalistické budovy určitě patří a návštěva festivalu se tak současně stává i architektonickým zážitkem.

Milovníkům designu by neměl uniknout ani český mezinárodní festival Designblok. Ten se konal od 4. do 8. října ve Veletržním paláci Národní galerie Praha, Umělecko-průmyslovém muzeu v Praze, Míčovně a Královské zahradě Pražského hradu a na dalších lokacích po Praze. (mk)

Studenti UMPRUM vystavují svou tvorbu v evropských městech

Na několika výstavách a veletrzích věnovaných designu v evropských zemích představují svoji tvorbu studenti Vysoké školy umělecko-průmyslové (UMPRUM). ČTK o účasti studentů z různých ateliérů informovala mluvčí školy Kamila Stehlíková. Tvorba studentů pražské školy je k vidění například v Bruselu a v Paříži. Zástupci UMPRUM nechybí ani na Venice Glass Week v Benátkách. Na říjnovém Designbloku se v Praze představily práce, s níž se studenti z Ateliéru produktového designu zúčastnili design weeku v Miláně. Nedávno skončil mezinárodní festival Ars

Electronica v rakouském Linci, kde se prezentovali studenti Ateliéru architektury III. Výstava Ateliéru produktového designu UMPRUM *Krásná práce*, která oživuje tradiční řemesla, byla v Pražském domě v Bruselu do 30. září součástí Brussels Design September. Pod vedením Michala Froňka a Jana Němečka studující vytvořili kolekce výrobků, ve kterých připomínají, oživují a posouvají dál tradiční řemeslné techniky. Mladí designéři zde aplikují stará, mnohdy zapomenutá řemesla a oživují je v nových, současných formách. Ateliér designu oděvu a obuvi UMPRUM za přítomnosti své vedoucí Liběny Rochové se představí na prestižní přehlídce Paris Design Week + Maison & Objet v Paříži. Pro tuto příležitost se bude prezentovat v Českém centru Paříž s projektem „Vive la France“ inspirovaným francouzskou kulturou, historií, uměním nebo osobnostmi.

Věstonická venuše v Národním muzeu

Do Národního muzea (NM) se po devíti letech vrací nejstarší keramická soška na světě, Věstonická venuše. Návštěvníci si ji budou moci prohlédnout na výstavě *Nejstarší šperky a ozdoby těla*, která v Historické budově NM potrvá do konce února příštího roku. Představí archeologické nálezy šperků a nejrůznějších artefaktů z moravských paleolitických lokalit. Výstavu, jejíž pojistná hodnota je 100 milionů korun, pořadatelé představili novinářům. Výstava nabídne až 30 000 let staré artefakty pocházející především z Dolních Věstonic, Pavlova, Předmostí a jeskyně Pekárny, jako jsou náhrdelníky, čelenky, náramky či prsteny z typických dobových materiálů včetně mamutoviny, kostí, zubů, kamene, jantaru nebo lastur.

Šperky či dekorace oděvů plnily ve starší době kamenné nejen zdobnou funkci, ale byly také předmětem směny, fungovaly jako milodar, oběť či léčivý prostředek. Mohly prezentovat příslušnost k určitému etniku či společenské postavení majitele.

Věstonickou venuši nalezl v roce 1925 tým archeologa Karla Absolona ve zbytcích pravěkého ohniště na sídlišti lovců mamutů mezi Pavlovem a Dolními Věstonicemi s kamennými nástroji a zvířecími kostmi. Soška velká 11,5 centimetru je dokladem počátků keramiky. Vystavuje se pouze ojedinele, dlouhodobě je uložena v trezoru Moravského zemského muzea. To ji plánuje po současné pražské výstavě ukázat veřejnosti v roce 2025 u příležitosti 100. výročí jejího objevu.

Nová výstava Galerie Jaroslava Fragnera a Národního památkového ústavu

Mají poválečné budovy místo v naší historii? Nová výstava v Galerii Jaroslava Fragnera *Poválečná architektura jako památka* se zaměří na proměny pražských staveb z období 1945-1989. Jak chráníme poválečné stavby v Praze a jak je přizpůsobit současnosti tak, aby neztrácely své výtvarné kvality? Moderní a brutalistní objekty z této doby se stávají terčem demolic a ustupují developerským projektům.

Výstava byla zahájena vernisáží v pátek 29. září a potrvá až do 26. listopadu 2023, během jejího trvání jsou návštěvníci*ce zváni k prozkoumání původních plánů a per-

spektiv, fotek i fyzických artefaktů z některých pražských památkově chráněných budov, ale i budov, které by si ochranu zasloužily. Výstava se soustředí především na historii a současný stav stanic pražského metra, součástí však budou i příklady několika významných rekonstrukcí poválečné architektury.

Výstavu *Poválečná architektura jako památka* připravila Galerie Jaroslava Fragnera, Betlémské náměstí 5a, Praha 1, ve spolupráci s Národním památkovým ústavem. Otevřena je od 30. září do 26. listopadu 2023, středa – neděle, 14:00-19:00, vstup zdarma.

Akvarel mezi Prahou a Vídní

Ve Veletržním paláci v Praze probíhá až do 7. ledna 2024 výstava pod názvem *Akvarel mezi Prahou a Vídní*. Akvarel, tedy práce s vodou ředěnými barvami na papíře, stojící na pomezí kresby a malby, je v dějinách výtvarného umění technikou s dlouhou tradicí. Největšího rozvoje dosáhl v 19. století, kdy zasáhl do většiny oblastí výtvarného umění. Akvarel charakterizuje lehkost, suverenita a virtuozita, neboť podstata jeho techniky neposkytuje téměř žádné možnosti pro váhání a opravy.

Jedním z center umění akvarelu byla v 19. století Vídeň, kde se tato technika stala významnou součástí měšťanské a šlechtické kultury. Vynikající příklady vídeňského akvarelu se nacházejí ve sbírkách Národní galerie Praha (např. díla Rudolfa von Alta, Thomase Endera nebo Josefa Kriehubera).

Národní galerie zároveň disponuje obsáhlými fondy akvarelů malířů a malířek českého původu (např. Antonín Mánes, Bedřich Havránek, Jan Novopacký, Amálie Mánesová, Vincenc Morstadt).

Výstava ukazuje nejen uměleckou výměnu mezi dvěma metropolemi v době, kdy byly součástí jednoho státu, ale i vysokou kvalitu českých akvarelistů a podněty, které přinášeli do středoevropské vizuální kultury. Velká část exponátů je málo známá nebo dosud nevystavovaná. (mk)

Památník Karla Čapka ve Staré Huti je pro veřejnost otevřen již 60 let

Empírový dům uprostřed lesů a rybníků ve Staré Huti u Dobříše zve na výstavu, na které poprvé představuje rukopisy dobových písemností slavného spisovatele a jeho blízkých.

Empírovou vilu ve Staré Huti nabídl k užívání Karlu Čapkovi a Olze Scheinpflugové Václav Palivec, bratr Čapkova švagra, básníka Josefa Palivce. Bývalý úřednický dům patřil v 19. století ke zrušené železárně. Původně se celý areál jmenoval Josefodol, Čapek však zjistil, že se zde dříve říkalo Na strži. Tento název místu již zůstal. Manželé dům přeměnili v letní sídlo a v podkroví zřídili pokoje pro hosty, kteří za Karlem a Olgou z Prahy přijížděli.

Strž hlavně v letních měsících lákala svou malebností a často sem jezdili herci Jiřina Šejbalová, Eduard Kohout, Václav Vydra, Hugo Haas, Adina Mandlová či Jaroslav Průcha. Vystřídala se zde řada literátů, novinářů, herců, režisérů a v letech 1937-1938 i politiků. Novinář Ferdinand Peroutka pobýval na Strži často, Čapek mu dokonce v podkroví zařídil pokojík, kterému se důvěrně říkalo Peroutkárna.

Na Strži psal Karel Čapek *Válku s mloky*, *Bílou nemoc*, *První partu*, *Matku*, *Cestu na sever* a nedokončený *Život a dílo skladatele Foltýna*. Strž byla jeho útočištěm i útlukem pro myšlenky, když atmosféra v Praze už byla poznamenaná válečným napětím. Miloval svůj pražský dům, ale tady na venkově se vracel do chlapeckých let, vychutnával si přírodu i kontakt s prostými venkovskými lidmi. Mohl se tu věnovat své velké vášni, kterou bylo houbaření, a sedávat na kopci u rybníka a oddávat se svým myšlenkám.

Jakkoliv Karel Čapek mohl utíkat před válečným děním do své milované Strže, dějiny ho zastihly i tady. Přijížděli sem za ním lidé z Prahy i z ciziny a hledali u něj radu, jak a čím zastavit blížící se útok Němců na naši vlast. Na samém začátku války Čapek umírá.

Olze Scheinpflugové se podařilo dům udržet i během německé okupace, přestože zpočátku hrozilo, že jej Němci zaberou. Po příchodu sovětských vojsk byl však již celý objekt zabrán a vzniklo v něm velitelství. Po roce 1948 byly do Strže nastěhovány dvě rodiny a další rodina také do původního domku porybného, kde předtím bydlel správce. Olga nadále na Strži jezdila, ale mohla využívat jenom mansardu v podkroví a místnost v prvním patře. Jenom díky její houževnatosti a pevné vůli se podařilo dosáhnout toho, že v chátrajícím domě byl roku 1963 zřízen Čapkův památník. K ochromení činnosti památníku došlo po roce 1989. Restituenti Emil a Zdeněk Palivcovi se rozhodli pronajmout usedlost ve Strži Okresnímu úřadu v Příbrami za symbolické nájemné a od roku 1997 je zde nová Čapkova expozice věnovaná nejen osobnosti a dílu Karla Čapka, ale i jeho manželky, herečky a spisovatelky Olgy Scheinpflugové. Samostatnou expozici má od roku 1998 v podkroví domu novinář a spisovatel Ferdinand Peroutka.

Památník Karla Čapka ve Staré Huti u Dobříše, příspěvková organizace, Stará Huť 120, 262 02 Stará Huť tel.: 725 480 219

Otevírací doba: duben – říjen, úterý – neděle, 9:00-17:00; listopad – březen, pondělí – pátek, 9:00-16:00 (včetně bistra se základním občerstvením)

Výstava v Praze přibližuje sto let českých svobodných zednářů

Jako společenství lidí s vlastními pravidly, dlouhou tradicí a duchovním rozměrem, kteří věří ve svobodný a lepší

svět, prezentuje výstava české svobodné zednáře. Veřejnosti bude přístupná do 26. listopadu na Novoměstské radnici v Praze. Koná se u příležitosti stého výročí založení Veliké lóže Československé. Kromě textu seznamujícího s historií zednářství především v českých zemích obsahuje také mnoho uměleckých děl, které život a praxi zednářů přibližují.

Zednářství je organizováno systémem takzvaných lóží. Zednáři sami sebe označují jako bratrstvo, jehož členy spojuje respektování některých morálních a etických principů. Zednářství je kvůli tomu, jak málo o své činnosti dávají jeho členové vědět, velmi oblíbené u příznivců nejrůznějších konspiračních teorií. Zednáři také výrazně pracují s mystikou, hermetismem a četnými duchovními proudy starověku a Orientu. V ČR je osmadvacet aktivních lóží.

Expozice na Novoměstské radnici prezentuje autentické zednářské předměty i repliku zednářské dílny, tedy míst-

nosti, ve které se scházejí zednářské lóže k rituálům. Je připravena co nejvíce autenticky včetně zednářských symbolů a předmětů.

Veliká Lóže České republiky, v jejímž čele Velmistr stojí, je největší zednářskou jurisdikcí, svazem lóží, v Česku. Počet jejích členů nedávno překročil 600. Je zednářskou organizací, která patří k hlavnímu proudu světového zednářství a udržuje přátelské styky se Spojenou Velikou Lóží Anglie. Taková obediencie může být podle těchto pravidel na daném území pouze jedna. Navíc se vzájemně uznává s více než 200 Velikými Lóžemi po celém světě.

Součástí expozice je i rekonstrukce za války zničené instalace Alfonse Muchy nazvané *Poslední dílo*. Mucha byl zednářem, o mnoha dalších z české historie a kultury se návštěvníci na výstavě dozví; o těch žijících ale zednáři nemluví, o své příslušnosti prý může každý člen promluvit jen sám.

LITERATURA

Tragický osud novináře pražského jara Ivana Soeldnera

Ivan Soeldner byl muž mnoha talentů, živil se jako publicista, fotograf i filmař. Byl samozřejmě přítomen i u události roku 1968, vrcholících invazí vojsk Varšavské smlouvy. S kameramanem Holomkem natočil i první oběť okupace.

Osud mu vymezil pouhých třicet let života.

Jeho syn David (57), který se věnuje sportovní novinářině, se v průběhu covidové pandemie pustil do získávání informací a podkladů pro knížku o tatínkovi a zároveň o něm natáčel filmový dokument. Hodně toho znal z vyprávění maminky, ale mnoho nového se dozvěděl od otcových přátel a kolegů.

Jako podklad mu sloužil bohatý rodinný archiv, protože Ivan Soeldner si své články poctivě vystříhoval a lepil. Minimálně osm let také intenzivně fotil a zanechal po sobě odhadem kolem 33 000 negativů.

Ivan Soeldner se narodil 18. listopadu 1939 v Bělehradě. Jeho otec Erich Soeldner (1905-1942) působil jako advokát chudých na Sokolovsku a ve svých rodných Karlových Varech. Po křišťálové noci 10. listopadu 1938, kdy byla nacisty ve Varech vypálena židovská synagoga a zatčena většina židovských obyvatel, odjel i s novomanželkou Janou do Prahy. Tady se zapojil do domácího odboje ve skupině Morávek – Mašín – Balabán. Když ale i jemu hrozilo zatčení, přesunul se s těhotnou manželkou v dubnu 1939 do Bělehradu, kde pomáhal jako styčný důstojník na francouzské ambasádě utečencům z Československa vyřizovat pasy a víza.

V srpnu 1940 ho zatklo gestapo a o dva roky později byl jako žid za svou protinacistickou činnost popraven ve věznicích Plötzensee v Berlíně. Jeho žena byla i se synem Ivanem v březnu 1941 evakuována do Palestiny, kde zůstali až do roku 1946. Pak se vrátili do Karlových Varů, kde rodina vlastnila dům Heluan na Zámeckém vrchu.

Školu zpočátku neměl Ivan moc rád. Jinak ale bydlel ve Varech mělo své nesporné výhody. Když se Ivan stal gymnazistou, začal se zajímat o mezinárodní filmový festival a zpovídat herce. Jedním z prvních, koho odchytil, byl Jan Werich. Představil se mu jako stálý spolupracovník re-

gionálních novin *Stráž míru*. „Stráž čeho?“ podivil se Werich. „Míru,“ lakonicky odvětil Ivan. „To tedy máte co hlídat,“ opáčil na to Werich. Začátek rozhovoru se v této podobě ocitl v novinách.

V roce 1956 začal Ivan Soeldner studovat na pražské FAMU na katedře filmové vědy a zpočátku bydlel u svých bratranců Jiřího a Ondřeje Suchých, respektive u jejich rodičů. Je proto logické, že se zajímal o divadlo Semafor, které Jiří Suchý založil, a psal o něm. Pro mladšího Ondřeje byl Ivan vzorem a dodnes říká, že právě on ho inspiroval k tomu, aby nejprve na karlovarském festivalu sbíral autogramy a posléze se začal věnovat osudům známých osobností.

Soeldner byl mimořádným zjevem i na FAMU. Někdo na něj vytáhl, že se odmítl připojit k jakési akci proti farářům na Karlovarsku – sám ostatně po léta ministroval v kostele. Přišel příkaz, že musí se studiem skončit, zachránil ho ale profesor Lubomír Linhart, který docílil, že školu pouze přerušil. Odešel na dva roky na vojnu a v roce 1963 dostudoval.

Brzy se jeho články dostaly do časopisů *Kino*, *Mladý svět*, *Film a doba*, *Literární noviny*, *Kultura*, *Host do domu* a dalších. Redakce oceňovaly, že přináší kompletní příspěvky, nejen text, ale i doprovodné fotografie, a to všechno nápadité a neotřelé, někdy i trochu bulvární. Od počátku si fotil zpovídání osobnosti sám, což se nikde neučil, byl samouk.

Současně také pracoval ve Zpravodajském filmu, kde se podílel na vzniku žurnálů, filmových týdeníků, které mapovaly nejaktuálnější dění v zemi. V roce 1968 se věnoval natáčení všech významných okamžiků pražského jara včetně tragického srpna. Později z těchto záznamů vznikl středometrážní film *Československé jaro 1968*. S kameramanem Vladimírem Holomkem natočili první záběry tanků řítících se uprostřed noci z letiště v Ruzyni do centra Prahy a hned ráno nato se jim podařilo před budovou ÚV KSČ natočit kulometnou dávku, kterou nervózní posádka obrněného transportéru č. 002 skosila první oběti.

Na podzim 1968 protagonistům pražského jara Dubčekovi, Černíkovi a Smrkovskému kladl Soeldner na Hradě otázku, zda se politik může cítit šťastný, a v Lucerně se ptal

Ivan Soeldner s herečkou Ivou Janžurovou, 60. léta 20. století

hvězd české pop music: Je vám do zpěvu? Na stránkách časopisu *Kino* dával ve svém seriálu stále stejnou otázku: Jak se máte, paní Jirásková? (pane Kopecký, pane Procházko atd.).

Podobně o dva roky později pracoval na seriálu, který se jmenoval *Můj první film*. V čísle 20 v roce 1970 mu vyšel příspěvek s režisérem Jurajem Herzem, který byl poslední v plodném životě tohoto publicisty.

Počátkem srpna 1970 dokončil televizní seriál o dějinách populární hudby *Grandsupertingltangl*. Byl to zábavný seriál, kterým provázel Jiří Suchý. Soeldner věděl, že se lidé potřebují bavit. Začínalo totiž přituhovat a i on už začal mít problémy. Sčítaly se mu hříchy jeho svobodomyšlné tvůrčí minulosti. Psal už jen pod pseudonymem Jan Michal.

15. srpna 1970 jel za svou ženou a synem Davidem do Olomouce. Chystali se na dovolenou k moři do Rumunska. Nedojel. Osm kilometrů za Svitavami se srazil s tramvají, jehož řidiči bylo posléze naměřeno 2,3 promile alkoholu. Se Soeldnerem zahynula i stopařka, matka dvou malých dětí, kterou vzal chvíli před tím.

Jak by se jeho osud odvíjel, kdyby žil? Ti, kdo ho znali, se shodují na tom, že by pravděpodobně s rodinou emigroval do Francie a po listopadu 1989 se vrátil se vši slávou. A znovu by fotil a psal a lehce provokoval svými otázkami jako správný novinář.

„Od svých patnácti let také jezdím na karlovarský filmový festival, i když primárně nepíšu o kultuře. Navázal jsem na tátu, který se v tomhle prostředí pohyboval jako ryba ve vodě,“ říká Ivanův syn David. Za jeden ze svých nejhezčích zážitků považuje setkání s hercem Josefem Abrahámem. „Bylo to tuším v roce 1994, kdy jsem v rámci festivalu dostal pozvánku na celodenní výlet po západních Čechách. Jelo nás asi deset a spolu s námi Josef Abrahám a Libuška Šafránková. Když jsme dorazili do Chebu, v restauraci, kde jsme obědvali, už byly všechny stoly obsazené, jen u pana Abraháma bylo volno. Přisedl jsem si k nim a představil se. Abrahám ztuhl a optal se: »Máte něco společného s Ivanem Soeldnerem?« Jo, to byl můj táta, řekl jsem, a on se rozzářil: »Byl to můj výbornej kamarád.« Od té chvíle až do konce výletu si se mnou povídal a vzpomínal na tátu. Poznali se při nějakém natáčení, podobně jako

táta s Vaškem Neckářem, když hrál v *Ostře sledovaných vlacích*, a psal o tom reportáž. Neckář mi řekl, že byl snad prvním novinářem, se kterým si pořádně popovídal. Kam táta přišel, přinesl dobrou náladu. Psal i o tématech, která byla dřív tabu – třeba o nočním životě na západě, prostitutkách a striptérkách.

Jeho silně věřící maminka z toho rozhodně nebyla nadšená, ale podle mě se víra se zájmem o tyhle věci nevyklučovala. Když jsem se narodil, pokřtil mě budoucí kardinál Tomášek, s nímž se tatínek přátelil. A když umřel, pan kardinál poslal mamince kondolenci a nechal za něj sloužit zádušní mši u svatého Víta,“ dodal David Soeldner. (mk)

Martin Sichinger vítězem Literární ceny Knižního klubu

Laureátem 28. ročníku Literární ceny Knižního klubu se rozhodnutím odborné poroty stal Martin Sichinger s knihou *Zítřejší přijde Olah*. Jeho rukopis zvítězil v konkurenci pětáosmdesáti zaslaných prací.

Oceněnou práci vybrala porota ve složení: spisovatelka, scenáristka a filmová publicistka Tereza Brdečková, spisovatel Pavel Brycz, literární historik a kritik Pavel Janáček, publicistka Kateřina Kadlecová a spisovatelka Jana Šrámková. Předložená díla přitom hodnotí jako anonymní a vítěz je tak překvapením i pro ně.

Odměnou vítězovi je vydání knihy pod renomovanou nakladatelskou značkou Knižní klub, prémie sto tisíc korun a originální skleněná plastika ve tvaru otevřené knihy.

Literární cena Knižního klubu se nezaměřuje na již publikované práce, jak bývá obvyklé, ale vybrané původní rukopisy proměňuje v knihy. Od svého vzniku v roce 1995 cíleně podporuje domácí tvůrce.

Letošní vítěz, román *Zítřejší přijde Olah*, zavádí čtenáře do doby normalizace, na jednu základní školu, mezi kluky, kteří vyrůstají v osmdesátých letech nedaleko západní hranice, ale přitom v socialistickém Československu.

Autor Martin Sichinger se narodil ve Vimperku, kde chodil na gymnázium, v Plzni absolvoval pedagogickou fakultu. Pobýval na malých městech i v zahraničí, nyní žije v Praze, kde působí jako učitel angličtiny a češtiny. Je programovým ředitelem mezinárodního festivalu Šumava Litera. Za svůj románový debut *Cukrový klaun* získal Literární cenu Knižního klubu již v roce 2008. Poté vydal ještě další romány, řada z nich je o jeho milovaném Vimperku – např. *Smrt Krále Šumavy* (2011), *Duchové Šumavy* (2012), *Meyrovo sklo* (2014), *Poslední šumavská pastvina* (2016), *Kocovina šumavského léta* (2018) a *Divocí sekáči* (2022). (mk)

Pravdivé legendy ze staré Šumavy

Martin Sichinger románem *Poslední šumavská pastvina* pokračuje v literárním mapování zamlčované nebo málo známé historie koutů na pomezí Čech, Rakouska i Německa.

Hrdinou příběhu z roku 1918 i z roku 1949 je poručík Reiner, voják 11. píseckého pěšího pluku. Po návratu z italské fronty ho jeho dřívější velitel, nyní už plukovník rodící se československé armády, pověřil úkolem dobýt Vimperk. Tam totiž zcela vládli šumavští Němci, kteří po vyhlášení ČSR doufali ve stát Německé Rakousko se čtyřmi župami – v Liberci to měl být Deutschböhmen, v Opavě

Sudetenland, ve Znojmě Deutschmähren a nakonec Šumavská župa Böhmerwaldgau v Prachaticích a ve Vimperku.

Naivní voják, toužící jen po klidu s Marií, dcerou textilního podnikatele, se tak ocitá v prostředí, kde české „zájmy“ hájí vimperský lékárník Budínský. Ale po staletí tam žijící Němci, živící se kromě lopotné zemědělské roboty pašováním kdečeho, se najednou stávají Reinerovými protivníky.

V roce 1949, kdy měl poručík Reiner pomoci v Bavorsku Mariinu synovi získat doklady o patentech, mu mohli ke splnění tohoto úkolu být nápomocni jen ti, s nimiž před třiceti lety bojoval.

Literární dovednost Martina Sichingera roste s každou jeho další knihou. Přitom již v roce 2008 získal Cenu Knižního klubu za debut *Cukrový klaun*. Jeho zájem o reálného Krále Šumavy Kiliána „Franze“ Nowotneho ho přivedl na stopu známé postavy z povídky Rudolfa Kalčíka i filmu Karla Kachyni, který skutečně přecházel hranice, až se usadil v Bavorsku, kde ve dvaasedmdesáti letech v roce 1977 zemřel.

Uprostřed legendárních příběhů o šumavských pašerácích, působících v průběhu času nejen ve službách obchodníků, ale i vídeňského dvora nebo československé vlády, vypráví Sichinger v *Poslední šumavské pastvině* bohatě členitý příběh lidských osudů i snů o lepším životě. (mk)

Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě

Podzimního knižního veletrhu, který se konal v Havlíčkově Brodě letos po třiatřicáté, se zúčastnilo 142 vystavovatelů. Loni jich bylo přes sto třicet. Kapacita Kulturního domu Ostrov, v němž se veletrh 6. a 7. října uskutečnil, už je takřka vyčerpaná. Prodejní veletrh s doprovodným programem, včetně křtů knih a setkání s autory, se letos konala pod heslem „Po válce v šest hodin večer“. Podle ředitelky veletrhu Markéty Hejkalové je to výraz solidarity s Ukrajinou napadenou Ruskem i připomínka Jaroslava Haška. Od jeho úmrtí letos uplynulo 100 let a 140 let od jeho narození. Citát pochází z jeho *Osudů dobrého vojáka Švejka*.

Lákavý byl i doprovodný program. Jeho součástí byla přednáška o japonských manga komiksech nebo o fenoménu Harryho Pottera či vystoupení Hanse Heisse, majitele domu v Brixenu, kde žil ve vyhnanství Karel Havlíček Borovský. Na veletrhu se křtila i povídková kniha Ivana Krause *Veteše* nebo román Markéty Hejkalové *Století na vlnách*.

Nový historický román Martina Škabrahya *Kníže Moravanů*

Krátký obsah: Roku 829, po sedmi letech nuceného pobytu v řezenském klášteře, se mladý princ Mojmír vrací na Moravu, aby se ujal vlády po svém otci. V cestě mu stojí jeho bratři i stoupenci pohanství. Mojmír chce vybudovat z Moravy jednotné knížectví schopné vzdorovat franské imperiální moci, právě u ní však současně musí hledat pomoc v boji proti domácím odpůrcům. Najde mezi těmito rozpory cestu pro svůj lid, svou zemi i sebe sama?

Martin Škabrahya (* 27. 10. 1979, Vsetín) je český filozof a spisovatel. Studoval na Masarykově gymnáziu Vsetín a na Univerzitě Palackého v Olomouci, kde v lednu 2008 obhájil disertační práci zaměřenou na význam a kritiku moder-

nosti. V letech 2008-2016 působil kmenově na Ostravské univerzitě. Od roku 2019 pracuje na Akademii výtvarných umění v Praze.

Velký vliv na něj měli zejména Jan Patočka, Václav Bělohradský, Jacques Derrida a autoři spojení s kritickou teorií frankfurtské školy. Ve svých esejích spojuje postmoderní kritičnost s přesvědčením, že filozofie

by se měla společensky angažovat. Často vyjadřuje názory spojované s ekologií, novou levicí a feminismem.

Publikuje zejména v kulturním týdeníku A2, dvouměsíčníku *Sedmá generace*, v příloze *Salon* deníku *Právo* a v internetových denících *Britské listy* a *Deník Referendum*. Je členem redakční rady vsetínského literárního čtvrtletníku *Texty*. Od roku 2021 je šéfredaktorem *Sešitu pro umění, teorii a příbuzné zóny* při Akademii výtvarných umění v Praze. Vedle esejů publikoval v časopisech také povídky a publikoval několik knih.

Přednáší na Ostravské univerzitě a na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Stanislav Komárek - životopisný román o Bohuslavu Balbínovi *Jezovita Balbinus*

Jezovita Balbinus (Academia 2023) je Komárkovým čtvrtým románem, prvním od *Mandarínů* (2007).

Krátký obsah: Román o životě učence, literáta, kněze a pedagoga Bohuslava Balbína (1621-1688) propojuje realitu a fikci pokud možno tak, aby na sebe co nejtěsněji nasedaly, zároveň se snahou vylíčit dobové mravy a atmosféru tak věrně, jak jen s odstupem let lze. 17. století, dominované třicetiletou válkou, patřilo v našich zemích a přilehlé střední Evropě k nejhorším vůbec, srovnatelné snad jen s tím dvacátým. I Balbín v dobovém bludíšti prospěchu a hrůzy kličkoval, jak se dalo. Dříve, než se stal ideologem, leč zaprášenu vycpaninou v obrozenecké almaře zasloužilých dědků, to byl člověk z masa a krve, také nadšený lovec a rybář, první český „skautský vůdce“ i jazykový národovec.

Stanislav Komárek (* 1958, Jindřichův Hradec) je český biolog, filozof, spisovatel, básník, etolog, antropolog a historik biologie. Zabývá se zejména dějinami biologie, vztahem přírody a kultury, humánní etologií a biologickou estetikou. Je autorem mnoha svébytných esejů. Vystudoval biologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde získal titul RNDr. Krátce byl aspirantem v Parazitologickém ústavu Akademie věd. Žil krátkou dobu ve Vídni, roku 1983 emigroval do Rakouska. Pracoval v Naturhistorisches Museum, na Ministerstvu zemědělství a v Zoologickém ústavu Vídeňské univerzity. Možná, že si někdo vzpomene, že na pozvání Kulturního klubu v Českém centru představil svůj román *Mandaríni*.

Hlavní hrdina románu *Mandaríni* je PhDr. Jindřich Krottenbacher, který je mandarínem jaksi hned dvakrát: jednou jako sinolog a v něčem trochu „bílý Číňan“, jednou jako intelektuál a pedagog na „Ústavu srovnávacích studií Západu a Východu“ paralelní Ferdinandovy univerzity v Praze. Zažívá převratný rok 1989 a porevoluční éru až

do roku 2001 a na pozadí proměnlivých dob splétá napínavý a místy fantaskní a nejednoznačný děj, v němž je fikce od reality jen velmi těžko rozeznatelná.

Od roku 1990 Stanislav Komárek působí na Katedře filozofie a dějin přírodních věd Přírodovědecké fakulty UK, externě učí též na Katedře estetiky a Ústavu filozofie a religionistiky Filozofické fakulty UK, od roku 2003 je členem Katedry obecné antropologie Fakulty humanitních studií UK. Počínaje rokem 1976 podnikl četné studijní cesty po Evropě a Blízkém a Středním Východě, pobýval rovněž v USA, ve Střední a Jižní Americe a v Číně. V roce 2005 získal cenu Toma Stopparda za esejistiku, konkrétně za sborník *Leprosárium*.

Stanislav Komárek publikuje četné články, zejména eseje v *Tvaru*, *Vesmíru*, *Nové Přítomnosti*, *Prostoru*, *Analogonu*, *Salonu Práva*, v *Scientia et Philosophia*, v *Kritickém sborníku*, v *Hostu* a v dalších periodikách. Jeho poezie se objevuje v *Souvislostech*, německé verze pak v rakouském literárním časopise *Podium* a knize *Österreichische Lyrik und kein Wort Deutsch* (Haymon, Innsbruck 1990). Z jeho díla beletristického je možno zmínit např. román *Opšlístivo nadace* (Petrov, 2002), *Černý domeček* (Petrov, 2004) nebo *Mandaríni* (Host, 2007). V roce 2006 vyšla kniha rozhovorů se Stanislavem Komárkem *Hřebci nepatří do guláše* (Pavel Taněv, NC Publishing) ad.

DIVADLO

Semafor chystá *Poslední štaci i Kytici*

Do své 64. sezóny vstoupilo v září pražské Divadlo Semafor. A to stále s jedním principálem, zakladatelem divadla, zpěvákem, hercem, režisérem, autorem, skladatelem a vykonavatelem mnoha dalších profesí v jedné osobě, Jiřím Suchým, který v říjnu oslaví neuvěřitelných dvaadvadesát let.

Novou sezónu zahájil Semafor 11. září loňskou premiérou koncertu nazvaného *Devatenáct tváří jazzu*, v němž Jiří Suchý provází diváky historií jazzu od spirituálů a blues přes dixieland až po swing.

V listopadu bude mít premiéru *Poslední štace*, hra, kterou Jiří Suchý a Jiří Šlitr uvedli poprvé v roce 1968 a Josef Škvorecký o ní tehdy napsal, že „má spoustu dobrých trademarků Semaforu“.

„V poslední době se raději vracím k starším textům, než abych psal nové. Jednak mi to trvá čím dál tím déle, a pak v těch starých mě baví čist je s perspektivou, jak bych je pojal jinak. V minulé sezóně jsem z jazzové opery *Dobře placená procházka* udělal muzikál s činoherními vložkami, a ono se to docela osvědčilo, divákům se líbí,“ řekl k tomu Jiří Suchý.

A proč právě *Poslední štace*? „O té jsme uvažovali už dříve. Připadá mi, že její téma je dnes bohužel znovu aktuální. Obraz nemocnice řízené falešným primářem, který se za každou cenu drží svého postavení, mi připomíná dnešní svět v rukou nepovolných.“

Jiří Suchý se v *Poslední štaci*, podobně jako již v *Dobře placené procházce*, objeví v roli, kterou v původní inscenaci hrál Jiří Šlitr, a to jako Primář. „Problém byl s rolí pro Jitku Molavcovou. Je tu sice Vrchní sestra, kterou hraje Jolana Smyčková, ale pro Jitčin specifický talent tu role není. Tak jsem jí napsal na tělo postavu pobudy Emánka, který sbírá po nemocničních mejdanech vypité lahve. Je tak trochu podobný Johnu Mac Philbymu, kterého už Jitka hrála.“ K původním písničkám z *Poslední štace* vzniknou i nové, takže je na co se těšit.

Kromě *Poslední štace* uvede Semafor v příštím roce i inscenaci s pracovním názvem *Diskotéka*. „Bude to úsporná hra jen pro tři osoby – pro mě, Jitku a Jiřího Štědrone, která se bude věnovat historii gramofonových desek – od těch starých se 78 otáčkami až po cédečka. Zazní v ní písničky, které máme všichni tři rádi,“ přibližuje její podobu Jiří Suchý.

15. února uplyne sto let od narození Jiřího Šlitra. Semafor se rozhodl toto výročí patřičně oslavit, a sice velkým koncertem, k němuž přizval řadu hostů. Konat se bude začátkem března v Hudebním divadle Karlín, aby se dostalo na všechny zájemce. „Měla by to být velká show,“ slibuje Jiří Suchý.

Svého návratu na jeviště se v příštím roce dočká i diváky velmi oblíbená *Kytice* volně podle Karla Jaromíra Erbena, a to ve zkrácené podobě a s novou výpravou. „Ta stávající mi přišla poněkud pochmurná, nová by měla být romantičtější,“ doufá principál Semaforu. A hrát se bude samozřejmě i řada dalších titulů.

I příští sezóna bude pokračovat v duchu návratu k principu, který je obsažen v názvu divadla, tj. k sedmi malým formám. Na jevišti Semaforu se tak kromě divadla objeví i poezie, film, historie písničky a recitály písničkářů, muzikál, jazz i výtvarné výstavy. Ty ovšem v poněkud netradiční divadelní formě. „Obrazy či fotografie doprovodí akcí či hudbou i sami jejich autoři, takže se budou dít věci,“ představuje si Jiří Suchý. (mk)

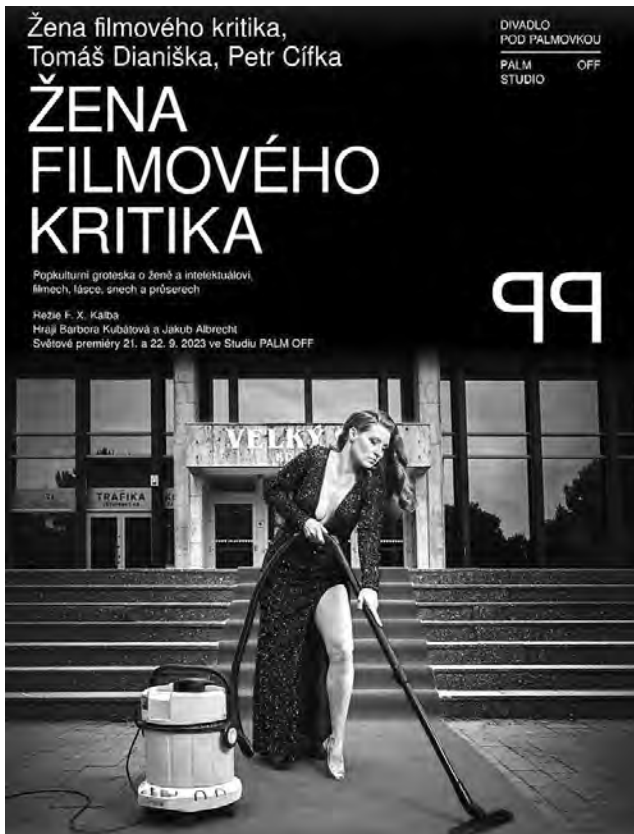
Pražský magistrát bude financovat opravu Divadla na Vinohradech

Pražský magistrát zafinancuje opravu Divadla na Vinohradech. Zasedání magistrátu schválilo investici přes 75 milionů korun. Celkové opravy by však podle loňských odhadů mohly stát až 2,7 miliardy korun. Během rekonstrukce by mělo mimo jiné dojít i k modernizaci divadelní technologie nebo vybudování zkušebního sálu. Na celou rekonstrukci včetně vysoutěžení zhotovitele stavby bude dohlížet magistrát.

Příčinou rekonstrukce je špatný technický stav budovy. Divadlo na Vinohradech bylo postaveno v roce 1907 a od té doby se nikdy plně nerekonstruovalo.

Žena filmového kritika – premiéra 21. 9. 2023

Nechtěla kluka od filmu, a tak skončila v náručí filmového kritika, jehož špinavé prádlo se nezdráhá prát pěkně veřejně. *Žena filmového kritika* před časem zářila jako blog, později vydaný knižně a oceněný Magnesií Literou. Nyní se nově v režii Tomáše Dianišky, alias F. X. Kalba, dostala na prkna pražského Divadla pod Palmovkou v kousavě trřaskavé a nápadité grotesce.

Alternativní scéna studia Palm OFF je těsná a úsporná. Místo zdí vidíme lesklé zrcadlové plochy, uprostřed gauč a domácí čurbes. Už začátek má filmový švih. Po jinglu se na plátně odehrává minidrama s kozou uvázanou před domem. Za hlasitého mečení se na pódium vřítí žena v županu, aby divákům vypověděla, jaké vztahové techtle mechtle má za sebou a že zejména s muži od filmu končí. Jeden večírek ale všechno změní a ona po několikaměsíčním sladkém nevědomí zjistí, že její milenec není řemeslník a že s ním čeká mimino.

Při divadelním i filmovém zpracování blogových zápisů, pokud se odehrávají v delším časovém úseku, bývá závažné rozhodnutí, co vybrat, aby se výsledek netáhl nebo se nerozpadl už v základu, protože nelze předpokládat, že každý zná detaily ze sociálních sítí.

Tomáš Dianiška v tomto neriskoval a společně s herci Barborou Kubátovou a Jakubem Albrechtem se pustili do počátků soužití, kdy se partneri poznávají, oťukávají a kdy obvykle proudí všemi směry silné emoce. Ona je praktická žena, která nejde pro hrubý výraz daleko. On se ze všech sil snaží předstírat siláka, ale místo svalů raději bojuje vzletnými myšlenkami. Ona se stará o domácnost, on jezdí po festivalech. Bez ní.

Výběr obou protagonistů byl šťastný a osvědčený. Oba herci dokážou měnit své výrazy rychle a přirozeně. Tančí, brečí, hrají loutkové divadlo se svými nebohými já, a hlavně vtahují diváky k sobě do obývacího pokoje, kde se všechno to drama, občas nafouklé do absurdna, odehrává.

Dojde i na vášnivý sex s dinosaurem, šířavé poznámky na mužskou neschopnost, divoký domácí porod a na novináře Kamila Filu. Rovnou můžeme prozradit, že on tím kritikem není. V příběhu citových nalezců hraje okrajovou, přesto možná větší roli, než by bylo potřeba. Místy je tempo vyprávění až moc zbesilé a herci tlačí na pilu při-

liš. Divák nestíhá vnímat všechny nuance, zejména narážky na kultovní filmy nemusí každému dojet hned na první dobrou. Některé hlášky by se ale mohly tesat, jako třeba: „Mateřství mi rozšířilo obzory. Objevila jsem nekonečno... nekonečno v koši na prádlo.“

Konec trochu drhne a opakovaný vtip není vtipem, ale i přes drobné nedostatky má divadelní *Žena filmového kritika* nadprůměrnou úroveň. Přináší hořkosladkou úlevu v tom, že všichni v sobě nosíme kus filmového kritika a jeho ženy, kus Jamese Bonda ze starého paneláku i Brigitte Bardot ve vytahaných legínách.

Kateřina Farná (redakčně zkráceno)

Festival „...přítští vlna/next wave...“

Festival „...přítští vlna/next wave...“ již třicátým rokem funguje jako platforma pro prezentaci českého divadelního okraje, hudební, taneční, výtvarné a jiné alternativy. Motto letošního ročníku festivalu zní: ...tři tečky před námi, tři tečky po nás... Festival své výročí oslaví také vydáním publikace *Tváře alternativy*.

Festival již od roku 1994 přitahuje jevy periferní nebo podzemní, překračuje dosud „zřejmé“, většinou jen konvencí udržované druhově-žánrové hranice (happening, akční umění, instalace, performance, site-specific, multimédia, ale i sociální divadlo, rituály, ceremonie). Klade důraz na dramaturgické celky, premiérové projekty, angažované a politické divadlo. Inicjuje vznik nových projektů, pomáhá zaštitit mladé progresivní umělce různých oborů a představuje netradiční kulturní prostory.

Od roku 2003 je organizátory festivalu „...přítští vlna/next wave...“ každoročně vyslovována a veřejně prokázována Pocta významným osobnostem, projektům, objevům a činům ve sféře nezávislého a alternativního divadla, která společně s prezentací na festivalu pomáhá k formování českého divadelního okraje.

Letos se na festival se vrací herojové alternativy, tedy umělci, kteří na festivalu pravidelně vystupovali nebo byli na něm poctěni – například performeré Alex Švamberk, Petr Váša, Petr Nikl, Káča Olivová, ka3ka3, Ondřej Macl, divadelní uskupení Pomezí, Krutý krtek, Divadlo na cucky, Společnost doktora Krásy, Teď nádech a leť a Pulsar či solitéři, jako je herečka a zpěvačka Hana Frejková, fotograf Bohdan Holomíček, skladatel Vladimír Franz či písničkáři Člověk krve a Inženýr Vladimír.

Tradiční udílení Pocty za alternativní umění šesti osobnostem nebo projektům se konala 22. září v sále divadla Komédie. Koncept slavnostního večera připravil držitel Pocty Osobnost roku 2008 Jan Komárek, který si přizval desítku hudebníků a tanečníků, aby vytvořili labyrint pomíjivých zvuků a obrazů, v němž přijali naše poctěné umělce.

Tento večer byla také pokřtěna kniha *Tváře alternativy*, ve které naleznete 77 medailonků osobností (nejen divadelní) alternativy, jedenáct profilových rozhovorů, studii Jana Motala a více než dvě stě fotografií, které mapují desetiletí české umělecké alternativy. Editorou knihy je Lenka Dombrovská a grafickou úpravu provedl Roman Černoš. Lenka Dombrovská o knize prozradila: „Tvorba umělců, které představujeme, sahá i před rok '89, což způsobilo především zařazení umělců z kategorie Živoucí poklad. Takže naše nastínění možností především divadelní

alternativy nakonec zahrnuje asi půl století – od cca sedmdesátých let 20. století do dvacátých let 21. století. Základem je ale pořád – především české a především divadelní – alternativní umění posledních třiceti let. Jenže to nevzniklo z ničeho a nepřechyluje se do ničeho, o té neuzávanosti umělecké tvorby ostatně svědčí i název festivalu „...příští vlna/next wave...“. Tři tečky před námi a tři tečky po nás.“

JUBILEUM

Petr Štěpánek 75

Petr Štěpánek se narodil 2. října 1948 v Praze do rodiny významného českého herce Zdeňka Štěpánka. Měl tři sourozence, kteří se všichni, stejně jako on, nějak vydali v otcových stopách – nevlastní sestra Jana (z otcova prvního manželství) i bratr Martin byli herci a nejmladší setra Kristina Taberyová se věnovala divadelní režii.

Petr Štěpánek vystudoval gymnázium a posléze i DAMU. Už během studia hostoval v pražském Národním divadle, kde také ihned po absolutoriu (1970) získal trvalé angažmá. Až do roku 1993 zde hrál stěžejní role české a světové klasiky, v současnosti se věnuje především muzikálovému herectví a díky svému nádherně znělému hlasu tak spolupracuje s různými pražskými scénami. Jeho hlavním působištěm je Hudební divadlo Karlín, kde zazářil v celé řadě krásných rolí, např. jako Karel IV. v legendární *Noci na Karlštejně*. Účinkoval ale i v několika představeních pražského Divadla Broadway, kde jej bylo možné vidět např. jako císaře Rudolfa II. v muzikálu *Golem*.

Před filmovou kamerou poprvé stanul v roce jako šestnáctiletý (*Každý mladý muž*, 1965) a od té doby šel doslova z role do role. V mládí proslul hlavně jako představitel krásných a romantických princů – viz Jiřík z pohádky *Zlatovláska* (1973) anebo rytíř Des Grieux z televizního zpracování slavné básnické hry *Manon Lescaut* (1970). Zahrál si ale i současné postavy, hrál v seriálech TV, mimo to účinkoval i v nesčetném množství televizních her, inscenací a pohádek. Hodně se též věnuje dabingu.

Současnou manželkou Petra Štěpánka je herečka Zlata Adamovská.

Petr Štěpánek a Zlata Adamovská

VZPOMÍNKA

František Filipovský (23. 9. 1907 – 26. 10. 1993)

František Filipovský byl český herec a dabér, který působil v divadle, filmu, televizi a rozhlasu. Mezi nejvýraznější výkony jeho dlouhé umělecké kariéry patří role Harpagona v Molièrově hře *Lakomec* na scéně Národního divadla, dabing Louise de Funèse v sérii filmů o četníkovi ze Saint Tropez a také načtení románu Karla Poláčka *Bylo nás pět* pro Československý rozhlas. V letech 1945-1992 byl členem Činohry Národního divadla. Hostoval i na jiných pražských scénách (Semafor, Viola).

Ota Sklenčka (19. 12. 1919 – 10. 10. 1993)

Ota Sklenčka v hlavním městě začínal na scéně Divadla na Vinohradech, tehdy ještě nazývané Ústřední divadlo československé armády. Později se objevil také na scéně Městských divadel pražských, kde se jeho mimořádný herecký talent rozvinul naplno. Zde se také potkal s výjimečným režisérem Alfrédem Radokem.

Do filmového světa vstoupil Ota Sklenčka na počátku padesátých let, kdy režisér Jiří Slavíček hledal herce do filmu *Mordová rokle* (1951). Poté byl obsazen do mnoha rolí filmových i televizních projektů. Objevil se např. ve filmech *Král králů*, *Tchyně*, *Zítřka vstanu a opařím se čajem*, v seriálech *Sňatky z rozumu*, *Nemocnice na kraji města*, *Třicet případů majora Zemana*, *F. L. Věk* a v mnohých dalších.

Od počátku šedesátých let působil jako pedagog na DAMU, kde byl pro svůj laskavý a mimořádný přístup k žákům velmi oblíben. Pedagogická práce mu však byla v sedmdesátých letech zakázána. Zůstalo mu alespoň divadlo a práce v rozhlasu, kde se objevoval v různých rozhlasových dramaturgických. Pracoval také v dabingu. Společně s Vlastimilem Brodským převedli do audio podoby některé z Čapkových povídek.

Ota Sklenčka byl bezesporu výjimečný herec a majitel výjimečného hlasu. On sám však o herectví nerad mluvil. Pouze říkal, že herectví buď je, nebo není. Vyhybal se rozhovorům a svůj volný čas raději trávil v přírodě. Jeho manželkou byla herečka Nina Popelíková, s níž se poprvé potkal již v Horáckém divadle v Jihlavě.

Karel Steklý (9. 10. 1903 – 5. 7. 1987)

Karel Steklý byl český herec, inspicent, filmový scenárista a režisér. Začínal u různých kočovných divadelních společnostech. V letech 1928-1938 působil jako inspicent v Osvozeném divadle. Roli inspicienta si pak zahrál i ve Voskovcově a Werichově filmu *Pudr a benzin*. Od roku 1933 začal také psát filmové scénáře, nejprve pro jiné režiséry, později pouze pro své vlastní filmy. Umělecká kvalita těchto scénářů však měla velmi střídavou úroveň, mezi jeho scénáři lze nalézt jak filmy vynikající, ale i zcela podprůměrné.

Režirovat začal po druhé světové válce v roce 1945. Celý život byl vždy plně konformní s vládnoucím režimem a točil i díla politicky značně tendenční a ideově velice problematická. Z tohoto důvodu je dnes celá jeho umělecká dráha považována za velice nevyrovnanou a společensky rozporuplnou. Vedle snímků velice kvalitních a divácky atraktivních natočil velké množství děl průměrných.

Jindřich Fairaizl (14. 6. 1934 – 16. 10. 1993)

Jindřich Fairaizl byl publicista, režisér, scenárista, dokumentarista a první polistopadový ředitel Československé televize. V roce 1953 přešel do vznikající Československé televize, kde působil jako redaktor ve vysílání pro děti a mládež (1958-1964 v redakci dětského čtrnáctideníku *Vlaštovka*), od roku 1964 pak jako režisér v oddělení dokumentaristiky – při zaměstnání dálkově dostudoval režii na pražské FAMU. Jako režisér a scenárista patří k předním reprezentantům televizní publicistiky a dokumentaristiky šedesátých let: například *Báječná neděle* (1963), *Pařížské etudy* (1964), *Praha – devadesát šest* (1965), *Mudrosloví zlého muže* (1966), *Malované děti* (1966), *Československá expedice* (1968), triptych *Inzerát* (1968) či triptych *Starci* (1968).

FILM & TV

Večerníček: fenomén, který nemá obdoby

Někdo má rád *Křemílka a Vochoomůrku*, někdo zase *Krkonošské pohádky* s Trautenberkem nebo *Boba a Bobka, králiky z klobouku*, další *Rákosníčka*, *Rumcajse* nebo *Broučky*. Těšit se mohou milovníci Ferdý Mravence a Brouka Pytlíka, protože Česká televize tuto klasiku od Ondřeje Sekory připravuje nově jako Večerníček.

Večerníček byl, je a snad i stále bude stálící české tvorby ve vysílání České televize, která 1. května oslavila sedmdesáté výročí od prvního vysílání své československé předchůdkyně. Narozineniny má i Večerníček, který se ale na svět klubal několik let. Jeho historie je pestrá, začala jednoduchou černobílou animací, pokračovala přes barevnou a hranou variantu k až dokumentárním příběhům se živými zvířaty od Václava Chaloupka.

„Jedním z fenoménů Večerníčku je to, že je sice určen nejmenším dětem, ale je neuvěřitelné, že se na něj dívají starší, dokonce i nejstarší členové rodin. I když se svět mění a knížky nahrazují nové technologie, Večerníček rodiny propojuje. A z toho mám ohromnou radost,“ říká dramaturg večerníčků Miloš Zvěřina.

Do dnešní doby vzniklo téměř čtyři sta seriálů pro večerníčky. „Řekl bych, že top titulů je tak třetina z nich. Za tu dobu, co pracuji jako dramaturg v České televizi, jsem si všiml několika společných rysů těch nejlepších. Mají kvalitní literární předlohu, originální výtvarno a nápaditou režii,“ popisuje důležité charakteristiky Zvěřina, který se kolem večerníčků pohybuje dvacet let a nyní působí také jako programový dramaturg na ČT Děčku.

Večerníček se v podobě, jak je známý dnes, začal rodit v letech 1962 až 1963. Pravidelným podvečerním blokem, nejprve jednou týdně v neděli, bývalo *Stříbrné zrcátko* s pohádkou *Kluk a kometa* od výtvarníka Radka Pilaře nebo s robotem Emilem. Před tím se od listopadu 1953 objevovala první pohádková pásma se Štěpánkou Haničincovou, medvídkem Emánkem a čertíkem Bertíkem.

Postava Večerníčka se poprvé objevila v původně černobílé znělce 2. ledna 1965. Znělka pořadu patří k nejstarším na světě. Autorem figurky je výtvarník a zakladatel československého videoartu Radek Pilař, režisérem se stal Václav Bedřich a hlas klukovi s papírovou čepičkou a kulatými očkami propůjčil tehdy pětiletý Michal Citavý. Ve-

Po prověrkách v roce 1970 musel Fairaizl z televize odejít a nadále s ní mohl spolupracovat pouze externě, částečně pod cizími jmény. V roce 1975 mu byla činnost v kulturních institucích zcela zakázána. V letech 1976-1984 byl aktivním agentem Státní bezpečnosti, evidovaným pod krycím jménem Frézař. Tehdy pracoval jako externista a od roku 1986 i jako zaměstnanec pro Krátký film. Kryt cizími jmény se věnoval tvorbě filmových a televizních scénářů. S Jiřím Hubačem například anonymně spolupracoval na scénáři televizního seriálu *Sanitka* (1984). Psal také rozhlasové a divadelní hry. V lednu 1990 byl jmenován ústředním ředitelem Československé televize, po několika týdnech však ze zdravotních důvodů rezignoval, dále však v televizi působil jako režisér. Zahynul při autohavárii na silnici mezi Měchenicemi a Zbraslaví.

černíček se původně v programu objevoval jednou týdně, od roku 1973 denně. Postupně mu přibyl parták Raníček.

„Dříve byly děti zvyklé na uzavřený minipříběh, ale s tím, jak se mění svět, se mění i struktura vyprávění a vůbec celková dikce. Děti jsou rychlejší a schopné vnímat několik věcí naráz za kratší čas. Někdy mě mrzí, že si ten příběh odžijí příliš rychle. Stále si ale necháváme záležet na tom, aby to byla laskavá pohádka na dobrou noc,“ popisuje dramaturg *Krysáků* nebo *Žízaláků*.

Ti budou mít v letošním roce nové pokračování. Nelze zapomenout na hlasy Jiřiny Bohdalové (*Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky, O skřítku Racochejlovi, Malá čarodějnice a Rákosníček*), Josefa Dvořáka (*Maxipes Fík, Bob a Bobek a Včelí medvídci*) nebo Petra Nárožného (*Mach a Šebestová*). „Jiřina Bohdalová a Josef Dvořák jsou mimořádní herci, kteří propůjčili hlas v nejvíce epizodách večerníčků. Ze strany paní Jiřiny to byla láska na první pohled. Se Zdeňkem Smetanou si naprosto sedli,“ dodává Zvěřina. „Pracoval jsem s ní opakovaně. Vždy chtěla scénáře dopředu, vždy byla připravená. O scénáři přemýšlela. Cítila ho,“ doplňuje s tím, že zejména Křemílka a Vochoomůrku musela poctivě hlasově kompenzovat.

Nové večerníčkovské seriály stále vznikají. Letos tvůrci dokončili pomocí 3D počítačové animace další příběhy *Nejmenšího slona na světě*, novinkou bude *Pták Noh a ptáček Nožička* z pera Daniely Fischerové a chystá se i pokračování *Jezevce Chrujdy* od Petra Stančíka.

Miloš Zvěřina informuje ještě o jedné novince: „Po osmi letech snažení jsme od dědiců získali práva na Ondřeje Sekoru. Kánon je jasný. Připravujeme *Příhody brouka Pytlíka a Ferdý Mravence*. Chybět nebude ani Beruška.“

Před deseti lety pořádala Česká televize anketu o nejlepší večerníček. Zvítězily v ní *Krkonošské pohádky* (1974), na druhém místě se umístily příběhy *O krtkovi* (1975) a na třetím *Bob a Bobek* (1979). Nejvyšší sledovanosti dosáhla epizoda s názvem *Jak Trautenberk chtěl poslat Kubu na vojnu*, kterou v únoru roku 1999 zhlédlo 1,89 miliónu diváků.

Zde je přehled největších legend, které komentuje dramaturg večerníčků Miloš Zvěřina:

Šedesátá léta: O loupežníku Rumcajsovi

Radek Pilař proslul jako tvůrce jedné z nejpobulárnějších postavček českých animovaných večerníčků o loupežníku

Rumcajsovi, jeho ženě Mance a synkovi Cipískovi. Autorem literární předlohy byl Václav Čtvrtek. „Ušlápnutý hrdina, který bojuje proti obrovi, proti mocipánovi v různých podobách, je věčný. V šedesátých letech to mělo zajímavé politické konotace. Radek Pilař vymyslel nápadité výtvarno, tvořil pomocí kulatých tvarů, kružnic a elips. Byl to nezapomenutelný a inteligentní člověk, osobitý výtvarník s velkým srdcem,“ vzpomíná Miloš Zvěřina. Původně černobílý večerníček z roku 1967 postupně dostal barvy. Jeho úspěch se dostavil prakticky ihned po uvedení. Z Pilaře a Čtvrťka se staly hvězdy.

Sedmdesátá léta: O makové panence

Maková panenka nosí červenou sukni podobnou rozkvetlému víčímú máku. Stará se o makové pole, ráda tancuje, a tak jednou vyzve k tanci smutného motýla Emanuela s cylindrem na hlavě a hůlkou v ruce. Od té doby jsou kamarádi. Laskavé a milé příběhy, opět z pera Václava Čtvrťka, patří k nejoblíbenějším večerníčkům především mezi dívkami a ženami. „Opět krásné výtvarno. Chvilinku byla Maková panenka zakázána z politických důvodů, protože se místo doleva točila doprava. Je to nesmírně něžné a laskavé vyprávění, které ve společnosti v době normalizace rezonovalo. Dívky, ženy a já tento nadčasový večerníček milujeme,“ říká Miloš Zvěřina.

Osmdesátá léta: Příběhy včelích medvídků

Čmelda je blondatý čmeláčí kluk, který žije s maminkou a bratříčkem Brumdou v chaloupce v kouzelném lese. Společně dokážou pěkně zlobit a s broukem Kvapníkem nebo Pučmeloudem zažívají různá dobrodružství. Původně československý loutkový televizní seriál vznikl podle stejnojmenné knihy Jiřího Kahouna. Je plný hlášek, které zlidověly: „Přátelé, chvátám, chvátám, nemám chvíli klid“ nebo „Sosáčkama sosáme bez přestání to samé“ či „Do pěti, do pěti musíme bejt u maminky v doupěti“. Vypravěče a řadu postav namluvil herec Josef Dvořák, další postavy např. Atka Janoušková a Pavel Zedníček. Autorem písničkových textů je Zdeněk Svěrák a hudby Petr Skoumal.

Devadesátá léta: Hrané večerníčky Václava Chaloupka
Tuláček, Mědově, Vydryšek – devadesátá léta a přelom milénia přinášejí do večerníčku novinku. Hrané přírodovědné seriály se skutečnými zvířaty. Vymyslel je a natočil Václav Chaloupek. Každá série se věnovala jinému živočišnému druhu. „Šlo o úplně nový přístup na pomezí dokumentu s ekologickým přesahem,“ komentuje Miloš Zvěřina.

Nultá léta: Krysáci

Kdesi na Moravě na malém smetišti poblíž Vizovic žili dva krysáci a jeden sádrový trpaslík – jeden z neúspěšnějších večerníčků vymysleli Cyril Podolský a Martin Šinkovský. Vysílal se v mnoha zemích, včetně zámoří. „Pro mě to je srdcovka, i když hned od začátku to nebylo jednoduché, protože krysy obvykle nebývají hrdinkami příběhů pro děti. Když mi tehdy zavolał Cyril Podolský a řekl mi, že by chtěl natočit večerníček o krysách, úplně jsem zkoprněl. Ale z jiného důvodu, než si tehdy během toho telefonátu myslel. V noci na ten den se mi totiž zdál sen a ten sen byl o krysách. Opravdu. Bylo to znamení,“ vzpomíná dramaturg Miloš Zvěřina, kterého zaujal výborný nápad. Hlasy krysákům propůjčili Bolek Polívka a Jiří Pecha.

Desátá léta: Povídání o mamince a tatínkovi

Úsměvné a vtipné vyprávění kluka Toníka, který pozoruje svět kolem sebe a těší se, jak se narodí mamince Lucii a tatínkovi Josefovi, se stalo středobodem večerníčku s názvem *Povídání o mamince a tatínkovi* od režisérky a výtvarnice Kristiny Dufkové. „Současná rodina se současnými problémy, navíc hrdina ještě v mamčině bříšku. Vynikající nápad a kvalitní, prorodinný večerníček po všech stránkách. Seriál vznikl náročnou ruční loutkovou animací, prostě klasika, v které je ceněná česká škola animace stále výborná,“ uvádí Miloš Zvěřina.

Dvacátá léta: Mlsné medvědí příběhy

Mlsní medvědi Miška a Nedvěd jsou hodně vynalézaví. Zvlášť když jde o to dostat se k něčemu dobrému na zub. Moderní, a přitom tradičně pojaté příběhy věčně hladových chlupáčů byly vítaným zjevením. Režisérky Kateřina Karháňková a Alexandra Májová zpracovaly předlohu Zbyňka Černíka a přizvaly ke spolupráci Zuzanu Bydžovskou, Jana Cinu, Pavlu Tomicovou nebo Jana Vondráčka, kteří postavíčkám propůjčili své hlasy. Autorem výtvarného řešení je Filip Pošivač. „Vrací se osvědčená dvojice, jakou známe z Boba a Bobka, Křemílka a Vochomůrky nebo Pata a Mata. A je tam zajímavá ještě jedna věc: štěpánkovské výtvarno, prázdná bílá plocha, na které se odehrává pestrý barevný rej postavíček,“ dodává Miloš Zvěřina.

(mk)

Oslava výročí ČT art s Dejvickým divadlem, Davidem Kollerem i exkurzí na Barrandov

Již deset let vysílá pro diváky umělecká stanice ČT art. Kulatiny se rozhodla oslavit ve velkém stylu a od 1. září nabídla divákům takzvaný Týden dárků. Patřilo k nim uvedení snímku o barrandovských ateliérech *Kouzelný kopec*, ale i oceňovaný dokument *Zkouška umění*. Tvůrci své projekty představili v Praze.

„Na začátku bylo heslo: kultura v lepších časech. Jsem rád, že dostala kultura svůj vlastní prostor, že se nemusela krčit někde ve 22:30, na okraji. Jsem rád, že ten, kdo si chce zajít do divadla, může i v televizi... Ve sledovanosti si navíc ČT art nevede špatně, a to i ve srovnání s cizinou,“ ohlédl se za uplynulým desetiletím generální ředitel ČT Petr Dvořák. Právě on patřil k těm, kteří rozjezd stanice od začátku podporovali.

Za krizové časy pak označil covidovou dobu, která umění na několik let značně ochromila. „Přál bych proto ČT artu, aby měl co vysílat. Aby se neopakovaly pandemie, aby stanice dokázala prezentovat to nejlepší z české

kultury, aby měla odvahu otvírat témata, které jiné televize neotvírají, aby zvala mladé tvůrce a dávala jim šanci.“

ČT art u příležitosti oslav připravila na začátek září tzv. Týden dávků, který v tuto dobu již tradičně nabídne to nejlepší ze svých pořadů a projektů. Vše odstartoval přímý přenos koncertu z hudebního klubu Doupě, který moderoval Marek Eben a Ondřej Havelka. O pár dnů později si na své přišli fanoušci divadla – ČT art nabídl poněkud drsnou komedii Dejvického divadla *Každý má svou pravdu*.

A Dejvickému divadlu bude patřit i dalších několik podzimních týdnů na této stanici. V třináctidílném dokumentárním cyklu zmapoval režisér Aleš Kisil třicet let této unikátní pražské scény. „Divadelní práce se dělí na viditelnou a neviditelnou. A dokument mi nabízí nahlédnout do té neviditelné části... Snažil jsem se být upřímný, poměrně otevřený. Jsem zvědavý, jak upřímní, otevření byli moji kolegové,“ uvedl k natáčení Ivan Trojan. Jeho kolegyně Klára Melišková ho doplnila: „Já jsem vždycky emočně upřímná... Pro mě je divadlo druhá rodina, kam jsem chodila strašně ráda. Jak jsem se vyvíjela já, tak se vyvíjely vztahy mezi námi... Jinak jubilea moc ráda nemám.“

Mezi dalšími projekty, které ČT art divákům nabízí, patří mimo jiné seriál *Muzikantky* o čtyřiaadvaceti výjimečných hudebnicích nebo osmidílný seriál *Architektura 58-89*, který zachycuje krásy architektury, která vznikala za socialismu a mnohdy už nestojí. „Zdokumentováno máme například bourání Transgasu na pražských Vinohradech nebo telefonní ústředny v Dejvicích,“ prozradil autor námětu a hudebník Vladimír 518. (mk)

V čele České televize končí Petr Dvořák

Ve funkci generálního ředitele České televize po dvanácti letech končí Petr Dvořák, kterého ve vedení televize od října nahradí bývalý šéf brněnského studia ČT Jan Souček. Spolu s Dvořákem odejde i část jeho nejbližších spolupracovníků, mimo jiné ředitel zpravodajství a sportu ČT Zdeněk Šámal nebo šéf komunikace a obchodu Vít Kolář.

Spolu s Kolářem a Šámalem odchází podle informací ČTK rovněž vedoucí právního útvaru Markéta Havlová. Kolegům poslala rozlučkový dopis. Končí i ředitelka marketingu Denisa Kollárová, pod kterou spadá i televizní self promotion a sociální síť, Alžběta Plívová, která vede komunikaci a PR a je klíčovou manažerkou ČT edu, nebo ředitelka personálního útvaru Jitka Tejnorová. Na odchodu je i mluvčí ČT Karolina Blinková nebo manažer programové rady Miloš Zahradník.

Dvořák byl nejdéle sloužícím ředitelem České televize. Letos v červnu ale při volbě od Rady ČT svůj třetí mandát nezískal.

Dům v lukách

V polovině května tohoto roku začalo natáčení nového filmu *Dům v lukách* režisérky Terezy Kotyk. Jde o rakousko-český koprodukční snímek, který se téměř celý natáčí na jižní Moravě.

Ve filmu se objeví například herci Klára Melišková, Karel Roden, Elizaveta Maximová nebo syn Vladimíra Dlouhého Jiří Dlouhý nebo dcera Kláry Meliškové Antonie Hlavcová. V kinech by se měl film objevit v příštím roce.

Za silným příběhem snímku stojí rakouská režisérka

s českými kořeny Tereza Kotyk, jejíž maminka emigrovala z Československa do Vídně v sedmdesátých letech. Režisérka, která se narodila v Praze, vyšla při tvorbě scénáře z rodinného příběhu a stejně jako její hrdinka Hana hledá své české kořeny.

Filmaři natáčejí většinu filmu v Čechách, jsou to například obce Jaroslavice u Znojma, Zbraslav na Moravě, Moravský kras, dalšími natáčecími místy jsou také bývalý hraniční přechod Hatě, Rudické propadání či Ernstbrunn a Vídeň v Rakousku. Za zmínku stojí fakt, že zámek v Jaroslavicích si režisérka vybrala jako filmový velký dům, který představuje mimo jiné hostinec a statek její babičky.

„Mám velkou radost, že s Terezou Kotyk společně pracujeme i na jejím druhém filmu. Na rozdíl od *Doma je tady* (*Home is Here*) je *Dům v lukách* skoro celý natáčený u nás v České republice, s českými herci (Klára Melišková, Karel Roden, Pavla Beretová a další), které jsme si pro dané role vysnili. Je to tedy splněný sen a na film se už teď moc těším,“ svěřila se producentka snímku Karla Stojáková.

Dům v lukách spojuje tři ženy, tři generace jedné rodiny. Když se Hana, mladá chovatelka vlků z Vídně, vydá po stopách uprchlého vlka přes hranice do České republiky, nečekaně se vrací na místo, jehož tabuizovaná minulost stále traumaticky zasahuje její generaci. Tady, ve starém domě v lukách své rakouské babičky Viktorie, se setkává se svou matkou Miriam a ocitá se takříkajíc mezi „vlky“, kteří v roce 1945 vyhnali její rodinu ze smečky. Příběh o odvaře žen napříč generacemi a hranicemi vychází ze životního příběhu režisérky Terezy Kotyk. (mk)

Česká nominace na Oscara: Bratři

Česká filmová a televizní akademie (ČFTA) vyšle do soutěže o Oscara v kategorii Nejlepší zahraniční film snímek režiséra Tomáše Mašína *Bratři*. ČTK to za akademii sdělila Silvie Marková. Drama vypráví jeden z největších příběhů studené války, bratrů Mašínových, kteří se rozhodli se zbraní v ruce opustit komunistické Československo. V premiéře bude film v českých kinech uveden 26. října. ČFTA, která stojí za udílením cen Český lev, vybírala při hlasování akademiků z dvanácti českých hraných a dokumentárních filmů, přihlášených jejich producenty. Slavnostní předávání 96. ročníku cen americké Akademie filmového umění a věd se plánuje na 10. března 2024.

Scéna z filmu *Bratři*

VZPOMÍNKA

Břetislav Pojar (7. 10. 1923 – 12. 10. 2012)

Legenda animovaného filmu, scenárista, výtvarník a režisér Břetislav Pojar se narodil v Sušici 7. října 1923. Studoval na Akademii výtvarných umění a na Vysoké škole architektury, tam ale studia nedokončil. Před totálním nasazením v „reichu“ nedostudovaného architekta zachránil Ate-liér filmových triků, kde začínal jako fázař a získal tak zde první zkušenosti na poli animace. Ty právě učednické roky ale prožil až po boku Jiřího Trnky, s nímž po válce odešel do tehdy se rodícího studia loutkového filmu v Chourových domech na pražské Národní třídě.

Jeho prvním vlastním samostatným dílem byla *Perníková chaloupka* (1951), kde je dodnes poznat Trnkův vliv na mladého výtvarníka. Však si také animátorskou práci vyzkoušel na Trnkových známých projektech *Špalíček* (1947), *Staré pověsti české* (1952) či *Sen noci svatojánské* (1959). První mezinárodní úspěch přišel s loutkovou moralitkou *O skleničku víc* (1953), za kterou získal hlavní cenu na festivalu v Cannes. V nápadité etudě zde řeší problém alkoholismu a patří k jeho méně početným filmům pro dospělé. Podobný úspěch měl i film *Lev a písnička* (1959) o nesmrtelnosti umění, který pro změnu bojoval na festivalu v Annecy.

Pojarova fantazie a nápady se zdají nekonečné – at už ve snímcích *Bombománie* (1959), *Jak si zařídit byt* (1959), *Kočičí slovo* (1960) a *Kočičí škola* (1961), *Romance* (1962) či *Ideál* (1964) a v mnoha dalších filmech. Jsou v nich rošťáci, zákeřný kocour, stříbrné myši, létající sloni, jabloňová panna, hraví medvídci, ale taky motorista na šikmé ploše nebo poetické paraplíčko.

Významným mezníkem v jeho tvorbě bylo šťastné setkání s výtvarníkem Miroslavem Štěpánkem, z něhož se zrodila slavná série *Pojďte, pane, budeme si hrát* – o nehravějších medvídcích na světě. Příběhy *Potkali se u Kolína*, *Jak jeli k vodě*, *K princeznám se nečuchá*, *Nazdar kedlubny* nebo *Držte si klobouk* slavily a stále slaví úspěch u několika generací dětských diváků. Ale nejen u nich. Jeho chytrý humor a režijní nápady ocenili a dodnes oceňují i dospělí. Především pro jejich nadčasovost a bravuru animace. Spojení dvou charakterů – vychtralého a lenivého medvěda, který má navrch nad bezelstně dobráckým a naivním bráškou – přesahuje všechny doby a kultury. Stejně jako jejich nekonečná hravost vyjádřená půvabnými medvědími proměnami, tu v mašinku, brnění, květinu či lízátko, jindy zase

Pojďte, pane, budeme si hrát

rybu nebo semafor. Zde je však třeba připomenout, že nemalý podíl má i vynikající komentář Rudolfa Deyla ml., kterého později nahradil František Filipovský.

Nezapomínejme však ani na ostatní díla. Nezapomenutelné jsou například televizní seriály *Zahrada* (1974) o dobrodružství pěti kluků v objevené tajemné zahradě, *Dášeňka* (1979) podle knihy Karla Čapka nebo populární večerníčky *Jája a Pája* (1987).

Nepříliš známé je, že Břetislav Pojar si vyzkoušel i hranou režii v rodinném snímku *Dobrodružství na Zlaté zátoce* (1955). Delší čas pracoval také pro OSN, např. snímky *Bum* (1979) a *Kdyby* (1981), a pro Kanadský státní filmový úřad, kam jezdil na dlouhodobé pracovní pobyty a kde vznikl mimo jiné i film *Romance z temnot* (1986). Po revoluci v roce 1989 natočil celovečerní fantazii o hračkách *Možný čas* (1990) kombinující hrané a animované prvky a začal se věnovat pedagogické práci. Založil katedru animované tvorby na FAMU, kde pak dlouho učil. Stejně jako v začátcích jej stále provokovaly moderní technologie – mimo jiné natočil v Japonsku film *Slzy stékají po polích* (2004), v němž kombinuje loutku s kreslenou animací snímanou digitálním skenerem.

Jedním z jeho posledních projektů na domácí půdě je *Paleček* – příspěvek do čtveřice pohádek ve *Fimfáru 2* (2006), které vzniklo podle Werichovy stejnojmenné knihy. V červnu 2003 byl Břetislav Pojar na filmovém festivalu ve Zlíně odměněn cenou za celoživotní přínos filmu pro děti a mládež. Nestor české animace obdržel Křišťálový glóbus za mimořádný umělecký přínos světovému filmu na 42. MFF Karlovy Vary v roce 2007. Dne 28. října 2008 mu pak bylo za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění uděleno z rukou prezidenta republiky státní vyznamenání Medaile Za zásluhy II. stupně.

FOTOGRAFIE

Výstava *Okna Svatovítské katedrály*

Výstava v Císařské konírně na Pražském hradě ukáže návštěvníkům předlohy barevných výplní katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha. Barevné výplně oken jsou velmi důležitou a mimořádně působivou součástí vybavení katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha. Byly vytvořeny v období přibližně jednoho sta let (1865-1969) podle předloh, jejichž autory byli často významní umělci.

Výstava v Císařské konírně ukazuje některé z těchto návrhů, stylovou rozmanitost i dokonalé umělecké provede-

ní vitrají a přibližuje jejich detaily, které nejsou při běžném pohledu zdola rozeznatelné. Pro pořízení fotografické dokumentace byly využity všechny příležitosti, kdy v katedrále stálo lešení.

Výstava nám představí všech třiatdvacet kaplí a míst s jednotlivě umístěnými okny ve velkolepém formátovém provedení. Blíže poznáme i jednotlivé detaily vitrají, trojrozměrné exponáty v podobě architektonických prvků a ukázky originálních skel, které se nám zachovaly. Součástí expozice je i představení plánů návrhů oken.

Výstava potrvá do 31. prosince 2023.

HUDBA

Karel Černoch by oslavil osmdesátiny

Letos v říjnu by oslavil osmdesátiny jeden z nevyraznějších zpěváků domácí populární scény Karel Černoch. Jubileum připomíná na podzim – od 10. října do 1. listopadu – projekt „Karel Černoch 80“ tvořený čtyřmi jedinečnými koncerty.

Vystoupí na nich zpěvačka Tereza Černochová a její hudební hosté – Michal Prokop, Ondřej Ruml, Matěj Rupert, Peter Lipa, Bára Basiková, Leona Machálková, Helena Vondráčková a Marie Rottrová, kteří za doprovodu B-Side Bandu Josefa Buchty zazpívají nejznámější písně z Černochova repertoáru.

„Měl jsem tu čest se s Karlem párkrát potkat už před mnoha lety na koncertech s Bigbandem Českého rozhlasu a moc mě baví, jak zpíval. Jeho balancování na hranicích žánrů, jeho výjimečně krásná barva hlasu, smysl pro frázi i rytmus, cit pro příběh, prostě všechno. Karel Černoch je bezpochyby pěveckou legendou a jsem rád, že mohu být součástí těchto vzpomínkových koncertů,“ říká zpěvák Ondřej Ruml.

Vzpomíná i zpěvačka Leona Machálková: „Hráli jsme spolu v několika velmi úspěšných muzikálech – *Dracula*, *Monte Cristo*, *Bídníci...* –, natočili jsme spolu desítky televizních pořadů a společně jsme nahráli také dva krásné duety: *Pár slov, pár kroků, pár gest a Lásky tvář...* Často na něj myslím, Karel byl velmi důležitý člověk v mém životě.“

Hudební projekt „Karel Černoch 80“ startuje 10. října 2023 v Hradci Králové v Kongresovém centru Aldis, druhý koncert se uskuteční 11. října v multifunkční hale Gong v Ostravě, 13. října jej uvidí a uslyší diváci v Brně v hale Vodova a závěrečný koncert se odehraje v Kongresovém centru Praha 1. listopadu.

Na koncertech zazní největší hity Karla Černocho *Zrcadlo*, *Popelky*, *Správněj džob*, *Ona se brání*, *Tržnice světa* nebo *Jabloň ví, kdy má kvést* a mnoho dalších. (mk)

Václav Neckář slavil 23. října 80. narozeniny

Hvězdná kariéra zpěváka a herce Václava Neckáře začala v Divadle Rokoko, kam se po letech vrátí v živém vysílání Českého rozhlasu Dvojka.

Tobogan – narozeninový speciál nabídne i řadu hostů, mezi nimi budou mj. Marta Kubišová, bratr Jan Neckář, Michal Malátný, Berenika Kohoutová, Denis Šafařík, Jitka Zelenohorská, prof. Petr Nežil, generální ředitel Českého rozhlasu René Zavoral a další.

Václav Neckář je legendou české hudby a filmu, který na českých a slovenských pódii vystupuje už neuvěřitelných šedesát let. Zároveň v říjnu oslaví 80. narozeniny.

Od roku 1962 působil jako herecký elév v mosteckém Divadle pracujících a od roku 1964 v plzeňském písničkovém divadle Alfa. V té době začal nahrávat pro Československý rozhlas. Poté od roku 1965 účinkoval v Divadle Rokoko. V letech 1968-1970 byl společně s Martou Kubišovou a Helenou Vondráčkovou členem pěvecké skupiny Golden Kids. Jako herec se proslavil především rolí ve filmu Jiřího Menzela *Ostře sledované vlaky* natočeném na motivy stejnojmenné novely Bohumila Hrabala, ale hrál

i hlavní role ve filmech *Skřivánci na niti* a pohádce *Šíleně smutná princezna*. Nazpíval písničky k filmům, např. *Jak básníci přicházejí o iluze*, *Jak utopit dr. Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách* nebo *Páni kluci*. Od sedmdesátých let natáčel a koncertoval se skupinou Bacily, kterou řídí jeho bratr Jan Neckář.

K jeho dvorním autorům patří již zmíněný bratr Jan Neckář a Ota Petřina, ale psali pro něho i Karel Svoboda, Petr Hapka, Petr Janda nebo Bohuslav Ondráček. O texty se mu starali mj. Zdeněk Rytíř, Michal Horáček, Jan Schneider, Ladislav Kantor nebo Michael Prostějovský. Kromě popových hitů, např. *Stín katedrál*, *Tu kytaru jsem koupil kvůli tobě* nebo *Lékořice*, má v repertoáru i řadu balad, např. *Nautilus*, *Suzanne*, *Perla* nebo *Podej mi ruku a prodám Václavák*. K jeho nejznámějším hitům patří také píseň *Má něco s jedním pánem* z roku 1969 (jde původně o zahraniční píseň s názvem *Cuando salí de Cuba*, autorem hudby byl Luis Aguillé a český text vytvořil Zdeněk Borovec). V sedmdesátých letech natáčel i hloubavější tematická alba, folk-rockové *Tomu, kdo nás má rád* nebo big bitové *Planetarium*. V osmdesátých letech se mj. věnoval i rockové hudbě – album *Pod komandem lásky*.

V roce 2002 ho postihla mrtvice, po které se musel znovu učit mluvit a zpívat (zpívá již jen písně s pomalým rytmem). V roce 2011 natočil se skupinou Umakart velmi úspěšný filmový soundtrack k filmu *Alois Nebel* s názvem *Půlnoční*. Ke svým osmdesátinám nazpíval i novou písničku

Václav Neckář na galakonzertu u příležitosti svých 80. narozenin

ku *Snílek*, kterou pro něj napsal stejný autorský tým, jaký se podílel na písničce *Půlnoční*.

Gombitová v Praze

Slovenská zpěvačka Marika Gombitová vystoupí 16. a 30. ledna 2024 na dvou koncertech v pražské O2 areně. Momentálně se na ně připravuje. „Budu zpívat písničky z osmdesátých let, starší, novější a dvě ve světové premiéře, úplně poprvé,“ uvedla.

Marika Gombitová, vlastním jménem Mária Gombitová (* 12. 9. 1956, Turany nad Ondavou) je slovenská zpěvačka a skladatelka. Od začátku kariéry měla štěstí na dobré autorské zázemí. Spolupracovala s předními osobnostmi slovenské hudební scény (Ján Lehotský, Pavol Hammel, Marián Varga, Ján Lauko) a zvláště dlouholetým spojením s básníkem a textařem Kamilem Peterajem vytvořila styl propojující rock a pop s šansonem a poezií.

Samostatnou kapitolou jsou úspěchy na Bratislavské lyře, nejvýznamnějším slovenském hudebním festivalu.

V roce 1980 si zahrála hlavní roli v dnes již kultovním televizním muzikálu *Neberte nám princeznu*. Posledního listopadu 1980, při návratu z koncertu v Brně, následkem dopravní nehody ochrnula od sedmého obratle dolů. I po nehodě pokračovala v koncertování. Jako první slovenská zpěvačka se Gombitová objevila v rakouské hitparádě Die Grossen Zehn. Na pozvání Stevieho Wondera si s ním dvakrát zazpívala během jeho návštěvy Bratislavy. V roce 1996 získala cenu Grand Prix Svazu autorů a interpretů za celoživotní přínos populární hudbě.

V roce 2014 se zapojila jako jediná žena mezi dvaceti osobnostmi české a slovenské kultury do charitativní akce na podporu lidí bojujících s nepřízní osudu. Od tohoto roku se opět zúčastňuje i dalších charitativních a televiz-

ních projektů. V roce 2015 nazpívala titulní píseň *Ten príbeh za náš sen stál* pro pohádku *Sedem zhavraných bratov*. V září 2016 vystoupila jako host na turné Road to Abbey Road Mira Žbirky. V říjnu téhož roku se konal v Bratislavě její narozeninový koncert Marika Gombitová & priatelia a vyšla kniha *Úlomky spomienok*, první oficiální autobiografie, na jejímž vzniku se Marika osobně podílela. V prosinci 2017 potěšila své fanoušky v Praze vánočním koncertem Sen Mariky Gombitové. V roce 2018 převzala z rukou prezidenta Andreje Kisky Pribinův kříž I. třídy za mimořádné zásluhy o kulturní rozvoj Slovenské republiky v oblasti populární hudby. Ve stejném roce se stala první ženou, která získala Velkou cenu SOZA za celoživotní dílo.

Dodnes se jejich hudebních nosičů prodalo více než milión. V exkluzivní anketě 100 nejlepších slovenských alb je ze všech interpretů zastoupená nejvyšším počtem titulů – devíti alby.

Marika Gombitová nazpívala více než 230 písní, u 64 skladeb je podepsaná jako autorka hudby. Mnohokrát bodovala v anketách popularity – Zlatý slávik (3× stříbro, 2× bronz), Slovenský slávik (2× zlato), Slávik (5× stříbro, 2× bronz), OTO (zlato, 2× stříbro, bronz, Síň slávy). Stala se hudební ikonou, získala mnohá ocenění jako Zpěvačka století nebo Žena 21. století. Její píseň *Vyznanie* zvítězila v anketě Hit století a je asi nejmotivnější skladbou v historii slovenského popu. Je nazývána nekorunovanou královnou slovenské populární hudby a právem patří mezi nejvýraznější osobnosti slovenské kultury.

Nová deska varhaníka Ondřeje Pivce

Jazzový a gospelový hudebník Ondřej Pivec, jenž se prosadil ve Spojených státech, vydal desku nazvanou *Greatest Hits 4000*. Jde o živou nahrávku z roku 2020, kdy se kvůli pandemii koronaviru nedalo normálně koncertovat. Vystoupení pro brněnský JazzFest tehdy alespoň zaznamenal Česká televize. Křest alba se uskutečnil 3. října v brněnském Divadle Husa na provázku, opět v rámci JazzFestu, oznámili organizátoři v tiskové zprávě.

Pivec je skladatel, hráč na klávesové nástroje a Hammondovy varhany. Po úspěšných začátcích na české jazzové scéně přesídlil do Spojených států. Za nahrávku se zpěvákem Gregorym Porterem získal cenu Grammy, koncertuje se skupinou Kennedy Administration, pronikl také na newyorskou gospelovou scénu.

Mládkův muzikál čeká premiéra po dvaceti letech

Premiérou hudební komedie Ivana Mládky *Močál story* se 20. listopadu pro veřejnost otevře Malá scéna Hudebního divadla Karlín. „Muzikál jsem napsal asi před dvaceti lety a už na něj skoro zapomněl,“ uvedl Mládek k novince, ve které zazní jeho největší hity. K realizaci díla, které vzniklo prý za týden, ale nedošlo.

V představení zazní například písnička *Pochod Praha Prčice, Medvědi nevědí, Zobali vrabci zobali*. Součástí muzikálu bude samozřejmě i Mládkův největší hit *Jožin z bažin*. Mládek byl ale proti tomu, aby se to jmenovalo *Jožin z bažin*, a tak pod novým jménem *Močál story* zazní písnička na závěr.

Muzikál *The Addams Family* v Brně

První letošní muzikálovou novinkou se v Městském divadle Brno stane hororová komedie *The Addams Family*. Podivná rodinka vtrhne na hudební scénu už 28. října. Jejich nejoblíbenější barva je černá a za nejkrásnější věc na celém životě považují smrt. Také žijí v ponurém domě kousek od hřbitova a libují si v morbidním humoru. Každodenní strašidelná rutina Addamsovy rodiny se však razantně změní, když si mladá Wednesday přivede nového přítele Lucase. Zamilovaná Wednesday požaduje po svých příbuzných nemožné – aby se chovali normálně, tedy úplně jinak, než jsou zvyklí. Při společné večeři, kdy dochází ke spoustě trapných výstupů, nakonec Wednesday oznámí, že se budou s Lucasem brát, což se všemi teprve pořádně zamává...

Členové podivné rodiny Addamsovy se poprvé objevili v roce 1938 v komiksu Charlese Addamse a jejich příběhy vycházely pak v časopise *The New Yorker* pět desetiletí až do autorovy smrti v roce 1988. Addams za svůj život nakreslil přes 1 300 komiksů. V šedesátých letech se pak oblíbené postavičky dostaly i na televizní obrazovky v hraném seriálu, kde získaly jména, která jim zůstala dodnes. Následovalo několik animovaných seriálů a také celovečerních hraných filmů.

Muzikálová adaptace vyšla z dílny broadwayských matadorů Marshalla Brickmana a Ricka Elice, kteří napsali libreto a hudbu. Písňové texty stvořil Andrew Lipa, mimo jiné autor písní k muzikálu *Velká ryba* (*Big Fish*). Muzikál *Addams Family* mohli nejprve spatřit diváci v Chicagu v roce 2009, oficiální broadwayské premiéry se pak dočkal v divadle Lunt-Fontanne Theatre v New Yorku 8. dubna 2010. Původní obsazení na Broadwayi bylo skutečně hvězdné: Nathan Lane, známý především jako Max

The Addams Family v Brně

Bialystock z *Producentů* a Bebe Neuwirth, původní Velma Kelly z muzikálu *Chicago*. V Čechách se premiéra muzikálu *Addams Family* odehrála v Hudebním divadle Karlín v roce 2014 za účasti Lucie Bílé v úloze Morticie Addams.

Brněnští diváci se mohou těšit na velmi vtipnou, ironickou a lehce hororovou podívanou pro celou rodinu v novém překladu Zuzany Čtveráčkové a v režii Stanislava Slováka. Orchester budou dirigovat František Šterbák nebo Ema Mikešková, o choreografii se postará Martin Pácek a zcela jistě velké scény navrhne Christoph Weyers. V hlavních rolích se představí Jiří Daniel, Alan Novotný nebo Adam Kaňák (Gomez), Svetlana Janotová, Tereza Navrátilová a Andrea Zelová (Morticia), Esther Mertová, Klára Ondrušková (Wednesday), Tomáš Sagher, Oldřich Smysl (Fester), Adam Gazdík, Josef Gazdík či Šimon Fikar (Lucas) a řada dalších.

Hradecká filharmonie získala hudební nástroje z pozůstalosti Soni Červené

Filharmonie Hradec Králové získala z pozůstalosti operní pěvkyně a herečky Soni Červené čtyři historické hudební nástroje z dílny továrníků Červených v Hradci Králové. Pátý nástroj získala již dříve, ještě za jejího života. Po restaurování bude možné nástroje vidět v budově filharmonie. Jméno nedávno zesnulé umělkyně ponese koncertní hala od roku 2025, na který připadá sté výročí jejího narození.

Soňa Červená zemřela 7. května v Praze, bylo jí sedmdesát let a je pohřbena v rodinné hrobce na hradecském hřbitově v městské části Pouchov. Soňu Červenou v posledních zhruba dvaceti letech pojila s hradeckou filharmonií umělecká spolupráce. Díky jejímu přičinění se podařilo před několika lety zrealizovat v sále filharmonie stavbu mistrovských koncertních varhan. Stala se ambasadorkou Nadačního fondu pro varhany a sama také stavbu nástroje významnou částkou podpořila.

Mimořádný koncert klavíristy Tomáše Kača na Pražském hradě

Klavírista a skladatel Tomáš Kačo, který se jako hudebník prosadil ve Spojených státech amerických, odehrál pod záštitou prezidentského páru koncert v Jízdárně Pražského hradu. Muž, který propojuje klasickou, jazzovou a romskou hudbu, přijel do Česka převzít Stříbrnou medaili předsedy Senátu. Svým vystoupením chce poděkovat všem, kteří mu v začátcích kariéry pomohli. Zároveň by rád vyjádřil podporu dětem, jejichž životní a studijní podmínky nejsou snadné.

Kačo pochází z Nového Jičína, kde vyrůstal jako čtvrtý z dvanácti romských sourozenců. Na klavír se začal učit intuitivně v pěti letech. Vystudoval Janáčkovu konzervatoř, poté pražskou HAMU. Peněžní výhru v soutěži mladých skladatelů pak investoval do přijímacích zkoušek na prestižní bostonskou hudební školu Berklee. Po jejím absolvování už za oceánem zůstal, žije v Los Angeles. Odehrál mnoho recitálů, a to včetně vystoupení v Carnegie Hall. Má za sebou také dlouhodobou spolupráci s Idu Kelařovou či s českými symfonickými orchestry, pro něž píše aranže.

Dvořákova Praha

Během Dvořákovy Prahy letos proběhlo celkem třicet koncertů. Domovským místem festivalu byla Dvořákova síň pražského Rudolfinu, komorní koncerty se odehrály v Anežském klášteře a Betlémské kapli.

Pocta nejen Antonínu Dvořákovi, ale i Johannesu Brahmsovi, jehož 190. výročí narození si letos mnozí připomínají, v podání špičkových interpretů, z nichž mnozí na festivalu zazářili v nedávných letech. K tomu další porce Dvořákových smyčcových kvartetů a oslava životního jubilea. Tak by se dal stručně shrnout program 16. ročníku Mezinárodního hudebního festivalu Dvořákova Praha. Festival lákal například na vystoupení Vídeňských filharmoniků, Izraelské filharmonie nebo Sira Andrása Schiffa.

Dalším letošním jubilantem byl Sergej Rachmaninov. „Od něj byl proveden *Třetí klavírní koncert* v podání Borise Guiltburga s Českou filharmonií. I letos festival pamaťoval na nejmladší generaci interpretů, nabídl řadu doprovodných programů a připomenuto bylo i sto let od zahájení vysílání Českého rozhlasu. Své sedmdesátiny slavil jubilant András Schiff, britský klavírista maďarského původu, právě na Dvořákově Praze.

Koncertem pod taktovkou Petra Popelky zároveň vyvrcholily oslavy ke 100. výročí od zahájení pravidelného rozhlasového vysílání. Koncert otevřel Brahmsův *Klavírní koncert č. 1 d moll.* „To jsem si velmi přál hrát. Brahms složil klavírní koncert jako velmi mladý. Je to velkolepé dílo mladého skladatele, padesátiminutový úchvatný kolos, který navíc můžeme hrát se skvělým britským klavíristou Paulem Lewisem. Na spolupráci s ním se velmi těším,“ řekl během příprav na koncert RPI dirigent Petr Popelka, který energicky formuje současnou tvář Symfonického orchestru Českého rozhlasu.

Dvořákovu Prahu už tradičně uzavírá *Te Deum* Antonína Dvořáka. „Hledali jsme ještě skladbu, kterou bychom otevřeli druhou polovinu, jelikož *Te Deum* má jen 20 minut, a našli jsme skladbu od žáka Antonína Dvořáka Vítězslava Nováka. Ten se dnes hraje velmi málo, ale jeho dílo *De profundis* je mistrovským kouskem, který není jednoduché k zahrání, a není to jednoduché ani na poslech, ale je to kus, který má velkou sílu,“ je přesvědčený Petr Popelka. Netuší, kdy byla Novákova symfonická báseň, kterou složil během druhé světové války, uvedena naposled. „Ale myslím, že je naší povinností jako rozhlasového orchestru uvádět díla z naší historie. Koncert živě vysílala stanice Český rozhlas Vltava a přebral ho i partnerské zahraniční rozhlasové sítě Eurorádia (EBU).

Česká filharmonie zahájila 128. sezónu třemi skladbami Antonína Dvořáka

Česká filharmonie v zaplněném Rudolfinu pod vedením svého uměleckého vedoucího, šéfdirigenta Semjona Byčkova zahájila 128. sezónu třemi skladbami Antonína Dvořáka. Nejen na zahajovacích koncertech, nýbrž po celou koncertní sezónu bude Česká filharmonie reflektovat Rok české hudby a projekt Smetana 200. Díla českých hudebních velíků uvede Byčkov i oba hlavní hostující dirigenti Jakub Hrůša a Tomáš Netopil.

Za Rok české hudby je považován každý rok zakončený číslem čtyři. Bývá věnován české hudbě, protože na čtyřku

připadají výročí Antonína Dvořáka (1841-1904), Leoše Janáčka (1854-1928), Bohuslava Martinů (1890-1959) nebo Josefa Suka (1874-1935). Příští rok uplyne 200 let od Smetanova narození a 140 let od jeho úmrtí. Součástí projektu Smetana 200 budou nastudování jevištních a koncertních děl, muzikologická konference či celorepubliková taneční soutěž.

VZPOMÍNKA

Karel Hála (2. 10. 1933 – 6. 7. 2008)

Karel Hála v populární hudbě působil od padesátých let 20. století a byl považován za jednoho z nejlepších českých swingařů. Vystudoval pražskou konzervatoř a začínal jako muzikálový a operetní zpěvák v Armádní opeře i v Hudebním divadle v Karlíně. Působil také v pražském Divadle ABC a Rokoko. Zahrál si několik menších rolí v českých filmech, v některých i zpíval. Šlo o snímky *Kdyby tisíc klarinetů*, *Noc na Karlštejně*, *Světáci*, *Nebeští jezdci*, *Píseň pro Rudolfa III.* a po revoluci *Non plus ultras*. Hála spolupracoval s mnoha českými orchestry včetně Orchestru Karla Vlacha a Karla Krautgartnera. Vydal desítky desek. Noblesní zpěvák, typický dokonale holou hlavou a dobře padnoucím oblekem, se dlouhodobě těšil velké popularitě především mezi starší generací. Vždyť také doba jeho největších úspěchů spadá na přelom šedesátých a sedmdesátých let.

Říkával, že nejlepší školu dostal v orchestrech, kde začínal – u Karla Krautgartnera a u Karla Vlacha, kde byli vynikající hráči, třeba trumpetisté jako Richard Kubernát, Jiří Jelínek či Ivo Preis. „Učili mne swingovému frázování, práci s českým textem, což byl největší problém. A ještě jsme při tom zažili spousty legrace.“ Jeho hlasový rozsah mu umožnil překračovat obvyklý repertoár, neomezovat se pouze na swing, ale i úspěšně „zabrousit“ do odlišných stylů.

Zemřel náhle v pražské Nemocnici Na Homolce. Příčinou smrti bylo prasklé aneurysma břišní aorty.

Karel Valdauf (25. 10. 1913, Trhové Sviny – 4. 7. 1982, Praha)

Karel Valdauf byl český hudebník a skladatel. Pocházel z rodiny venkovských hudebníků. Jeho otec i strýcové hráli v kapele jeho dědečka. On sám začal v této kapele hrát již jako třináctiletý kluk. Poprvé hrál na taneční zábavě na malý bubínek, flétnu a housle. V letech 1928-1930 studoval na vojenské hudební škole a poté hrál šest let u plukovní hudby v Plzni na flétnu, podle potřeby i na baskřídlovku, klarinet, saxofon, kytaru, harmoniku či bicí. Po odchodu do civilu vytvořil malou kapelu a cestoval s kočovnou divadelní společností. Stal se flétnistou policejní hudby v Praze a v roce 1942 založil u policie salonní orchestr, který nesl název Orchestr kriminální policie. Po druhé světové válce založil konečně orchestr pod vlastním jménem. Orchestr Karla Valdaufa se stal v Československu nesmírně populární a postupně se zařadil mezi špičkové dechové orchestry Evropy. Často koncertoval v zahraničí a jeho nahrávky vycházely na gramofonových deskách v Německu, USA, Rakousku, Japonsku, Jugoslávii, Švýcarsku a v Holandsku.

Své hudební znalosti si prohloubil v letech 1950-1954 na Pražské konzervatoři studiem skladby u Jaroslava Řídkého a dirigování u Bohuslava Špidry a Pavla Dědečka. Celkem zkomponoval přes sto padesát skladeb.

Lumbeho vila pro prezidenta

Nedaleko Jízdárny Pražského hradu, místa proslulého pořádáním významných výstav českých i zahraničních umělců, leží vstup do pro veřejnost poněkud tajemných prostor, tzv. produkčních zahrad Pražského hradu. Vedle skleníků, které produkují na dvaasedmdesát druhů okrasných rostlin k výzdobě hradní rezidence, historického včelína postaveného za působení prezidenta Masaryka a rybníčku vybudovaného už Rudolfem II. bychom zde mohli nalézt i tzv. Lumbeho vilu.

MUDr. Karl Wilhelm Lumbe, známý pražský chirurg, poslanec českého zemského sněmu a rakouské říšské rady, mimo jiné i manžel hraběnky Thun-Hohensteinové, zakoupil v roce 1852 od Heliodora Heindla dům číslo popisné 188 a nechal budovu upravit v empírovém stylu, okolní pozemky náležely jeho bratru Josefovi, a tak se domu začalo říkat Lumbeho vila. Dědicové prodali dům i okolní zahrady v roce 1925 Správě Pražského hradu. Ve vile pak bydleli většinou zaměstnanci Pražského hradu, ale jednu dobu sloužila i jako skladiště. Do oprav zajímavě situovaného objektu se dlouho neinvestovalo.

Po sametové revoluci se však situace radikálně změnila. V roce 1993 se začali rekonstrukcí vily i zahrad zabývat architekti Petr a Pavla Kordovští. Zpočátku se počítalo, že by objekt sloužil jako ubytovna prezidentova kancléře nebo pro významné státní návštěvy.

Když se v roce 2003 stal prezidentem České republiky Václav Klaus, začal uvažovat o svém novém bydlišti a do Lumbeho vily se nastěhoval v roce 2005. Zde bydlel také bývalý prezident Miloš Zeman. Ten ale pak dal přednost bydlení v lánském zámku a vilu využívala spíše jeho manželka.

Půl roku po prezidentské inauguraci se prezident Petr Pavel nastěhuje na Pražský hrad. Lumbeho vila je po úpravách souvisejících s jejím využíváním předchozím prezidentem připravena k nastěhování.

„Vila je zařízena novým nábytkem, který byl pořízen z běžné obchodní nabídky, na míru byl vyroben pouze nábytek, který musel zohlednit atypickou konstrukci části vily,“ uvedl Hrad. Úpravy vyšly podle registru smluv zhruba na dva milióny korun. Na úpravách interiéru se podílel architekt Jiří Boudník. Uvnitř vily je podle něj poznat vkus prezidentského páru.

Lumbeho vila

Ve vile je jeden byt, prostorově srovnatelný s běžným tři plus jedna, nejsou zde žádné výjimečné reprezentační prostory. Ty využívá prezident na Hradě.

Mnichovská dohoda vystavena v Senátu

Lidé si mohli v Kolovratském paláci v areálu Senátu prohlédnout Mnichovskou dohodu, od jejíhož podpisu letos uplynulo 85 let. Na jejím základě Československo v roce 1938 muselo nacistickému Německu postoupit své pohraničí. V Zeleném salonku, kde byla tehdejší československá vláda s dohodou seznámena, si mohli návštěvníci vyslechnout přednášky historika a ředitele Památníku Lidice Eduarda Stehlíka o tehdejších událostech.

Mnichovskou dohodu nejen politici připomínají v souvislosti s ruskou agresí vůči Ukrajině a rozhodnutím putinovského režimu připojit alespoň východní ukrajinské oblasti k Rusku.

Litomyšl zrekonstruuje rodný byt Bedřicha Smetany

V rodném bytě Bedřicha Smetany v Litomyšli na Svitavsku skončily prohlídky. Do nabídky prohlídkových tras se vrátí až v příštím roce. Město totiž nechává byt rekonstruovat, obnoví zastaralou expozici. Město plánuje dokončení v roce 2024, kdy bude 200. výročí od skladatelova narození. Bedřich Smetana se narodil v Litomyšli 2. března v roce 1824. Jeho rodná světnice se veřejnosti otevřela o sto let později. Nový vzhled expozice navrhl architekt Petr Všečetka. Rekonstrukce bude město stát 25 miliónů korun, z nichž 17,5 miliónu pokryje dotace z EU.

Prodej Paláce Broadway se opět nezdařil

Ani pátý pokus o prodej pražského Paláce Broadway se nezdařil. V elektronické aukci, kterou vyhlásil Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM), nikdo nepřihodil k vyvolávací ceně 930 miliónů korun. Vyplývá to ze záznamu o aukci na internetu. Úřad zatím nezveřejnil, jak bude s nemovitostí v centru Prahy postupovat dále. Po předchozích neúspěšných aukcích vždy Palác Broadway nabídl k odkoupení současnému nájemci za vyvolávací cenu z dražby.

ÚZSVM se snaží o prodej Paláce Broadway v elektronických aukcích od září 2021. Také při minulých dražbách nemovitosti, která se může stát nejdražším prodejem v historii majetkového úřadu, nikdo nepřihodil k vyvolávací ceně. Funkcionalistická stavba architektů Bohumíra Kozáka a Antonína Černého z třicátých let minulého století je mezi ulicemi Celetná a Na Příkopě nedaleko náměstí Republiky. Budova patří k největším funkcionalistickým novostavbám v historickém jádru Prahy.

Úspěšná dražba prezidentského pera

Dražba ručně vyrobeného plnicího pera, kterým Petr Pavel v březnu podepsal prezidentský slib, vynesla 140 tisíc korun. Informoval o tom mluvčí předsdkyně Sněmovny Markéty Pekarové Adamové Martin Churavý. Výtěžek získal Klub svobodných matek, který pomáhá rodičům samoživitelům a jejich dětem.

„Ceremoniální pero se nakonec podařilo vydražit za 140 tisíc korun. Výtěžek předala paní předsedkyně zástupkyním Klubu svobodných matek na události Zažít Sněmovní jinak,“ sdělil Churavý.

Pavel po vítězství ve volbách složil prezidentský slib předepsaný ústavou v letošním roce 9. března při slavnostní inauguraci na Hradě a poté ho stvrdil podpisem. Použil při tom pero, které vyrobil brněnský řemeslník Marek Najvar na objednávku Pekarové Adamové.

Obdobně koncipovanou dražbu zorganizovala předsedkyně Sněmovny už loni v dubnu. Tehdy nabídla zájemcům dary od šéfů obou komor ruského Parlamentu, konkrétně zlacený talíř a obraz. Výtěžek 250 tisíc korun plynul na výrobu neprůstřelných vest pro pracovníky lidskoprávních organizací, kteří v ukrajinských městech sbírali důkazy o ruských válečných zločinech. (mk)

Nová pamětní deska manželů Hakenových

Opernímu pěvci Eduardu Hakenovi a herečce Marii Glázrové-Hakenové byla slavnostně odhalena pamětní deska na domě ve Švédské ulici v Praze 5, kde spolu manželé prožili padesát let spokojeného života.

Pamětní deska znázorňuje siluety manželů Hakenových v kombinaci s krabicovým písmem. Autor díla, sochař Petr Císařovský, zvolil vrstvení dvou kovových materiálů v kombinaci matného, broušeného a leštěného nerez s cortenem. „Pamětní desku jsem navrhl se záměrem, aby každý měl možnost rozvinout svou vlastní vzpomínku na oba umělce, a tu představu vložil do jejich siluet. Paní Marii Glázrovou jsem obdivoval jako představitelku mistrně ztvárněných rolí dramatických i krevnatě lidových postav. Nezaměnitelný bas pana Eduarda Hakena mám v paměti především v roli vodníka ve Dvořákově *Rusálce*. Myslím, že nejsem sám, kdo na obě tyto mimořádné osobnosti české kultury dodnes vzpomíná s úctou a respektem,“ řekl Petr Císařovský.

Vynikající operní pěvec s hlasem velkého rozsahu, to byl Eduard Haken. Ztvárnil celou řadu postav především ze Smetanových a Dvořákových oper, v nichž exceloval. Vzpomeňme jeho roli Kecalá v *Prodané nevěstě* a Vodníka v *Rusálce*. Za celoživotní mistrovství byl in memoriam oceněn Zvláštní cenou kolegia Thálie.

Od srpna 1941 získal Eduard Haken stálé angažmá v Národním divadle, kde strávil padesát let a také zde poznal herečku a budoucí manželku Marii Glázrovou.

Marie Glázrová vynikala na divadelních prknech, jako filmová herečka i rozhlasová recitátorka. V divadle zaujala rolí jako Mahulena, Zuzana Vojířová, Maryša a Hippodamie. Ve filmu ztvárnila celou řadu rolí, ale do paměti diváků se zapsala především jako Jenůfa v *Její pastorkyni* a Rozína ve filmu *Rozína sebranec*.

Život Marie Glázrové byl silně spjatý s osobou jejího manžela Eduarda Hakena, jehož umělecký vývoj ovlivňovala. Sám Haken se k ní vyjádřil slovy: „Moje paní udělala mnoho pro mou pěveckou kariéru, zejména jako přísná kritička.“ A dále dodává: „Marie Glázrová však udělala mnoho především pro můj šťastný osobní život. Dala mi dceru, je skvělou mámou, skromnou manželkou. Vždy jsme byli k sobě ohleduplní a respektovali jsme svoje zájmy.“

Rodina Hakenových je pevně spjata s Prahou 5. Mnohokrát vystupovali na koncertech na Bertramce, často také

účinkovali v rámci charitativních akcí ve Fakultní nemocnici v Motole. Obyvatelé Smíchova mohli pravidelně vídat, jak slavný pěvec chodíval z Hřebenek téměř každý den na zkoušky a představení do Národního divadla pěšky.

„Marie Glázrová a Eduard Haken jsou osobnosti Prahy 5, které v novodobé historii měli pro naši městskou část v oblasti kultury nevyčíslitelný přínos. Profesionální přístup, do detailu pečlivě nastudované role a v neposlední řadě užitek talentu, kterým byli oba bezesporu obdarováni, se promítl na naši umělecké scéně. Vystupovali na prknech nejzvučnějších divadelních a operních stánek nejen v tehdejší Československu, ale i na světových pódii,“ řekl radní Prahy 5 pro kulturu Štěpán Rattay a dodal: „Měl jsem tu příležitost se o obou umělcích bavit i s jejich dcerou, s naší dlouholetou kolegyní, zastupitelkou Marií Ulrichovou Hakenovou, a pochopil jsem, že oba umělci měli velmi silné pouto nejen k Praze 5, kde strávili převážnou část svého života, ale i k sobě samým.“ (mk)

Renaissance audiokazet po šedesáti letech

Když se řekne audiokazeta, řada lidí si vybaví svoje dětství. I když by se mohlo zdát, že v době streamovacích platforem nebude mít nikdo o kazety zájem, opak je pravdou. Jejich popularita poslední dobou roste – před nedávnem oslavily audiokazety kulaté výročí. Vůbec první audiokazeta byla veřejnosti představena 28. srpna 1963 na tradiční výstavě rozhlasové a televizní techniky IFA v Berlíně, ze které se postupně stal největší technologický veletrh v Evropě.

První kazetu ukázala světu nizozemská společnost Philips. Tímto symbolickým krokem byl v podstatě zahájen vývoj nového způsobu zaznamenávání zvuku – společně s první audiokazetou byl totiž odhalen také první přenosný kazetový magnetofon EL 3300.

Průlomový přístroj vyrobený z umělé hmoty vážil 1,5 kilogramu a mohl se přenášet. Pro napájení byly nezbytné baterie. K přístroji byl dodáván mikrofon, taška a takzvaná kompaktní kazeta s kapacitou až dvakrát třicet minut nahrávání.

Vlak si nechtěla nechat ujet ani německá firma Grundig, která následující rok představila vlastní kazetový přehrávač.

Rozšíření audiokazet do širšího používání přišlo v první polovině sedmdesátých let díky zařízením jako autorádia s přehrávačem a později přenosným přehrávačům známým jako walkmany, za kterými stála společnost Sony. Výrobci spotřební elektroniky postupně řešili hlavní nedostatky tohoto média a snažili se je odstraňovat.

V devadesátých letech začaly audiokazety čelit výzvě digitálních technologií. Nejdříve se objevil kompaktní disk, který v roce 1982 zahájil novou éru zvukového záznamu. A následný příchod formátu MP3 zájmu o audiokazety také příliš nepřidal.

Audiokazety se však navzdory sílící digitální konkurenci nepřestaly nikdy prodávat, dodnes se na nich vydávají nová hudební alba. Vděčit za to mohou i velkým jménům, jako jsou Arctic Monkeys, Harry Styles a Florence + the Machine.

Stejně popularity jako v době své největší slávy samozřejmě audiokazety nyní nedosahují, nicméně Britský fonografický průmysl (BPI) letos uvedl, že jejich popularita neustále roste, a to již po dobu deseti let. Celkový počet

prodaných kazet vzrostl podle serveru NME jen v Británii z 3 823 v roce 2012 na více než 195 000 v loňském roce.

Šedesátého výročí se bohužel už nedožil otec audiokazet Lou Ottens. Někdejší zaměstnanec Philipsu, který se mimochodem podílel i na vývoji kompaktního disku, zemřel v březnu 2021 v Nizozemsku ve věku čtyřiařadevadesáti let. (mk)

Vzpomínka na Milana Kunderu v Kunštátu

Milana Kunderu zná díky knihám celý svět, své soukromí si ale pečlivě hlídal. Málokdo proto ví, že nedávno zesnulý spisovatel jezdil rád a utajeně i do Kunštátu na Moravě za bratrance Ludvíkem. Výprav do města vzdáleného třicet kilometrů od Brna nebylo mnoho, v dospělosti se vídali vzácně, ale o to cennější ta setkání byla.

„Když tady byl naposledy, vydali se s manželkou Věrou i do místního hostince,“ zavzpomínali na návštěvu svého strýce neteř Alena Vašková Vlčková, která v Kunštátě bydlí, a synovec Jan Kundera. „Jídlo kuchař připravil a Kunderovi jeho kvalitu nejprve ověřili s pomocí kyvadélka,“ přidali kuriózní detail. Podstatu toho ale neznali.

Úsměvná historka se odehrála zhruba v roce 2005. Místní lidé tehdy slavného spisovatele nepoznali, ostatně to byl jeho záměr. Kunštát ale přesto je „kunderovským“ městem. Mnohem častěji je však spojován s osobností básníka, dramatika, překladatele a editora Ludvíka Kundery, který žil v domě na náměstí. Oba bratrance dělil věkový rozdíl – Milan byl o devět let mladší.

V rodině se traduje, že nezasvěcení lidé si jejich jména často pletli. „Milan byl světový romanopisec, ale táta také psal, i proto docházelo někdy k záměnám,“ vysvětlila paní Alena a dodala, že k omylům možná přispělo i to, že křestní jméno Ludvík měl i Milanův otec.

Ludvík prý s humorem vyprávěl i příhodu o tom, jak dostal poštou velkou bednu s knihami, které měl podepsat, jenže autorem těch knih byl jeho slavnější bratranec Milan Kundera. Přesto měli podle sourozenců Aleny a Jana vřelé vztahy. „Obzvlášť když byli mladí, Milan sem do Kunštátu často jezdil na chatičku,“ vrátili se k rodinným setkáním.

V rodinném archivu je zachována unikátní fotografie, na které jsou oba Kunderové zachyceni spolu. „Řekla bych, že je to z období padesátých a šedesátých let,“ odhadla vznik černobílého snímku paní Alena. Podle staveb v pozadí stojí před budovou dnešního hlavního nádraží v Praze.

Další důkaz o možném setkání dokládá na stroji psaný dopis, který potomci Kunderů také objevili mezi rodinnými písemnostmi. „Nazdar Milane, nazdar Věro, zdá se, že pojedeme do Paříže,“ psal zvesela Ludvík Kundera v dopisu do Francie 13. dubna 1994. „Neznáme však způsob, jak k vám proniknout, neznáme telefon, neznáme nic, jsme venkovani z povolání,“ psal Ludvík v dopise slavnému bratraci.

Dopis adresáta nakonec nezastihl, důvod byl úsměvný. Zatímco Ludvík mířil se skupinou kunštátských keramiků do Paříže, Milan byl v té době na dovolené v Čechách a na Moravě. „Ve chvíli, kdy rodiče zvonili u Milanova a Věřina bytu v Paříži, Milan s Věrou stáli u našich vrat v Kunštátě. Žert osudu,“ uzavírají Alena s Janem vyprávění o dvou příbuzných spisovatelích se stejným příjmením.

Bratrance se tedy minuli, dopis se vrátil zpátky neotevřený a v současné době zdobí sbírku rodinných písemností v Památníku písemnictví na Moravě. (mk)

Středověký archeoskanzen v Trocnově

Jihočeské muzeum otevřelo středověký archeoskanzen Trocnov v areálu Památníku Jana Žižky z Trocnova na Českobudějovicku. Jsou tam zemanský dvorec z první poloviny 15. století, selský dvorec i replika vesnice vrcholného středověku. Náklady přesáhly 50 miliónů Kč. Návštěvnost areálu by postupně měla vzrůst více než o polovinu až na 70 000 lidí ročně, řekl ČTK ředitel Jihočeského muzea František Štangl.

Pražské letiště je páté nejlepší v Evropě

Letiště Praha je podle hodnocení uživatelů Google pátým nejlepším v Evropě. Meziročně si o tři příčky polepšilo. Z více než 20 000 uživatelských recenzí mu vyšlo na pětibodové škále hodnocení 4,3. Žebříček nejlepších evropských letišť podle recenzí z dat Google map sestavil portál Holidu. Oproti loňskému roku se zlepšilo hodnocení pražského letiště o 0,1 hvězdičky a přibylo mu asi 7 000 uživatelských recenzí. Lepší hodnocení z evropských letišť získaly letiště v Istanbulu, Aténách, Portu a Curychu. Nejhůře hodnotili uživatelé Google letiště v Bordeaux, vysloužilo si 2,6 hvězdičky z téměř 9 000 recenzí.

„Mám radost, že se Letiště Václava Havla Praha dostalo mezi pět nejlepších letišť podle hodnocení uživatelů Googlu. Hodnocení vnímám jako odměnu za snahu všech našich zaměstnankyň a zaměstnanců, kteří na letišti pracují,“ uvedl k žebříčku ředitel letiště Jiří Pos.

Na konci loňského roku se Letiště Praha umístilo na chvostu jiného žebříčku, který zohledňoval včasnost letů, názory zákazníků a letištní restaurace a obchody. Ze 151 letišť skončilo na 141. místě. Letiště Praha se tehdy ohradilo a uvedlo, že například na včasnost přiletů nemá letiště žádný vliv.

Žatec se dostal na seznam UNESCO

Česká republika získala další zápis na seznam světového dědictví UNESCO. Mezivládní výbor pro světové dědictví, zasedání příslušného výboru, které se konalo ve dnech 10. až 25. září v saúdskoarabském Rijádu, rozhodl o zařazení Žatec a krajiny žateckého chmele na seznam světového dědictví UNESCO. Nominace připravovaná deset let se stala sedmnáctou památkou hmotného kulturního či přírodního dědictví, které je z Česka na prestižním seznamu zapsáno.

Dlouho nebylo jasné, jestli Žatec uspěje. Česká republika patří v počtu zápisů na seznam UNESCO k nejuspěšnějším zemím. Naposled před dvěma lety uspěla západočeská lázeňská města a Jizerskohorské bučiny.

Žatec chystá kampaň s cílem přilákat i zahraniční turisty, kteří o krajině žateckého chmelu zatím nemají ani tušení. Ministr kultury Martin Baxa (ODS) uvedl, že doufá, že zápis do světového dědictví pomůže oblasti v dalším rozvoji a ochraně památky.

Zapsaná památka se skládá ze dvou částí, které ilustrují cyklus pěstování a zpracování neznámější odrůdy chmelu na světě. Jedná se o krajinu s chmelnicemi mezi obcemi Trnovany a Stekník a o historické centrum Žatce spolu s jeho průmyslovou čtvrtí. Tradice místní výroby je zachována už přes 700 let.

Stříbrná dvousetkoruna k výročí narození Maxe Švabinského

Česká národní banka (ČNB) vydala pamětní stříbrnou minci ke 150. výročí narození malíře Maxe Švabinského. Mince v nominální hodnotě 200 korun je již v prodeji, celková emise je 30 000 kusů. ČNB o tom informovala v tiskové zprávě. Prodejní cena bude vyšší než nominální, zohledňuje mimo jiné cenu stříbra nebo náklady na výrobu mince. Mince o hmotnosti 13 gramů vyrobená ze slitiny stříbra a mědi vyrazila pro ČNB Česká mincovna.

Do prodeje půjdou ve dvou provedeních, která se liší povrchovou úpravou a provedením hrany. Mince běžné kvality, kterých bylo vydáno 11 500 kusů, mají hranu vroubkovanou. Mincí špičkové kvality je 18 500, mají leštěné pole s matovaným reliéfem a hrana je hladká. Mince mají průměr 31 milimetrů. Na lící straně je ztvárněna část Švabinského obrazu *Chudý kraj*, na rubové straně je malířův portrét. Návrh mince vypracoval medailér Josef Oplištil.

Max Švabinský se narodil 17. září 1873 v Kroměříži a stal se jednou z nejvýraznějších postav českého výtvarného umění na přelomu 19. a 20. století.

Místo posledního odpočinku zpěvačky Yvonne Přenosilové

Nový židovský hřbitov v Praze je místem posledního odpočinku jedné z největších hvězd české pop music šedesátých let 20. století Yvonne Přenosilové.

Yvonne Přenosilová – interpretka hitů jako *Roň slzy*, *Tak prázdná*, *Skřípek* nebo *Boty proti lásce* a později také redaktorka Rádia Svobodná Evropa – navždy odešla ve věku šestasedmdesáti let. Její kolegové, přátelé i známí většinou často vzpomínali na zpěvaččin osobitý smysl pro humor. „Umřela mi velká kamarádka s originálním smyslem pro humor – Yvonne »Ifon« Přenosilová! Bude mi hrozně chybět! Když zpívala svůj první největší hit, málem jsem při něm pokaždé »ronil slzy«. Sbohem, holka, teď roním slzy doopravdy,“ vzkázal básník, spisovatel, scenárista, hudebník a moderátor Ondřej Suchý.

Do západního Německa zpěvačka emigrovala v roce 1968, necelý týden po invazi Varšavských vojsk. Předtím podepsala manifest Dva tisíce slov, který vyzýval k demokratizaci společnosti za období komunistické totality. Zamířila do Rakouska, ale nakonec se usadila v Mnichově.

V Německu nejdříve pracovala jako pozemní letuška. Také se tam vdala, a to za barona von Schuckmanna, se kterým měla syna Maxe. Později se ale rozvedli a jejím partnerem byl nějakou dobu Pavel Pecháček, ředitel československého a českého vysílání Rádia Svobodná Evropa. Přenosilová s RFE začala spolupracovat v roce 1987. Moderovala hudební pořady s Karlem Krylem.

Když se pak „Svobodka“ po sametové revoluci přestěhovala do České republiky, vrátila se Přenosilová v roce 1994 s ní. V Česku se pak angažovala v řadě rozhlasových stanic. Zahrála si také ve filmech *Dita Saxová* a *Kulhavý ďábel*. Poslední roky ale trávila zpěvačka v ústraní v bytě na pražském Žižkově, dlouhodobě si stěžovala na bolesti zad a téměř nevycházela z bytu. Málokdo také věděl, že v posledních letech bojovala s rakovinou.

Místo posledního odpočinku na pražském židovském hřbitově našla řada významných osobností politiky, kultury i průmyslu, mimo jiné spisovatelé Franz Kafka, Jiří Orten, Ota Pavel, Arnošt Lustig, malíři Jiří Kars, Max Horb, příslušníci rodiny Petschků, Waldesů a rodiny Bondy a řada dalších.

Vesnicí roku 2023 se stala Ostrožská Lhota

Vesnicí roku 2023 České republiky se stala Ostrožská Lhota z Uherskohradištska ve Zlínském kraji. Na druhém místě skončila obec Hrádek z Frýdecko-Místecka v Moravskoslezském kraji, třetí příčku obsadilo město Dolní Poustevna z Děčínska v Ústeckém kraji. Hodnotící komise vybírala ze třinácti finalistů, vítězů krajských kol. U soutěžících obcí hodnotila například společenský život, aktivity občanů, podnikání, občanskou vybavenost, úspory energií nebo péči o veřejná prostranství a zeleň.

Letošního 27. ročníku soutěže se zúčastnilo 175 obcí. Vítěze organizátoři vyhlásili na přehlídce Jarmark venkova, která je součástí mezinárodního festivalu dětských folklórních souborů Písni a tance v Luhačovicích na Zlínsku. V obci působí asi dvacítko spolků, v minulých letech obec zvelebila památkový domek, budovu s byty a pracovištěm pošty i starou sokolovnu. Lze v ní navštívit také archeologické muzeum.

Loni se o titul Vesnice roku ucházelo 176 obcí, získala jej Kostelní Lhota z Nymburska ve Středočeském kraji.

Památník Bible kralické znovu otevřen

Po třech letech se pro veřejnost otevřel opravený Památník Bible kralické. Lidé si tak mohli v Kralicích nad Oslavou na Třebíčsku prohlédnout výstavu *Umění knihtisku a bratrská tiskárna v Kralicích*, která se zde koná u příležitosti Dne tiskařů. „Návštěvníci v Památníku vidí celou řadu unikátních exponátů, mezi nimi originální ukázky knihtiskařského umění z přelomu 15. a 16. století či knihy ze slavných pražských tiskáren Veleoslaviny a Melantrichovy. Největší prostor je věnován bratrským tiskům, mezi nimiž lze nalézt i prvé vydání Blahoslavova překladu Nového zákona a samozřejmě jednotlivé díly Bible kralické,“ uvedl kurátor výstavy Vít Vlnas. „Vystaveny jsou také původní literky, jimiž byly tyto svazky tištěny a které byly nalezeny na kralické tvrzi v roce 1957. Zlatý hřeb expozice představuje originální exemplář prvního dochovaného vydání slavné Komenského mapy Moravy z roku 1627,“ řekl. Pozoruhodný

je podle něj rovněž model sochařského památníku Bible králické od Jana Štursy, který nebyl nikdy realizován.

Národnostní menšiny představily v Sokolově své pokrmy i zvyky

S lidovou kulturou různých zemí se mohli seznámit návštěvníci Starého náměstí v Sokolově, kde se konal 15. ročník Dne národnostních menšin. Akci každoročně pořádá Výbor pro národnostní menšiny Karlovarského kraje. Svě pokrmy a zvyky představili zástupci vietnamské, maďarské, slovenské, ukrajinské či romské menšiny. Letos poprvé vystoupila i rumunská menšina z banátských Karpat. Po celý den mohli lidé na náměstí ochutnat speciality různých zahraničních kuchyní. Na jednom pódiu vystoupili zástupci ukrajinské i ruské menšiny. Obě národnosti jsou v Karlovarském kraji hojně zastoupené.

Pohádkový festival v Jičíně

Po pěti dnech skončil 32. ročník festivalu Jičín město pohádky. Navštívily jej desítky tisíc lidí z okolí i vzdálenějších míst. Úspěch měl videomapping i nová festivalová soutěž. ČTK to řekla ředitelka Nadačního fondu Jičín – město pohádky Petra Hanušová. Fond je spolu s městem Jičín pořadatelem festivalu. „Letošní ročník se vydařil hodně. Návštěvnost pro nás byla až překvapující. Máme pocit, že po covidové odlmce je to správný start do dalších let. Lidé jezdí z celé České republiky, nejvíc diváků je samozřejmě z přilehlých krajů a okresů. Hotely byly v termínu konání festivalu plné tři měsíce dopředu,“ řekla ředitelka.

Videomapping se konal v Jičíně podruhé, pořadatelé upustili z ekologických důvodů od ohňostroje. Festival zahájil pohádkový průvod, další dny následovala divadelní představení či koncerty.

Vinaři z Česka získali na soutěži Mundus Vindii 26 zlatých medailí

Na letní části soutěže Mundus Vindii v německém Neustadtu získali vinaři z Česka šestadvacet zlatých a čtrnáct stříbrných medailí. Jedná se o velmi prestižní soutěž, do které bylo letos přihlášeno přes 4 000 vín z šestatřiceti zemí, ocenění získalo 1 676 z nich.

Nejúspěšnějším vinařstvím z Česka se stalo B/V vinařství z Ratíškovic, když získalo dvacet zlatých a osm stříbrných medailí. Zároveň bylo vinařství oceněno titulem nejlepší producent ČR, a to díky vínu Chardonnay Reserva 2018. Dalšími oceněnými výrobci byla například vinařství Habánské sklepy, Vinice Hnanice a Víno Mikulov.

Mezinárodní úspěch sladkých vín z Moravy

Poslední částí věnovanou sladkým a fortifikovaným vínům skončil letošní ročník mezinárodní putovní soutěže Concours Mondial de Bruxelles (CMB), která patří k největším vinařským soutěžím na světě. Hodnocení je rozděleno do čtyř částí věnovaných různým kategoriím. Závěrečná část hodnotila přes 400 vzorků vín z dvaceti zemí.

Sladká vína z Moravy získala v Bruselu tři zlaté a šest stříbrných medailí. Informoval o tom v tiskové zprávě Vinařský fond, který účast vinařů na zahraničních soutěžích

finančně podporuje. Z České republiky se hodnocení zúčastnilo sedmadvacet vín. „Sladká a fortifikovaná vína tvoří obecně jen zlomek produkce vinařů jak u nás, tak i ve světě, a proto je v této kategorii přihlášen, a tedy i hodnocen menší počet vzorků. CMB dává rozdělením do specializovaných sekcí možnost nejprofesionálnějšího srovnání se světem a je skvělá zpráva, že i letošní ročník uzavírají naši vinaři medailovými úspěchy ve všech čtyřech částech soutěže,“ uvedla Dagmar Fialová, marketingová ředitelka Národního vinařského centra, které účast na soutěži organizovalo.

Stovky diváků na pražském Vypichu sledovaly rekonstrukci bitvy na Bílé hoře

Na pražském Vypichu proběhla rekonstrukce bitvy na Bílé hoře. Jedná se už o 19. ročník akce. Bitvy se zúčastnilo kolem 1 000 zbrojnošů představujících mušketýry, pikényry nebo jezdce na koních. Představitelé pocházejí z různých zemí Evropy. Kromě bitvy nabídla akce spoustu doprovodného programu. Celým dnem provázel herec Václav Vydra. Akce patří mezi nejoblíbenější a nejúspěšnější projekty Prahy 6, proto je na program vyhrazeno až 450 000 korun.

Bitva na Bílé hoře se odehrála 8. listopadu 1620 a ukončila konflikt zvaný jako stavovské povstání. Zároveň se považuje za počátek třicetileté války mezi katolíky a protestanty. Po jejím skončení se staly české země na 300 let součástí habsburské monarchie.

Středověká Jindřišská věž na prodej

Pražské arcibiskupství chce hlavnímu městu prodat Jindřišskou věž v centru města za 100 miliónů korun. Oznamil to pražský arcibiskup Jan Graubner s tím, že arcibiskupství už k tomu dostalo souhlas Vatikánu. Podle Graubnera teď musí prodej ještě schválit pražské zastupitelstvo.

Arcibiskupství nabídlo Jindřišskou věž v centru města k prodeji koncem loňského roku původně za 75 miliónů korun. Nabídku Prahy vyhodnotilo jako nejlepší. Arcibiskupství se zároveň rozhodlo prodat za 308 miliónů korun hotel Clara Futura v Dolních Břežanech u Prahy.

Prostředky, které arcibiskupství získá, jsou určeny pro rozvoj církevních škol.

Jindřišská věž v Praze

Pošta v Jindřišské ulici - interiér

Pošta v Jindřišské ulici je na prodej

Sto padesát let sídlila pošta v Jindřišské ulici v Praze, kousek od Václavského náměstí. V rámci redukce poboček je novorenesanční budova na prodej. Pošta by tu měla být v nájmu. Budova má několik unikátů, je zde například jediný dochovaný systém městské potrubní pošty na světě, téměř 1 800 poštovních přihrádek a prosklená dvorana.

Česká pošta nabídla budovu za cenu 1,325 miliardy Kč. Během 30 dnů o ni mohou projevit zájem státní instituce, řekl mluvčí pošty Matyáš Vitík.

Zájem už naznačil pražský magistrát. Město v červnu uvedlo, že by chtělo nemovitost odkoupit přímo. Pošta chce zároveň uzavřít i nájemní smlouvu, která jí umožní dál využívat zastřešenou dvoranu hlavní pošty a některé další prostory.

Novorenesanční budova je od roku 1998 kulturní památkou. Její dominantou je velká odbavovací hala s prosklenou střešou. Původně to byl dvůr, kam zajížděly poštovní vozy. O výzdobu se zasloužil malíř Karel Vítězslav Mašek. Zachytil tu scény z dopravy a poštovníctví a také množství botanických motivů, které souvisí s historií tohoto místa.

První zmínky o lokalitě jsou totiž spojovány se jménem dvorního lékárníka císaře Karla IV. Anděla z Florencie. Měl tam nejen dům, ale především proslulou zahradu s léčivými bylinami.

Na ochozu ve dvoraně pošty najdete historické fotografie zaměstnanců pošty a staré poštovní přihrádky, kterých je tu 1 780. Některé z nich mají ještě původní podobu.

Více než stoletou tradici tu má potrubní pošta. Ta sehrála důležitou roli koncem druhé světové války, kdy se podílela na zásobování obléhaného rozhlasu. Ještě v devadesátých letech přepravila 9 000 pouzder měsíčně, její služby v té době využívalo asi dvacet společností. Poslední ranou byla povodeň v roce 2002, která potrubní poštu zatopila. Ještě dnes se udržuje v provozuschopném stavu, ale už se nepoužívá. Jde o jediný dochovaný systém městské potrubní pošty na světě.

Winternitzovy automatické mlýny otevřeny

V Pardubicích se otevřely Winternitzovy automatické mlýny. Bývalá továrna na mouku, kterou navrhl architekt Josef Gočár, se proměnila v novou kulturní čtvrť. Lidé tam najdou dvě galerie, kavárnu, vzdělávací centrum pro děti i dospělé, kulturní centrum s multifunkčním sálem a turistické informační centrum. Mlýny fungovaly v Pardubicích zhruba sto let. Před deseti lety ukončily provoz. Nyní ofi-

ciálně začala jejich nová etapa, proměnily se díky investicím za stovky milionů korun na novou kulturní čtvrť. V souhrnu jde o investici přes 900 milionů korun, evropské dotace na ni přispěly přibližně 430 milionů korun.

Staroboleslavská pouť na počest sv. Václava

Ve Staré Boleslavi na Mariánském náměstí si lidé poutní mši, kterou vyvrcholila Národní svatováclavská pouť, připomněli odkaz světce a českého patrona svatého Václava. V místě, kde byl kníže Václav v roce 935 zavražděn, se jí účastnily tisíce lidí. Mši sloužil kardinál Dominik Duka, kázal litoměřický biskup Jan Baxant. Účastnil se také pražský arcibiskup Jan Graubner a všichni čeští a moravští biskupové. Na náměstí dorazili vedle představitelů církve také prezident Petr Pavel, bývalý prezident Václav Klaus, předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS), další senátoři a poslanci a zástupci armády a velvyslanci. Duka v úvodu poutníků uvedl, že den české státnosti je blízko výročí dojednání mnichovské dohody.

Díky hezkému počasí dorazilo uctít památku svatého Václava do Boleslavi také množství pěších poutníků. Lidé se mohli poklonit relikvii svatého Václava vystavené v kryptě baziliky sv. Václava. Letos je jí takzvaná herma, speciální renesančně-barokní relikviář ve tvaru hlavy s ostatkem světce.

Hlavní expozice Flory Olomouc měla tvar Československa

Československou republiku připomněla svým tvarem výzdoba hlavní expozice podzimní výstavy ovoce a zeleniny Flora Olomouc-Hortikomplex, která se konala od 5. do 8. října na Výstaviště Flora v Olomouci. Součástí výstavy byly zahradnické trhy, na které dorazilo na 120 prodejců, festival gastronomie a nápojů Olima i mezinárodní včelařská výstava Hanácká včela. Podzimní část výstavy Flora Olomouc-Hortikomplex každoročně navštíví zhruba 20 000 lidí.

Středobodem hlavní expozice byla Československá republika osázená skutečnými stromy a prozářená floristickou výzdobou. Po bocích pavilonu a nad hlavami návštěvníků byl prostor pro prezentaci špičkových zemědělských výpěstků od českých, moravských i slovenských producentů ovoce a zeleniny. Hlavní expozice připomněla letošní 30. výročí rozdělení Československa i společné kořeny obou národů. Mapa Československa vytvořená pomocí stromů, keřů, květin a travin zabrala většinu plochy pavilonu A a měla několik výškových úrovní, které symbolizují horstvo. Hlavní řeky připomněly modré lavičky. Nad mapou byly zavěšeny čtyři tzv. lustry hojnosti s ovocem a zeleninou od českých a slovenských pěstitelů. „Čtyři proto, že symbolizují Čechy, Moravu, Slezsko a Slovensko,“ podotkl florista Zdeněk Kupilík, který hlavní expozici vytvořil s kolegyní Pavlínou Švecovou.

Svědectví Romů z druhé světové války ožilo v unikátní databázi

Byl zahájen jedinečný projekt Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR – v online databázi se postupně představují osudy zhruba 250 romských obětí nacistického

vyhlazování. Webové stránky byly symbolicky spuštěny na Mezinárodní den památky romských obětí holokaustu.

„Vzali jim otisky prstů, vyfotografovali je a pořídili zápis. Rodina předpokládala, že je pošlou na práci, ne na smrt,“ popisuje web svědectví šestnáctileté dívky, kterou s matkou i sourozenci nacisté odvezli do tábora Lety u Písku. Tam strávili osm měsíců. Příběh Alžbety Danielové je jedním ze zhruba 120 dosud zveřejněných osudů romských obětí. Ty tak mohou dál vyprávět své příběhy poznamenané válkou a nacistickými represemi.

Online databáze obsahuje podrobný abstrakt každého svědectví, možnost vyhledávání podle jména nebo zobrazování vybraných událostí na mapách. Webové stránky jsou přístupné jak v českém, tak v anglickém jazyce. Celý projekt zpracovávají vědkyně a vědci z Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR.

„Klíčovou myšlenkou našeho projektu je zprostředkovat perspektivu samotných Romů a Sintů, jejich osobní a nezastupitelnou zkušenost z druhé světové války, která je stále opomíjeným tématem, i když důsledky válečné genocidy a pronásledování pociťují romské komunity dodnes,“ vysvětluje Kateřina Čapková, vedoucí řídicího výboru Pražského fóra pro romské dějiny při Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR.

Cílem celého projektu je přispět k většímu povědomí o genocidě Romů a Sintů. „Věřím, že bude nezastupitelným zdrojem informací pro badatele, romské komunity, učitele, novináře a jakékoli další zájemce o toto důležité téma,“ dodává historička Kateřina Čapková. V následujících dvou letech tým vědců zveřejní všechna válečná svědectví, která se objevila v tisku. Jejich počet odhadují až na dvě stě padesát.

Online databáze je svým zpracováním a možnostmi vyhledávání v celosvětovém měřítku unikátní. Projevily o ni tak zájem i zahraniční instituce, jako je např. Muzeum holokaustu ve Washingtonu. Pražské fórum pro romské dějiny také již navázalo spolupráci se Středoevropskou univerzitou ve Vídni.

Letos v srpnu uplynulo devětasedmdesát let od tragédie, kdy nacisté zlikvidovali tzv. cikánský rodinný tábor v Osvětimi-Březince. V plynových komorách koncentračního tábora nacisté zavraždili kolem 4 300 Romů převážně českého, německého a polského původu. Každoročně si proto Romové z celé Evropy tento den připomínají jako Mezinárodní den památky romských obětí holokaustu.

Vzpomínka letos proběhla tradičně přímo na místě koncentračního tábora v Osvětimi. Ve městech na znamení úcty vyvěsili na budovy radnic romské vlajky.

V Praze si oběti holokaustu lidé připomněli na náměstí Jiřího z Poděbrad, kde vzpomínka proběhla formou převyprávění svědectví přeživších, hraním romské hudby a předčítáním jmen obětí. (mk)

Česko má první keltské pivo

Nejprve má jemně kyselkavou chuť, ale po vypití doušku zůstane v ústech příjemná hořkost s dozvukem bylin na patře, jde o nechmelené, ryze bylinné pivo. Tak chutná TauriALE, první keltské pivo Česka. Milovníci zlatavého moku za něj mohou poděkovat vědě, uvařeno totiž bylo díky laboratorní analýze pylů z pohřebních komor v jeskyni Býčí skála v Moravském krasu na Blanensku. Pro Kelty byla Býčí skála

TauriALE: Ancient Celtic Brew
from Býčí Skála Cave, Czechia

la kultovním místem, sídlem Velké matky, bohyně dohlížející z hlubin na chod světa.

„Keltové holdovali pivu více než my. Přestože jsme jeho největší konzumenti na světě, těžko bychom s nimi drželi krok. K výrobě TauriALE dodala věda poklady. Všechny ingredience spojil, pivo uvařil a jeho chuť vyladil mistr sládek Richard Antl,“ řekl *Právu* archeolog Martin Golec z olomoucké Univerzity Palackého.

Místa, na nichž se kdysi našly ostatky čtyřiceti lidí v jeskyni Býčí skála, nyní procházejí turisté.

Golec se léta v Býčí skále zabývá světově známým nálezem badatele Jindřicha Wankela. Tento otec moravské archeologie v ní v roce 1867 objevil kromě pokladů ostatky čtyřiceti mrtvých z 6. století před našim letopočtem. Vznikla legenda, že byl do podzemí pohřben halštatský velmož. Při obřadu prý byly povražděny desítky lidí, aby mu na onom světě dělaly společnost. Před zhruba sto padesáti lety tu dva bratřenci náhodně našli bronzovou sochu býčka. Unikátní nález přiměl lékaře a amatérského archeologa Jindřicha Wankela pustit se do podrobného zkoumání jeskyně. Podařilo se mu přesvědčit tehdejší majitele panství Lichtenštejny, aby mu zafinancovali poměrně rozsáhlý výzkum. Od roku 1867 narazil Wankel na spoustu nádob či bronzových předmětů, které jsou dnes – spolu s býčkem – vystavené ve Vídni. Česká muzea tehdy neprojevila zájem.

Mezi nejvýznamnější nález patřilo čtyřicet lidských koster. Jeho interpretace byla, že se jednalo o pohřeb významného halštatského velmože s lidskými oběťmi. Mělo jít o ostatky převážně mladých žen s údajně utatými hlavami a končetinami, pohřbené s řadou šperků, látek, koní i obilím. Výzkum ale ukázal, že Býčí skála byla spíše kultovním místem Keltů, na němž se uctívala Velká matka, bohyně plodnosti, úrody a obnovy světa. V podzemí se také pochovávalo do dřevěných pohřebních komor. Právě na místě jedné z nich odebrali archeologové v letech 2020 a 2021 vzorky pylů. Brněnský botanický ústav se pak postaral o jejich detailní rozbor.

Ukázalo se, že jsou ve vzorku hojně zastoupeny pивní byliny: hořký pelyněk, tužebníček, šalvěj a jetel. Našly se stopy po medu a praženém prosu. To vše jsou základní ingredience.

Chmel se do raného středověku při vaření piva nepoužíval, hořkost pivu dodávaly byliny. Tato bylinná piva patří mezi nechmelená piva typu „ale“, nikoli chmelená typu „beer“. Jisté je, že pyly uvedených bylin se našly tak hluboko v jeskyni, kam je žádný vítr nemohl navát. Logicky tedy musely být přidány do pohřebních komor společně s četnými milodary. V případě Býčí skály šlo doslova o poklad – našel se v ní mimo jiné celý zlatý pohřební vůz.

„Jsme přesvědčeni, že do hrobů se ukládaly i suroviny na vaření piva. Každý jistě chtěl, aby se pohřbený měl na onom světě skvěle a měl veškerý přepych, na který byl zvyklý na tomto světě. Pivo k tomuto luxusu patřilo. Víno u nás nikdo moc neznal,“ uvedl Golec.

Ostatně když si uvědomíme, jak tato kultura chápala posmrtný život, tak nebe Keltů je pravým rájem pivařů. Zatímco Vikingové v tom svém dopoledne bojují a hodování se oddávají až na sklonku dne, nebe Keltů je nekonečnou hostinou plnou dobrého jídla a piva.

TauriALE odkazuje ve svém názvu na Býčí skálu (taurus je latinsky býk), přičemž koncovka -ale v názvu upozorňuje na to, že jde o nechmelené pivo. Jeho první várku již nechali nadšenci ochutnat návštěvníkům Býčí skály. Protože se po ní jen zaprášilo, počítá se s tím, že TauriALE nebude při dalších keltských slavnostech chybět.

Skláři: nejhorší je prý lepení oušek a broušení

Skláři v Lindavě na Českolipsku pracovali na křišťálových trofejích pro výroční divadelní Ceny Thálie. Skleněné sošky ve tvaru vázy zdobené broušenou benátskou maskou navrhl před více než patnácti lety designér Bořek Šípek, který lindavskou sklárnu spoluzakládal.

Od té doby se podoba trofejí nezměnila. Předávání ocenění se proti minulým letům posunulo z jara na podzim. Herci je převzali 5. října v pražském Národním divadle. Ceny Thálie vznikají v lindavské sklárně Lasvit Ajeto pod rukama čtyř sklářů. Každý kus je tedy originál. Ocenění jsou ze sodnodraselného křišťálu a každé váží kolem tří kilogramů. Za nejnáročnější krok považuje ředitel sklárny David Ševčík lepení oušek. „Ouška lepíte až ve finále, takže tím všechno můžete znehodnotit. Proto je tam i trochu stres, aby to dobře dopadlo,“ podotýká Ševčík. Skláři se ale na výrobu Thálií vždy těší. „Teď je trend čistých jednoduchých věcí, je to víc foukačka. A jsme rádi, když můžeme kdykoliv dělat něco, čím se tomu řemeslu připomeneme. A Thálie, to je řemeslná věc, to také nemůže dělat každý, ani u nás na dílně,“ vysvětluje Ševčík. Sklářský mistr Kuchta se k takovému řemeslným pracím dostane jednou až dvakrát do měsíce. „Není toho tolik, co dřívě,“ dodává.

Thálie chladne dva dny, pak ji do rukou dostanou právě brusiči, kteří na ní dokončí benátskou masku.

Část kolejového lože připomene unikátní přesun mosteckého kostela

Zajímavý artefakt z nedávné historie Mostu věnuje obyvatelům města skupina Sev.en Česká energie, která v jeho okolí provozuje uhelné lomy ČSA a Vršany. Jejím pracovníkům se totiž podařilo objevit část speciální kolejové konstrukce, po které byl před osmačtyřiceti lety unikátně přesunut děkanský chrám Nanebevzetí Panny Marie.

„Fragment konstrukce bude po dohodě s městem Most a společností Diamo instalován v místě, kde nynější parková úprava odkazuje na původní pozici kostela a bude naznačovat směr, kterým byl kostel přesunut. Bude tak připomínat tuto unikátní technickou operaci. Shodou okolností se jedná o stejnou část kolejového lože, která je zřetelně vidět na dobových fotografiích,“ uvádí generální ředitel těžebních společností Petr Lenc. Práce na instalaci konstrukce probíhaly už v srpnu tak, aby byla na no-

Na původním místě kostela vzniká jeho další připomínka – část kolejistě vém místě v září, v době výročí zahájení přesunu kostela. Stěhování kostela začalo 30. září 1975 a trvalo do 27. října, celkem 646 hodin. Kostel byl zpevněn speciální ocelovou konstrukcí a pomocí třiapadesáti speciálních vozíků byl posunován na čtyřech kolejích, přičemž byl ze zadu tlačěn a zepředu brzděn hydraulickými válci. Vodováhy a elektronická čidla během cesty sledovala jeho veškeré pohyby a výškové odchylky. Kostel takto zdolal trasu dlouhou 841,1 metru průměrnou rychlostí 2,16 cm za minutu. Na novém místě poblíž barokního špitálu s gotickým kostelem sv. Ducha byl pak posazen na nové základy a probíhaly v něm restaurátorské práce. Přesun kostela byl zapsán do Guinnessovy knihy rekordů jako přeprava nejtěžšího předmětu po kolejích, protože jeho celková váha činila 12 tisíc tun.

Ve Zlonicích začnou opět vařit pivo

V historické budově někdejšího zlonického pivovaru se po dlouhých desetiletích začne opět vařit pivo. Noví majitelé, kteří část areálu získali od městyse, navážou už příští rok na tradici, která zde byla založena před 460 lety. Objekt je památkově chráněný, tím spíše bude jeho rekonstrukce nákladná a složitá. Trojice podnikatelů – Ondřej Vekoč, Ondřej Jilemnický a potomek šlechtického rodu Karel Chotek – jde přesto do záměru s nadšením i odvahou.

„Nebytovou část původní budovy odkoupila počátkem letošního roku za 10 miliónů korun od městyse Společnost Revival of the Titanic s. r. o., která v Dolních Měcholepech provozuje pivovar Panaczech. V přední části areálu je bytový dům. Ten i nadále zůstává obci a průběžně bude

Ve zlonickém pivovaru se opět bude vařit pivo!

Pivovar Panaczech si zde našel svůj domov a zahájil práce na rekonstrukci. Navážeme tak na více než 500 letou tradiční výrobu v Knižecím pivovaru. Přijďte s námi oslavit tuto výjimečnou událost a stát se součástí znovuzrození historie.

rekonstruován. Pivovar získaly Zlonice zhruba před dvaceti lety do svého majetku a dosud byl areál jen minimálně využitý. Jsme proto rádi, že se konečně našli zájemci, kteří chtějí jeho věhlas obnovit. Smlouva je zavazuje, aby do tří let od prodeje začali vařit pivo," sdělil starosta Zlonic Martin Kratochvíl.

Součástí areálu jsou rozsáhlé historické sklepy se stabilní teplotou, které pivovarníci využijí ke skladování piva v tancích. „Zachovány a využity budou též oba původní pivovarské komíny. V následujících letech bychom rádi obnovili i další část pivovaru a vybudovali zde i restauraci," popsal Vrkoš. A jelikož Zlonice proslavil hudební skladatel Antonín Dvořák, jenž byl sám milovníkem českého piva a při svém působení v zámoří si stěžoval na jeho nedostatek, bude zlonickým pivům vévodit Dvořákova devítka, která je odkazem na *Symfonii č. 9 – Novosvětskou*. Letos navíc uplynulo 130 let od vzniku skladby. Chybět nebude ani Zlonická jedenáctka a další druhy piv. Vše doplní muzejní expozice včetně historických fotografií.

Pražská Koněvova ulice se jmenuje Hartigova

Pražská Koněvova ulice se oficiálně jmenuje Hartigova podle prvního žižkovského starosty. Výměna uličních cedulí již začala, nyní si také zhruba 5 000 obyvatel ulice může v šestiměsíční lhůtě zdarma vyměnit doklady. Změnu názvu schválili radní hlavního města koncem června na žádost městské části.

Koněvova ulice leží celá na Žižkově a je dlouhá asi 3,4 kilometru. Maršál Ivan Koněv, vojevůdce z druhé světové války, později vedl krvavé potlačení povstání v Maďarsku v roce 1956 a působil i v Berlíně v době výstavby berlínské zdi.

PRANOSTIKY NA ŘÍJEN

Teplý říjen – studený listopad.

Září víno vaří, a co nedovaří, říjen dopeče.

Září víno vaří, říjen mačká hrozen.

Září víno vaří, říjen víno pijem.

Po teplém září zle se říjen tváří.

Touží-li září po roce, bude v říjnu bláta po ose.

Čím déle vlaštovky u nás v říjnu prodlévají, tím déle pěkné a jasné dny potrvají.

Divoké husy na odletu – konec i babímu létu.

Když křížový pavouk se v říjnu ukrývá a nevylézá, není daleko do sněhu.

Je-li říjen velmi zelený, bude zato leden hodně studený.

Bouřka v říjnu třebas malá, sotva na to zima stálá.

Říjen když blýská, zima plíská.

V říjnu mnoho dešťů, v prosinci mnoho větrů.

Mlhy v říjnu – sněhy v zimě.

Studený říjen – zelený leden.

V říjnu mráz a větry – leden, únor teplý.

Vějou-li v říjnu severní větry, nezdaří se obilí.

Sněží-li brzy v říjnu, bude mokrá zima

Když dlouho listí nepadne, tuhá zima se přikrade.

Čím dříve listí opadne, tím úrodnější příští rok.

Když dub hojné ovoce dává, tak má velká zima a množství sněhu býti.

V říjnu hodně žaludů a bukvic oznamuje zimy víc.

Když se táhnou ptáci blízko k stavení, bude tuhá zima.

Říjen a březen rovné jsou ve všem.

(mk)

PODZIMNÍ CHVILKA POEZIE

Foukej, foukej větříčku

Foukej, foukej, větříčku,
shoď mi jednu hruštičku.
Shoď mi jednu nebo dvě,
budou sladké obě dvě.

František Hrubín: Podzim

Padá listí zlaté, rudé,
jeho plná zahrada.
A co potom padat bude,
až to listí opadá?
Potom bude padat sních,
co ho bude ve větvích.
Co ho bude všude, všude,
jen to slunce bude rudé.

Bude zima, bude mráz

Bude zima, bude mráz,
kam se ptáčku, kam schováš?
Schovám se já pod mezu,
až přestane, vylezu.

Přišel podzim do zahrady

Přišel podzim do zahrady,
všechny barvy namíchá,
s každým lístkem ví si rady,
barvy na něj nadýchá.
Konec léta je tu, děti,
podzimní už přišel čas,
listí k zemi s větrem letí,
plno zlata je tu zas.

Vlaštovičko

Vlaštovičko, leť,
už je na tě čas.
Listí žloutne, poletuje,
po strništích vítr duje,
bude brzo mráz.

Jiří Žáček: Jablka

Jablíček je plný sad,
půjdeme je očesat.
Pojeď se mnou, milý ježku,
vezmeme si koloběžku.
Pojeď se mnou do sadu,
dám ti jablek hromadu.

Vlaštovičky čířkají

Vlaštovičky čířkají,
o čempak si povídají?
Jedna se ptá: „Už je čas?“
A ta druhá: „Kde je sraz?“
A co zašuměla bříza: „Máte letenky a víza
do Egypta, na Krétu?“
Tady už je vlaštovičky,
tady už je po létu.

Volby na Slovensku: Čaputová pověří Fica sestavením vlády

Ve slovenských volbách zvítězila strana Směr-SD expremiéra Roberta Fica. Formace Progresivní Slovensko tak nepotvrdila odhady agentur ani exit polly, které ji pasovaly na vítěze hlasování, ale nakonec skončila druhá. Peter Pellegrini, jehož Hlas-SD skončil na třetím místě, už Ficovi blahopřál a nabídl se jako partner k jednání o koalici.

Předčasné parlamentní volby na Slovensku vyhrála strana Směr-sociální demokracie (Směr-SD) trojnásobného bývalého premiéra Roberta Fica se ziskem 22,94 procenta hlasů. Druhé, se 17,96 procenta, skončilo liberální hnutí Progresivní Slovensko (PS). Za ním zůstala formace Hlas-sociální demokracie (Hlas-SD) někdejšího Ficova spolustraníka Petera Pellegriniho, která obdržela 14,7 procenta hlasů. Volební účast dosáhla 68,51 procenta, což je nejvíce od roku 2002. Vyplývá to z údajů Statistického úřadu. Křesla ve sněmovně si rozdělilo sedm formací. Pro vytvoření vlády s většinovou podporou v parlamentu se na spolupráci budou muset dohodnout nejméně tři strany.

Vůli občanů je třeba respektovat, uvedl po vítězství strany Směr-sociální demokracie (Směr-SD) Roberta Fica ve slovenských volbách český prezident Petr Pavel. Podle hlavy státu až povolební jednání ukážou, jakou cestou se Slovensko vydá. V zájmu České republiky je udržet se Slováky dlouhodobě nadstandardní vztahy.

Výsledky slovenských předčasných voleb do Národní rady potvrdila státní volební komise.

Slovenská prezidentka Zuzana Čaputová oznámila, že pověří vítěze voleb sestavením nové vlády. Předseda vítězné strany v předčasných parlamentních volbách na Slovensku Robert Fico řekl, že se bude ucházet o funkci premiéra v nové vládě. Vítěz slovenských voleb Směr-SD bude jednat o sestavení nové vlády až poté, co dostane pověření od hlavy státu, řekl předseda strany Robert Fico. Na případná jednání o vládním programu by podle svých slov potřeboval dva týdny. Možné partnery ale nezmínil. Fico také řekl, že jeho strana chce prosazovat zahájení mírových jednání ohledně konfliktu na Ukrajině.

Podle prvního místopředsedy opozičního hnutí ANO a stínového premiéra Karla Havlíčka na Slovensku zvítězil pragmatismus nad ideologií. „Myslím, že to není úplně překvapení, protože v poslední době je vidět, nejen na Slovensku, že se lidem začíná zajídat aktivismus a progresivismus a obecně lidem s těmito trendy začíná docházet trpělivost,“ řekl. „Nedomnívám se, že by to byla nějaká orientace na východ. Robert Fico je pragmatický politik, konec konců on byl ten, kdo přivedl Slovensko do eurozóny,“ dodal Havlíček s tím, že při pohledu do programu strany nevidí nic protizápadního.

Havlíček své domněnky o tom, že Slovensko se neodkloní od EU, opírá také o argument, že Peter Pellegrini, jehož Hlas bude při skládání vlády jazýčkem na vahách, je taktéž prozápadní politik.

„Je to svébytné rozhodnutí Slováků. V tomto směru je jasné, že ten výsledek dává Ficovi poměrně vysokou šanci sestavit vládu. Pro ČR je důležité, aby to byla dobrá vláda, která přinese stabilitu dalšímu slovenskému vývoji,“ komentoval výsledek slovenských voleb v nedělní *Partii* na CNN Prima News ministr dopravy Martin Kupka (ODS). Zároveň doufá, že pokud Robert Fico sestaví vládu, tak

Michal Šimečka, Progresivní Slovensko (vlevo), a Robert Fico, Smer-SD

bude smířlivější než v kampani, která byla ze strany jeho Směru podle mnohých velmi ostrá.

„Když jsem naslouchal všem těm analýzám, jak vypadala ta kampaň, tak tam ale musím zmínit několik obav. Kromě toho, že komentátoři hovořili o tom, že kampaň Směru sázela na strach, a to je možná důvod toho výsledku, tak zároveň se tam objevilo několik tónů, které bych nerad zaznamenal v české nebo v budoucnu slovenské politice. Zaznamenal jsem výlevy, že se úplně změní pohled na válku, na NATO. Místopředseda Směru Blaha vykřikoval, že Slovensko je okupováno USA, přirovnával progresivistický směr k fašistům... To jsou srovnání, která do normální politiky nepatří. Věřím, že se Směr v tomto směru uklidní,“ dodal Kupka.

Ficovi mezi prvními zahraničními politiky poblahopřál k vítězství maďarský premiér Orbán. Vždy je dobré spolupracovat s vlastencem, napsal na síti X.

Politička, diplomatka a herečka Magda Vášáryová ve speciálním volebním studiu *Novinek* kritizovala vývoj politické situace na Slovensku, kde voliči rozhodli o návratu Roberta Fica. Nejpravděpodobnější složení budoucí vlády, tedy koalici stran Směr-SD, Hlas-SD a SNS, označila za to nejhorší, co si lze představit. „Ti lidé, kteří jsou dnes ve Směru, jsou lidé, které známe už třicet let. A už si o nich neděláme žádné iluze,“ uvedla s tím, že Slováci vyslali pouze signál, co nechtějí, nikoliv co by si přáli.

Předseda třetí nejsilnější strany Hlas-SD Peter Pellegrini uvedl, že výsledky povolebních jednání budou delší. Jeho strana je klíčová pro sestavení vlády, o její podporu bude usilovat vítěz voleb Směr Roberta Fica i druhá nejsilnější strana Progresivní Slovensko Michala Šimečky.

Ze zahraničí hlasoval poštou rekordní počet 58 779 Slováků. Nejvíce hlasovacích obálek – 23 486 – dostalo ministerstvo vnitra z České republiky. Stovky Slováků, především studentů, pak vyrazily z pražského hlavního nádraží speciálním bezplatným vlakem na Slovensko, aby se účastnily parlamentních voleb.

Vypsání nových voleb schválila slovenská sněmovna poté, co loni v prosinci vyslovila nedůvěru tehdejší vládě premiéra Eduarda Hegera. Hlasování předcházel rozpad čtyřčlenné vládní koalice, po kterém kabinet přišel v parlamentu o většinu. V polovině letošního května pak Hegerovu vládu vystřídal kabinet odborníků v čele s ekonomem Ľudovítem Ódorem, který v předčasných volbách nekandiduje.

Pavel v projevu v OSN odsoudil ruskou agresi, kritizoval i vojenské aktivity Číny

Prezident Petr Pavel promluvil na Valném shromáždění OSN v New Yorku. Mezinárodní společenství vyzval, aby hnalo k odpovědnosti ruské představitelky za válku na Ukrajině. Převážná část jeho projevu se týkala právě ruské agrese proti Ukrajině. Uvedl, že Ukrajina si zaslouží mír, který bude uzavřen za podmínek stanovených Kyjevem. Nesmí být založený na nespravedlivém kompromisu a jeho podobu nemůže diktovat Rusko coby agresor. Připomněl také, že následky ruské invaze pocítuje celý svět vzhledem k ohrožení potravinové bezpečnosti způsobené ruskou blokadou ukrajinských přístavů. „Rozsáhlá ruská invaze na Ukrajinu představuje jasné porušení Charty OSN a mezinárodního práva, které jsme všichni slíbili ctít,“ řekl v úvodu svého vystoupení Pavel. „Rusko musí bezpodmínečně stáhnout všechna svá vojska z celého území Ukrajiny v rozsahu jejích mezinárodně uznávaných hranic. Vedoucí představitelé Ruska musí nést odpovědnost za zločin agrese vůči svému sousedovi,“ dodal. Česko podle prezidenta Petra Pavla podporuje zřízení tribunálu ke stíhání válečných zločinů spáchaných na Ukrajině.

Pavel v projevu odsoudil i vojenské aktivity Číny v Tchajwanském průlivu. Bezpečnost podle něj ohrožuje i postup Íránu a KLR a jejich testy jaderných a mezikontinentálních balistických raket. „Vyjadřujeme ostrý nesouhlas s vojenskými aktivitami Číny, které zvyšují napětí v Tchajwanském průlivu, a s jejími nepřátelskými akcemi vůči partnerům v Jihočínském moři. Jakýkoli spor či názorový střet je třeba řešit mírovou cestou, případný ozbrojený konflikt v regionu by měl negativní důsledky pro celý svět,“ upozornil český prezident. Znepokojivá je podle něj i situace v Sahelu, kde několik zemí v poslední době zažilo vojenské puče. Prezident dále připomněl, že obrovským rizikem do budoucna je globální oteplování. „Změna klimatu ohrožuje naše životy, obživu, potravinovou bezpečnost, stabilitu, udržitelný rozvoj, prosperitu a v konečném důsledku i mír a bezpečnost,“ uvedl na závěr svého čtvrt hodinového vystoupení Pavel.

Český prezident Petr Pavel při svém vystoupení na Valném shromáždění OSN

NATO příští rok uskuteční největší vojenské cvičení od studené války

Severoatlantická aliance plánuje v příštím roce uskutečnit největší společné vojenské cvičení od studené války. Jak napsal britský list *Financial Times (FT)*, aliance plánuje shromáždit 41 000 vojáků. Cílem cvičení je otestovat připravenost odrazit případnou ruskou agresi vůči jednomu z členů NATO. Vojenské cvičení se uskuteční v Německu, Polsku a v pobaltských zemích, a to v únoru a březnu.

Očekává se, že cvičení nazvané Steadfast Defender bude zahrnovat 500 až 700 leteckých bojových misí. Zapojeno by mělo být i více než padesát lodí, řekli *FT* nejméně představitelé NATO. Podobně jako letos v červnu, kdy se konalo velké letecké cvičení Air Defender 23, NATO ani teď nezmiňuje ve svých plánech Rusko. Mluví pouze o tom, že tématem cvičení je situace, kdy aliance čelí agresi od fiktivního východní bloku OCCASUS.

Manévry se zúčastní i Švédsko, které členem Severoatlantické aliance zatím není. Celkově tak půjde o dvaatřicet zemí. Švédsko a Finsko podaly přihlášku do NATO loni na jaře v reakci na ruskou invazi na Ukrajinu. Finsko se členem aliance stalo letos v dubnu, vstup Švédska zatím neratifikovalo Turecko ani Maďarsko.

Ruský prezident Putin označil sovětskou invazi do Československa za chybu

Intervence sovětských vojsk v Maďarsku v roce 1956 a v Československu v roce 1968 byly podle ruského prezidenta Vladimira Putina chyby sovětské politiky. Prohlásil to na ekonomickém fóru v dálnovýchodním Vladivostoku. „Už dávno jsme přiznali, že tato část politiky Sovětského svazu byla chybná a vedla jen k napjatým vztahům,“ řekl Putin podle serveru Lenta. Politiku zjevně namířenou proti zájmům jiných zemí označil ruský prezident za nepřipustnou. Obvinil Západ, že v současnosti dělá stejnou chybu jako tehdy Sovětský svaz. „Na tyto hrábě nyní šlapou vůdčí země Západu,“ prohlásil. Ruskou agresi na Ukrajině, kterou na jeho rozkaz rozpoutala ruská vojska, přitom Putin nezmínil.

Češi v půlce příštího roku předají velení mise na Slovensku Španělům

Česká armáda v červnu příštího roku předá velení mnohonárodního bojového uskupení NATO na Slovensku Španělům. Uvedl to server iROZHLAS.cz, kterému chystanou změnu potvrdil náčelník generálního štábu Karel Řehka. Alianční mise na Slovensku vznikla loni v březnu v reakci na ruskou invazi na Ukrajinu. V současnosti má kolem 1 100 vojáků, asi 450 z nich tvoří Češi. Kromě Čechů a Slováků v ní působí také Němci, Američani a Slovinci.

Čeští vojáci na Slovensku podle Řehky zůstanou i nadále. Španělsko převezme od Česka roli takzvaného rámcového národa, tedy země, která misi velí, má na starosti její zabezpečení a koordinaci. Španělé podle Řehky chtěli posílit svou přítomnost na východním křídle NATO. „České republice to vyhovuje, protože nám to dává možnost plně dozbrojit a modernizovat brigádu,“ řekl Řehka. „Plánovaná změna vedoucí země v mnohonárodním bojovém uskupení na Slovensku reflektuje očekávané změny ve velikos-

ti příspěvků jednotlivých zemí. Největší přispěvatel je obyčejně vedoucí zemí," sdělila iROZHLASu mluvčí slovenského ministerstva obrany Mária Precner.

Česká armáda stojí v čele podobného bojového uskupení skládající se z vojáků pěti zemí poprvé. Podle českých armádních velitelů je to výzva a náročný úkol, ale i benefit, který přinesl mnoho zkušeností.

Stříbrná medaile předsedy Senátu

Mecenáš, podnikatel a organizátor pomoci pro Ukrajinu Dalibor Dědek, kněz Tomáš Halík, fotograf Jindřich Štreit nebo moderátor a popularizátor vědy Daniel Stach patří mezi osobnosti, které letos obdržely stříbrnou medaili předsedy Senátu. Celkem třináct ocenění jim na ceremoniálu předal předseda horní parlamentní komory Miloš Vystrčil (ODS). Ocenění se při příležitosti svatováclavského svátku předává od roku 2012.

Ocenění obdržela také herečka a influencerka Nikol Leitgeb, známější pod rodným příjmením Štíbrová, která na sociální síti Instagram podporuje sbírky pro humanitární projekty, naposledy pro zahraniční léčbu chlapce s vzácným onemocněním AADC syndrom. Medaili obdržely rovněž cestovatelka, matematicka, horolezkyň a humanitární pracovnice Dina Štěrbová nebo Dagmar Kocmánková, spoluzakladatelka a ředitelka společnosti Nový Prostor, která pomáhá sociálně znevýhodněným lidem přilepšit si prodejem stejnojmenného časopisu.

Společnou cenu získali Linda Šejdová a Tomáš Zahradník, zakladatelé firmy Snuggs, českého výrobce menstruačních kalhotek. Souhrnně byla oceněna čtveřice představitelů českého startu-pu Sharry, který pronikl i do USA se svou aplikací pro správu budov. Medaili obdržel rovněž klavírista a skladatel Tomáš Kačo, který ve svém díle propojuje klasickou, jazzovou a tradiční romskou hudbu.

Ocenění obdržel i spisovatel, básník a dokumentarista Miloš Doležal, jehož básnická sbírka *Jana bude brzy sbírat lipový květ* se stala knihou roku 2022 a hlavním vítězem cen Magnesia Litera. Dalšími nositelkami ocenění jsou aktivistka a dobrovolnice Anna Stejskalová a ředitelka Hvězdárny a planetária České Budějovice Jana Tichá.

Čeští europoslanci: EK se vypořádala s velkými krizemi, ale zní i kritika

Evropská komise pod vedením Ursuly von der Leyenové se vypořádala s velkými krizemi, které se staly během jejího mandátu. Shodují se na tom čeští europoslanci z různých politických frakcí. Kritizují však malý důraz Evropské komise na konkurenceschopnost, přílišné regulace, které se zavádějí v rámci zelené agendy, či na to, že projev byl málo konkrétní.

Během mandátu se Evropská komise musela vyrovnat se dvěma velkými krizemi – pandemií covidu-19 a s válkou na Ukrajině. Podle europoslanců Ludka Niedermayera z TOP 09, Veroniky Vrecionové z ODS a Radky Maxové, která je členkou klubu socialistů a demokratů, dokázala EK na tyto krize dobře reagovat. Poslanci to řekli při setkání s novináři. Obdobný názor vyjádřili i další čeští zástupci v Evropském parlamentu. Podle jejich názoru se komisi například podařilo udržet jednotu členských států v reakci na ruskou invazi.

„Na druhou stranu komise nedokázala dostatečně rychle reagovat na nové skutečnosti, které jak covid-19, tak i ukrajinská válka přinesly, a to je růst inflace a ekonomický pokles v celé EU," uvedla Dita Charanzová zvolená na kandidátce ANO. Od europoslanců zaznívají výtky, že Evropské komisi se nepodařilo zlepšovat stav hospodářství a konkurenceschopnost EU. Podle Tomáše Zdechovského z KDU-ČSL musí být prioritou „snížení byrokracie a větší investice do inovací“.

Dvě Češky získaly vysoké posty v EK

Na dvě vysoká místa v Evropské komisi nově zasednou Češky Irena Moozová a Lenka Filípková. Informoval o tom na platformě X, dříve Twitteru, Štěpán Černý, šéf Sekce pro evropské záležitosti při Úřadu vlády. Podle české velvyslankyně při EU Edity Hrdé je to pro Českou republiku skvělá zpráva, která přišla krátce po nedávném českém předsednictví EU ve druhé polovině loňského roku. Úspěch obou Češek ocenil i český premiér Petr Fiala.

„Jsou to dvě dámy, jmenovala bych především Irenu Moozovou, která se dostala na místo zástupkyně generální ředitelky na ředitelství pro justici. Je to velký úspěch pro Česko, a hlavně pro Irenu, která dlouhodobě prokazuje, že má na vysoký post v evropských institucích," řekla na dotaz ČTK eurokomisařka Věra Jourová. „Druhá kolegyně dostala místo ředitelky na direktorátu pro rozpočet, což je také klíčové místo," dodala.

Jak uvedl server Aktuálně.cz a HN, povýšení obou Češek schválil sbor eurokomisařů a komisařek. Na seniorní posty v komisi je třeba projít tříkolovým výběrovým řízením. Zastoupení českých pracovníků v řadách orgánů Evropské unie stále není takové, jaké by si obě strany přály.

Piráty povede do eurovoleb Marcel Kolaja

Lídrem pirátské kandidátky pro volby do Evropského parlamentu bude stejně jako v roce 2019 Marcel Kolaja, nynější první místopředseda strany a europoslanec. Rozhodli o tom členové Pirátů při na celostátním fóru. Získal 299 hlasů z celkového počtu 543. Dvojkou kandidátky bude současná europoslankyně Markéta Gregorová. Za svoji hlavní prioritu označila soustředění se na nové technologie a umělou inteligenci a v tomto smyslu i na bezpečnost. Kolaja chce v Evropském parlamentu navázat na práci v předchozím funkčním období a nadále usilovat o to, aby každý občan měl větší kontrolu nad svým životem online i offline, řekl po svém zvolení. „Budu hájit soukromí evropských občanů, to je pro mě jako piráta něco extrémně důležitého, něco, co Pirátská strana nese jako svůj prapor už od svého založení," poznamenal. Chce usilovat o Evropu jednotnou, moderní, respektující lidská práva. Prosažovat chce odpovědnou klimatickou politiku a udržitelnou ekonomiku.

Eurokampaň vládních stran bude skromná

Napětí v Evropě nevyprovokuje vládní strany k dražší kampani k volbám do Evropského parlamentu v roce 2024. I bez ohledu na inflaci chce většina stran investovat méně nebo stejně jako v roce 2019. Případná koalice Spolu by pak měla přinést další úsporu.

Billboard s tvářemi současných europoslanců za ODS Alexandra Vondry a Veroniky Vrecionové (s mottem „Pro Evropu bez nesmyslů“, bez odkazu na koalici Spolu, stejně jako na jejich domovskou stranu)

SPD vnímá volby jako referendum o vládě Petra Fialy (ODS) a kampaň chce odstartovat už na podzim, jinak strany počítají spíše s jarem příštího roku. „Bude to lakmuskový papírek k činnosti Fialovy vlády. Umím si představit, že volby způsobí obrovské pnutí ve vládní koalici,“ těší se předseda SPD Tomio Okamura. Volby podle toho bere náležitě vážně. S kampaní chce začít už za pár týdnů. „Už na podzim chceme jít ven s nějakými billboardy. Začneme kontaktní kampaň, budeme pořádát besedy, hodně se jich bude účastnit i náš europoslanec Ivan David,“ popsal Okamura. Utratit chce mezi 10 a 20 miliónů korun, což je méně než v roce 2019, kdy eurovolby stály SPD víc než 23 miliónů korun. Připouští však, že něco může přihodit Trikolora, se kterou SPD uzavřelo memorandum o spolupráci.

Oproti tomu vládní strany nespíchají. ODS, TOP 09 a lidovci stále řeší, zda půjdou do voleb za Spolu, nebo zvlášť, jasno má být na podzim. „Pak budeme okamžitě pracovat na rozpočtu,“ řekla *Právu* europoslankyně Veronika Vrecionová (ODS). Podle svého europoslance a místopředsedy Alexandra Vondry zaplatí občanští demokraté za volby zhruba stejně jako v roce 2019, kdy jejich kampaň vyšla na 20 miliónů korun. V případě společné kandidátky Spolu by pak částka mohla být i nižší.

Lidovci chtějí oproti roku 2019, kdy je vyšla na 19 miliónů korun, levnější kampaň. „Počítáme s rozpočtem 6 až 10 miliónů korun,“ řekl *Právu* europoslanec a lídr kandidátky Tomáš Zdechovský. „Chceme kampaň vést efektivně. Nebudeme vyhazovat za hlouposti. Víc to postavíme na sociálních sítích,“ popsal *Právu*. Záležet však bude také na zmíněné dohodě se Spolu. V případě koalice by lidovci částku za kampaň také snížili.

Piráti podle svého europoslance Mikuláše Peksy počítají s rozpočtem asi deset miliónů korun, tedy skoro stejnou částkou, jakou dali v roce 2019. „Kampaň do EP běží efektivně pořád, byť samotné plakáty se nejspíš budou vylepovat až zhruba měsíc nebo dva před volbami,“ řekl *Právu*.

Oproti roku 2019 víc zaplatí Starostové. Počítají s částkou okolo 15 miliónů korun, což je asi o 9 miliónů víc než v roce 2019, a to proto, že příští rok půjdou do voleb sami, zatímco v roce 2019 šli v koalici s TOP 09. STAN vedou do voleb europoslanec Jan Farský a neúspěšná prezidentská kandidátka Danuše Nerudová.

TOP 09 ještě o penězích nemá jasno. „Rozpočet na příští rok nyní chystáme, je předčasné zveřejňovat částku,“ uvedla předsedkyně Sněmovny a strany Markéta Pekarová Adamová.

ANO, které v roce 2019 utratilo za eurovolby zdaleka nejvíc – přes 32 miliónů korun, ještě uzavřený rozpočet nemá. Místopředsedkyně Sněmovny Klára Dostálová, o které se uvažuje jako o lídryni kandidátky, se beztak domnívá, že peníze nejsou to hlavní. „Evropa zoufale potřebuje méně květnatých projevů a více zdravého rozumu. Jsem přesvědčena, že většina našich občanů už to dobře ví, bez ohledu na to, kolik bude mít která strana rozpočet na kampaň,“ napsala *Právu*.

Vyššímu rozpočtu se kupodivu nebrání SOCDEM a KSČM, které skončily po neúspěchu ve volbách 2021 mimo Sněmovnu. „Počítáme s částkou mezi 10 a 15 milióny korun,“ řekl *Právu* šéf SOCDEM Michal Šmarda. Kampaň podle něj bude navazovat na krajskou na podzim.

„V tuto chvíli jednáme s dalšími partnery, s nimiž bychom rádi našim občanům pro evropské volby nabídli sjednocenou levicovou kandidátku a nezávislé osobnosti. Předpokládám, že náklady se budou pohybovat okolo max. 20 miliónů korun,“ napsala *Právu* šéfka strany a europoslankyně Kateřina Konečná. V roce 2019 její strana dala za volby 9,7 miliónu korun.

Kromě rozpočtu strany ladí i témata. „Jsou to evropské volby, měly by být hlavně o tématech, která skrz Evropský parlament ovlivňují českou politiku. Válka vliv mít může, ale ne kardinální,“ myslí si Vondra. Vrecionová vnímá jako jedno ze stěžejních témat „green deal“, zákaz spalovacích motorů a energetiku. „Je důležité si říct, jakou cestou jít. Zda zakazovat, přikazovat nebo sledovat i sociální dopady,“ řekla *Právu*. Zdechovský by rád akcentoval v kampani témata bezpečnost, migraci, inflaci a životní prostředí, Peksa zase volby odhadl jako střet mezi konzervativci a liberály.

Výdaje za volby ovlivňuje výrazně stav stranických účtů. Hospodaření vládních občanských demokratů loni skončilo ve ztrátě 69 miliónů korun, ještě hůř dopadlo ANO, které skončilo v minusu 129,6 miliónu korun, STAN ve ztrátě 31,8 miliónu korun, lidovci v minusu 17,6 miliónu korun, SPD 17,3 miliónu korun a TOP 09 ve ztrátě 9,7 miliónu korun. Piráti jako jediná parlamentní strana loni hospodařili s přebytkovým rozpočtem.

Senát si připomněl 85. výročí podpisu mnichovské dohody

Výročí podpisu mnichovské dohody nese zásadní a důležitý odkaz pro současnost, uvedl při setkání k 85. výročí dohody o postoupení pohraničních území Československa Německu předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS). Podle něj je třeba klást si otázky, zda jsou Češi schopni nevykládat si historii tak, jak se zrovna hodí, zda jsou v současnosti schopni čelit politice ústupků a zda jsou schopni čerpat z chyb minulosti, přiznat si je a neopakovat je. Diskuse se zúčastnili také velvyslanci signatářských zemí, historici nebo studenti.

Setkání se uskutečnilo v Zeleném salonku Kolovratského paláce, kde byla československá vláda se zněním dohody 30. září 1938 seznámena. Kromě Vystrčila vystoupili také bývalí předsedové senátu Přemysl Sobotka a Petr Pit-

hart. Sobotka mimo jiné připomněl proces získání německé kopie dohody, která je od roku 2008 vystavena v Kolovratském paláci. Uvedl také, že je důležité si připomínat skutečnost, že mnichovskou dohodou a zničením Československa žádný mír zajištěn nebyl. „Demokracie nikdy nesmí ustupovat diktátorům,“ řekl v projevu. Válka na Ukrajině podle něj znovu testuje civilizovaný svět v boji proti Rusku. „Bojím se, aby se takzvaní mírotvorci nesnažili o podobnou smlouvu na Ukrajině,“ doplnil Sobotka.

Ukrajinská armáda nasadila v boji raketomet Přemysl pořízený ze sbírky Dárek pro Putina

Raketomet Přemysl pořízený díky sbírce Dárek pro Putina už využívá ukrajinská armáda v boji. Oznamil to šéf kampaně Martin Ondráček. Ve veřejné sbírce iniciativa vybrala celkem 50 miliónů korun. Za tyto peníze nechala organizace raketomet RM-70 opravit a před několika týdny ho poslala na Ukrajinu. K tomu navíc pořídila i 365 raket.

Iniciativa si zbraň vytipovala na základě požadavků ukrajinské armády. Raketomet původně od sedmdesátých let používala československá armáda. Organizace Dárek pro Putina ho pojmenovala po bájném knížeti Přemyslu Oráčovi. Při předchozích sbírkách už iniciativa Dárek pro Putina pořídila pro ukrajinskou armádu například tank Tomáš.

V centru Prahy protestovaly tisíce lidí proti vládě

Na Václavském náměstí v Praze se opětovně sešly podle odhadu policie tisíce lidí, kteří protestovali proti vládě. Demonstraci svolala neparlamentní strana PRO. Po projevech se lidé vydali centrem města směrem k ministerstvu vnitra na Letné.

Akci zorganizovala neparlamentní strana PRO. Ta chce například demisi vlády nebo odstoupení od obranné smlouvy se Spojenými státy. Předseda uskupení PRO Jindřich Rajchl ve svém projevu kritizoval politiku české vlády a hlavně premiéra Petra Fialu (ODS). „Nechceme vládu EU, nechceme vládu americkou ani vládu ukrajinskou, nechceme vládu ruskou ani čínskou, chceme vládu České republiky, českých občanů,“ řekl. Kritizoval, že Češi mají vysoké ceny energie nebo to, že ČR je podle něj jediný stát v Evropě, který se ekonomicky nevrátil na úroveň před pandemií nemoci covid-19. Z toho všeho Rajchl viní Fialovu vládu, lidé skandovali „Demisi!“

Tisícihlavý dav pak prošel Prahou a před 18:00 dorazil na Letnou. Zastavil se u sídla ministerstva vnitra, jehož šéf Vít Rakušan (STAN) byl jedním z cílů kritických projevů řečníků. Lidé pak pokračovali dále na Letenskou pláň. Dav také cestou skandoval „Rakušan do basy!“ a opakoval výkřiky o tom, že by vláda měla podat demisi. Cesta z Václavského náměstí po magistrále a Veletržní ulici trvala kolem hodiny, a přestože policie postupně uzavírala silnice po trase pochodu, v centru vznikaly kolony aut.

Premiér Petr Fiala (ODS) shromáždění proti vládě v centru Prahy zaznamenal jen okrajově. Byl na Dnech NATO, kde podle něj lidé vyjadřovali podporu členství Česka v Severoatlantické alianci i krokům jeho vlády. Fiala to napsal ve vyjádření pro ČTK.

Z ČESKÉ HISTORIE

Kunhuta Štaufská (okolo 1200? – 13. 9. 1248, Praha)
Kunhuta Štaufská byla manželkou Václava I. a českou královnou v letech 1230-1248. Byla pohřbena v klášteře Na Františku.

Děti: Vladislav (1227 – 3. 1. 1247) byl moravský markrabě v letech 1246-1247 a krátce také rakouský vévoda.

Přemysl Otakar II., řečený král železný a zlatý (1233, Městec Králové? – 26. 8. 1278, Suché Kruty) byl pátým českým králem, moravským markrabětem, rakouským vévodou, štyrským vévodou, korutanským vévodou a kraňským markrabětem z rodu Přemyslovců.

Božena Česká/Přemyslovna zvaná také Beatrix (1229/30 – 27. 5. 1290, Vratislav) byla manželkou Oty III. a braniborskou markraběnkou.

Anežka Přemyslovna (1231/32 – 10. 10. 1268) byla manželkou Jindřicha Jasného, míšeňského markraběte, durynského lantkraběte a falckraběte saského.

Václav I. (1205 – 23. 9. 1253, Počaply u Berouna)
Václav I., zvaný též Jednooký, byl čtvrtým českým králem z rodu Přemyslovců, druhorozeným synem Přemysla Otakara I. a jeho druhé manželky Konstancie Uherské a též bratrem svaté Anežky. Už ve svých dvou letech byl zasnouben s Kunhutou Štaufskou, dcerou římského krále Filipa Švábského. Jeho otec chtěl zajistit královský titul pro Václava, a proto došlo roku 1216 k návrhu Václava coby českého krále, které vyšlo, ale korunovace proběhla až v roce 1228, kdy byl korunován tzv. „mladším králem“. Avšak vlády se plně ujal až po smrti svého otce v roce 1230. Začátkem čtyřicátých let 13. století Evropu ohrožovali kočovní Mongolové, kteří se dostali až k hranicím českých zemí. Václavovi a jeho německým spojencům se ovšem povedlo Mongoly zastavit. Jeho prvorozený syn Vladislav se ože-

Antonín Machek: Václav I. (detail), po 1828

nil s Gertrudou, jednou z dědiček babenberského dědictví. A se smrtí Fridricha II. téhož roku získal i samotné Rakousy, ale těch si moc neužil kvůli předčasné smrti následujícího roku (1247). Václav si v následujícím období nepočínal příliš aktivně, aby si zajistil vliv na rakouské dědictví. Značná nespokojenost české šlechty vyvolala povstání, v jehož čele stanul jeho druhorozený syn Přemysl. Králi se však vzpouru zdařilo potlačit a její iniciátory potrestal, a to i včetně svého nástupce Přemysla, jenž se ale brzy vrátil jako moravský markrabě. Ještě roku 1251 došlo k připojení rakouských zemí k českému státu, a to především zásluhou jeho syna Přemysla, jehož si rakouské panstvo zvolilo za rakouského vévodu.

Václav I. náhle zemřel 23. září 1253 na svém sídle v Počaplích u Berouna (nyní Králův Dvůr). Jeho ostatky dnes leží v klášteře Na Františku na pražském Starém Městě.

Za vlády Václava I. začala do českých zemí pronikat raná gotika, počínala kolonizace pohraničí Němci, probíhala zakladatelská činnost a český královský dvůr oplýval umělci a rytíři, jimiž se Václav obklopil. Sám zbožňoval lov, a proto spoustu svého času trávil na svých zámožných sídlech uprostřed lesů, především na Křivoklátě a Zvíkově.

Václav I. bývá často opomíjen jako jeden ze slabších panovníků, ale podle mnohých špatným panovníkem vůbec nebyl už jen díky tomu, že dokázal držet krok s napjatou dobou a jeho politika dokázala rozšířit rodovou moc, která přinesla základy soustátí jeho syna.

Anna (15. 10. 1290? – 3. 9. 1313, Korutany)

Anna byla nejstarší dcerou Václava II., 13. února 1306 byla provdána za Jindřicha Korutanského, který byl 15. srpna 1307 zvolen českým králem. Pokusila se pomoci Jindřichovi udržet vládu v Čechách, když byla v září její lůtí obsazena Praha Míšenskými. V prosinci téhož roku manželé opustili navždy Čechy. Anna poměrně záhy jako bezdětná zemřela. Její ostatky byly později přeneseny do Bolzana.

Přemysl Otakar II. (okolo 1233 – 26. 8. 1278, Moravské pole)

Přemysl Otakar II. je považován za jednoho z největších českých králů z dynastie Přemyslovců. Za jeho panování sahaly hranice říše až k Jaderskému moři, založil řadu měst, hradů a klášterů. V několika našich městech jej připomínají sochy a jména náměstí. Přemysl Otakar II. byl prý pohledný muž s dvorským vychováním a na svou dobu dobrým vzděláním. Byl vnukem krále Přemysla Otakara I. a synem krále Václava I. a jeho manželky Kunhuty Štaufské. Na trůn nastoupil v září 1253 a záhy se stal nejmočnějším vládcem střední Evropy. Říkalo se mu král železný a zlatý: první přívěsk získal na bitevních polích, druhé díky bohatství, které pocházelo ze stříbrných dolů v Kutné Hoře.

Jeho ženou byla Kunhuta Uherská, vnučka uherského krále. S Přemyslem Otakarem II. měli asi šest dětí, z nichž do dospělosti přežily dcery Kunhuta a Anežka a také dědic trůnu Václav II. Traduje se, že pro pobavení své ženy dal král na Pražský hrad přivést lvy. Tehdy vznikla tradice chovu českých erbovních zvířat, ale Lví dvůr v Královské zahradě, tedy budovu s vytápěnými kotci, do níž bylo možné nahlížet z ochozu, vybudoval až král Ferdinand I.

Přemysl Otakar II. založil desítky královských měst a hradů, například České Budějovice, kde je po něm po-

jmenováno hlavní náměstí a stojí tu panovníkova socha. Socha Přemysla Otakara II. stojí také ve Vysokém Mýtě. Založil rovněž města Čáslav, Děčín, Most, Kolín, Uherské Hradiště, Litovel nebo Písek, z hradů pak Bezděz, Orlík, Svojanov či Špilberk, a také klášter Zlatá Koruna v jižních Čechách. Na počest jeho účasti na křížové výpravě do Pruska v letech 1254-1255 bylo založeno město Královec, dnešní Kaliningrad.

Na vrcholku moci byl Přemysl Otakar II. držitelem titulů štyrský a korutanský vévoda, kraňský markrabě, pán Chebska a pán italského města Pordenone. Po roce 1273, kdy byl římskoněmeckým králem zvolen Rudolf I. Habsburský, o rakouské a italské državy přišel. Při tažení proti Habsburkům ve snaze znovu ovládnout alpské země došlo roku 1278 k bitvě na Moravském poli, v níž král padl. Je pohřben v katedrále sv. Víta na Pražském hradě.

Ačkoliv se jeho ostatky dochovaly ve velmi špatném stavu, antropolog Emanuel Vlček víceméně potvrdil fyzický popis. Přemysl byl průměrně vysoký, snědý a prý pohledný muž.

Marie Habsburská

Marie Habsburská se narodila 13. září 1505 jako dcera Filipa Sličného a Johany Šílené.

Už 20. března 1506 byl Marii přidělen ještě nenarozený ženich. Měl se jím stát syn Vladislava Jagellonského. Dostal jméno Ludvík Jagellonský a narodil se 1. července 1506. 11. března 1509 byl sotva tříletý Ludvík v Praze korunován. Od mládí byl nucen vladařit a získal tím odpor ke královským povinnostem.

Svatba Marie a Ludvíka v roce 1522 byla opravdu velkolepá. Veřejnost se pohoršovala nad příliš okázalým sňat-

Hans Krell: Marie Habsburská, 1524

kem. Zapomínali na mládí obou manželů. (Ludvíkovi bylo šestnáct let a Marie byla o rok starší.)

Mariino mládí způsobovalo její bezradnost vůči politickým intrikám. Měla málo životních zkušeností a nedokázala odhadnout povahu lidí. V roce 1522 byli manželé radostně uvítáni v Čechách. Bohužel toto veselí přerušily spory o ceremoniál při Mariině korunovaci 29. května 1522. Král byl rozhněván a Marie vystoupila proti zpupné vládě panské strany nejvyššího purkrabího Zdeňka Lva z Rožmitálu a jeho spojenci Janovi Paškovi. V roce 1523 se Marie přičinila o odsunutí Lva i Paška. Díky boji s těmito muži musel být královský dvůr přesunut v březnu 1523 do Budína.

Ludvík II. zahynul v bitvě proti Turkům. Mariin vztah k Čechám zůstal chladný, spojoval ji s nimi jen vdovský duchod. Až teprve 18. února 1558, když ve Španělsku umírala, vzpomněla si na Čechy, jejichž královský titul užívala do konce svého života, i když až za titulem uherským.

Ferdinand IV. (8. 9. 1633, Vídeň – 9. 7. 1654, Vídeň)

Ferdinand IV. byl římský, český a uherský král, syn císaře a krále Ferdinanda III. a jeho první ženy Marie Anny Španělské. Jako následník trůnu a císařův milovaný syn byl už od časného mládí zasvěcován do praktik vládnutí. Již roku 1646 byl korunován českým králem a následujícího roku králem uherským. Otec mu ještě za svého života upravil cestu k císařské koruně: 31. května 1654 byl arcivévoda Ferdinand říšským sněmem v Řezně zvolen a 18. června v Augsburgu korunován císařem. Měla tak být zajištěna poslušnost císařské hodnosti v další generaci Habsburků. Krátce po návratu do Vídně však mladý císař onemocněl černými neštovicemi a záhy zemřel. Pohřben byl ve Vídni do kapucínské hrobky.

Marie Anna Sardinská (19. 9. 1803, Turín – 4. 5. 1884, Vídeň)

Marie Anna Sardinská byla dcerou piemontského a sardinského krále Viktora Emanuela I. a jeho ženy Marie Terezy Rakouské-Este, poslední korunovaná česká královna. Savojská dynastie představovala jediný domácí panovnický rod, jehož državy navíc bezprostředně sousedily s Lombardskem a Benátskem, jež ovládali Habsburkové. Tehdejší ministr zahraničí Klemens Wenzel von Metternich se obával vzrůstajících nacionalistických nálad v Itálii, proto se rozhodl dynasticky posílit přátelské vztahy s tamním královstvím. Jeho pozornost spočinula na osmnáctileté savojské princezně, která se stala manželkou vážně nemocného arcivévody Ferdinanda, pozdějšího císaře a krále Ferdinanda I.

Svatba Marie Anny s rakouským následníkem trůnu se uskutečnila v roce 1831. Hned následujícího roku se Ferdinandův zdravotní stav silně zhoršil, ale navzdory nejhorším prognózám se uzdravil. V nejlepší možnou dobu, neboť roku 1835 zemřel císař František I. a Ferdinand s Marií Annou se stali novými vladaři habsburské monarchie. V roce 1836 zavítali rovněž do Prahy, kde se jako poslední habsburští panovníci na českém trůnu nechali korunovat.

Ferdinand I., jenž si pro svou mírnou a nerozhodnou povahu získal přívlastek Dobrotivý, byl oblíbeným, ale nepřilíh schopným panovníkem. Vládní moc drželo pevně ve svých rukou několik politiků v čele s knížetem Metternichem, zatímco péči o manžela a jeho potřeby zajišťovala císařovna.

Anonym: *Marie Anna Sardinská (Savojská)*

Bouřlivé události roku 1848 vnesly změnu také do života císařského páru. Ferdinand abdikoval ve prospěch synovce Františka Josefa a spolu se svou ženou se uchýlil do Prahy. Zde vedli poklidný, téměř soukromý život. Marie Anna stála Ferdinandovi vždy po boku a byla mu věrnou pečovatelkou. Zemřela bezdětná.

Alžběta Marie (2. 9. 1883, Laxenburg – 16. 3. 1963, Vídeň)

Alžběta Marie byla jedinou dcerou korunního prince Rudolfa a Stefanie Belgické. Po vzniku republiky byla známá jako „rudá arcivévodkyně“. Vstoupila do sociálně demokratické strany a jejím druhým manželem byl přední člen této strany Leopold Petznek (1881-1956).

VZPOMÍNKA

Václav Kounic (26. 9. 1848 – 14. 10. 1913)

Václav Kounic, český šlechtic, politik a mecenáš, významná osobnost českého vlasteneckého života druhé poloviny 19. století, vystudoval práva na vídeňské a pražské univerzitě a v roce 1883 byl zvolen poslancem Zemského sněmu. Roku 1877 se oženil s herečkou Josefínou Čermákovou a stal se švagrem Antonína Dvořáka. Od roku 1874 vlastnil panství se zámkem na Vysoké u Příbramě, kam byl Dvořák se svojí manželkou Kounicovými poprvé pozván roku 1877. V roce 1884 Dvořák od Kounice odkoupil pozemek se starším stavením a upravil je na své letní sídlo. Na Vysoké byl Dvořák s Václavem Kounicem v úzkém kontaktu, v jeho zámečku býval častým hostem. V roce 1889 Dvořák při svém vídeňském pobytu bydlel v tamějším Kounicově paláci.

Od roku 1883 Václav Kounic působil jako poslanec českého zemského sněmu za konzervativní velkostatek, na tento mandát rezignoval roku 1887 a od roku 1890 zastupoval v českém sněmu Národní stranu svobodomyšlnou. V době své politické činnosti se zabýval řadou naléhavých problémů veřejného života – volebním právem, ženskou emancipací, osmihodinovou pracovní dobou, dělnickými požadavky... V roce 1892 se na IV. konferenci meziparlamentní unie v Bernu vyslovil ve prospěch vytvoření evropské unie. Pokrokové názory, jež zastával, mu vynesly přezdívku „Rudý hrabě“.

Po smrti staršího bratra Albrechta roku 1897 se vzdal politické činnosti a ujal se správy rodinného majetku. Přesídlil na Moravu do záměčku Obora u Uherského Brodu postaveného Václavem Wattnerem v letech 1903-1905. V této době byl již vdovcem, manželka mu zemřela roku 1895. Odmítal nabídky ke vstupu do politiky a věnoval se hospodářství, v němž zavedl mj. i české úřadování. Po zřízení brněnské techniky počátkem 20. století se zabýval myšlenkou vybudování českých studentských kolejí, kterou projednával i se svým přítelem Josefem Hlávkou.

K realizaci tohoto záměru došlo roku 1908, kdy se Václav Kounic po dlouholeté známosti oženil s Josefínou Horovou. Ve svatební den věnoval Kounic se svou manželkou svůj brněnský palác „k účelům hmotného zabezpečení nemajetného studentstva na vysokých školách českých v Brně“.

Po oficiálním předání tohoto daru byl ustaven spolek „Kaunicovy studentské koleje českých vysokých škol v Brně“, jehož úkolem bylo poskytovat stipendia studentům a časem zbudovat pro vysokoškolskou mládež v Brně Akademický dům. Brněnské studentské koleje se začaly stavět až roku 1922, sám Kounic se však zahájení výstavby nedožil. Zemřel v Uherském Brodě v únoru 1913 na zápal plic a rakev s jeho ostatky byla dopravena do Prahy a uložena do rodinného hrobu na Malvazinkách.

28. 10. 1918 – vyhlášení samostatnosti Československa Nejvýznamnější datum novodobých českých dějin je proto i dnes státním svátkem České republiky. Toho dne byl vyhlášen samostatný československý stát, který krátce poté dosáhl mezinárodního uznání. Československo zahrnovalo české země, které tvořily jednotný celek už od 11. století, a dále Slovensko, které bylo od roku 1918 součástí Uher, stejně jako Podkarpatská Rus, připojená z rozhodnutí Dohody a rusínské reprezentace. Republika zaujímal rozlohu 140 408 km², na níž (roku 1921) žilo 13,6 miliónů obyvatel, z toho 50 % Čechů, 22,8 % Němců, 14,7 % Slováků, 5,1 % Maďarů, 3,7 % Rusínů, 1,5 % židů a 2,2 % občanů jiných národností.

Prvním československým prezidentem byl zvolen T. G. Masaryk. Vtiskl novému státu ideu humanitní demokracie, která v jeho pojetí vyrůstala z tradic české reformace a i z anglosaského parlamentarismu.

Československo se v té době řadilo k deseti nejprůmyslovějším státům světa, zemědělsky bylo soběstačné a mělo poměrně vyspělou sociální politiku.

30. 9. 1938 krátce po půlnoci byl přijat **mnichovský diktát**. Tím došlo k výraznému územnímu okleštění Československa, nicméně ani to Německu nestačilo, již 15. března 1939 jsou české země definitivně okupovány. Zástupci Ně-

Odsun Čechů z Falknova nad Ohří v říjnu 1938

mecka, Itálie, Velké Británie a Francie podepsali dokument, jímž byl územně zmrzačen mladý československý stát.

5. 10. 1938 prezident republiky **Edvard Beneš odstoupil ze své funkce** a odjel do emigrace.

V listopadu 1938 byl zvolen **prezidentem pomnichovské Česko-Slovenské republiky Emil Hácha**. Po obsazení zbytku Čech, Moravy a Slezska nacistickým Německem dne 15. března 1939 a vytvoření protektorátu Čechy a Morava (16. března 1939) setrval ve funkci jako protektorátní státní prezident, kterým zůstal až do zániku protektorátu v květnu 1945.

30. 10. 1968 byl podepsán **zákon o československé federaci**.

4. 10. 1993 byla podepsána **Evropská dohoda o přidružení ČR k Evropskému společenství**.

28. 10. 1998 u příležitosti oslav 80. výročí vzniku republiky byl slavnostně odhalen obnovený **pomník Josefa Mařatky Praha svým vítězným synům** v Zítkovských sadech pod Emauzským klášteřem.

Josef Mařatka: Praha svým vítězným synům

Přísně zapovězené dveře

Povídka Pavla Kohouta

Miloval ji od chvíle, kdy ji spatřil. Všechno v něm mu řeklo, že poznal tu pravou. A vše nasvědčovalo, že ona pocítila totéž, neboť ho při prvním setkání pozvala domů, Zažil však několik zklamání, která zaviňovala jeho prudkost. Byla mu vrozena, když miloval, nepředstíral to z vypočítavosti, a proto se nikdy nekrotil. Zdálo se však, že se ženy lásky tak živočišné spíš bojí, aby si je nepodmanila, aby je nezotročila. Tentokrát pochopil, že má možná poslední šanci, a umínil si svou povahu zkrotit. Od prvního okamžiku se choval zdrženlivě, přímo plaše, a zabralo to.

Už večer mu nabídla hostinský pokoj. Nazítlí ho provedla celým bytem. Neuniklo mu, že ze všech dveří jedny minula, aniž je otevřela. Chodba ústila v sálek, kde kromě fotelu stál jen ten majestátní předmět. Venku se stmívalo, usadila do křesla a začala konečky štíhlých prstů tiše hrát.

– Bylo mi jedenáct let, vyprávěla mu, – když jsem na vánočním koncertě pro pošťáky uviděla tuhle krásu a od té chvíle chtěla být harfenistkou. Jenže: mamka za okénkem podatelny, tatka roznášel penze, kde na tenhle hudební Mercedes vzít? Dva roky jsem jim věřila, že mám krátké prsty, ale v pubertě dorostly a výmluva padla. Jezdila jsem tramvají přes celé město do hudebky, kde ten šperk měli. A byla jsem tak dobrá, že mi naši nemohli odepřít konzervatoř. Tam mě poprvé okouzлил učitel klavíru, který se uměl moc hezky smát, když se na mě usmál, chtělo se mi políbit ho, ale bylo mu čtyřicet, takže pro mne stařec. V osmnácti mě přijal městský orchestr a tam přišla pravá láska. Do vládkyně královské harfy se zbláznil pištec na kudličku, jak si říkal krásně rozčuchaný kluk hrající na flétnu. Zamíloval se tak, že se chtěl rovnou ženit, a horko těžko jsem usmlouvala, že si ho vezmu po vlastním koncertu. Mě ale zdržovalo, že mohu cvičit jen ve zkušebně, harfu mají jen velké orchestry. A tu mi řekl: Když odpřisáhneš, že na mě počkáš, do roka máš vlastní! Z legrace jsem odpřisáhla, ale on doopravdy zmizel. Bylo těžké, to mě, miláčku, věř, vydržet, než utichly dohady, kam a proč. Tehdy padl ten bolševismus a všecko se obracelo naruby, tomu zemětřasu ří-

kali privatizace. Já mu věřila, a když zbylo sto dnů, koupila jsem si krejčovský metr, abych stříhala zbylé. Šla jsem s ním domů, když u mě zabrzdilo sportovní auto a zevnitř mával on. Skočila jsem mu do náruče a líbala ho jako šílená. Pak se rozjel se a za pár minut zastavil před touhle vilkou, táhl mě za ruku až sem a posadil, ano, kde sedíš ty. A stáhl povlak a pod ním stála tahle nádhera... Tady jsi teď doma! řekl, přestěhuj se s rodiči hned, ale já se zdržím, mám přece ještě sto dnů, vid? a pak už tě nikdy neopustím. Dovezl mě před náš panelák, políbil už jen krátce a vyrazil jako závodník. Rodičům jsem nic neřekla, ani se nestěhovala, přišlo mi to neuvěřitelné a nejisté. Jenže za měsíc mě pozval jakýsi advokát. Jsi zvědavý? Já byla napnutá jako mé struny. Přisedl a začal předkládat různobarevné složky. Toto je darovací listina k vile i zařízení, toto výpis z katastru nemovitostí, toto jsou svazky akcií, tady doklady z banky. Nato vstal, dopnul tmavé sako a uklonil se. A tady je, vážená slečno, vašeho snoubence úmrtní list; dopis nezařadil. Tak jsem se dozvěděla, že se zastřelil...

Opřela se do strun, jako by je chtěla zpřetrhat, a tělo chvíli bouřilo, než se zvedl z křesla a došel k ní. Objala ho a dlouho plakala.

* * *

Druhý den ale žertovala, a zdálo se mu, že je s ním přímo šťastná. Jak uklízela, otvírala všechny dveře, až na ty jedny. Tím víc ho zajímaly, ale připomněl si své předsevzetí a nedal to znát. Pak zas nadešel večer. Znovu zasedla k harfě a po krátké hře jako by navázala, kde skončila.

– Asi chceš vědět, řekla, – jestli jsem měla před tebou ještě někoho. Ovšemže, vždyť mi bylo dvacet! Přestěhovala jsem se s rodiči sem, ale roky nikoho nezvala, jak jsem se bála, že nás odtud vyhodí a mě snad i zavrou, ale doba dál tak divočela, že mrtvý píšťalka nikomu nestál za soud. Cvičila jsem tu celé dny a dočkala se i vlastních koncertů, ano, byla jsem docela dost slavná. Po jednom na mě čekal u zadního vchodu vysoký padesátník, ale mě už minula třicítka, takže jsem byla spíš já stará pro něho. Za podpis mi dal vizitku, kdyby se mohl někdy odvděčit, prý za hudební svátek. Doma jsem zjistila, že je zvěrolékař, a rodiče prosili, abych mu šla ukázat Oskara, že nezobe a je apatický. To byl náš papouch, víš? Madame, řekl, dneska mrzne a mohl by nastydnout, dovolíte, abych se stavil já? Mluvil s Oskarem jako doktor s normálním pacientem, počkal, až sezobne prášek, a řekl nám taktně jako příbuzným, že má těžkou ornitózu, což je bohužel papouščí mor. No a chodil k nám, dokud Oskar žil, a pak slíbil rodičům přinést zvířátko, které nás všechny přežije. Zatím měl pravdu, Blaženka už přežila rodiče, ale o ní ti povím později. Můj doktůrek, jak jsem ho nazývala, mě naučil ctít všechno, co běhá, leze, plave či lítá, uměl se domluvit snad i se stonožkou. V jeho ordinaci jsem trčela a snažila se vypomáhat, pokud jsem necvičila, nebo on neskákal, ano, miláčku, skákat z letadel začal na vojně a pokračoval i po ní. Brával mě na letiště, kde jsem držela studenou limču a on kousíček ode mě přistával na vyznačený kruh, aby jenom natáhl ruku a vypil ji. A po roce jsem to byla já, kdo jemu, starému mládenci, nabídl ruku. Byl nadšen, dohodli jsme datum, ale pak mě poprosil, smím ti svatební šaty obstarat já? Zaváhala jsem, ale on, neboj se! já se vždycky trefím. Mou výbavu mi ukázal den před svatbou: bílou kombinézu, tlusté rukavice, aby chránily prsty pro harfu, a – padák. Pak si přede mnou klekl, lásko! já tě prosím, udělej mi radost, že nás oddají v tom kruhu, já už

tam budu a tebe mi přivezou kamarádi, na to nikdy nezapomenem! Líkala jsem často a ráda, ale ze skoku jsem dostala strach, což nesměl poznat, vid'... Ostatně prošel to se mnou několikrát: já tě z dvířek vystrčím a skočím hned za tebou, roztáhneš ruce i nohy, aby tě vzduch zpomalil, já tě podletím šipkou, abych přistál dřív, zbytek obstará tvůj padák sám a ty se budeš jen okouzleně dívat! Tak i bylo, když mě vytlačil z letadla, přestala jsem myslet a oblohou se mi stala krajina od hor k horám, krátce jsem ho zahlédla vedle sebe, jak mi posílá polibek a ztrácí se nade či pode mnou, zavnímala jsem až mocně trhnutí a pak pocit, na který mě nalákal, že jsem pták a vzduch je můj pravý živel, široký obzor se pomalu zužoval, zvětšovaly se lesy i obce a pak rostla bílá tečka, k níž se sbíhaly postavičky. Při dopadu mě zachytilo několik rukou, ale nikdo mi nic nepřál, a to už jsem věděla, že jemu se padák neotevřel...

A zas drásala zachráněnými prsty struny a on znovu nevydržel, vstal a přišel k ní, aby jí slíbal slzy.

***

Nazítří luxovala a on toho využil, zvědavost přemohla předsevzetí. Nepozorovaně prošel k těm tajemným dveřím a zmáčkl kliku. V tu chvíli sem vtáhla vysavač, spatřila ho a křikla.

– Cyrile, ne!!

Zahanbeně se vrátil do svého pokoje a zmocnil se ho strach. Už zase podlehl své nátuře a zkazil si tak slibnou lásku, už zas ho čeká život tuláka a samotáře. Tak sklíčený čekal na ortel, až ze samého napětí usnul, a když ho probudily kroky, byl se svým osudem smířen. Pojd! uslyšel a poslušně ji následoval, tak otupělý, že nevěděl, kudy, až se opět ocitl v místnosti s harfou. Tam mu ukázala na křeslo a začala hrát tiše či hlasitě, podle vyprávění.

– Když už jsem začala, musím dopovědět, ať se toho zbavím. O léta později v metru, ano! ráda jsem jezdila s lidmi, často zdravili a mě to zahřívalo. Ten den to byl starý, ale pečlivě upravený pán, pořád se na mě usmíval a já přemítala, odkud ten úsměv znám. Vystoupil za mnou. Ty mě nepoznáváš? už jsem dědek, vid'. Byl to ten klavírista z hudebky, můj první idol. Teď mi bylo padesát a jemu sedmdesát, už jsme si vlastně byli rovni. Pořád hraje? ptám se ho. Pořád učím. Tak pojdte se mnou, dám vám kafíčko a něco ukážu. Když mě nejvíc cenili, koupila jsem pro své doprovazeče nový klavír, je tamhle v rohu pod černým sametem. Bože, řekl, když jej odhalil, Steinway, Mercedes mezi piany! Já, a nechcete si ho projet? Stočil si stoličku, odklopil desku i víko a zabořil prsty do kláves, jako by je chtěl prolomit, hrál Šopénovu Revoluční tak jistě, jako by ji čerstvě nastudoval. Proboha, proč nekoncertujete?? Kdysi jsem chtěl, ale nedostál jsem nárokům. Jakým?? On se zas usmíval. No přece svým. Hráli jsme jeden druhému celou noc a po ní u mě už zůstal jako ty. Byl vdovec a sám, ale i tomu se smál: Nikomu nechybím! Souhlasil, že mě bude doprovázet, a když se blížil náš první společný koncert, dala jsem ho vytisknout na plakát stejnými verzálami. A když jsme se spolu už dlouho děkovali, zvedla jsem ruku a řekla ztichlému obecnstvu: Dámy a pánové, jako přídatek vám maestro zahraje Šopéna. Zrudl jako rajče, strašně jsem se lekla, že omdlí, ale to už se uklonil mně i sálu, vrátil ke klavíru a zas udeřil do kláves jako asi autor sám, když se v Paříži dozvěděl, že Rusko utopilo polskou revoluci v krvi, a napsal ty prstolomně strmé běhy od naděje k zoufalství. Do smrti budu litovat že jsem nepozvala ka-

mery, aby ho neznervóznily, jak zahrál, bylo boží. Lidé už dávno tleskali vestoje, a on stále seděl s rukama na klávesnici, už už jsem ho chtěla odvést, když vstal, uklonil se, usmál, a s tím úsměvem došel do zákulisí ke mně, a tam mu praskla ta aorta...

Poslední akord zadusila pedálem, vyskočila a řekla mu: Prosím tě, počkej, já se brzo vrátím! Slyšel, jak běží chodbou, slyšel i dvojí bouchnutí dveří vilky i branky. Už zase neposlechl a rozběhl se za ní. Jak čekal, nezamkla, takže se dostal na ulici včas, aby jí zahlédl. Už za rohem začínaly domy, a on ji zahlédl mířit k nejvyššímu s otevřenou branou. Když vběhl za ní, viděl ji kráčet uličkou mezi dvěma řadami lavic, kde sedělo hodně lidí, kteří zpívali. Úplně vpředu si klekla. Pomaloučku došel až k ní a spatřil, že jí po tváři zas tečou slzy. Přitiskl se až k ní a začal je lízat, jak to měla ráda. Vzápětí zažil šok.

Nějaká žena vykřikla a jiné se k ní přidaly. Zpěv utichl a někdo ho nakopl. Ozvaly se i nadávky. A jeho láska, jako by ho neznala, nezasáhla, přihlížela, jak po dalším kopanci prchá. Venku klesl na chodník a přišel si jako prašivý pes, třásl se a zoufal si. Zase si všechno zkazil! Ale najednou byla tu, přiklekla k němu a zabořila mokrou tvář do jeho kožichu.

– Cyrilku, miláčku můj, odpusť mi, vždyť ty jsi má poslední láska!

Nerozuměl, ale pochopil, že ona ho do útulku nevrátí. Začal jí vděčně lízat nos. A co teprve, když mu doma otevřela ty dveře! Skočil na bílou postel, válel se po ní, funěl rozkoší a z jeho labradorské černi zářily bílé zuby, bělmo očí a růžový jazyk. A ona mu tleskala. Z balkónu se k nim zvědavě vydala Blaženka, *Trachemys scripta*, želva nádherná.

Post scriptum:

Celou sbírku povídek Pavla Kohouta vydá na podzim český Odeon pod názvem *Taková láska*.

Dvanáct z povídek, které by se měly objevit v chystaném souboru, publikoval Pavel Kohout už v novinách, další nové píše.

„Ten název možná na první pohled trošku mate,“ uvedl ke knize *Taková láska* Jindřich Jůzl z nakladatelství Odeon. „Ono je to spíš tak, že tam jsou dva typy povídek – osobnější příběhy a text, ve kterých se autor vyjadřuje k různým dějinným událostem. Proto bude mít kniha zřejmě dva oddíly, budou se jmenovat *Ve víru dějin* a *V proudu života*.“

„Taková láska“ nazval Kohout už svou divadelní hru o vztahu studentky a ženatého muže z konce padesátých let, záhy zfilmovanou Jiřím Weisssem s Marií Tomášovou a Vladimírem Rážem v hlavních. Psychologický příběh končí tragicky – dívčinou sebevraždou.

Při křtu své knihy s názvem *Letorosty samomluv* Pavel Kohout loni sdělil, že se jedná o jeho poslední knihu, protože jeho oči „už viděly dost a mají zejména dost klávesnice počítače“. Situace se ale změnila.

„Přišel za námi s tím, že má chuť dál psát a že by jeho nová kniha obsahovala povídky z *Lidových novin* a nějaké nové. Pokud má takhle chuť psát, tak počkáme, co z toho vznikne. Původně jsme chtěli knihu vydat do konce roku, ale to asi nevyjde, pokud autor nezmění názor na své psaní,“ uvedl Jůzl.

Zdroj: ČT 24, 20. 7. 2023

Česká ekonomika ve 2. čtvrtletí meziročně klesla o 0,6 procenta

Česká ekonomika klesla v letošním druhém čtvrtletí meziročně o 0,6 procenta. Ve srovnání s předchozím kvartálem hrubý domácí produkt (HDP) stagnoval. Zpřesněné údaje zveřejnil Český statistický úřad (ČSÚ). Výsledky jsou horší, než statistici odhadovali koncem srpna. Tehdy uváděli meziroční pokles o 0,4 procenta a mezičtvrtletní růst o 0,1 procenta. Pokles reálných peněžních a nepeněžních příjmů českých domácností na obyvatele pokračoval i ve druhém čtvrtletí. „Mezičtvrtletně byl pokles o 0,2 procenta a meziročně o 4,1 procenta,“ uvedl ředitel odboru národních účtů ČSÚ Vladimír Kermiet. Průměrný měsíční příjem ze zaměstnání dosáhl v letošním druhém čtvrtletí 44 269 korun. Oproti předchozímu kvartálu se reálně zvýšil o půl procenta, meziročně se ale o 2,4 procenta snížil. Reálná spotřeba domácností na obyvatele stoupla mezičtvrtletně o 0,3 procenta, avšak v meziročním srovnání o 7,3 procenta poklesla.

Česko získá od října 2025 pozici viceprezidenta Evropské investiční banky

Česko získá od 1. října 2025 na čtyři roky pozici viceprezidenta Evropské investiční banky (EIB). V tiskové zprávě o tom informovalo ministerstvo financí. Kdo se pozice ujme, zatím není jasné. Konkrétního kandidáta ještě bude muset vybrat vláda a následně schválit i Rada guvernérů EIB tvořená zástupci členských zemí této instituce Evropské unie. „Jde o velký úspěch České republiky dosažený trpělivým vyjednáváním s partnery z naší konstituce, jehož závěrečná fáze trvala téměř rok. Naše vláda díky tomu nominuje českého zástupce do vedení největší světové multilaterální finanční instituce, která pomáhá nejen s financováním energetické transformace, digitalizací, rozvojem infrastruktury, ale bude hrát i klíčovou roli v poválečné obnově Ukrajiny,“ uvedl ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS).

Národní rozpočtová rada: České veřejné finance jsou nadále ve výrazné nerovnováze

České veřejné finance jsou nadále ve výrazné nerovnováze. Ve zprávě o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí to konstatovala Národní rozpočtová rada. Vládní konsolidační balíček a úprava penzijního systému podle rady mohou změnit trend a oddálit náraz na dluhovou brzdu, do budoucna ale bude třeba v konsolidaci pokračovat. Strukturální deficit veřejných rozpočtů se v roce 2022 mírně zlepšil, stále se ale pohyboval nad dvěma procenty hrubého domácího produktu (HDP), uvedla rada. Na nerovnováze veřejných financí se podle ní podepisují fiskálně málo zodpovědné kroky z doby pandemie, loni ji ještě prohloubila jednorázová opatření reagující na zdražení pohonných hmot a energií po ruské agresi vůči Ukrajině. Problém strukturálního schodku se podle rady nevyřeší pouze hospodářským růstem. Uvítala proto vládní balíček i úpravu penzijního systému jako kroky správným směrem. Podle ní oddálí náraz do dluhové brzdy stanovené na zadlužení 55 procent HDP. „Pokud by zadlužování České republiky pokračovalo podle našeho základního scénáře, na dluho-

vou brzdou by veřejné finance narazily do pěti či šesti let. Ve scénáři s reformními opatřeními se dluhové brzdy dotkneme až kolem roku 2032,“ uvedl člen rady Petr Musil.

EBRD zlepšila letošní výhled české ekonomiky, čeká růst o 0,1 procenta

Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD) zlepšila výhled české ekonomiky na letošní rok. Nyní předpokládá, že hrubý domácí produkt (HDP) se letos v Česku zvýší o 0,1 procenta, zatímco v květnu předpovídala, že o 0,1 procenta klesne. Odhad růstu české ekonomiky na příští rok nicméně EBRD zhoršila na 2,5 procenta z dříve předpokládaných 2,9 procenta. Banka to uvedla ve svém hospodářském výhledu. Odhad letošního růstu ekonomiky ve všech zemích, ve kterých působí, EBRD proti květnu zlepšila o dvě desetiny procentního bodu na 2,4 procenta. Výhled na příští rok naopak o dvě desetiny procenta snížila, nyní tak v příštím roce očekává růst o 3,2 procenta.

EBRD byla založena v roce 1991, aby pomohla bývalým komunistickým zemím střední a východní Evropy a Sovětského svazu při přechodu k tržnímu hospodářství. Nyní působí v téměř čtyřech desítkách zemí v Evropě, Asii a v Africe. Předloni v březnu se banka na žádost české vlády rozhodla, že po třináctileté pauze začne opět investovat v České republice.

EBRD ve své zprávě uvedla, že česká ekonomika se nadále potýká s negativními dopady vysoké inflace. „Ačkoliv se ekonomika vyhnula technické recesi (dvěma čtvrtletím poklesu za sebou), HDP se v prvním pololetí meziročně snížil o 0,6 procenta,“ upozornila. „Pokles byl způsoben slabou domácí poptávkou,“ dodala. Banka rovněž uvedla, že mezičtvrtletní růst spotřeby domácností ve druhém čtvrtletí signalizuje, že zmírňování inflace pomáhá vytvářet podmínky pro postupné oživení české ekonomiky. Zároveň však poukázala na mezičtvrtletní pokles exportu, který podle ní odráží možný útlum v budoucnu.

Česká národní banka podle očekávání ponechala úrokovou sazbu na 7 procentech

Česká národní banka ponechala základní úrokovou sazbu na 7 procentech. Informovala o tom její mluvčí Petra Krmelová. Centrální banka o sazbu nezměnila podesáté za sebou, naposledy ji zvýšila v červnu minulého roku. Banky i ekonomové ponechání sazby na 7 procentech očekávali. Od sazeb se odvíjí úroky hypoték a některých komerčních vkladů. Centrální banka je drží na vyšší hodnotě kvůli vysoké inflaci.

EK schválila Česku revidovaný plán obnovy, přinese navíc 2,2 mld. eur

Evropská komise (EK) schválila revidovaný český Národní plán obnovy. Přináší dodatečných 2,2 miliardy eur (zhruba 53,6 miliardy korun) pro financování čisté energetiky a transformace průmyslu, řekla v Praze po jednání s premiérem Petrem Fialou (ODS) předsedkyně EK Ursula von der Leyenová. Podle vyjádření EK má nyní celý Národní plán obnovy objem 9,2 miliardy eur (asi 224,2 miliardy korun). Součástí plánu je 736 milionů eur (17,8 miliardy korun) na investice do rozvodné sítě, do obnovitelných

zdrojů, do čisté dopravy, upřesnila von der Leyenová. Národní plán obnovy také podle ní bude podporovat rozvoj kompetencí, které bude Česko potřebovat pro zelenou transformaci průmyslu. Fiala jednal s předsedkyní EK také o projektu zkapacitnění ropovodu TAL, který spojuje Česko s italskými přístavy a může pomoci ke snížení závislosti na ruské ropě. Fiala podotkl, že státní investice do tohoto projektu podléhají schválení ze strany komise, takzvané notifikaci.

Podle EK doplnilo Česko do plánu obnovy nové investiční plány, jako výstavbu dostupného bydlení a posílení a digitalizaci svých systémů pro distribuci elektřiny. Rozšířilo také své záměry na posílení kybernetické bezpečnosti ve veřejné správě. Česko rovněž doplnilo do plánu novou kapitolu zaměřenou na čerpání peněz z projektu REPowerEU, která počítá s patnácti reformami a devíti investicemi zaměřenými na zbavení se závislosti na ruských fosilních palivech.

Pavel: Nákup letounů F-35 je dobrou volbou pro zajištění kvalitní obrany

Nákup letounů F-35 je dobrou volbou, pokud Česko chce zajistit kvalitní obranu občanům i spojencům a pro vojenské letectvo něco, co je na špičce současných technologií. Ve vyjádření pro ČTK to uvedl prezident Petr Pavel. Vláda na nákup 24 amerických letounů F-35 vynaloží 150 miliard korun.

Částka podle ministryně obrany Jany Černochové (ODS) obsahuje i veškeré výdaje na přípravu provozu v Česku. První letouny budou hotovy v roce 2029, všech čtyřadvacet strojů bude v ČR do roku 2035. Stroje nahradí čtrnáct pronajatých stíhaček JAS-39 Gripen a do budoucna i čtyřadvacet letounů L-159. Půjde nejspíš o nejdražší armádní nákup moderní historie, dosud jím byl nákup švédských pásových bojových vozidel pěchoty CV90 za zhruba 60 miliard korun.

Nákup letounů F-35 podle náčelníka generálního štábu Karla Řehky neoslábí žádný jiný projekt modernizace armády, prioritou číslo jedna podle něj zůstává výstavba těžké brigády. Uvedl to na odborném semináři k nákupu letounů F-35. Nákup je podle Řehky důležitý kvůli nutnosti udržet si technologickou převahu nad protivníky, což lze podle něj dosáhnout pouze s letounem F-35.

Vláda schválila rozpočet ČR na rok 2024 se schodkem 252 mld. Kč

Vláda schválila státní rozpočet na příští rok s příjmy 1,94 biliónu korun a výdaji 2,192 biliónu korun. Schodek bude 252 miliard korun, na letošek je plánováno 295 miliard korun. Parametry rozpočtu představil na tiskové konferenci po jednání kabinetu ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS). Rozpočet dostanou k posouzení poslanci, v prvním čtení by ho měli projednávat koncem října.

Na výdajové straně se zvýšily zejména prostředky pro ministerstvo školství. Podle Stanjury se díky tomu podaří zajistit, že učitelé budou nadále pobírat 130 procent průměrné mzdy. Růst výdajů také zajistí, že rozpočet na vědu, výzkum a inovace zůstane na letošní úrovni.

Návrh rozpočtu už zahrnuje opatření z konsolidačního balíčku, který je ve Sněmovně před konečným schvalová-

ním. Podle dřívějšího vyjádření vlády by balíček měl v příštím roce zlepšit saldo veřejných financí o 97,7 miliardy korun. V opačném směru ale působí některé nové povinné výdaje, zejména zavedení minimálních nákladů na obranu ve výši dvou procent hrubého domácího produktu (HDP).

Provozovatel mýta CzechToll loni zvýšil zisk o 17 procent na více než 128 miliónů

Provozovatel mýtného systému v Česku CzechToll loni zvýšil zisk o 17 procent na 128,5 miliónu korun. Meziročně také navýšil tržby o sedm procent na 13,7 miliardy korun. Vyplývá to z výroční zprávy zveřejněné ve Sbírce listin. Mýtný systém spravuje CzechToll od roku 2019. V loňském roce dopravci za mýto zaplatili dosud nejvíce, a to 14,85 miliardy korun. Náklady na provoz a rozvoj systému byly necelá miliarda Kč. O zhruba 900 miliónů korun meziročně vzrostly ostatní výnosy společnosti, a to na loňských 12,7 miliardy korun. Její provozní náklady stouply také o 900 miliónů na v podstatě stejnou částku. O 75 miliónů více společnost utržila za prodeje výrobků a služeb, konkrétně 950 miliónů korun. Meziročně výběr mýtného vzrostl o necelých pět procent, podle výroční zprávy zejména kvůli rozšíření zpoplatněných úseků od 1. července loňského roku. Celkem bylo ke konci minulého roku v ČR zpoplatněno 2 867 kilometrů dálnic a silnic první třídy. Zahraněční dopravci se na vybraném mýtném podíleli necelými 52 procenty.

Asociace: Export zbraní z ČR se loni téměř zdvojnásobil na 30 miliard korun

Hodnota vývozu zbraní a dalšího bezpečnostního materiálu z České republiky loni dosáhla přibližně 30 miliard korun, meziročně se téměř zdvojnásobila. ČTK to řekl prezident Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR Jiří Hynek. Loňský export byl podle něj nejvyšší. Objem výroby proti roku 2021 stoupl přibližně o pětinu na více než 50 miliard korun, uvedl Hynek.

„Export roku 2022 je historicky nejvyšší a domnívám se, že se to už nebude opakovat,“ řekl. Invaze Ruska na Ukrajinu loni v únoru podle něj vedla nejen k vyšším dodávkám do místa konfliktu, ale vyvolala také potřebu připravit se na případné rozšíření války i v jiných zemích.

Na Ukrajinu podle Hynka směřovalo zhruba 45 procent vývozu. Ze 70 procent ho tvořila munice, především velkorážová. Z Česka ale firmy na Ukrajinu dodaly také pozemní techniku, jako jsou automobily, tanky, obrněná vozidla, houfnice nebo raketometry, uvedl.

E.ON zlevnila 800 000 klientů elektřinu, je až o pětinu nižší než vládní strop

Energetická společnost E.ON zlevnila od 1. října elektřinu asi 800 000 svých klientů, kteří nemají fixovanou cenu. Oproti současným ceníkům se sníží o 16 procent, vůči vládnímu cenovému stropu pak je nižší až o pětinu. Od začátku září firma zlevnila 140 000 zákazníků plyn. Ceny energií postupně snižují i ostatní dodavatelé v Česku.

Kvůli růstu cen na velkoobchodních burzách česká vláda pro letošní rok stanovila cenové stropy na 5 000 korun za jednu megawatthodinu (MWh) elektřiny bez DPH

a 2 500 korun za jednu MWh plynu. Na začátku roku dodavatelé zpravidla nabízeli tyto ceny, během roku, po zlevnění energií na burze, ale postupně přicházejí s levnějšími produkty.

Česká národní banka očekává v prvním pololetí 2024 inflaci kolem dvou procent

Inflace by měla být v první polovině příštího roku kolem dvou procent. V televizi Prima to řekl guvernér České národní banky Aleš Michl. Do konce tohoto roku by se podle něj měl meziroční růst cen pohybovat ještě kolem sedmi až devíti procenty. Michl zároveň řekl, že bankovní rada zatím neplánuje snížit základní úrokovou sazbu. „Zapomeňme na brzké snižování sazeb, nečekejme, že snížíme sazby v září, říjnu a podobně,“ dodal. Základní úroková sazba je už od loňského června na sedmi procentech. Michl také řekl, že pokud se nebudou konsolidovat veřejné finance, centrální banka bude naopak nucená úrokovou sazbu zvyšovat.

Bankovnímu sektoru v ČR v prvním pololetí stoupl meziročně čistý zisk na 55,7 miliardy

Bankám a spořitelnám v Česku v letošním prvním pololetí stoupl meziročně souhrnný čistý zisk o 1,1 miliardy Kč na 55,7 miliardy korun. Vyplývá to z dat, která zveřejnila Česká národní banka. Aktiva bank podle nich činila ke konci června 9,982 biliónu korun, což je o 1,076 biliónu více než na konci roku 2022. Šestice největších tuzemských bank, které mají za letošní rok platit daň z mimořádných zisků, vydělala podle jejich výsledků v prvním pololetí 2023 celkem 37,1 miliardy Kč. Ve stejném období loni to bylo 39,6 miliardy korun. Hlavním důvodem snížení zisku o 2,5 miliardy je podle analytiků meziroční pokles čistých úrokových výnosů bank. Mohlo k tomu přispět i zavedení daně z neočekávaných zisků, dodali.

Česko si polepšilo v ekonomické svobodě, je 17. nejsvobodnější ekonomikou světa

Česko je sedmnáctou ekonomicky nejsvobodnější zemí ze 165 sledovaných států světa. Polepšilo si v absolutním hodnocení ekonomické svobody i relativně, když v loňském revidovaném žebříčku bylo na 22. místě. Vyplývá to ze zveřejněného žebříčku Economic Freedom of the World Index (Index ekonomické svobody) kanadského institutu Fraser, o kterém v tiskové zprávě informoval Liberální institut.

Ekonomicky nejsvobodnější zemí světa je poprvé Singapur, žebříček stejně jako v minulých letech uzavírá Venezuela. Index se zveřejňuje od roku 1996. Letos zveřejněné údaje vycházejí z dat roku 2021. Zpoždění je způsobeno tím, že je nutné počkat na údaje ze 165 zemí světa. Index se skládá z pěti ukazatelů, které se týkají velikosti státního sektoru, úrovně právního státu, mezinárodního obchodu nebo celkové regulace. Dalším faktorem je měnové prostředí dané země a inflační prostředí. „Ekonomická svoboda v České republice stoupla, to je hlavní zpráva, na kterou bychom se měli soustředit. Po pěti letech, kdy se naše ekonomická svoboda zmenšovala, jsme dokázali trend otočit,“ uvedl ředitel Liberálního institutu Martin Pánek.

Zadluženost Čechů je desátá nejnižší v EU, půjčku má v ČR 46 procent lidí

Češi zauímají mírou zadluženosti ve srovnání s ostatními státy EU desátou nejnižší pozici, půjčku má v ČR 46 procent lidí. Vyplývá to z Indexu prosperity a finančního zdraví Čechů České spořitelny, datového portálu Evropa v datech a Sociologického ústavu AV ČR, který jejich zástupci představili novinářům.

Ve srovnání s členskými státy EU si podle indexu Češi půjčují spíše méně. Z dat Eurostatu vyplývá, že celkový dluh domácností v roce 2021 představoval 34 procent HDP, průměr EU dosahoval 58 procent, uvedl analytik Evropy v datech Milan Mařík.

Nejčastějšími půjčkami jsou podle červnového průzkumu agentury Ipsos mezi 2000 respondenty hypotéky a spotřebitelské úvěry. Problém se splácením měla v posledním roce čtyři procenta dlužníků, třetina z nich řešila situaci novou půjčkou. Hypotéku má 40 procent dlužníků a spotřebitelský úvěr 36 procent. Téměř čtvrtina Čechů má tři a více dluhů. S exekucí v domácnosti se setkala pětina Čechů.

Česko si polepšilo ve čtyřech z pěti ukazatelů indexu, mírné zhoršení zaznamenalo v oblasti inflačního prostředí. V roce 2021, ze kterého vycházejí zveřejněná data, se začínala zdvihát inflační vlna, která v Česku vyvrcholila na přelomu loňského a letošního roku. Na 17. příčce společně s Českem se umístily Finsko a Švédsko. Německo bylo na 23. pozici, Rakousko na 28., Slovensko na 41., Maďarsko na 49. a Polsko na 59. Podle Liberálního institutu tak Česko bylo nejsvobodnější ekonomikou ve střední Evropě.

Zahraniční dluh Česka se ve druhém kvartálu zvýšil, dosahuje téměř 4,4 biliónu korun

Český zahraniční dluh se ve druhém čtvrtletí zvýšil o víc než 28 miliard korun. Informovala o tom Česká národní banka.

Celkový dluh tak aktuálně dosahuje výše 4 bilióny a skoro 400 miliard korun. Výše zahraničního dluhu ke konci června představovala 61,6 procenta hrubého domácího produktu (HDP) země, tedy celkového výkonu české ekonomiky.

Přes 77 procent zahraničního dluhu připadlo na soukromý sektor a zbývající část byly závazky veřejného sektoru, tedy vládního sektoru, soukromých subjektů garantované vládou a subjektů s majoritní účastí státu.

„Ve struktuře zahraničního dluhu podle jednotlivých sektorů byl ve druhém čtvrtletí určující nárůst stavu zadluženosti vládního a bankovního sektoru,“ uvedla ČNB. Podle ní důvodem zvýšení zahraničního dluhu vládního sektoru byl nákup vládních dluhopisů zahraničními investory a u bankovního sektoru vzrostly vklady přijaté ze zahraničí a zvýšil se stav bankovních dluhopisů v držbě zahraničních věřitelů.

Z HISTORIE

1. 10. 1828 začala v Praze působit Česká vzájemná pojišťovna, první český novodobý pojišťovací ústav.

Český dalekohled QUVIK míří do vesmíru, podílejí se na něm astrofyzici z Brna

Český vesmírný dalekohled QUVIK, jehož cílem je zkoumat zdroje gravitačních vln, se o něco přiblížil startu do vesmíru. Odborníci z Ministerstva dopravy ČR a Evropské kosmické agentury (ESA) vybrali ze sedmi špičkových českých vesmírných projektů dva. Jedním z nich je právě QUVIK. Projekt povede Výzkumný a zkušební letecký ústav, vědeckou část budou řídit astrofyzici z Masarykovy univerzity. „Bude to pro nás obrovský skok vpřed. To, co nás čeká, přinese velké množství zkušeností a otevře nové možnosti,“ uvedl vědecký koordinátor mise Norbert Werner, astrofyzik z Masarykovy univerzity v Brně.

Gravitační vlny vznikají při srážkách černých děr a neutronových hvězd, které patří k nejextrémnějším událostem ve vesmíru. Nové informace chtějí astrofyzici získat prostřednictvím vesmírného dalekohledu optimalizovaného na ultrafialovou část spektra. „Dalekohled bude ale sloužit celé české a světové astronomické komunitě a můžeme od ní čekat průlomové objevy, které zviditelní českou vědu a vesmírný průmysl,“ doplnil Werner.

Česká vesmírná mise SOVA má podporu zahraničních vědců

Podporu české vesmírné misi SOVA, jejímž cílem je v roce 2028 vyslat na oběžnou dráhu největší českou družici, vyjádřili v těchto dnech vědci z Argentiny, Belgie, Japonska, Slovenska, Španělska a Tchaj-wanu. Misi SOVA vede společnost OHB Czechspace ve spolupráci s Akademií věd ČR.

Družice bude ve středních a horních vrstvách atmosféry sbírat data, která by měla výrazně přispět k lepšímu pochopení procesů v atmosféře, a tím i k přesnějším a včasnějším předpovědím extrémního počasí, jako například přívalem dešťů a bouří. Mohou ale také přispět k včasnému varování před tsunami.

Dopad mise SOVA by tak měl globální význam a pomohl by v práci mnoha vědeckým týmům po celém světě. K podpoře mise SOVA se tak hlásí například laboratoře vědeckých výpočtů, telekomunikací a speciálního vývoje z Národní univerzity v argentinském Tucumánu, skupina ionosféry a kosmického počasí Centra pro geofyziku při Královském metrologickém institutu v Belgii či vědci z Andaluského astrofyzikálního ústavu a vědci z University of Electro-Communications v japonském Tokiu.

Studentům a vědcům z ČZU v Praze slouží nový unikátní pavilon

Česká zemědělská univerzita (ČZU) v Praze otevřela nový unikátní pavilon. Sloužit bude studentům a vědcům z Fakulty životního prostředí. Ekologicky šetrná budova propojuje přírodu s moderními technologiemi, které přispívají k přizpůsobení na dopady klimatické změny. Budovu v nízkoenergetickému standardu se zelenou fasádou bude využívat fakulta životního prostředí. V objektu jsou mimo jiné laboratoře a kanceláře. Výstavba pavilonu trvala dva roky a stála 269 miliónů korun. Novinářům to na slavnostním otevření objektu řekli zástupci univerzity. „Jsme si plně vědomi dopadů klimatických extrémů na města, ale také složitosti aplikace environmentálně zodpovědného přístupu

jak ve výstavbě, tak v běžném provozu. Náš pavilon není jen důkazem dnešních technologických možností, je sám i svébytnou a důležitou laboratoří, kde naši vědci a studenti budou moci využít postupy zkoumat, hodnotit a optimalizovat,“ uvedl rektor ČZU Petr Sklenička. Pavilon environmentálních studií je porostlý 12 300 rostlinami, které tvoří zelenou fasádu. Její závlahu obstarává systém využívající srážkovou vodu. Porostlá je i střecha. Budova má podobný tvar jako starší domy ve vysokoškolském kampusu ČZU, díky tomu podle představitelů univerzity respektuje ráz univerzitního areálu.

Materiál libereckých vědců může zachránit životy při požáru

Vědci Technické univerzity v Liberci vyvinuli žáruvzdorný materiál, který dokáže prodloužit odolnost konstrukcí při požáru, a zvýšit tak šance lidí na záchranu. Materiál údajně až o desítky minut oddálí zhroutení stavby. Nový geopolymerní kompozit vydrží teploty až 1000 stupňů Celsia. Před požárem už zkušebně chrání například ocelové nosníky plynového zásobníku v Praze-Satalicích a testují ho také krajští profesionální hasiči ve svém výcvikovém polygonu v Raspenavě, řekl mluvčí univerzity Radek Pirkl.

Odborníci z liberecké strojní fakulty se původně v rámci projektu ministerstva vnitra zaměřili na ochranu dřevostaveb. Zatímco doba prohoření neošetřené OSB desky byla 17 minut, se speciálním nástřikem geopolymerního o síle dvou centimetrů dokázalo dřevo odolávat sto minut, tedy více než pětkrát déle. „Byl to značný úspěch, hasiči nám ale překvapivě řekli, že pro ně jsou nebezpečnější kovové stavby. Čas, kdy se zřítí dřevěný trám, dokáží zasahující hasiči odhadnout, u ocelových nosníků a konstrukcí to ale tak není,“ doplnil vedoucí výzkumného týmu Petr Louda. Mechanické vlastnosti oceli se podle Loudy mění už při teplotách kolem 300 až 400 stupňů Celsia. „Pokud má plamen 600 až 800 stupňů, je to otázka šesti až sedmi minut. Na materiálu ale není vidět, že se mění jeho vlastnosti. S geopolymerním jsme dobu tepelné a mechanické stabilizace ocelové konstrukce prodloužili na hodinu,“ dodal. Patentovaný nástřik už podle něj prošel testy požární odolnosti v laboratoři akreditované požární zkušebny společnosti Pavus, teď materiál testují hasiči na polygonu v Raspenavě.

V tak zvaném flashover kontejneru simulují hasiči reálné situace rozvoje požáru, žáruvzdorný kompozit nanесли vědci ve dvoucentimetrové vrstvě do prostoru spalovací pece, kde v topeništi přesahují teploty i 1000 stupňů Celsia. „Od nástřiku geopolymerním očekáváme výrazné prodloužení životnosti hlavních nosných rámců i kovového obložení spalovacího prostoru. Pokud prodlouží možnost používání topeniště o pět až sedm let, pak budeme velmi spokojeni,“ řekl náměstek ředitele Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje Jan Hrdlička.

Spolu s hasiči budou vědci prostor pece ošetřený geopolymerním pravidelně monitorovat a údaje vyhodnotí. „Větší testovací zátěž než na hasičském polygonu už ani náš žáruvzdorný kompozit nemůže dostat,“ řekl Louda, který se výzkumem využití geopolymerních materiálů zabývá už dvacet let. Cílem vědců je, aby se nástřik stal automatickou součástí ocelových staveb, jako jsou průmyslové haly, sklárny nebo slévárny. Licenci nyní vlastní společnost Comdes.

(mk)

Masarykova univerzita buduje centrum pro výzkum a léčbu vzácných onemocnění

Na Masarykově univerzitě v Brně vzniká centrum, jehož úkolem je zkoumat a vyrábět léčiva pro buněčné a genové terapie vybraných vzácných onemocnění. Mezinárodní projekt nazvaný Creatic si klade za cíl pomoci pacientům, na jejichž onemocnění v současnosti žádné medicínské řešení neexistuje. Počet nově diagnostikovaných vzácných onemocnění přitom neustále roste. Projekt, který byl zahájen v září, plní roli vzdělávací, vědeckou i celospolečenskou, řekl rektor univerzity Martin Bareš. „Výsledky projektu budou sloužit těm, kteří to opravdu potřebují. Ovlivní jednotlivé pacienty a mohou jim změnit život,“ uvedl Bareš. Některým ze zhruba 7 000 popsaných vzácných onemocnění trpí v Česku podle univerzity přes půl miliónu lidí. Řada pacientů zároveň na svou diagnostiku teprve čeká. Centrum bude působit ve struktuře lékařské fakulty. Sídlo bude mít v pavilonu C03 v univerzitním kampusu.

Paleontologové analyzovali potravu trilobita ze sbírek rokycanského muzea

Paleontologové z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (UK) společně se svými kolegy dokázali analyzovat potravu trilobita starého 465 miliónů let ze sbírek rokycanského muzea. S pomocí nejmodernější zobrazovací metody zrekonstruovali obsah jeho trávicího traktu a dokázali určit i živočichy, které trilobit pozřel. Článek vyšel v prestižním vědeckém časopise *Nature*, sdělil ČTK za Přírodovědeckou fakultu UK Michal Andrlé.

Unikátní zkamenělinu, trojrozměrně zachovanou v takzvané rokycanské kuličce, našel před více než sto lety místní sběratel Karel Holub. „Svá tajemství vydala ale až nyní, díky použití nejmodernější zobrazovací metody za pomoci synchrotronu,“ poznamenal Andrlé.

„Z rekonstrukce lze odvodit, že trilobit sežral, »co mu stálo v cestě«, ať již mršiny, nebo živou kořist, a to včetně pevných schráněk. Nebyl nijak vybíravý, co se týká složení potravy, ale soustředil se především na sousta drobná nebo taková, která byl schopen rozdrtit,“ uvedl Andrlé. Za pozoruhodné paleontologové považují fakt, že tenkostěnné vápnité schránky nejsou v trávicím traktu ani částečně rozpuštěné. To podle nich svědčí o tom, že nebyly vystaveny kyselému prostředí. „Neutrální či lehce alkalické prostředí trávicí soustavy nalezneme i u dnešních koryšů či klepítkačů, což ukazuje na velmi starý společný původ trávení členovců,“ konstatovali.

VZPOMÍNKA

Joachim Barrande (11. 8. 1799, Saugues, Francie – 5. 10. 1883, Frohsdorf, Rakousko-Uhersko)

Joachim Barrande nebyl jen paleontolog, ale také inženýr, přírodovědec a geolog. Celosvětově se proslavil průzkumem geologických útvarů a zkamenělin ve středních Čechách.

Byl absolventem pařížské polytechniky, inženýrem zeměměřičství

a vychovatelem prince Jindřicha z Chambordu, vnuka krále Karla X. Když v roce 1830 francouzského panovníka svrhla revoluce, emigroval Barrande společně s rodinou Bourbonů a přes Anglii a Skotsko se dostal do Čech. Bylo mu třiatřicet, zabydlel se v Praze na Malé Straně, naučil se česky a záhy se zařadil do vzdělaných kruhů české společnosti. Býval častým hostem ve Šternberském paláci u hraběte Kašpara Šternberka. Když Barranda požádal o posouzení možnosti prodloužení lánské koněspřežky údolím Berounky a přes uhelné pánve u Radnic do Plzně, francouzský inženýr se nakrátko vrátil k původní profesi. Při mapování terénu pro železniční trať ale narazil na půl miliardy let staré zkamenělé zbytky trilobitů. Obyvatele dávných pramoří znal ze Skotska i z Francie, ale v okolí Skryjí a Týřova objevil opravdu výjimečné naleziště. Prvohorám věnoval zbytek svého života; kromě středních Čech navštěvoval prvohorní oblasti ve Francii, Španělsku, Anglii, Německu a Skandinávii. Výsledky svého bádání shrnul ve dvaadvaceti svazcích práce nazvané *Silurský systém středních Čech*. Dílo mělo šest tisíc stran, zahrnovalo 1 160 obrazových tabulí a popisovalo 3 557 většinou do té doby naprosto neznámých živočišných druhů. Jedná se o dosud největší vědeckou studii sepsanou jedním člověkem.

V poslední vůli Barrande odkázal své sbírky a knihovnu včetně 10 000 zlatých, určených na dokončení jeho díla, Národnímu muzeu v Praze. Pouhý rok po badatelově smrti po něm byly pojmenovány Barrandovské skály, v Praze rovněž najdete městskou část Barrandov a Barrandovský most. Celou oblast, kde Joachim Barrande podnikal své výzkumy, dnes odborníci označují jako Národní geopark Barrandien, ve Skryjích můžete navštívit Památník Joachima Barranda a projít se po speciální naučné stezce.

Emanuel Jan Karel Josef Maria Poche (8. 10. 1903, Praha-Smíchov – 14. 3. 1987 Praha)

Emanuel Poche byl historik umění, znalec pražské historie. Již od dětství se zajímal o historii, hudbu a výtvarné umění – podle vlastních slov byly jeho nejmilejší knížkou *Malé dějiny národa českého ilustrované*. Roku 1922 nastoupil na filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, a to na obor zeměpis, orientalistika, české a světové dějiny a dějiny umění. Navštěvoval zde

dějepisné přednášky J. Pekaře, J. Šusty a J. V. Šimáka, ale také se věnoval čtyři roky egyptologii a dějinám Blízkého východu, kdy byl žákem F. X. Lexy, B. Hrozného a A. Musila, tedy světově známých představitelů oboru. Profesor Josef Pekař a Josef Šusta patřili do tzv. Gollovy školy české historie založené na pozitivistickém přístupu ke sledované problematice (oba se spolupodíleli mj. na vzniku *Otova slovníku naučného*). Heuristika, práce s primárními, nikoli sekundárními prameny a jejich kritické zhodnocení ovlivnilo i mladého Emanuela Pocheho.

Dějiny umění studoval u Karla Chytila, který byl tou dobou ředitelem Ústavu pro dějiny umění, a Vojtěcha Birnbauma, zařadil se tak do druhé generace Birnbaumových žáků. Jako studenta jej ovlivňoval důraz K. Chytila na historická fakta, písemné prameny, námět uměleckého díla

a analogie k dalším dílům i zájem V. Birnbauma o slohovou analýzu a ikonografii. Za své největší vzory v oboru považoval Z. Wirtha, V. V. Štecha a J. Cibulku. Poche měl vynikající fotografickou paměť i výtvarné nadání, věnoval se kresbě a malování. Již během studií působil na katedře dějin umění jako asistent V. Birnbauma. Studium dějin umění úspěšně dokončil roku 1927, kdy obhájil disertační práci *Uměleckohistorický vývoj chrámu sv. Jakuba v Praze*. K obdobnému rozboru stavebního vývoje se vrátil ještě v několika dalších studiích – o dominikánském kostele v Jihlavě, sázavském a břevnovském klášteře a o klášteře Na Slovanech.

Roku 1928 mu bylo nabídnuto Zdeňkem Wirthem, tehdejším přednostou osvětového odboru na ministerstvu školství a národní osvěty, místo ve Státním fotoměřičském ústavu sídlícím ve Strahovském klášteře (dále SFU). Následujících pět let se Poche věnoval pořizování soupisu uměleckých památek Čech. Na tyto roky později vzpomínal jako na krásné období plné cestování po republice a poznávání jejich kulturních památek. Během svého působení na SFU shromáždil materiál pro jednosvazkovou publikaci *Umělecké památky Čech*, předchůdkyni stejnojmenné čtyřsvazkové publikace ze sedmdesátých a osmdesátých let, a pro Archeologickou komisi ČSAV zpracoval soupis památkového okresu Dvůr Králové (publikován 1937).

Roku 1932 byl požádán, aby opustil SFU a vstoupil do služeb Uměleckoprůmyslového musea (dále UPM), kde skutečně následujících sedmadvacet let působil – nejprve jako odborný vědecký pracovník a později ředitel. Poche zde přišel do styku s nejrůznějšími uměleckými obory, výrobou nábytku, keramiky, textilií, zlatnickými pracemi atd. Stal se odborníkem na umělecké řemeslo, především jej zajímalo středověké zlatnictví a český porcelán. V roce 1948 byl jmenován ředitelem UPM (o rok později bylo muzeum zestátněno), kterým zůstal celých jedenáct let.

Období více než čtvrtstoletí jeho působení v UPM lze označit za určující dobu, kdy se formovala povaha muzejních sbírek. Za Pocheho vedení byla uspořádána řada významných výstav, jako *Praha pravěká a románská* (1938), *Starý český porcelán* (1951), *Padesát let kinematografie* (1946) atd., budovaly se expozice na nově zestátněných zámcích. Zároveň byl Poche členem Společnosti pro nové vybudování Emauz, vzniklé v roce 1946, a do značné míry ovlivnil dnešní podobu Emauz, když propagoval spolu s Jaroslavem Fragnerem architektonické řešení F. M. Černého.

Pocheho žáci jej obdivovali pro jeho „nevyčerpatelnou energii“ a nadšení, které vkládal do svých přednášek a přenášel na své okolí.

V roce 1953 Emanuel Poche zahájil coby přizvaný docent pravidelné přednášky z dějin uměleckých řemesel na katedře dějin umění FF UK. Jeho působení zde lze na jednu stranu označit jako okrajové – působil jako externista –, na druhou stranu se jednalo o nezanedbatelnou etapu v jeho životě. To dokazuje i skutečnost, že na katedře působil necelá dvě desetiletí, tedy poměrně dlouhou dobu, a že vedl nejen přednášky, ale i semináře. Vedle uměleckého řemesla byly jeho přednášky zaměřeny například na umění baroka a výtvarné technologie. Konkrétně v letech 1964-1966 vedl přednášku Evropské umění barokní, Užité umění a seminář Technologie malířství a sochařství. Následující léta na katedře působil také jako člen zkušební komise a posuzoval kandidátské dizertační práce.

Emanuel Poche stál v čele Uměleckoprůmyslového musea do roku 1959, poté bylo spojeno s Národní galerií (do roku 1969). Jeho odchod byl do velké míry vyprovokován politicky a byl spojen s policejním vyšetřováním tzv. „přechovávání majetku vykořisťovatelů v budově muzea“ – UPM totiž převzalo do správy movitý majetek řady prvorepublikových osobností a podnikatelů, kterému hrozily konfiskace nebo zničení. V krátkém období, od října 1960 do dubna 1961, Poche pracoval jako odborný pracovník v Národním muzeu, v oddělení starších českých dějin.

Následně přešel do oddělení architektury a užitého umění Ústavu teorie a dějin umění ČSAV, kde se v podstatě vrátil k pracovní činnosti svého mládí, tedy k soupisu českých památek. Byl jmenován vedoucím pracovního týmu, který zpracovával památkový materiál v Čechách, a výsledkem této (více než pětadvacetileté) práce byly čtyřsvazkové *Umělecké památky Čech*. Roku 1974 mu ČSAV udělila zlatou medaili Františka Palackého za rozvoj společenských věd. Je pozoruhodné, že Emanuel Poche vedle toho nezanevřel ani na UPM, i nadále spolupracoval s muzejními zaměstnanci a aktivně se účastnil na vzniku Vědecké rady UPM, jejímž prvním předsedou byl roku 1970 zvolen.

Odchod do důchodu, na který už měl v této době nárok, tedy pro Pocheho neznamenal výraznější změnu a dál se věnoval své práci, navíc se účastnil různých porad, komisí, soutěží atd. Byl například členem stálé komise kanceláře prezidenta republiky pro otázky památkové péče na území Pražského hradu, byl činný ve Svazu českých výtvarných umělců. Vzhledem k hlubokým znalostem pražských reálií byl často hostem televizních a rozhlasových pořadů.

V dlouholeté a pestré vědecké činnosti Emanuela Pocheho sehrály největší roli čtyři hlavní témata – Praha, český porcelán, české gotické zlatnictví a sochařské dílo Matyáše Bernarda Brauna. Vedle studií věnovaných porcelánu a zlatnictví je autorem základních statí o českém uměleckém řemesle v prvních dvou svazcích *Dějin českého výtvarného umění* (1984, 1989).

Již v roce 1928 vstoupil Poche do Klubu Za starou Prahu, jejímž předsedou se později stal (1946-1950). Na základě terénních přednášek vzniklo roku 1948 první vydání *Prahou krok za krokem*, které podnítilo spolu s dalšími desítkami Pocheho publikací o Praze zájem o architekturu hlavního města u nejširšího okruhu čtenářů. Spolupracoval s mnoha svými kolegy; se Zdeňkem Wirthem (pětisvazková edice *Zmizelá Praha*, 1947), s Pavlem Preissem (*Pražské paláce*, 1973). Z řad umělců spolupracoval mj. s Bohumírem Kozákem (*Praha – kamenný sen*, 1972), Karlem Plickou (*Procházky Prahou*, 1966) nebo s Josefem Sudkem (*Karlův most ve fotografii*, 1961). Publikáční činnost Emanuela Pocheho čítá přes tři stovky titulů. Velmi pozoruhodná byla šíře jeho zájmů pohybujících se napříč slohovými epochami, uměleckými obory i literárními útvary – od studií zaměřených na detail přes monografie po přehledové publikace. Vedle vysoce odborných textů byl schopen zaujmout prostřednictvím řady svých knih nejširší okruh čtenářů, čímž je nenásilnou formou vzdělával i kultivoval.

Zájem o osobnost a tvorbu M. B. Brauna se prolínal celým Pocheho životem. V knize *Matyáš Bernard Braun, sochař českého baroka a jeho dílna* (1965) se věnoval vlivu G. L. Berniniho zprostředkovaného českým sochařem. Roku 1986 zveřejnil druhou, finální monografii. Její prv-

ní výtisky dostal Poche do rukou až během své hospitalizace v nemocnici, kde později zemřel. V autobiografickém vyprávění pro Československý rozhlas (1985) zakončil své vzpomínky slovy, ke kterým již není třeba nic dodávat: „A prostě tak to všechno uteklo, ten život v práci, v práci zajímavé. A mohu říci, že kdybych se znova narodil, tak bych nechtěl být zase ničím jiným než tím uměleckým historikem.“
Ústav dějin umění AV ČR

MVDr. Radslav Jiří Kinský, Ph.D. (14. 6. 1928 – 12. 10. 2008)

Radslav Jiří Kinský byl český imunobiolog, zakladatel reprodukční imunologie, druhý český velkopřevor pařížské obediencie Řádu sv. Lazara Jeruzalémského a čestný a devoční rytíř Maltézského řádu. Pocházel ze starého šlechtického rodu Kinských. Zabýval se získanou specifickou tolerancí, transplantační a reprodukční imunologií.

V roce 1945 jako sedmnáctiletý mladík působil v Plzni jako tlumočnický u amerického XXII. sboru a vyřizoval záležitosti v rámci Real Transportation Office – organizace pomáhající v návratu domů válečným vysídlencům. Za studentského pobytu v Paříži v létě 1946 mu byla díky jeho jazykovému nadání československou ambasádou nabídnuta „prázdninová brigáda“ v diplomatických službách. Během základní vojenské služby v Pardubicích byl v roce 1948 jeho rodině zabaven veškerý majetek. Téhož roku odešli do exilu jeho rodiče a sourozenci. Po vojně pracoval ve státním hřebčíně v Chlumci nad Cidlinou. Jeho žádosti o přijetí na vysokou školu byly zpočátku odmítány. Kinský oslovoval různé vlivné osobnosti včetně prezidenta Antonína Zápotockého, na jehož pokyn byl v roce 1953 přijat na Vysokou školu zemědělskou v Brně. Pracoval také na stavbách mládeže na Ostravsku. V letech 1957-1958 byl vědeckým pracovníkem Ústavu experimentální biologie a genetiky ČSAV v Praze.

Roku 1958 dostal povolení k návštěvě kongresu ve Francii, kde se rozhodl zůstat. V listopadu téhož roku se tam ženil s gruzínskou princeznou Tamarou Amilakvari. V Paříži pracoval na oddělení imunopatologie nemocnice St. Antoine, od roku 1960 v pozdějším Národním ústavu zdraví a lékařského výzkumu (INSERM). Zůstal zde až do svého odchodu do penze a stal se ředitelem výzkumu. V tomtéž roce pracoval v Edinburghu v týmu Avriona Mitchisona. Jejich práce byla zaměřena na navození tolerance k alogennímu štěpu na kůži kuřete s užitím suspenze červených krvinek jakožto tolerančního činidla. Takto získané poznatky mohly posloužit nejen k přenosu tkáně mezi dvěma kmeny zvířat, ale našly uplatnění i v medicíně. V sedmdesátých a osmdesátých letech se pak kromě jiného významně podílel na výzkumu tlumení imunitní reakce organismů vnějšími zásahy. K výsledkům mnoha výzkumů z oblasti imunobiologie, na kterých Radslav (jak se mu všeobecně říkalo) pracoval, patří imunosupresivní látky a postupy, kterých se užívá v humánní medicíně při transplantacích orgánů a při léčbě imunopatologických onemocnění.

Radslav Kinský se stal jedním ze zakladatelů reprodukční imunologie a zasloužil se o studium transplantační imunologie spolu s Jamesem Howardem a Avriem Mitchisonem. Spolu s Guy Voisinem, Gopal Guptou a Gerardem Chaouatem propracovával na pařížském pracovišti znalosti o supresorových T-buňkách, informace o síti a vazbách idotypové a placentární imunologické regulace, MHC reskripci, objevoval zákony vrozené imunity a úlohy NK buněk především na animálním, myším modelu.

Ve Francii získal doktorát přírodních věd na Sorbonně a doplnil si vzdělání specializací v oboru imunologie a genetiky. Je autorem řady odborných publikací, absolvoval různé stáže a přednášel po celém světě, mj. na Sorbonně, v Pasteurově ústavu, na univerzitě Duke v Durhamu (USA) a na univerzitě v Edinburghu, dále v Izraeli, v Indii, v Alžírsku atd.

V roce 1990 se vrátil do Československa a pracoval v Ústavu péče o matku a dítě v Praze. Roku 1992 mu byl v restitucích vrácen zámek (bývalý cisterciácký klášter) ve Žďáře nad Sázavou, ke kterému patří i zemědělský statek s lesy, rybníky a polnostmi. V roce 1995 získal cenu ministra životního prostředí České republiky. V areálu zámku pořádá mezinárodní symposia reprodukční imunologie. Také přednášel na sjezdech organizovaných ČSAKI + SSAKI.

V roce 1992 na VII. Mezinárodním kongresu slizniční imunity v Praze řekl: „Dostal jsem zpátky zámek a rozhodl jsem se, že budu podporovat českou reprodukční imunologii.“ A ta slova dodržel.

Radslav Kinský zemřel po dlouhé těžké nemoci na svém zámku ve Žďaru nad Sázavou dne 12. října 2008. Pohřeb se uskutečnil 25. října ve žďárském kostele Nanebevzetí Panny Marie a svatého Mikuláše. Žádoucí mši sloužil brněnský biskup Vojtěch Cikrle, nekrolog pronesl Karel Schwarzenberg, pohřbu se zúčastnil také Miloš Zeman. Radslav Kinský je pohřben v rodinné hrobce při kostele sv. Filipa a Jakuba v Mlékosrbech u Chlumce nad Cidlinou.

Ing. Stanislav Bechyně, DrSc. (20. 7. 1887 – 15. 10. 1973)

Stanislav Bechyně byl významný český konstruktér a pedagog. Stěžejní osou jeho díla jsou železobetonové konstrukce a kamenné a betonové mosty. Jako jeden z prvních konstruktérů dokázal ocenit vlastnosti betonu, které pak s velkou dávkou invence využíval ve svých projektech. Z jeho popudu vznikl i nový obor stavitelství kamenných a betonových mostů, jemuž se věnoval i publikačně a pedagogicky.

Po vystudování reálného gymnázia v Novém Městě na Moravě studoval Bechyně stavební inženýrství na Vysoké škole technické v Praze (dnešní ČVUT), kde absolvoval roku 1910 s vynikajícím prospěchem. Zde byl také roku 1920 jmenován řádným profesorem statiky a dynamiky staveb železobetonu. Jako pedagog působil na Stavební fakultě ČVUT až do roku 1958.

Po absolutoriu na vysoké škole nastoupil k nově vzniklé stavební firmě Dr. Ing. Karel Skorkovský, zabývající se stavbou betonových konstrukcí. Pro vojenskou správu vyvinul

Stanislav Bechyně speciální recepturu portlandského cementu (nazývanou A cement), používanou při stavbě československého opevnění. Tento typ cementu měl prodloužený počátek doby tuhnutí, díky čemuž bylo zajištěno dobré propojení jednotlivých vrstev betonu, a také se omezilo množství hydratačního tepla, vytvářeného při tuhnutí.

Za svou vědeckou a odbornou práci byl oceněn řadou vyznamenání (Řád práce, Zlatá Felberova medaile, Řád republiky, Zlatá plaketa ČSAV Za zásluhy o vědu a lidstvo). Roku 1953 byl zvolen akademikem ČSAV, v roce 1955 obdržel státní cenu 1. stupně Klementa Gottwalda, roku 1972 získal čestný titul doktora technických věd (Dr.h.c.) Českého vysokého učení technického v Praze.

Stanislav Bechyně zemřel v Praze, ale pochován byl, podle svého přání, v rodné Přibyslavi, kde je po něm pojmenováno i náměstí v centru města.

Václav Klement

Jeden ze zakladatelů českého automobilového průmyslu, technik, podnikatel a mecenáš Václav Klement, se narodil před 155 lety, 16. října 1868. Rodák z Velvar společně s Václavem Laurinem vybudoval a vlastnil ve své době největší automobilku v Rakousko-Uhersku. Úspěšný podnikatel zasedal například v zemském zastupitelstvu, zasloužil se o elektrifikaci Mladoboleslavska a také se věnoval charitě.

Cesta vyučeného knihkupce k váženosti a slávě ve strojírenském odvětví začala výrobou jízdních kol Slavia v Mladé Boleslavi. Klement se záhy spojil s technikem a turnovským výrobcem kol Václavem Laurinem. Později prodal knihkupectví, které řídila jeho žena, a utržené peníze investoval do továrny, ve které začali v roce 1899 vyrábět motocykly a motorové tříkolky. Stroje značky Laurin & Klement si brzy získaly skvělou pověst v celé Evropě, zvláště poté, co český závodník Václav Vondřich na jednom z nich v roce 1905 zvítězil v tehdy nejvýznamnějším silničním závodě motocyklů v Dourdanu ve Francii.

Zatímco Laurin se jako technický ředitel staral především o chod firmy, Klement coby generální ředitel dokázal plně využít svůj obchodní talent a manažerské schopnosti k rozvoji podniku. Mimo jiné podporoval účast v motoristických závodech a úspěchů pak využil k propagaci firmy. A bylo na čem stavět, vždyť v letech 1899-1904 motocykly L & K získaly na 64 evropských motocyklových soutěžích 56 prvních a 59 druhých a třetích míst.

Již v roce 1905 tak společnost mohla vedle čtrnácti typů motocyklů zahájit výrobu osobních automobilů a později i lehkých nákladních vozů. Prvním vozem automobilky se stala v roce 1905 dvousedadlová voituretta Laurin & Klement typ A, symbol automobilismu počátku století. Těchto dvouválců s pohonem zadních kol se za dva roky vyrobilo 44 kusů. V roce 1907 zaměstnávala společnost L & K již přes 600 zaměstnanců.

V roce 1909 se firma L & K pustila do výroby užitkových vozidel, přibýly typy osobních i nákladních vozidel. Firma se stala největší automobilkou v Rakousko-Uhersku,

přičemž většinu produkce vyvážela, především do Ruska a všech částí habsburské monarchie, ale i do Japonska či Jižní Ameriky.

Klement si uvědomoval sílící konkurenci, evropské výrobce začala ohrožovat hlavně produkce amerických firem. Proto již v roce 1911 navrhoval kooperaci automobilových výrobců v monarchii, sjednocení výroby dílů a jejich typizaci.

V poválečných letech se firmě nepodařilo navázat na předválečný technický vývoj. Rovněž sílila konkurence, především Tatry a Pragy, firmu brzdila i ztráta někdejších trhů, malá sériovost výroby a nakonec i požár v roce 1924. V roce 1925 tak zakladatelé automobilku prodali plzeňské Škodovce. Za zhruba dvacet let vyrobila téměř 13 500 vozů.

Ale i poté se Klement angažoval v automobilovém průmyslu. Byl členem správní rady a generálním radou Škodových závodů. V letech 1928-1935 působil v zemském zastupitelstvu. Mimo jiné usiloval o celní ochranu československého automobilového průmyslu.

Klement se kromě rozvoje českého automobilového průmyslu zasloužil i o elektrifikaci Mladoboleslavska, když se podílel na výstavbě vodních elektráren na Jizeře. Byl také členem představenstva Živnostenské banky a statutárních orgánů několika dalších firem. V letech 1928-1935 působil v zemském zastupitelstvu. Věnoval se i charitě, například v Mladé Boleslavi založil a financoval Sirotčinec manželů Klementových.

Václav Klement byl vizionářem, všeobecně velmi respektovanou osobností, šlo o skromného a pracovitého, ale zároveň velmi kreativního a agilního člověka, měl silné sociální citění, ale i velké nároky na kolegy a spolupracovníky. Spolu s novinářem Vilémem Heinzem také napsal knihu *Z dějin automobilu*, která mapuje historii automobilismu od prvopočátků – vozů bez koní poháněných čistě lidskou silou. Klement ji vydal vlastním nákladem v roce 1931 a obsahuje kresby Josefa Weniga a Věnceslava Černého.

Václav Klement zemřel 13. srpna 1938, sedmdesátin se nedožil. Svého společníka v podnikání a především blízkého přítele, o tři roky staršího Václava Laurina, přežil o takřka osm let. Bydleli v Husově ulici č. p. 237 a 208, ob jeden dům, v těsném sousedství se nacházejí také jejich hroby na mladoboleslavském hřbitově. Značku Laurin & Klement používá současná Škoda pod křídly koncernu Volkswagen jako název svých nejluxusnějších výbav.

Po Klementově smrti připadla většina jeho majetku spolkům a nadacím.

František Běhounek (27. 10. 1898, Praha – 1. 1. 1973, Karlovy Vary)

František Běhounek byl český fyzik, akademik, profesor a spisovatel, autor odborné literatury, literatury pro mládež a science fiction.

Nejslavnější český radiolog a známý polární badatel František Běhounek, držitel vědeckých mnoha cen a titulu akademik, vystudoval přírodní vědy na Univerzitě Karlově, radiologii pak dále

studoval na pařížské Sorbonně a díky dvouletému stipendiu studoval rovněž radiologii, a to pod přímým vedením Marie Curie-Sklodowské. Od roku 1922 pracoval ve Státním radiologickém ústavu, který pak později téměř šestnáct let vedl.

Roku 1926 se zúčastnil na přímou přímluvu paní Skłodowské části výpravy Roalda Amundsena k severnímu pólu, vzducholodí Norge. Prováděl měření na Špicberkách, ale vlastního letu k pólu se ještě nezúčastnil – letěl jen jeho měřicí přístroje. Roku 1928 byl jako specialista na kosmické záření vědeckým členem posádky vzducholodi Italia, pod vedením generála Umberta Nobileho. Na vzducholodi Italia, jako první Čech, přeletěl nad severním pólem. Běhounek byl na palubě jako vědec. Jako první na světě tam prováděl měření elektrické vodivosti atmosféry v polárních oblastech. Jeho vlastní měřicí přístroj přežil i pád vzducholodi a on sám na kře pokračoval ve svých měřeních. „Nobile na něj vzpomíná i v jedné knize, jak mu jeho měření dodávalo optimismus a víru v záchranu,“ uvedl polárník. Ztroskotání při návratu vzducholodi, několikátýdenní pobyt na ledové kře a záchranu sovětským ledoborcem Krasin popsal Běhounek v knize *Trosečníci na kře ledové* (1928), později vydáno jako *Trosečníci polárního moře*. Kniha byla přeložena do řady světových jazyků. V roce 1929, rok po návratu z této výpravy, se habilitoval na Karlově univerzitě a stal se docentem radioaktivity a atmosférické elektřiny. Nadále se zabýval vědeckou prací i psaním knih.

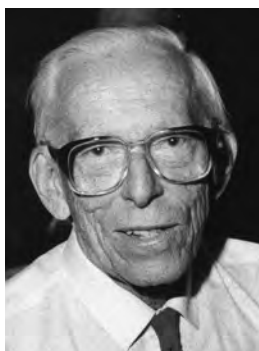
V letech 1933-1945 vedl v Praze Státní radiologický ústav, který předtím zakládal. V letech 1936-1938 se podílel na založení observatoře atmosférické elektřiny na Štrbském plese. Po roce 1945 byl vedoucím fyzikálního oddělení Radioléčebného ústavu v Praze. Od roku 1951 vedl Onkologický ústav, který se stal o pět let později součástí Ústavu jaderné fyziky ČSAV. V roce 1953 byl zvolen členem korespondentem ČSAV. Od 1. března 1954 získal profesuru na matematicko-fyzikální fakultě Karlovy univerzity. Od padesátých let byl expertem ministerstva zahraničních věcí v UNESCO pro výzkum atomového záření. Od roku 1956 vedl katedru dozimetrie ionizujícího záření na ČVUT.

Jeho obsáhlé dílo čítá více než pětadesát knih různorodých žánrů, publikací a ohromné množství článků v různých časopisech vydaných u nás i v zahraničí.

Dlouhodobý styk s nebezpečnými paprsky se mu stal osudným a 1. ledna 1973 těžce nemocný akademik RNDr. František Běhounek, doktor fyzikálně matematických věd, vedoucí vědecký pracovník Radiologické dozimetrie Ústavu jaderného výzkumu ČSAV, profesor Vysokého učení technického v Praze, docent Univerzity Karlovy, přednosta Státního radiologického ústavu ČR, nositel mnoha vysokých československých státních vyznamenání a Stříbrné medaile města Paříže (1957), umírá během léčebného pobytu Karlových Varech.

Otto Wichterle

Vynálezce měkkých kontaktních čoček Otto Wichterle se narodil 27. října 1913 v Prostějově, kde jeho dědeček založil firmu na hospodářské stroje. Po absolvování gymnázia chtěl studovat strojní fakultu, ale na radu přítele se přihlásil v roce 1931 na Vysokou školu chemicko-technologického inženýrství. Diplomovou práci vypracoval u profesora Votočka v roce 1935 a v roce 1936 dosáhl doktorátu tech-

nických věd. U profesora Votočka pracoval jako asistent až do zavření vysokých škol 17. listopadu 1939.

Od roku 1940 byl zaměstnán v Baťově výzkumném ústavu ve Zlíně, kde vedl pracovní skupinu, zabývající se výzkumem polyamidů. Vypracoval technologii výroby kaprolaktamu a již v roce 1941 připravoval ve své laboratoři vlákna polyamidu, která byla možno spřádat. Po řadě komplikací souvisejících s utajením před německými okupanty a poté s problémy poválečného průmyslu byla průmyslová výroba těchto polyamidů s označením Silon zahájena až za deset let.

V roce 1945 se Otto Wichterle vrátil na VŠCHT, kde dokončil habilitační řízení v oboru organické chemie, které přerušilo uzavření vysokých škol v roce 1939, a začal přednášet obecnou a anorganickou chemii. Napsal učebnici anorganické chemie, která v pojetí předbílala svou dobu. Svůj kontakt s výukou organické chemie však nadále udržoval a napsal i německou a českou učebnici organické chemie. V roce 1949 rozšířil svou habilitaci i na obor technologie umělých hmot a plně se věnoval zřízení katedry technologie plastických hmot. V témže roce se stal jejím prvním profesorem a vedoucím. Od roku 1952 se zde začal zabývat syntézou síťovaných hydrofilních gelů, které vodou bobtnají, s cílem najít vhodný materiál pro oční implantáty. Podařilo se zde připravit poly-hydroxyethylmethakrylátový (HEMA) gel, který pohlcoval až 40 procent vody, měl vhodné mechanické vlastnosti a byl průhledný. Při politické čistce, kterou provedlo v roce 1958 komunistické vedení VŠCHT, byl profesor Wichterle, spolu s řadou dalších vynikajících učitelů, ze školy vyhozen. Výzkum nitroocních čoček na VŠCHT byl zlikvidován.

V roce 1957 proběhlo v Praze mezinárodní sympozium o makromolekulární chemii, které vedení státu přesvědčilo o potřebě zřízení pracoviště zaměřeného na výzkum syntetických polymerů. Ředitelem v roce 1958 vzniklého Ústavu makromolekulární chemie Československé akademie věd byl jmenován profesor Wichterle. Budova ústavu se však teprve stavěla a rozhodující pokusy s převedením hydrogelů do vhodného tvaru oční kontaktní čočky proto provedl profesor Wichterle doma. Na Vánoce 1961 si sestavil pomocí dětské kovové stavebnice Merkur první prototyp odstředivého odlévacího zařízení, které poháněl dynamem z jízdního kola, zapojeným na zvonkový transformátor. Na něm odlil první čtyři velmi pravidelné čočky, které nedráždily oko. Za několik let se tento sen o nápravě oční vady, který poprvé popsal v roce 1508 Leonardo da Vinci a který k realizaci dovedl profesor Otto Wichterle, rozšířil do celého světa. Dnes užívá kontaktní čočky, které lze rychle a jednoduše aplikovat, asi 100 000 000 obyvatel naší planety.

Konflikty s vládnoucí mocí, kdy režim bez Wichterleho vědomí odprodává patent na výrobu měkkých kontaktních čoček do zahraničí (za zlomek jeho skutečné hodnoty), jeho aktivní občanské postoje v období tzv. pražského jara a brzy po něm (Wichterle přidává svůj podpis pod 2000 slov a při svém vystoupení v parlamentu otevřeně kritizuje postup vládnoucí moci po okupaci země vojsky Varšavské smlouvy v srpnu roku 1968) pak vedou k tomu, že

je na počátku husákovské normalizace v roce 1970 zbaven všech svých vedoucích postů.

V roce 1990 byl profesor Otto Wichterle, člen mezinárodních společností, držitel řady zahraničních cen a čestný doktor zahraničních univerzit, autor více než dvou set odborných publikací a přes 150 vynálezů a patentů, zvolen předsedou Československé akademie věd a tuto funkci vykonával až do rozdělení Československa v roce 1993. V roce 1993 byla jedna z planetek naší sluneční soustavy pojmenována Wichterle.

Otto Wichterle, největší osobnost československé chemie v období po druhé světové válce a vědec, díky němuž jsou dnes široce dostupné a levné měkké (hydrofilní) kontaktní čočky, umírá 18. srpna roku 1998.

Z HISTORIE VĚDY A TECHNIKY

1. 10. 1863 byla v Praze otevřena první městská vyšší dívčí škola, první pokračovací škola pro dívky v českých zemích. Založil ji pražský magistrát přičiněním purkmistra Františka Václava Pštrosse a podle koncepce Viléma Gablera jako tříleté (později čtyřleté) učiliště. V nové budově ve Vodičkově ulici působila v letech 1867-1945, dnes tam sídlí základní škola.

Byla založena z podnětu emancipačních snah českých obrozenců kolem Vojty Náprstka a Marie Riegrové-Palacké a podle koncepce Viléma Gablera roku 1863 jako první veřejná městská pokračovací škola pro dívky v českých zemích. Předcházela jí tři založení: Spolek svaté Ludmily z roku 1844 a dvě soukromé dívčí školy, založené v padesátých letech. Německou Höhere Töchterschule ve Vlašské ulici na Malé Straně vedla Jenny Kirschbaumová, vyučovaly se tam na dvě desítky předmětů v pěti odděleních. Izraelská dívčí škola sídlila na Starém Městě v Celetné ulici č. 1.

Česká vyšší škola původně sídlila na Novém Městě ve školních prostorách bývalé piaristické koleje v Panské ulici, dále v Hopfenštokové (dnešní Navrátilově) ulici a koncem roku 1867 se přestěhovala do nové novorenesanční budovy čp. 683/II až 684/II na rohu Vodičkovy a Školské ulice, kterou projektoval Vojtěch Ignác Ullmann, alegorickými postavami a sgrafitem ji vyzdobil Josef Scheiwl. Ullmann jako první architekt v Praze uplatnil ve výzdobě fasády sgrafita, která později jako charakteristický prvek české novorenesance používal Antonín Wiehl. Budova ve Vodičkově ulici je chráněna jako kulturní památka.

11. 10. 1888 byla v holešovické obecní plynárně zahájena výroba plynu.

29. 10. 1923 byl uskutečněn první let Československých aerolinií z kbelského letiště do Bratislavy, jediným cestujícím byl redaktor *Lidových novin* Václav König.

9. 10. 1928 se v ulici Na Poříčí zřítla nedokončená šesti-podlažní budova hotelu Centrum, zahynulo šedesát dělníků.

24. 10. 1978 první československá družice Magion, určená pro výzkum magnetosféry a ionosféry, byla spolu s družicí Interkosmos vynesena na oběžnou dráhu; po třech týdnech společného letu se odpojila a plnila úkol samostatně.

Ve věku 67 let zemřel jihlavský zoolog a spoluvůdce večerníčků Aleš Toman

Ve věku sedmašedesáti let zemřel jihlavský zoolog a spoluvůdce večerníčků Aleš Toman. Po návratu z Afriky podlehl komplikacím po nákaze malárií. ČTK to řekli tvůrce večerníčků a Tomanův přítel Václav Chaloupek a Lidmila Stellová z cestovní agentury Stella Travel Agency, pro kterou Toman pracoval.

„Znali jsme se přes třicet let, Aleš mi kdysi půjčil maľou vydříčku, Vydrýska, který nás vlastně seznámil. Natočit večerníček o vydře byl nápad, který jsme dostali ve stejnou dobu nezávisle na sobě oba. Byli jsme spolu dvakrát v Botswaně, Zimbabwe, Namibii a JAR, také v Egyptě a natáčeli přírodu a zvířata. Před několika roky pro mne natáčel i gorily v Ugandě, v zemi, ze které se nedávno vrátil a která se mu stala osudnou,“ uvedl na facebooku Chaloupek.

Toman do Afriky podnikl přes šedesát cest. „Aleš byl teď v Ugandě, nevím, jak je to dlouho, co se vrátil. Měl nějaké zdravotní problémy, šel k doktorovi... ve středu už ležel na ARO. Do Ugandy vezli dárky do nějakého sirotčince, je pravděpodobné, že tam to chytil. Dělal průvodce na různá místa, byl to parták,“ řekl ČTK Chaloupek.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Přípravy na spuštění těžby lithia na Teplicku

V pracovní skupině k těžbě lithia bude mít svého zástupce vláda, která dělá vše pro to, aby se těžba mohla spustit. Řekl to premiér Petr Fiala (ODS), který se před výjezdním zasedáním vlády sešel v Košťanech na Teplicku se zástupci obcí, kterých se dolování dotkne. Za zásadní považuje Fiala spolupráci mezi investorem a samosprávou. Těžbu lithia, které se používá k výrobě autobaterií, vnímá jako strategickou surovinu a zásadní pro restart Česka. Připravovaná těžba vyvolává obavy místních ze zhoršení kvality života, dopadů na krajinu či vlivu na podzemní vody. Vláda proto chce více komunikovat, a to tak, aby měly kraj i obce dostatek informací. Proto bude mít kabinet v pracovní skupině k těžbě lithia svého zástupce.

Hlubinné dolování lithia připravuje společnost Geomet, v níž nadpoloviční většinu vlastní Severočeské doly, člen skupiny ČEZ. Začátek těžby se předpokládá v letech 2026-2028. Plánovaná roční produkce je 1,7 až 2,3 milionu tun rudy, ze které se vyrobí přibližně 25 000 tun odběratelem požadované formy lithia, což podle technologie a velikosti baterie odpovídá asi 400 000 až 800 000 elektromobilů. Celková investice do těžby je okolo 14 miliard korun.

Veletrh Zahrada Čech v Litoměřicích

Veletrh pro pěstitele, zahrádkáře, chalupáře a kutily Zahrada Čech přilákal davy lidí hned při otevření. Zahájení 47. ročníku pocítili také obyvatelé města, které ucply au-

tomobily. Zajištěna byla přitom kyvadlová doprava z autobusového a vlakového nádraží. Zájem je tradičně o česnek, trvalky, stromky a keře a nejrůznější zlepšováky.

Na slavnostním zahájení řečníci, mezi kterými byli předsedové různých zemědělských unií a komor či ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL), apelovali na návštěvníky, aby kupovali české potraviny. „Z naší krajiny přes zimu zmizelo 1 000 hektarů, zhruba milión stromů. Není problém, že se kácí sady, ale že ovocnáři neinvestují do nových výsadb. Nemají peníze z toho, co jim platí obchodní řetězce. Jeden hektar sadů jabloní se závlahou je investice přes milión korun,“ řekl ČTK předseda Ovocnářské unie Martin Ludvík.

Šestidenní veletrh doplnil i bohatý kulturní program, jehož součástí je vyhlášení regionální potraviny Ústeckého kraje a potravinářského výrobku kraje Přemysla Oráče. Do soutěže se letos přihlásilo padesát výrobců s více než dvěma sty produkty.

Ekologické pohřebiště na Ďáblickém hřbitově

Na pražském Ďáblickém hřbitově bylo slavnostně zprovozněno první ekologické pohřebiště v Česku. Nebožtíci zde budou pohřbíváni do země v ekologických rakvích, hroby nebudou mít náhrobní kameny, ale pouze dřevěné destičky se jmény. Kapacita lučního hřbitova je nyní 350 míst, bude však možné jej rozšířit. Novinářům to řekli náměstkyně primátora Alexandra Udženija (ODS) a ředitel městské organizace Hřbitovní a pohřební služby Praha (HPSP) Martin Červený.

„Každý z nás má jiný přístup k těm zlomovým životním rituálům a já jsem ráda, že hlavní město může poskytnout různé možnosti a alternativy tak, jak to každému nejlépe vyhovuje,“ řekla Udženija. Projekt navazuje na les vzpomínek na Ďáblickém hřbitově, kdy jsou urny pohřbívány ke stromům a na místě jsou pouze štítky.

„Nevymezujeme se proti konvenčnímu pohřbívání a vůči krematorium, to bychom byli sami proti sobě, ale chceme nabídnout alternativu těm, kteří po tom touží. Často čteme o tom, že lidé na pohřbech šetří, ale často je to tak, že pohřební služby nejsou schopny nabídnout alternativu, o níž lidé stojí,“ řekl Červený. Nebožtíci podle něho budou pohřbíváni v květinových páslech, které jsou protkány travnatými cestami, aby se pozůstalí dostali k místu pohřbení.

Bezzásahová pásma ve Východním Krušnohoří

Lesníci v biologicky cenném Východním Krušnohoří vytypovali 250 hektarů porostu, které zůstanou zcela bez zásahu člověka. Do roku 2025 Lesy ČR označí v celé zemi 40 000 starých odumírajících tzv. biotopových stromů, aby byl v lesích zachován prostor pro hmyz, houby a další mikroorganismy. V lesní správě Litvínov to bude do konce října třicet stromů v každém z šestnácti revírů. Cílem je chránit a podpořit biologickou rozmanitost porostů starších 120 let.

O nových principech tzv. aktivního lesnického managementu novináře informoval generální ředitel Lesů ČR Dalibor Šafařík. První bezzásahovou zónu o velikosti 0,2 hektaru Lesy ČR vyhlásily nedaleko Oseka na Teplicku. „Nebude se tady vůbec zasahovat, i když jsme v hospodářském

lese,“ řekl Šafařík. Podle něj je cílem ochránit krušnohorské bučiny. Vytypovaných 250 hektarů by mělo být označeno do konce příštího roku a v horizontu dalších dvou let přibude ještě 150 hektarů.

Nová národní lidskoprávní instituce v ČR?

Oborníci ze sedmi evropských států v diskusi u veřejného ochránce práv proberou možný vznik národní lidskoprávní instituce (NHRI). Česká republika je jednou z posledních evropských zemí, která dosud národní lidskoprávní instituci nezřídila. Její mandát by v ČR vykonával zřejmě právě ombudsman. Veřejný ochránce práv o tom informoval na svém webu. Veřejný ochránce práv v ČR se může zabývat lidskými právy pouze v některých oblastech. NHRI naproti tomu monitorují situaci lidských práv v celé šíři. Zohledňují při tom názory různých skupin ve společnosti. Upozorňují na systémové problémy a doporučují, jak by je bylo možné řešit. Nezávisle hodnotí každou aktivitu státu z pohledu lidských práv a odbornými názory tak pomáhají státu při prosazování lidských práv. V neposlední řadě připomínají význam lidských práv i veřejnosti. Podle dřívějšího vyjádření ombudsmana Stanislava Křečka je Česká republika pod kritikou, že lidskoprávní instituci na ochranu práv stejně jako ani dětského ochránce práv nezřídila a patří k menšině států, které takové organizace nemají.

Tajemství ostré chuti křenu odhaleno

Tým českých a čínských vědců detailně popsal genetickou výbavu křenu. Výsledky jejich bádání teď publikoval časopis *Nature Communications*. Část výzkumníků je z brněnské Masarykovy univerzity, další z pekingské Akademie zemědělských a lesnických věd. Společně zjistili, co může za charakteristickou ostrou chuť křenu i jeho zdraví prospěšné účinky. Poznatky vědců teď pomůžou při dalším šlechtění a využití rostliny.

Podle vědců řadí sloučeniny s protinádorovými, protizánětlivými a antimikrobiálními účinky křen mezi superpotraviny budoucnosti. Šlechtění ale dosud komplikovaly chybějící detailní informace o genetické výbavě, tedy genomu křenu. Výzkumný tým úspěšně přečetl genom křenu pomocí komplexní strategie sekvenování DNA.

Výskyt vlka v CHKO Brdy potvrzen

V Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Brdy byl potvrzen výskyt vlka. Doložily to záznamy z fotopastí v centrální části území, které je nejméně navštěvované, informovala ČTK mluvčí Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Karolína Šulová. Občasné zprávy podle ní delší dobu naznačovaly, že by vlci mohli mít o toto chráněné území zájem. Pro vlka totiž lesnatá krajina bez významného osídlení a s dostatkem přirozené potravy představuje vhodné a přirozené prostředí k životu.

„Pro lesy v Brdech je přítomnost vlků určitě dobrá zpráva. Živí se totiž především prasaty divokými, srnci či jeleny, kteří doslova spásají mladé stromky a působí tak velké škody lesníkům i zemědělcům. Přemnožená spárkatá zvěř tvoří přes 90 procent vlčího jídelníčku. Přítomnost vlků tedy může v důsledku znamenat i pestřejší a druhově bohatší lesy,“ uvedl vedoucí Správy CHKO Brdy Bohumil Fišer.

Teritorium vlka bývá až několik set kilometrů čtverečních velké. Zejména mladí jedinci jsou schopni krajinou urazit i stovky kilometrů při hledání místa, kde by se mohli usadit. Vlci se mnohdy pohybují i v turisticky hojně navštěvovaných oblastech, jako je Šumava, přímá setkání jsou ale spíš vzácností.

Problémy s divočáky na Ústecku

Bachyně se třemi mláďaty bránila ve vstupu zaměstnancům do školy v Ústí nad Labem. Ti se nejprve snažili divočáky vyhnat vlastními silami, poté přivolali na pomoc strážníky. Bachyně je však opakovaně napadla. Myslivec musel zvířata odstřelit. ČTK to řekl zástupce ředitele městské policie Jan Novotný. Podobných případů podle něj ubývá.

Místopředseda okresního mysliveckého spolku Václav Šutera uvedl, že na Ústecku se odhadem pohybuje až 1 500 divokých prasat. Připomněl, že myslivci jich ročně odstřelí více než 1 000. Zvířata migrují i ze zahraničí a rychle se množí. Na území krajského města jich může pobíhat asi sto, odhadl myslivec.

ARCHEOLOGIE

Významný objev českých egyptologů

Čeští egyptologové po několikaletém pátrání znovu objevili v Sakkáře hrobku egyptského vysokého úředníka Ptahšepse, kterou před zhruba 160 lety našel francouzský archeolog Auguste Mariette, ale následně zmizela pod pískem. Česká archeologická expedice ztracenou hrobku i prozkoumala včetně pohřební komory, kde našla kompletní mumii hodnostáře ležícího na zádech. Podle analýzy muž, který žil v období 25. a 24. století před naším letopočtem, zemřel v poměrně vysokém věku, bylo mu nejméně pětadesát let. V tiskové zprávě o tom informovala za Český egyptologický ústav Renata Landgráfová.

„K znovuobjevení hrobky Ptahšepse v roce 2022 vedlo detailní satelitní snímkování oblasti a studium starých map. Byla tak znovuobjevena hrobka muže, který změnil běh egyptských dějin a která představuje jeden z největších objevů expedice v poslední době,“ uvedl vedoucí výzkumů v Abúsíru a Sakkáře Miroslav Bárta. Ptahšepes byl podle Landgráfové v egyptské historii prvním známým úředníkem nekrálovského původu, který se mohl oženit s královskou dcerou. Vzal si dceru zakladatele páté dynastie.

DOPRAVA

Nové vlakové spoje do Polska a Rakouska

České dráhy přidají v novém jízdním řádu vlakové spoje do sousedních států. Do Polska bude národní dopravce posílat o dva vlaky více, posílí i provoz mezi Českem a Rakouskem. V provozu by měly být také nové vlakové jednotky ComfortJet, a to nejprve na trase mezi Prahou a Ostravou. České dráhy to uvedly v tiskové zprávě. Nový jízdní řád bude platit od 10. prosince. „Doplníme spojení do Polska přes Bohumín o další dva vlaky, jeden do Krakova a jeden do Vratislavi, na které o rok později naváže další rozšíření nabídky o čtyři páry nových vlaků mezi Prahou a Gdyní

ní přes polskou Vratislav,“ uvedl generální ředitel ČD Michal Krapinec. Řekl, že vizí Českých drah je přidávat další nová vlaková spojení. „Například do dánské Kodaně nebo na jih Rakouska do Klagenfurtu a Villachu, odkud je možné pokračovat do Itálie, Slovinska nebo Chorvatska,“ dodal.

České dráhy přidají pátý přímý vlak z Ostravy do Vídně. Rozšíří se také spojení mezi Prahou a Vídní. Nové vlaky ComfortJet nasadí České dráhy nejprve v Česku ve zkušebním provozu mezi Prahou a Ostravou a z Ostravy přes Prahu do Františkových Lázní. „Ve druhé fázi plánujeme jejich provoz na spojích Berliner z Prahy do Berlína, což by mohlo být už během roku 2024,“ řekl náměstek generálního ředitele ČD pro osobní dopravu Jiří Jeřeta. Od nových vlaků si také slibuje vyřazení většího počtu starších osobních vozů z dálkové dopravy.

České dráhy po třech letech v zisku

Skupina České dráhy měla za první pololetí hrubý zisk 987 miliónů korun, meziročně je to téměř o dvě miliardy víc. Národní dopravce o tom informoval na svém webu. České dráhy se tak poprvé po třech letech v pololetí dostaly do plusu, naposled to bylo v polovině roku 2019. Loni na konci prvního pololetí byly České dráhy ve ztrátě 931 miliónů korun. Podle skupiny za zlepšení situace může hlavně návrat lidí do vlaků, zklidnění trhu s energiemi a silnější koruna. Podle Českých drah se vylepšila hlavně osobní doprava. Vlaky za první půl rok využilo 79 miliónů cestujících, což je o 6 procent víc než loni za stejnou dobu. V zisku byla za letošní první pololetí i nákladní doprava.

Oprava tišnovského nádraží za 3,5 miliardy Kč

V Tišnově na Brněnsku plánuje Správa železnic (SŽ) kompletní modernizaci nádražní budovy. Práce by měly začít na konci roku 2025 a trvat by měly zhruba jeden rok. Celkový odhad nákladů se momentálně pohybuje okolo 3,5 miliardy korun. Rozpočet i plánovaná doba staveb se může změnit v závislosti na přidělení finančních prostředků státem. Modernizace počítá s novou fasádou pro nádražní budovu, odstranění stávajících nástupišť a jejich nahrazení bezbariérovými nebo novými chodníky pro snadnější přesun mezi vlaky a autobusy. Stavba zahrnuje i další změny včetně odhlučnění v okolí stanice, nový podchod a modernizaci kolejiště. SŽ nyní připravuje projektovou dokumentaci pro získání stavebního povolení.

ČD zdraží kvůli inflaci jízdné o 9,5 procenta

České dráhy od 10. prosince 2023 zdraží jízdné v průměru o 9,5 procenta. Zdražení reflektuje inflaci a rostoucí ceny údržby, nafty či náhradních dílů. České dráhy upravují ceny jízdenek pravidelně s novými jízdními řády, loni vzrostla cena jízdného o 15 procent. Dopravce za první pololetí vykázal hrubý zisk téměř miliardu korun.

Z historie dopravy v ČR

6. 10. 1923 byly založeny Československé státní aerolnie (ČSA).

26. 10. 1988 byla prodloužena trasa B metra ze Smíchovského nádraží do Nových Butovic.

UDALOSTI

Odvolaný riaditeľ SIS a prípad „čurillovci“

Národná kriminálna agentúra (NAKA) a špeciálna prokuratúra udreli na inšpekčný tím, ktorí vyšetrovali členov NAKA. NAKA vytiahla dva roky staré prípady a udrela na policajnú inšpekciu, respektíve na jej bývalých vyšetrovateľov, na vedenie Slovenskej informačnej služby (SIS) a na Úrad na ochranu utajovaných informácií (NBÚ). Dôvodom, prečo sa NAKA rozhodla vstúpiť do tejto hry a vyprovokovať konflikt v polícii krátko pred parlamentnými voľbami, je podľa politických komentárov jednoduchý. Policajná inšpekcia mala na konci augusta ukončiť vyšetrovanie prípadu tzv. „čurillovcov“ z NAKA, ktorí boli obvinení z manipulácie s výpoveďami svedkov. Očakávalo sa, že k tomu dôjde prostredníctvom podania obžaloby a následné súdneho procesu. Toto vyvolalo značné znepokojenie vo vedení polície. Vyšetrovateľ, ktorý bol stíhaný v súvislosti s prípadom „čurillovcov“ Marek Ďurka, bol neskôr postavený na čelo inšpekcie, čo je orgán, ktorý práve pracuje na stíhaní tejto skupiny. Krátko na to NAKA použila staršie prípady a dokumenty z inšpekcie na odvetu. V dôsledku toho prezidentka Zuzana Čaputová pozbavila riaditeľa SIS Michala Aláča výkonu funkcie. Vláda následne schválila návrh na odvolanie Aláča.

Ivan Korčok oznámil prezidentskú kandidatúru

Bývalý minister zahraničných vecí a dlhoročný diplomat Ivan Korčok oznámil, že bude kandidovať v nadchádzajúcich prezidentských voľbách a začal so zberom podpisov. Verí, že potrebných 15 000 podpisov sa mu podarí vyzbierať. „Tento začiatok bol v každom prípade dnes povzbudivý. Ďakujem všetkým, ktorí sa tu zastavili a ktorí aj na diaľku mi pošlú tieto podpisy,“ dodal. Na tlačovej besede okrem iného povedal: „Na Slovensku počuť názory, že hrozby prichádzajú zo Západu. Pojem vlastenectva si prिवlastnili osoby, ktoré vidia hrozbu v západných demokratických hodnotách. Chceme vysvetliť, že Slovensko ich potrebuje na to, aby sme mohli napredovať.“

Prezidentské voľby sa uskutočnia na jar 2024.

Vo Veľkom Krtíši spôsobila migrácia chaos

Príbeh migrantov, ktorí sú momentálne dočasne ubytovaní vo výrobnnej hale, vyvoláva silné emócie. Problém, ktorý štát dlhodobo ignoroval, sa teraz stáva opäť aktuálnou témou pred nadchádzajúcimi voľbami. Migračná kríza na Slovensku dosahuje svoj vrchol. Zároveň sa predpokladá, že počet migrantov nebude ďalej stúpať. Tento vývoj ozrejmil prvý viceprezident Policajného zboru Branko Kišš. „Momentálne migračná kríza vrcholí a predpokladáme, že počet migrantov bude klesať aj s prichádzajúcou zimou a so zmenou počasia,“ dodal Kišš. Pripomenul, že nemá žiadny evidovaný žiaden trestný čin ani priestupok. Ministerstvo vnútra na konci augusta prenajalo priestory areálu súkromnej spoločnosti PRP v lokalite Tomášovce vo Veľkom Krtíši, pričom to urobilo bez informovania miestnych úradov. Tento areál, nachádzajúci sa na odľahlejšom mieste mesta, predstavuje prázdnu výrobnú halu, ktorú však

pre migrantov nevybavili alebo neprispôsobili na adekvátne pobyt. Pôvodne sa neplánovalo, že migranti budú v tejto hale nocovať. Ich pôvodným účelom bolo len krátkodobé čakať, kým ich odvezú na registráciu na cudzineckú políciu. Avšak kvôli obmedzeným kapacitám tejto inštitúcie a neustálemu prílevu migrantov sa ich počet v hale postupne zvyšoval. V posledných dňoch sa počty umiestnených migrantov niekoľkonásobne zvýšili. „Momentálne je tam vyše osemsto ľudí a začínajú sa búriť. Je to výrobná hala, ktorá tak aj bola skolaudovaná a nespĺňa požiadavky na ubytovanie ľudí,“ vysvetľuje prednosta veľkokrtíšskeho mestského úradu Marián Balko (Sme rodina).

Po absolvovaní registračnej procedúry a získaní príslušných dokumentov sú migranti voľní. Vzhľadom na to, že Slovensko je pre nich len tranzitnou krajinou, smerujú prevažne na Západ, predovšetkým do Nemecka. Počas čakaní na pokračovanie ich cesty v uliciach a parkoch našich miest trávia čas. Toto je pre niektorých miestnych obyvateľov problémom a zároveň sa stáva témou volebnej kampane pre určitých politikov. Je ťažké presne určiť, do akej miery vzrástol počet migrantov v dôsledku toho, že Maďarsko prednedávnom prepustilo viac ako 1 400 ľudí, ktorí prevádzali migrantov. Je však zrejme, že prevádzaci stále pôsobia a Maďarsko púšťa migrantov do našej krajiny bez ich následného vrátenia. Readmisná dohoda, ktorá by umožnila takýto postup, existuje len formálne a v súčasnej migračnej kríze sa prakticky neuplatňuje. Na území Slovenska vzrástla celková tranzitná migrácia v medziročnom porovnaní o vyše deväťsto percent – z takmer tritisíc záchytov v období od januára 2022 do začiatku septembra 2023 na viac ako 27 600 záchytov. Na Slovensku zároveň panujú obavy pred kontrolovaním hraníc zo strany susedného Rakúska a Českej republiky, ako tomu bolo minulý rok.

Mimoriadna situácia z čias pandémie skončí

V stredu (13. 9.) môže vláda ukončiť mimoriadnu situáciu v súvislosti s ochorením covid-19, ktorá by nadobudla platnosť od 15. septembra. Toto rozhodnutie, ktoré komunikoval premiér Ludovík Ódor po rokovaní krízového štábu, by mohlo mať významný dopad na vyhostenie nelegálnych migrantov z iných krajín než Sýria, kde stále prebieha vojna. Predloženie návrhu na zrušenie mimoriadnej situácie na vládu si však vyžaduje aj schválenie prezidentky Zuzany Čaputovej. Premiér Ódor vysvetlil: „Ak bude mimoriadna situácia zrušená, budeme môcť administratívne vyhostiť nelegálnych migrantov, u ktorých neexistujú právne prekážky, ako napríklad prichádzajúci zo Sýrie, kde stále prebieha vojna. To sa týka niekoľkých desiatok ľudí.“ Doteraz nemohli byť nelegálni migranti vyhostení kvôli platnej mimoriadnej situácii spojenej s pandemiou.

Premiér Ódor tiež uviedol, že mimoriadna situácia najviac ovplyvňuje rezorty sociálnych vecí a zdravotníctva. V sociálnej oblasti to zahŕňa opatrenia týkajúce sa ťažko zdravotne postihnutých občanov, konkrétne príspevky pre určité skupiny, ktoré bude treba preniesť na iné právne rámce. V oblasti zdravotnej starostlivosti sa mimoriadna situácia týka distribúcie liekov a zdravotníckeho materiálu a tiež udržiavania rezerv v niektorých zdravotníckych zariadeniach. Premiér zdôraznil, že opatrenia zamerané na pomoc občanom nebudú zrušené. „Zrušením tohto mimoriadneho stavu nikto neutrpí,“ podotkol predseda vlády.

Mimoriadnu situáciu v súvislosti s pandemiou ochorenia covid-19 vyhlásila vláda 12. marca 2020. V súčasnosti na Slovensku stále platí aj mimoriadna situácia spojená s hromadným prílivom cudzincov v súvislosti s vojenským konfliktom na Ukrajine.

Majerský z KDH čelí kritike za výroky o LGBT

Predseda strany KDH Milan Majerský vyjadril svoje obavy ohľadom LGBTI ideológie počas televíznej debaty, kde ju označil za potenciálnu hrozbu pre Slovensko. Podľa neho ide o ideológiu, ktorá by mohla narušiť tradičné rodiny a identitu ľudí. Majerský jasne zdôraznil, že hovorí o ideológii, a nie o samotných sexuálnych menšinách. Povedal: „Keď sa bavíme o LGBTI, a toto je fakt dôležitá vec, ideológia je jedna vec a ľudia, ktorí majú tento štýl života, je druhá vec. Ideológia naozaj škodí celému národu a celému Slovensku“. Potom, ako sa ozvali strany Progresívne Slovensko, Saska a Demokrati, uverejnil na sociálnej sieti stanovisko o tom, ako ho „mrzí, ak bolo jeho vyjadrenie zle pochopené“. „Pri zjednodušenej otázke, či je väčšou hrozbou korupcia, alebo LGBTI, som si v tom momente predstavil tému registrovaných partnerstiev, resp. manželstiev a pochopil som to tak, že k nej otázka smerovala,“ ozrejmil predseda KDH. Podľa neho KDH nemôže súhlasiť s registrovanými partnerstvami a ich ustanovením na úroveň manželstva muža a ženy.

Kollár dementuje ďalšie škandalózne obvinenia

Na verejnosti nedávno vzbudilo pozornosť video od Emy Ferusovej, bývalej partnerky Borisa Kollára, v ktorom obvinila predsedu parlamentu z toho, že ju dvakrát donútil podstúpiť interrupciu. Za zverejnením týchto informácií podľa Kollára stojí konkurzný právnik Zoroslav Kollár a podnikateľ Tomáš Rajeký. Boris Kollár si však nevie vysvetliť, prečo by práve Zoroslav Kollár mal viesť kampaň proti nemu. „Nikdy som sa s ním v biznise nestretol, nikdy som nerobil žiadne kroky voči jeho osobe,“ zdôraznil. Predseda strany Sme rodina uviedol, že možným motívom by mohli byť politické prepojenia alebo záujmy iných osôb mimo verejného priestoru.

Influencerka Ferusová zverejnila video, v ktorom tvrdí, že ju Boris Kollár donútil ísť dvakrát na interrupciu po tom, ako s ním otehotnela. Údajne k tomu došlo v rokoch 2021 a 2022. Následne si vraj chcela siahnuť na život. V tom čase mala 21 rokov. V profesionálne zostrihanom a pripravenom videu vystupuje aj jej otec Ľuboš Ferus, ktorý je považovaný za niekdajšieho bossa nitrianskeho podsvetia. Neskôr Ferusová priznala, že jej v prípade zverejnenia informácií o interrupciách ponúkol Zoroslav Kollár 40 000 eur. Peniaze mala odmietnuť a na pravdivosti svojich tvrdení trvá. Je to už druhý prípad, keď Kollára bývalá partnerka obvinila z neprimeraného partnerského správania sa. Len pred niekoľkými týždňami zverejnila matka dvoch z jeho jedenástich detí informáciu, že ju mal Kollár fyzicky napadnúť. V oboch prípadoch Kollár avizoval právne kroky.

Reklamná kampaň DPOH rozdeľuje spoločnosť

Matica slovenská protestuje proti aktuálnej reklamnej kampani Divadla P. O. Hviezdoslava (DPOH) v Bratislave na

novú divadelnú sezónu. Tvrdí, že táto kampaň hrubo dehonestuje Hviezdoslava, ktorý bol jedným z najvýznamnejších slovenských básnikov a zároveň predsedom Matice slovenskej. Motívom kampane je umelecká technika vitráž, ktorá je známa z minulých období. Na vitráži sú zobrazení mladí ľudia, ktorí držia v rukách ukrajinskú, antifašistickú a dúhovú vlajku. Jedna postava z vitráže má v rukách odseknutú hlavu Hviezdoslava. Matica slovenská zorganizovala protest pred bratislavským DPOH kvôli tejto vitráži. V reakcii na to dostali zamestnanci divadla príkaz zostať doma. Predseda Matice Marián Gešper vyhlásil, že bojujú proti kultúrnej dekadencii a nemôžu viac mlčať. Kreativita kampane je podľa neho neospravedliteľná.

Vo chvíli, keď sa protest začal a ozvala sa slovenská hymna, z vedľajšej ulice ozvala kontrademonštrácia. Niekoľko ľudí s dúhovými a ukrajinskými vlajkami pustilo hudbu z bicykla ako prejav nesúhlasu. Dúhové a ukrajinské vlajky boli vidieť aj z okien Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Neskôr skupina zo strany ľavicových kontrademonštrantov obklúčila bicykel. Došlo k fyzickým konfliktom, vyhrážkam a polícia musela zasiahnuť, aby zachovala poriadok. Po 45 minútach sa demonštrácia pokojne rozpustila. Hlavné mesto v reakcii pre TASR označilo vizuál za vtipný a provokatívny. Podotýka, že divadlo poskytuje priestor mladým tvorcom a podporuje invenčné umelecké projekty.

Ministerstvo obrany dostalo prvú stíhačku F-16

Prvé stíhacie lietadlo F-16 pre Slovensko je už vyrobené, pričom produkcia ďalších 13 pokračuje podľa plánu. Minister obrany SR Martin Sklenár zavítal do americkej fabriky spoločnosti Lockheed Martin v meste Greenville v Južnej Karolíne, kde bolo slovenskej delegácii vrátane slovenských pilotov oficiálne predstavené prvé lietadlo F-16 Block 70, ktoré nesie slovenský znak. Očakáva sa, že toto lietadlo bude úplne dokončené a zalietané do novembra tohto roku. Šéf obranného rezortu tiež informoval o prograse vo výrobe ďalších trinástich objednaných lietadiel. Finalizácia tohto konkrétneho lietadla a jeho zalietanie sú plánované na november 2023.

Sklenár zdôraznil, že ide o najväčší investičný projekt SR v oblasti modernizácie Ozbrojených síl SR a taktiež o príležitosť na posilnenie strategického partnerstva. Rokovania expertných tímov na jednotlivých úrovniach podľa ministerstva pripravujú všetko potrebné tak, aby prvé dve vyrobené lietadlá boli využité na výcvik slovenských technikov v USA.

Pôvodne malo Slovensko obdržať prvé štyri stíhačky F-16 minulý rok a zostávajúcich desať lietadiel tento rok. Omeškanie v dodávkach slovenské ministerstvo obrany vysvetlilo problémami so subdodávkami v súvislosti s pandemiou choroby covid-19 a nedostatkom čipov na svetovom trhu.

Národný salón vín má svojich víťazov

18. ročník Národného salónu vín reprezentuje prelom v modernom slovenskom vinohradníctve. Na policiach salónu sa už neobjavujú ako v minulosti len vína z predchádzajúceho roku. Z hľadiska počtu získaných titulov dominovali v 18. ročníku dvoma titulmi vinárstva Víno Mrva

& Stanko Trnava (suchý biely Sauvignon a Cabernet Sauvignon ružový) a Víno Matyšák Pezinok (Sekt Matyšák a Rizling rýnsky prírodne sladký). Po jednom získali Zámocké vinárstvo Pezinok (Rizling rýnsky polosuchý), Chateau Rúbaň (Cabernet Sauvignon polosuchý), Víno Nichta (suché červené Cuvée 2018), Jaroslav a Jaroslava Ostrožovičovi za tokajské trojputňové. Úplne novou po prvý raz samostatne hodnotenou kategóriou vín boli vína vyrobené z biohrozna. Prihlásilo sa desať vín a titul šampióna vybojovala Karpatská perla zo Šenkvic. Pokiaľ ide o počet umiestnení, v prvej trojke skončili Víno Mrva & Stanko Trnava (14 vín) a celkove najúspešnejšie vinárstvo v histórii salónu, Zámocké vinárstvo Pezinok (9) a o tretiu priečku sa delia Chateau Topolčianky s Movinom Veľký Krtíš – zhodne po 6 vín. Päť vín malo Vinum Nobile z Malých Ripnian, po 4 vína Villa Vino Rača a Shebo Winery z Modry. Takmer 70 percent zo všetkých prihlásených vzoriek v 2. kole bolo suchých vín, 12 percent bolo sladkých vín a zvyšných 18 percent bolo polosuchých a polosladkých vín.

Bratislavské divadelné dni v Bruseli

Bratislavské bábkové divadlo, Divadlo Drak a Astorka sa predstavili 10. a 11. septembra na Bratislavských divadelných dňoch v Bruseli, ktoré usporiadalo Zastúpenie Bratislavského samosprávneho kraja (BSK) pri EÚ v spolupráci so slovenským konzulátom. Herci Bratislavského bábkového divadla a kráľovohradeckého Divadla Drak sa stretli pri spoločnom projekte *Zbojník a Gašparko*, ktorý vznikol pri príležitosti 30. výročia rozdelenia Československa. V inscenácii sa bábkoherci z oboch krajín predstavili na pódiu, aby nám priblížili stereotypy našich národných charaktérov: kamarátskeho, no aj prospechárskeho Gašparka a odvážneho, ale aj patetického Jánošíka.

Predstavenie Astorky si prišlo pozrieť viac ako 330 divákov, z ktorých väčšina boli slovenskí a českí krajanovia a zamestnanci európskych inštitúcií. Nechýbala ani česká eurokomisárka Věra Jourová. Vedúci Zastúpenia BSK v Bruseli Tomáš Teleky uviedol, že kultúrna diplomacia má pre jeho úrad významné miesto. Jeho cieľom je prezentovať kultúrne inštitúcie, ktoré Bratislavský kraj podporuje, zviditeľňovať ich na európskej úrovni a vytvárať nové partnerstvá a kontakty.

S podporou Generálneho konzulátu a Slovenského literárneho centra sa na bruselskom komiksovom festivale (Brussels BD Comic Strip Festival) predstavil aj slovenský komiksový autor Dávid Marcin, ktorý viedol workshop pre deti zo Slovenskej školy v Bruseli.

PODUJATIA

Vajnorský širáček 2023

11. 11. – 12. 11., Bratislava-Vajnory

Občianske združenie Podobenska z Vajnora a Mestská časť Bratislava-Vajnory Vás pozývajú na 8. ročník prehliadky amatérskych folklórnych súborov a ochotníckych divadiel Vajnorský širáček, ktorá sa uskutoční v Dome kultúry Vajnory v sobotu 11. novembra a nedeľu 12. novembra 2023.

Svätomartinské požehnanie vína vo Vajnoroch 2023

12. 11., Kaviareň Dobrá Lipa, Bratislava-Vajnory

Farnosť Vajnory, Vajnorský vinohradnícky spolok, kaviareň Dobrá Lipa a Mestská časť Bratislava-Vajnory Vás srdečne pozývajú na slávnostné požehnanie mladého vína, ktoré sa uskutoční v nedeľu 12. novembra o 14:00 hod. v kaviarni Dobrá Lipa vo Vajnoroch. Po požehnaní prebehne degustácia prinesených vín. Tí, ktorí si chcete svoje požehnané víno zobrať domov, prineste prosím o jednu fľašu viac a prispejte ňou do degustácie. Vstupné je dobrovoľné.

Výstava *Sakrálna umenie*

SNG, Vodné kasárne

Umenie malo v minulosti rozličné funkcie, podstatne odlišné od tých dnešných. Jednou z najvýznamnejších bola kultová či náboženská funkcia, ktorá vo vývine vizuálnej kultúry prevažovala po celé storočia. Vďaka tejto expozícii objavíte najzaujímavejšie gotické a barokové obrazy a sochy zo zbierky Slovenskej národnej galérie, doplnené o ikony a maľby európskeho umenia 16.-19. storočia. Expozíciou vás prevedie niekoľko tém a aspektov, ktoré sa spájajú s náboženským umením, ako Pašie, Svätá rodina, Ľudová zbožnosť či Originál & kópia, a zastavíte sa aj pri skupine najstarších drevených skulptúr na Slovensku.

Celú kolekciu uvádzajú dve monumentálne oltárne plátna Antona Schmidta z Kremnice. Sú príkladom toho, v akom kontexte sa najčastejšie využíval obraz v kresťanskej liturgii – ako súčasť oltárnych celkov. Záver expozície patrí súsošiu súčasného sochára Jána Zelinku, ktoré približuje ďalšie dve významné témy kresťanskeho umenia – pietu a obrazoborectvo.

Hoci SNG vlastní spomedzi verejných inštitúcií asi najbohatší fond sakrálneho umenia, jeho zameranie na kresťanské obrazy a sochy trochu skresľuje celkový pohľad. Preto plánujeme expozíciu príležitostne oživiť aj kultovými predmetmi iných veľkých náboženstiev. Takisto tu budete mať možnosť vidieť na kratší čas aj kresby, grafiky a fotografie, ktoré sú na dlhodobé vystavovanie citlivejšie. V expozícii nájdete dve dotykovo-zvukové pomôcky k dielam *Madona s anjelmí z Popradu* a *Extáza sv. Terézie*, primárne určené pre nevidiacich a slabozrakých. Reliéfne kópie diel, ktoré môžete preskúmať hmatom spolu s audiokomentárom, si ale môže vyskúšať ktokoľvek, kto má záujem.

Výstava *Moderna*

SNG, Vodné kasárne

Moderna približuje príbeh slovenského výtvarného umenia prvej polovice 20. storočia. Vybrali sme to najdôležitejšie, čo sa odohralo v našom umení v priebehu rokov 1890/1900-1948. Dozviete sa, ako umenie odpovedalo na nové civilizačné výzvy a spoločenské premeny, ako umelci reagovali na svet, v ktorom žili, a akým spôsobom sa tieto skutočnosti premietali do ich diel, menili vizuálnu obraznosť a reč výtvarného umenia.

Expozíciu ikonických diel, najmä zo zbierok SNG, môžete vnímať ako komplexný zážitkový celok, alebo sa zamerať len na jednotlivé diela. Nájdete tu maľby, sochy, grafiky, kresby, fotografie, ale aj filmy či inštalácie. Jej súčasťou je aj formát tzv. nestálej expozície – vlozenej výstavy, ktorá sa bude každoročne obmieňať. Tentokrát je to téma premien krajiny a maľby pod názvom *Krajina oka x krajina duše*. Od prelomu 19. a 20. storočia pozorujeme v slovenskom umení dve základné cesty, ktorými sa autori vydali – tou prvou je hľadanie národnej identity, vytváranie jej obrazu v ume-

ní a prostredníctvom umenia, čo sa dialo často cez mýtické koncepty (vidieckeho) domova a miesta človeka v ňom. Druhá cesta, otvorenejšia k svetu, odráža vnútorný i vonkajší život individua aj širšej spoločnosti v toku prudkých historických, civilizačných, urbánnych zmien a ich dôsledkov, ktoré prinášalo nové storočie. Vystavené diela sú radené v dvoch paralelných vizuálnych, významových a obrazových líniiach s podtitulmi *Mýtus × civilizácia | Sen × skutočnosť*. Týmto delením opúšťame tradičný autoritatívny, chronologický či slohový/štylový príbeh moderny a približujeme ho z iných uhlov pohľadu.

V celej expozícii nájdete diela autorov, ktorých pokladáme za najzásadnejších pre dejiny našej moderny. Na vybraných miestach narazíte aj na diela významných osobností európskeho umenia a avantgardy, ktoré vám pomôžu lepšie porozumieť, ako zložito a nejednoznačne na Slovensku prebiehalo prijímanie podnetov zo sveta.

Knižnica Kornela a Nade Földváriovcov SNG, Esterházyho palác, Bratislava

Knižnica prezentuje veľkú zbierku kníh spisovateľa, kritika a satirika Kornela Földváriho a jeho ženy Nade. Iniciátorom projektu bol spisovateľ a režisér Peter Krišťúfek, pre ktorého bola impulzom a inšpiráciou snaha zachovať veľkú zbierku Kornelových kníh a zachytiť jeho zberateľskú vášeň a osobnosť. Pohodlne sa usadte a vyberte si z vyše 11 000 kníh, ktorými si môžete listovať v príjemnom prostredí určenom na štúdium, relax a kultúrno-spoločenské udalosti.

Tento priestor je zároveň pocta ľuďom, ktorí celý život nenápadne pozitívne formovali náš intelektuálny priestor. Kornelova záľuba v tzv. béčkovom žánri, teda v dobrodružnej literatúre, kovbojkách a detektívkach, nebola iba o odvážnom čitateľskom vkuse. Dôležitý bol pre neho ten iniciačný moment, ktorý nás preniesie do sveta literatúry a potom otvorí dvere veľkým témam a príbehom. „Chlapci a dievčatá, čítajte teraz! Teraz je to pre vás naozajstné vzrušenie, niečo nové, čo vám prinesie hlboké zážitky. Keď tie knihy prehlíadnete a až v dospelom veku pochopíte, že treba čítať, už vám literatúra nikdy nedá to, čo by vám dala teraz.“

Výstava Prológ

SNG, Vodné kasárne a Premostenie

Konečne otvárame zrekonštruovanú Slovenskú národnú galériu! Jej novými priestormi vás po prvýkrát prevedie dvanásť tematických výstavných situácií. Uvidíte diela starého, moderného aj súčasného umenia vo vzájomných dialógoch a viac či menej prekvapivých vzťahoch. Cez netradičné spojenia diel z rôznych historických období sa chceme obzrieť za akvizíciami galérie za ostatných 30 rokov a predstaviť zbierky SNG v ich celej rozmanitosti. Veľkorysé inštalácie vám zároveň pootvoria dvere do pripravených stálych expozícií, ktoré budeme postupne sprístupňovať od roku 2023.

Divadelné predstavenie *Pressburger Fight Club* 30. 10. 2023, Divadlo P. O. Hviezdoslava, Bratislava

Človek nepotrebuje žiť v mieri s priateľmi, ale s nepriateľmi. Po vyhlásení autonómie na jeseň 1938 vrcholí na Slovensku silná vlna antisemitských nálad. Židov nemá kto chrániť, musia sa spoľahnúť sami na seba. Dvaja priatelia, Imrich „Imi“ Lichtenfeld a David „Dufi“ Unreich, úspeš-

ní športovci a obdivovaní zápasníci, sa pokúsia o nemožné – brániť mierumilovnú a pasívnu menšinu proti presile fašistickej luzy. Divadelná hra zo života Imricha Lichtenfelda, legendárneho zakladateľa obranného systému Krav Maga, o jeho milovanom Prešporku a časoch, keď sa život zmenil na boj o prežitie a ulice na krvavý ring.

KNIŽNÉ TIPY

Michaela Ella Hajduková: *Sudička zo severu* (Motýľ, 2023)

Nikdy som naozaj nevedela, kto vlastne som. Na ruke sa mi v kruhu vynímala ornamentálna dýka s vretenom a so stromom. Krk mi vďaka mágii zdobili runy. Moja mama bola severanka a zrejme som pokrvmne bola súčasťou niečoho, čomu som ešte úplne nebola schopná porozumieť. June Delainová pracuje ako špeciálna psychologička. Vďaka výnimočnému daru, ktorý zdedila, je nenahraditeľnou súčasťou policajného tímu. O jej neobyčajnom dare vedia iba jej najbližšie priateľky a sestra. Všetky totiž prežili niečo, čo ich k sebe pripútalo. Jonas Storsveen je policajný detektív, ktorý nezvládol posledný prípad a po smrti páchatela sa stiahol z polície i zo spoločnosti. Útočisko našiel pri jazere Snowflake v zrube ďaleko od civilizácie. Uprostred zasnenej tichej krajiny na Aljaške sa medzi Jonasom a June začne vytvárať niečo, čo nečakali. Cestu im však neustále kríži desivý Tieň. Kto je útočník, ktorý svoje obete nezabíja, ale do krvi mláti? Ďaleko na severe sa rozprestiera Skjebnegard – Kráľovstvo osudu. Miesto ako žiadne iné. A hoci si June myslí, že pokrvmne puto dokáže oklamať, vietor zo severu ju vábi čoraz silnejšie. No ak na jeho volanie odpovie, jej láska musí zomrieť, lebo osud to tak napísal. Dá sa osudu vzoprieť? A ak áno, aké to bude mať následky? A čo ak to bude napokon Tieň, ktorý všetko zničí?

Lucia Sasková: *Neviditeľná* (Slovenský spisovateľ, 2023)

Populárna slovenská spisovateľka Lucia Sasková má na svojom konte už jedenásť kníh. V najnovšej próze s názvom *Neviditeľná* nadväzuje na svoje úspešné romány s témou narušenej psychiky a ponúka čitateľom znepokojujúci príbeh o živote na hrane. Ten istý cudzí byt. Samota. Zatiahnuté závesy dvadsaťštyri hodín denne. Týždeň, mesiac, rok bez akéhokoľvek kontaktu s ľuďmi, s vonkajším svetom. Stereotyp, vďaka ktorému sa hlavná hrdinka stala dobrovoľne neviditeľnou, naruší až nečakaný príchod majiteľa bytu uprostred noci. Izolácia z nej urobila paranoidného človeka s panickým strachom zo všetkého nového, z všetkého, čo sa skrýva vonku, a nútené spolunažívanie s nepozvaným spolubývajúcim je pre ňu hotová nočná mora. Tým väčšmi, keď neznámy začína do nej vidieť viac, ako by chcela, a v snahe pomôcť jej vymaniť sa z toho začarovaného kruhu odhaľuje to, čo nikdy nemalo vyjsť na povrch. Nič však nie je také, ako sa na prvý pohľad zdá, a napriek tomu, že sú úplne odlišní, spojí ich jediný cieľ: dosiahnuť, aby mohla žiť ako predtým. Podarí sa jej však získať svoj život späť? A dá sa vôbec znovu žiť život, ktorý ste nežili niekoľko rokov? Kam až dokáže ľudská psychika zájsť v prípade absolútnej izolácie a môže jej to, do čoho sa púšťa naozaj pomôcť?

Silvia Bystričanová: *Zlatá stredná cesta* (Slovart, 2023)
Sú dni, ktoré sú iné ako ostatné. Markus Kovalčík sa ocitne na vrchole úspechu, ale sláva je zároveň skúškou jeho charakteru. Stredobodom jeho životnej cesty je kariéra, ktorej všetko podriadil a ktorej vďačí aj za neutíchajúci záujem žien. Na vrchole hudobnej kariéry sa jeho život na chvíľu zastaví, aby zistil, že potrebuje zaplniť prázdno, ktoré si ne všimal, a predovšetkým musí spoznať sám seba za sprievodu tých, ktorí vedú sprevádzať náročnými dňami. Kedy človek môže povedať, že už o sebe všetko vie? Len v dni, keď má pocit, že sa zblázní. Markus má nejednu slabosť, ale nikdy sa nesprenverí krédu, ktoré mu vštepil otec. „Nevzdávaj to. Ešte raz!“

Zuska Stožická: *Labute neplačú* (Artis Omnis, 2023)
Tretia zbierka poviedok Zusky Stožickej prináša obrazy z hlbok vesmíru, exotických vzdialených planét, ale aj z miest blízkych a známych, ktorými prechádzame každý deň a napriek tomu nepostrehneme všetky ich tajomstvá. Pestrosť prostredia a nálad jednotlivých príbehov spája autorkina bohatá imaginácia, hravý jazyk a presvedčivá psychologická drobnokresba. Pri správnom dávkovaní môžu pôsobiť ako povzbudzujúci prostriedok pre všetkých, na ktorých dolieha sivosť reality

Wanda Vágnerová: *Manžela som milovala 2* (Meridiano-press, 2023)
Pokračovanie úspešného románu *Manžela som milovala*. Posunul som si čiapku do očí a spomalil. Schválne som ju nechal, aby ma predbehla. Nie preto, aby mala z toho radosť, ale preto, že som si potreboval utriediť myšlienky. Díval som sa, ako sa mi vzdáľuje a uvedomil si, že som ten najšťastnejší muž na svete. Bola stredobodom môjho vesmíru. Toho vesmíru, o ktorom som si dlho myslel, že neexistuje. Nedokážem vyjadriť slovami to, čo k tej útlej blondínke s krásnymi očami a obrovským srdcom cítim. Rozhodla sa tak, ako sa rozhodla. Bez nátlaku, spontánne, úprimne a odvážne. Niektorí ľudia jednoducho žiaria svojím vlastným svetlom. Dvihol som pohľad a zistil, že som ju stratil z dohľadu. Pridal som na tempe. Strach, že o ňu prídem, ma prinútil bežať ako o život.

Ivana Ondriová: *Vreckárka z Florencie* (Motýľ, 2023)
Bolí deväť. Sedem dospelých a dvaja deväťroční chuligáni s tými najvycibrenějšími prstami. Volali ich Fazellatiovci. Vreckári. A viedol ich bývalý nájomný žoldnier. Píše sa rok 1844. Vo Florencii úraduje šikovná skupina vreckárov Fazellatiovcov na čele so spravodlivým žoldnierom Luccom Grazom, ktorej sa úspešne darí okrádať tunajšiu šľachtu. Ich krytie však ohrozí mladý chlapec Ric, ktorý sa jeden deň sčista-jasna objaví v uliciach Florencie a v ich rájone začne okato vreckáriť. Fazellatiovci ho dolapia, ale namiesto toho, aby ho odovzdali žandárom, prijímú ho medzi seba. Zelenookého Rica si pod svoje krídla zoberie vodca Lucca Graso. Postupne zisťuje, že tento neobyčajný chlapec pred nimi skrýva nejedno tajomstvo, a čoraz viac sa musí premáhať, aby nepodľahol jeho nezvyčajným olivovým očiam. Skupina Fazellatiovcov sa odrazu ocitá v nebezpečenstve a v ohrození života a až vtedy žoldnier konečne pochopí, prečo mu mladý Ric a jeho tajomné oči tak učarovali. Kto je ten chlapec v skutočnosti? Čo pred nimi skrýva? Okúzľujúce Toskánsko v 19. storočí. Zrada,

klamstvá, intrigy, ale aj čistá úprimná náklonnosť a vernosť. Vo Florencii sa rozohráva nelútostný boj o Most zlatníkov, vlastné prežitie a o lásku.

Júlia Marcinová: *Kde si sa vydala, tam si mlieko pýtaj. Kniha o živote, smrti a odpustení* (Artis Omnis, 2023)
Román napísaný na základe skutočných udalostí sa odohráva v rokoch 1860-1944 v Poluvsí, ktoré je dnes časťou Rajeckých Teplíc. Rozpráva príbeh rodiny naprieč generáciami tak, ako sa skutočne stal: bez prikrášlenia, bez zjemnenia, s drsnosťou dedinského prostredia, ale aj s vlídnosťou obyčajného človeka. Život bol voči hlavným protagonistom neraz neúprosný, no napriek tomu nás silným príbehom sprevádza odpustenie, odvaha a pokora. Autorka Júlia Marcinová sa profesionálne venuje etnológii a tradičnému odievaniu. Táto výnimočná kniha s výnimočným príbehom mapuje históriu jej rodiny. V románe vystupujú osoby, ktoré svoj život v obci Poluvsie – Rajecké Teplice naozaj prežili a viacerí ho žijú doteraz.

Elena Slobodová: *Čakáme na Vianoce. Adventný kalendár s tradičnými slovenskými zvykmi* (Fortuna Libri, 2023)
V tejto knihe je dvadsaťštyri okienok. Ak si každý deň jedno otvoríš, dozvieš sa, čo je advent, čo znamenajú sviečky na adventnom venci, na koho ľudia v tomto období čakajú. Aj to, ako deti vítajú Mikuláša, čo sú to barborky, prečo na Luciu dievčatá behajú z kúta do kúta, ako sa krmia uzímené vtáčiky... Navyše tu nádeš návody na zhotovenie užitočných, ale aj zábavných vecí. V deň, keď otvoríš dvadsiate štvrté okienko, bude Štedrý deň.

Michal Zeman: *Králi slovenského futbalu. Príbehy výnimočných hráčov o ich ceste na vrchol* (Petit press, 2023)
Kniha prináša príbehy najlepších slovenských futbalistov v histórii. Získavali trofeje, slávu i uznanie, fanúšikovia ich milovali. Na trávniku udivovali futbalovým kumštom, boli lídrami svojich klubov i reprezentácie, viacerí hrávali v popredných európskych tímoch. Marek Hamšík, Peter Dubovský, Ján Popluhár, Martin Škrtel, Ľubomír Moravčík a ďalší. Všetkých spája to, že na domácej scéne získali futbalového Oscara, teda ocenenie za triumf v ankete Futbalista roka. Spolu ich je 22 a kniha Králi slovenského futbalu prináša ich príbehy po prvý raz na jednom mieste. Čo o nich neviete? Aká bola ich cesta za úspechom? Aké drobnosti a náhody rozhodovali o ich futbalovom živote? Ako sa z neznámych chlapcov stali obdivované osobnosti? Od legiend ako Karol Dobiaš či Ján Kozák až po Milana Škrianiara. Spolu 22 výnimočných hráčov a neobyčajných osudov. Dopĺňa ich množstvo dobových fotografií, ktoré zároveň dokumentujú, ako sa futbal za posledných 60 rokov menil a zmenil. Predslov napísal Ľubomír Moravčík.

Branislav Delej – Ľudovít Lučanič – Peter Pašuth: *Oko-lo Slovenska 66. História písaná na slovenských cestách* (Briland, 2023)
„Nevylievaj na pretekárov vodu. Oslepíš ich, pretekár spadne, poraní sa a cez neho na klzkom teréne môžu spadnúť ďalší... Nehádz na pretekárov kvetiny! Vieme, že ich chceš srdečne privítať, ale kvety ich môžu oslepiť, môže dôjsť k pádom a zraneniam.“ Aj tieto odporúčania si mohli v 50. rokoch 20. storočia prečítať fanúšikovia cyklistiky na

Okolo Slovenska. Odvtedy už pretieklo slovenskými riekami a potokmi množstvo vody. Preteky sa každým rokom rozmáhajú a privítali už množstvo skvelých cyklistov, ktorých kniha na 304 farebných stranách predstavuje a opisuje ich spomienky na Okolo Slovenska. Trojnásobný majster sveta a sedemnásobný víťaz zeleného dresu na Tour de France Peter Sagan, dvojnásobný svetový šampión Julian Alaphilippe, ale aj Ján Valach, Martin Prázdňovský, Miroslav Lipták, Josef Dvořák, Pavol Čambal, Peter Privara, Pavol Gálik, Vendelín Kvetan, Jiří Škoda, František Trkal a mnohí ďalší sa s čitateľmi podelia o svoje spomienky na najväčšie cyklistické podujatie na Slovensku.

Kniha prináša aj bohatú obrazovú dokumentáciu zo súbojov, ktoré na slovenských cestách zviadli olympijskí víťazi Sergej Suchoručenkov, Olaf Ludwig, Uwe Ampler, trojnásobný víťaz Vuelty a raz aj prvý na Giro d'Italia Primož Roglič, ale aj veľký Saganov súper Michael Matthews, či Peter Velits, Juraj Sagan, Walter Renner, Matej Laczo a mnohí ďalší. Už takmer 5000 cyklistov spoznávalo počas takmer siedmich desaťročí krásnu slovenskú krajinu. Aj príbehy mnohých z nich sú zaznamenané na stránkach tejto publi-

kácie, ktorú by mal mať doma každý fanúšik cyklistiky, slovenskej zvlášť. K dispozícii sú nielen profily mnohých cyklistov a ľudí spätých s pretekmi, ale aj bohatá štatistická časť s výsledkami jednotlivých etáp v ročníkoch, predstavené sú memorábie z Okolo Slovenska, filatelistické unikáty, odznaky, suveníry i historické bulletiny.

Patricia Tallová: Valentínka a splnený sen (Stonožka, 2023)

Zoznámte sa s Valentínkou – dievčatkou, ktoré sa túži stať cestovateľkou. Keďže na to je ešte pramalá, prísni sa jej sen, v ktorom precestuje Slovensko. Na svojej ceste plnej zaujímavých a krásnych miest stretne nových kamarátov a všade sa naučí niečo nové: pravidlá cestnej premávky, triediť odpad alebo pomôcť starému či nevidiacemu človeku. Za každým krátkym príbehom nájdete otázky k textu, ktoré preveria pozornosť dieťaťa a vedú ho k čítaniu s porozumením. V závere knižky na vás zas čaká zoznam hier nápo-mocný pri dlhom cestovaní vlakom alebo autom. Knihu je určená pre deti od 5 rokov, ktoré sa učia čítať, chytajú sa do školy a ktoré rady spoznávajú nové miesta.

Sokolská župa rakouská pripravuje

26. 10. 2023 Tradičný pochod zdatnosti o státnim svátku Rakouské republiky

- tradiční pěší výlet z Langenzersdorfu – Kellergasse směrem na Stammerdorf. Eventuálně odbočka na Bisamberg (pro dobré chodce)
- cíl cesty: Vinařství Helm (Weingut Helm), Stammersdorfer Str. 121, 1210 Wien. Bylo rezervováno 15 stolů. V nabídce je pečená husa! Je třeba objednat 2 dny předem na telefonu: 01/291244.
- odjezd: Vídeňské hlavní nádraží – Wiener Hbf. linkou S3 v 10:27 hod. směr Langenzersdorf. Nezapomeňte si koupit jízdenku i za hranice města! Prosim, nastupte na konci vlaku!
- místo setkání: 11:00 hod. nádraží Langenzersdorf
- nenáročná rovinatá túra cca 4 km. Pro zkušené chodce s Bisambergem ještě 1 hodinu navíc.
- návrat ze Stammerdorfu tramvají číslo 30 nebo 31 a připoj na S-Bahn Floridsdorf.

Doufejme, že nám bude počasí přát. Přineste si s sebou dobrou náladu!

19. 11. 2023 Župní turnaj ve stolním tenisu
Tělocvična Angeligasse 21, 1010 Wien

OHLÉDNUTÍ

V sobotu **16. září 2023** se konal **tradiční dětský den Sokolské župy rakouské**. Letošní dětský den jsme si užili v zábavném parku Erlebnispark Gänserndorf. Čekala nás tu spousta zážitků a bylo těžké si vybrat, čím začneme. V parku jsme se rozdělili na dvě skupiny. Jedna skupina byly předškolní děti s rodiči a cvičitelkami Kathi, Angelikou a Štefi. Skupinka předškoláků začala návštěvou zoo koutku, kde si děti mohly prohlédnout domácí zvířátka, pohladit je a dát jim něco dobrého na zub. Potom se vydaly jezdit na ponících. To se dětem moc líbilo, ani nechtěly přestat.

Druhá skupinka byli školáci, kteří se s cvičitelkou Danuškou Frey-Maternovou a se Zdenkou vydali za lákadly parku. Začali na stolním Pit Pat minigolfu. Některé překážky nám daly zabrat, ale nakonec jsme to zvládli výborně. Dál jsme se projeli lanovkou a vyzkoušeli tréninkovou lezeckou dráhu. Také nás zlákaly vodní hrátky, které byly v tomto slunečném dni vítaným osvěžením. A hurá na trampolíny – výskoky, otočky, roznožky – to bylo naše.

Čas plynul jako voda a nastala doba společného oběda. Dobře posilněni jsme vyrazili dál. První zastávka odpoledne byl gumákový minigolf – jen dobře namířit a pal. Pak jsme hravě zvládli Slackline dráhu, trochu se zapotili u Ninja Warrior Parkuru a s radostí se vrhli na Go Kart Parkur s autíčky, která zdolávala členitý terén. A na závěr ještě prověřit správnou mušku u diskového golfu. Příjemně unaveni jsme si odpočinuli na houpačkách.

A co by to bylo za výlet bez zmrzliny? Nakonec jsme se sešli u stánku a vychutnali si společně zaslouženou ledovou pochoutku. Domů jsme si na památku ještě odnesli překvapení v písku – „drahé kameny“. (Některí to nevydrželi až domů a už ve vlaku hledali svůj poklad.)

Výlet se nám všem líbil, čas utekl a ani se nám nechtělo domů. Ještě jsme si toho chtěli tolik zkusit. Tak až zase příště. Se sokolským zdar se těšíme na shledanou ve cvičení.

NFM

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.at
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Náčelník:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATERNOVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI
Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport, gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
17, Steinergerasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Sokolské sletové štafety se zúčastnilo několik set kurýrů

V královéhradeckém kraji se v sobotu 23. září pořádala sokolská sletová štafeta. Zúčastnilo se jí několik stovek kurýrů. Štafeta slouží jako nácvik na XVII. sokolský slet, který se odehraje v červenci roku 2024. Štafeta se postupně koná ve všech krajích republiky. V královéhradeckém kraji si většina sokolských jednot zvolila tradiční formát, kdy hlídky buď běží, nebo jedou na kolech. Všechny trasy se sešly v sobotu ve 13:00 u divadla v Jaroměři, které bylo první sokolovnou místní jednoty. Z Hradce Králové putovala štafeta do Prahy v neděli 1. října.

Všesokolského sletu v pražském Edenu se zúčastní na 20 000 cvičenců. Rozpočet akce je podle pořadatelů přes 150 miliónů korun. První sokolský slet se konal 18. června 1882. V Česku nyní existuje více než tisíc sokolských jednot čítajících dohromady přes 160 000 členů.

SPORT

Maskoty hokejového MS v ČR budou opět králíci Bob a Bobek

Maskoty hokejového mistrovství světa v Česku v příštím roce budou králíci z klobouku Bob a Bobek. Organizátoři šampionátu vsadili na stejné postavičky jako v roce 2015, kdy se šampionát konal rovněž v Praze a Ostravě. Maskoty představili na tiskové konferenci.

Pořadatelé zvažovali, zda využít existující postavy, nebo vytvořit nové. „Po dlouhých debatách jsme zvolili řešení, které si myslíme, že je skvělé. I na kongresech mezinárodní federace se nás stále ptali, proč nevyužijeme znovu králíky. Věříme, že budou stejně úspěšní jako v roce 2015,“ uvedl prezident pražského organizačního výboru Petr.

Oproti roku 2015 populární králíci obléknou modré dresy namísto červených a budou mít čísla 20 a 24. Světový šampionát 2024 se v Praze a Ostravě uskuteční od 10. do 26. května.

100. výročí existence českého basketbalu

Český basketbal zahájil oslavy 100. výročí organizované činnosti na domácím území. Oslavy odstartovaly na hranici se Slovenskem exhibičními zápasy obou zemí v basketbalu 3 × 3, organizátoři představili také speciální logo. Jubileum se promítne do celé nadcházející sezóny a oslavy vyvrcholí příští rok v červnu. Česká basketbalová federace o tom informovala na svém webu. „Je to logické, protože oslavy odkazují na historii českého, slovenského i československého basketbalu. Více než dvě třetiny stoleté trasy jsme prošli ruku v ruce, a tak i v rámci oslav se budeme vzájemně prolínat, jakkoliv si každá federace ve své zemi pojede vlastní komunikační kampaň,“ uvedl předseda České basketbalové federace Miroslav Jansta. Výročí se promítne do celého nadcházejícího ročníku. Zmínky o něm budou v nejvyšší mužské či ženské lize, další novinkou budou společné Československé poháry a jejich Final 8 pro mužské i ženské celky. Součástí budou také aktivity na sociálních sítích, plakáty či speciální kolekce.

Prskavec získal stříbro na MS

Vodní slalomář Jiří Prskavec opět slaví úspěch. Na mistrovství světa získal už potřetí v kariéře stříbrnou medaili na kajaku. Nestačil pouze na domácího favorita Clarka, který zvítězil o 1,94 sekundy. Třetí místo obsadil překvapivě Ma-ročan Mathis Súdí.

Prskavec si navíc druhou příčkou zajistil postup na olympijské hry v Paříži, kde se pokusí obhájit zlato z Tokia. Na kanálu Lee Valley získal už druhou medaili, poté co trumfoval v závodě hlídek společně s Jakubem Krejčím a Vítem Přindišem. Jeho kolegové však v individuální kategorii neuspěli. Skončili v semifinále na 17. a 24. místě.

Vodní slalomářka Fišerová řeší, co dál

Tereza Fišerová dokáže být živelná, nadšená, euforická. Ale také těžce prožívá porážky. Jako tehdy, když na mistrovství světa vodních slalomářů v Londýně vypadla v kvalifikaci kajakářek. „Snažila jsem se co nejrychleji od toho předchozího zklamání oprostít, ale přijela jsem pak na hotel, dvě hodiny se mi pořád chtělo brečet a nešlo to zastavit. A to si nemyslím, že bych byla nějaká fňukna. Prostě mi to bylo hrozně moc líto,“ popisovala.

Další den bojovala v semifinále na jiné lodi, na kánoi. Jenže čtyři trestné dotyky jí sebraly veškeré finálové ambice, skončila sedmnáctá. „Na to rozpoložení, v jakém jsem o den dříve byla, jsem to zvládla ještě docela dobře. Jízda byla rychlá a živá, jen ty štouchy a nepozornosti mě mrzí,“ vykládala, navenek už smířená se svým osudem.

Fišerová je vynikající vodní slalomářka. Podobně jako Jiří Prskavec kombinuje kánoi a kajak, navíc závodí (a výborně) i v nové olympijské disciplíně kayakcrossu. Už v sedmnácti letech prorazila do dospělé špičky a pohybovala se v ní jako uragán, slavila světové stříbro v roce 2017 a bronz o rok později. V éře po Hilgertové a Kudějové se stala novou českou ženskou jedničkou v peřejích. „Tehdy mi všechno připadalo snazší,“ přiznává. „Nebyl na mě takový tlak médií i okolí, neměla jsem nastavená tak vysoká očekávání jako později. Ale přijde mi, že touhle krizí jsem si už prošla a jsem na vodě vyrovnanější jezdec.“

Stále dosahuje na skvělé výsledky, letos vybojovala na kajaku bronz z červnového mistrovství Evropy. Za kariéru už stála osmnáctkrát na stupních vítězů Světového poháru.

Vzhledem k tomu, že tato pětadvacetiletá závodnice soutěží hned ve třech disciplínách (kajak, kánoe a kayakcross), nabízí se otázka, zda by pro příští rok nebylo lepší některou z nich vypustit a snažit se na olympijské hry do Paříže probojovat třeba jen v jedné.

Kanoista Rohan: „Nepatřím do starého železa!“

Tři setiny na trati dlouhé přes minutu a půl rozhodly, že kanoista Lukáš Rohan skončil na mistrovství světa v Lee Valley těsně bez medaile. „To je k naštvání,“ uznal stříbrný olympijský medailista s použitím pepřejšího výrazu.

Ale zisk olympijského místa pro Česko a návrat mezi elitu se v areálu nedaleko od Londýna postaraly o spokojený úsměv na jeho tváři. „Když jsem slyšel, že jsem čtvrtý, tak mi to vlastně znělo hrozně hezky. Je teda hořkosladké být tři setiny za medailí. Já chtěl jet dobrou, uvolněnou jízdu a nesoustředit se na výsledek, což se povedlo. Odjel

jsem tu pět čistých jízd, to se mi za celou sezónu nepovedlo. Finále bylo nabité, chybovalo se minimálně, nikdo v elitní sedmičce neměl trestný dotyk. V tomhle finále je čtvrté místo skvělý úspěch. Myslím, že hodně lidí už o mně možná trošku pochybovalo, a nebudu lhát, já taky. Dokázal jsem se odrazit možná trošku ode dna, ukázal jsem, že jezdit umím a ještě nepatřím do starého železa. Já ten sport dělám, protože mě baví. Dokud mě bude bavit, chci ho dělat, ale už vím, že ho budu dělat, jak chci já.“

Krejčíková ovládla turnaj v San Diegu, po dvouhře triumfovala i v deblu

Barbora Krejčíková si podmanila turnaj v americkém San Diegu. Nasazená čtyřka zdolala nejprve ve finále dvouhry domácí Sofii Keninovou 6 : 4, 2 : 6, 6 : 4 a získala sedmý titul na okruhu WTA a druhý letos. Poté sedmadvacetiletá tenistka z Ivančic uspěla i ve čtyřhře, v níž s Kateřinou Siniakovou porazily domácí pár Danielle Collinsová, Coco Vandeweghová 6 : 1 a 6 : 4. Krejčíková triumfovala ve dvouhře po necelých sedmi měsících, naposledy uspěla v únoru v Dubaji. Do turnaje v San Diegu přitom vstupovala se sérií čtyř porážek, vyhrála však všechna čtyři utkání.

Krejčíková získala double na jednom turnaji podruhé. Před dvěma lety to dokázala na grandslamovém Roland Garros, kde uspěla rovněž po boku Siniakové. Ve světovém žebříčku se posunula na desáté místo. V top ten tak doplní krajanky Markétu Vondroušovou (6.) a Karolínu Muchovou (8.). Siniaková se vrátí na post deblové jedničky a celkově na něm zahájí 115. týden. Společně vybojovaly 16. trofej.

Plány judisty Lukáše Krpálka

Dvojnásobný olympijský vítěz v judu Lukáš Krpálek se nechystá na listopadové mistrovství Evropy. Kontinentální šampionát by mu nepomohl v olympijské kvalifikaci, kterou chce vybojovat v obou svých hmotnostních kategoriích. Pro Paříž dokonce zvažuje unikátní dvojstart, i když to zatím judistické regule neumožňují. Řekl to novinářům ve své akademii, kde křtil kalendář paralympijského plavce Arnošta Petrčka.

Krpálek v Riu vyhrál OH v kategorii do 100 kilogramů a pak přestoupil mezi nejtěžší judisty a získal olympijské zlato na hrách v Tokiu. Začátkem tohoto roku ohlásil návrat do stovky, ale nakonec na turnajích startuje střídavě v obou kategoriích. Ve stovce v květnu získal stříbro na MS, v kategorii nad 100 kilogramů krátce poté vyhrál Grand Prix v Linci.

Osobnost roku 2023 Eva Adamczyková

Eva Adamczyková, za svobodna Samková, patří mezi nejúspěšnější české sportovce. Kromě medailí a ocenění ale také potřebuje, aby ze svého ježdění na snowboardu měla pořád skvělý pocit. A ten jí po jejím největším úspěchu chyběl.

„Na olympiádě musíte hodně zvládat stres, je to velký závod, je tam hodně lidí... V Soči (2014) jsem zažila taky velký úspěch a až teď zpětně vidím, jak mě to tu sezónu potom nebavilo,“ říká v otevřeném rozhovoru, který je součástí projektu Seznam Zpráv Galerie osobností.

Radost ze sportu ji nepřešla a i přes četná zranění – včetně velmi vážné zlomeniny holenních kostí nad kotníky obou nohou v prosinci 2021 – dál sčítá úspěchy. Například letos v březnu v Gruzii, kdy vyhrála zlato na mistrovství světa.

Letošní podzimní sezónu si zpestřuje účastí v další řadě televizní taneční soutěže StarDance, které se účastní i herec Marek Adamczyk, za kterého se loni v září provdala.

Eva Adamczyková je česká snowboardistka, olympijská vítězka a dvojnásobná mistryně světa ve snowboardcrossu, kterému se věnuje od svých patnácti let. Třikrát byla juniorskou mistryní světa, na olympijských hrách v Soči (2014) získala zlato, na olympiádě v Pchjongčchangu (2018) byla třetí. V letech 2019 a 2023 vyhrála mistrovství světa.

První žena mezi nejslavnějšími fotbalisty

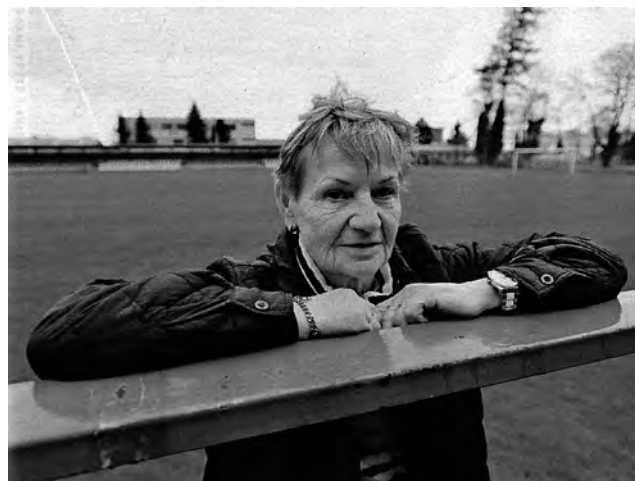
Do síně slávy českého fotbalu vstoupila poprvé žena – Eva Haniaková. Tuto historickou poctu si vychutnala dáma, která spojila svou kariéru se dvěma nejpobulárnějšími českými kluby a věčnými rivaly, Slavií a Spartou.

Stala se první ženou, která za celoživotní přínos českému fotbalu obdržela prestižní Cenu Dr. Václava Jíry. To se událo přesně před deseti lety. Nyní připojila další vyznamenání – vstoupila do Síně slávy Fotbalové asociace České republiky.

Poprvé kopla do míče v rodných Heřmanicích, v severočeské vesnici, kam se v roce 1947 odstěhovali rodiče z Prahy při osídlování pohraničí. Na sport byla stavěná odmalá. Vynikala v běhu na lyžích, když jí bylo čtrnáct, umístila se na 4. místě mistrovství republiky zemědělských jednot. Výborně hrála i volejbal.

V květnu 1968 se rodina vypravila do Liberce na slavnostní dojezd Závodu míru. Před cyklistickým kláním se však hrál fotbal. Žen. „Poprvé v životě jsem viděla utkání ženského fotbalu,“ doznala, tehdy slečna Hezinová, kde nastal zlom. „Hrála Slavia, ani nevím proti komu, ale moc mě to zaujalo.“

Když o rok později ukončila v Podještědí povinnou školní docházku a chystala se zamířit do Prahy nadále rozvíjet své vzdělání v sektoru pohostinství, přidala k tomu i fotbal, vášeň, která ji naprosto pohltila. Celoživotně. Přihlásila se do Slavie Praha, do klubu, který na domácí scéně vládá a trásla se před ním i Evropa. „Na Evě bylo hned

vidět, že je sportovní typ, že bude posilou," vzpomíná slávistická legenda Zdislava „Slávka“ Vošická. „Postavila se na místo stopera, ale byla hodně nebezpečná i soupeři," oceňovala i přínos spoluhráčky pro ofenzivu. „Měla výbornou ránu, chodila i na standardky a vzhledem k postavě výborně hrála hlavou. Protihráčky ji držely, štípaly, nebylo to nic platné," připomíná Vošická.

Holky – dámy – vedl nezapomenutelný trenér Wilibald Marzin, bývalý prvoligový brankář, který v roce 1977 telegálně opustil socialistické Československo a odešel do Itálie. „Sestavil vynikající silný tým a hned jsme všechno válcovaly," vzpomíná střelkyně Věra Zemanová, rozená Dlouhá. Ozdobou týmu byla i řízná obránkyně, od roku 1977 provdaná Haniaková. Rychle se vypracovala v posilu, navlékala kapitánskou pásku. Měla velký podíl na jedenácti mistrovských titulech, vynechala jen, když se jí narodili dva kluci – Martin v roce 1977 a Tomáš o čtyři roky později.

Vrcholem každé sezóny bylo – stejně jako u mužů a všech mládežnických kategoriích – derby proti Spartě Praha. Na konci šedesátých let minulého století nebyla ovšem tradičnímu sokovi vyrovnaným protivníkem. „Ale rivalita tam byla vždycky," upozorňuje Haniaková. „Byly to souboje tvrdé, ale nebyly jsme nepřátelé. Vždyť jsme se pak setkávaly v reprezentačním týmu," nepřenáší nevráživost mimo hřiště.

Skutečnou rivalitu ovšem poznala, až když po jedenadvaceti letech v dresu sešíváných a zahraničním angažmá v Rakousku přešla jako trenérka do Sparty. „Ale v pozici hráčky jsme jasně Spartu přehrávaly," opakuje.

Zatím se český reprezentační ženský výběr marně snaží proniknout na mistrovství světa. Přitom jednu účast si zaknihoval ještě za federální éry – v roce 1988 v Číně. Šampionát byl neoficiální, bez kvalifikace, jenom pro dvanáct vyvolených, pod názvem Mezinárodní turnaj žen ve fotbale. Nikdy jí z paměti nevymizí. Čtyřčlenná základní skupina byla velice silná. Porážka s favorizovanými Švédkami 0 : 1, které došly nakonec až do finále a podlehly ve skandinávském derby Norkám, nebyla ostudou. Výhra nad Japonkami 2 : 1, které v té době teprve nabíraly dech (mistryně světa 2011), vzbuzovala naději na postup do čtvrtfinále. Tu však utála bezbranková remíza s USA. „Neprohrát s Američankami, to by byla dnes velká sláva," připomíná, že jde o nejúspěšnější ženský reprezentační tým v historii, mistryně světa 1991, 1999, 2015 a 2019. „Ale tehdy se ještě dalo s nimi držet krok," podotýká.

Proti československému výběru se postavil systém šampionátu. Při dvanácti účastnících ve třech skupinách po čtyřech posílal do čtvrtfinále i dva nejlepší ze třetího místa. „O proniknutí mezi osm usilovaly i Holanďanky a naše utkání pískal jejich krajan, který si to ohlídal," odkrývá zákulisi. Oranžové tulipánky postoupily na lepší skóre (4 : 2). Australanky měly o bod víc.

„Vezměte si vařečku a vraťte se k plotně" – i takové poznámky slyšávaly ženy, které se upsaly fotbalu, od některých mužů, jimž vadilo, že pronikly do jejich hájmovství. „Občas je zaslechnu i dneska," vyvrací přesvědčení, že narušená mužská pýcha patří do minulosti. Někdy se k nim připojí i oplzlost, sexistické narážky. „Vždycky se najde nějaký blbec, který je frustrovaný a neumí se vyrovnat s vlastním životem," nepřikládá jim valný význam.

Na hřišti se postavila i známým veličinám. Jako stoperka a vůdkyně kolektivu dostala těžký úkol – uhlídat krále

kanonýrů Josefa Bicana, když se tým žen postavil staré slávistické gardě. Úloha nesplnitelná. „Strašně jsme se snažily, běžaly, oni ne, jenom si to dávali, tukai, uklízeli góly až do kuchyně," přibližuje krutou porážku 1 : 15.

Nedostižný kanonýr ženský fotbal podporoval. „Chodil na naše zápasy, moc nám fandil," zjistila. Legendární brankář František Plánička ovšem zastával jiný postoj. „Ten tvrdil, že fotbal je mužský sport, že není pro ženy," říká o kapitánovi „zlatých hochů" z Říma 1934, který se držel zastaralých názorů.

K jejím obdivovatelům se však řadí Ladislav Vízek, olympijský vítěz 1980 z Moskvy, který jí jako hvězda rakouského Gmündu zařídil jediné angažmá v zahraničí v sousedním Heidenreichsteinu. Slova obdivu přidává i mistr Evropy 1976 Karol Dobiaš. „Často jsme si spolu při slavnostních příležitostech povídali. Byla to příjemná společnost, žádná namyšlená baba, která by nás, kteří stojíme v jejím slavném fotbalovém stínu, nějak přehlížela," prohlašuje s nadsázkou. „Nikdy se nevytahovala, čeho dosáhla, skromnost k velkým osobnostem ostatně neodmyslitelně patří," probírá Dobiaš. „A Evička v československém fotbale, já se stále považuju za Čechoslováka, vyšplhala až na vrchol..."

Eva Haniaková, rozená Hezinová (* 6. 5. 1954, Heřmanice)

- hráčská kariéra: Slavia Praha (1969-1990), DFC Heidenreichstein / Rakousko (1990-2000), Sokol Řevnice (2000-2001), FK Liteň (2001)
- úspěchy: jedenáct titulů mistra české ligy
- reprezentace Česka: 1985-1990 (28/2)
- trenérská kariéra: Sparta Praha – mládež (2002-2022), asistentka trenéra reprezentace A (2003-2009), reprezentační výběr do 17 let (2009-2017), reprezentační výběr do 15 let (2015-2017)
- vyznamenání: Cena Dr. Václava Jíry za rok 2013
- publikace: Stanislav Hrabě – Lubomír Král: *Císařovna fotbalu Eva Haniaková*, vydalo nakladatelství Epoque.

VZPOMÍNKA

Václav Ježek (1. 10. 1923, Zvolen – 27. 8. 1995, Praha)

Václav Ježek zahájil kariéru fotbalového trenéra u mládeže v Jaroměři a Liberci, odkud se přesunul do Lokomotivy Česká Lípa, se kterou během dvou let postoupil z kraje až do divize. V roce 1964 však odstartovala jeho úspěšná trenérská klubová kariéra ve Spartě, kromě které působil v československé lize také na lavičce Dukly. Na úspěchy však navázal i v zahraničí,

a sice v Nizozemsku (ADO Den Haag a Feyenoord Rotterdam) i ve Švýcarsku (FC Curych). Vedl také československou reprezentaci, kterou dovedl k triumfu na mistrovství Evropy 1976 v Bělehradě. I tento úspěch pomohl Ježkovi k vítězství v anketě o nejlepšího českého fotbalového trenéra 20. století. Ježkovo jméno nese i fotbalový turnaj – Memoriál Václava Ježka –, pořádaný od roku 1994 pro mládežnické reprezentační výběry.

Prohlídka Šternberského paláce ve Vídni

Vídeňský spolek absolventů českých vysokých škol žijících v Rakousku (Alumni-CZ-Austria) pořádá prohlídky zajímavých budov se vztahem k české historii. Letos opět umožnil zájemcům z české a slovenské vídeňské komunity prohlídku Šternberského paláce (Palais Sternberg), který se nachází na adrese Ungargasse 43 ve třetím vídeňském okrese.

Palác si zde dal postavit na počátku 19. století ve stylu klasicismu Dr. Johann Schiffner, rodák od Děčína, primář Všeobecné nemocnice ve Vídni a její pozdější ředitel, jakož i rektor vídeňské univerzity. Měl štěstí na architekta, kterým byl Francouz Charles de Moreau, jehož do habsburských zemí přizvali Esterházyové, aby jim přebudoval a rozšířil zámek v Eisenstadtu. Palác potom zakoupil v roce 1861 hrabě Zdeněk Sternberg a jeho rodině sloužil jako sídlo hlavně během podzimních a zimních měsíců, zatímco jaro a léto trávili většinou na svém zámku Jemniště. Šternberkové si dali zámek upravit v neobarokním slohu a za jejich vlastnictví se stal oblíbeným místem setkávání vysoké vídeňské aristokracie. Po zániku monarchie zámek prodali, avšak jejich jméno si zachoval. Šternberkové přemístili celý mobiliář paláce na hrad Český Šternberk, který je dodnes sídlem jedné z větví tohoto rodu. V meziválečném období palác patřil švýcarské akciové společnosti a na konci třicátých let 20. století se dostal do vlastnictví Italského státu. Od roku 1948 zde sídlí Italský kulturní institut.

Šternberský palác je běžně otevřen návštěvníkům jen zčásti, a to pouze při akcích Italského kulturního institutu, jež se odehrávají hlavně v moderní budově, kterou Italoové přistavěli v šedesátých letech minulého století v severní části přilehlé zahrady. Dovnitř vlastní historické budovy se lze dostat jen výjimečně. Jednu z takových vzácných výjimek představoval letošní ročník festivalu Open House Wien, při kterém se zájemcům otevírají na jeden až dva dny architektonicky zajímavé, avšak jinak nepřístupné budovy, ve kterých jsou úřady, školy, nemocnice, soukromé byty apod. Těmito budovami provádějí zájemce dobrovolníci a jedním z nich byl letos i Pavel Pachta, předseda spolku Alumni-CZ-Austria, který nabídl dne 9. září 2023 vedle prohlídek paláce v němčině i dvě prohlídky v českém jazyce. Nebylo to poprvé, spolek Alumni-CZ-Austria zorganizoval prohlídky Šternberského paláce v češtině již v rámci festivalu Open House Wien v roce 2019, kdy se Italský kulturní institut do tohoto festivalu také zapojil. Dohromady se tak prohlídek v češtině zúčastnilo již na 100 krajanů.

Každého návštěvníka upoutá štít průčelí paláce, který je dobře vidět i z ulice. Je na něm zobrazen erb rodu Šternberků, osmihrotá hvězda s hraběcí korunkou. Jde údajně o hvězdu betlémskou, neboť podle pověsti rod Šternberků pochází od Kašpara, jednoho z biblických tří králů. První historické zmínky o tomto rodu pocházejí z 12. století, kdy byl znám pod jménem pánů z Divišova. Jméno pánů ze Šternberka přijal po roce 1241, kdy si pan Zdeslav z tohoto rodu dal poblíž Divišova ve středních Čechách postavit gotický hrad, kterému dal v souladu s tehdejší módou německé jméno Sternberg, odvozené právě od rodového znaku.

Uvnitř paláce návštěvníky upoutá zejména honosné schodiště v neobarokním stylu, po kterém se vystoupí do prvního patra, kde se nacházejí reprezentativní místnosti a kde byl i byt hraběcí rodiny. Protože starý mobiliář zde již

Šternberský palác, pohled z Ungargasse

Šternberský palác, rodový erb na průčelí

Šternberský palác, neobarokní schodiště

není, rozmístili Italoové v těchto místnostech velmi vkusně vzory svého vynikajícího bytového designu. V tomto patře se též nachází knihovna, kde se zachovaly ozdobné prvky z doby klasicismu, a také koupelna, kterou si dali Šternberkové luxusně upravit a o které se prý na sklonku 19. století mluvilo s obdivem v celé šlechtické Vídni.

Z původního paláce lze přejít do velkého výstavního a koncertního sálu v budově přistavěné Italy v minulém století a odtud se již sejde do zahrady. Ta je dnes daleko menší, než byla původně. Nabízí však zajímavý pohled na

Účastníci a organizátoři prohlídky Šternberského paláce

zadni průčelí paláce, a co je pro vídeňské Čechy zvláště zajímavé – i netradiční pohled na hřiště školy Komenský na Sebastianplatzu, která svou zahradou sousedí se zahradou Šternberského paláce. A stojí za připomenutí, že tuto školu před méně než dvaceti lety navštívila i dcera současné hlavy jedné z větví Šternberského rodu.

Kdo nestihl prohlídku Šternberského paláce letos, může doufat, že jej Italové zpřístupní i příští rok v rámci festivalu Open House Wien. Bude se konat ve dnech 14. a 15. září 2024. V letošním roce bylo v rámci festivalu možné navštívit více než šedesát budov, kterými provádělo na 200 dobrovolníků. Celkově si tyto budovy prohlédlo na 30 tisíc zájemců.

Podrobnosti o příštím ročníku festivalu najdete na stránce: <https://openhouse-wien.at/>. Lze se do něj zapojit i aktivně jako dobrovolník k provádění v některé ze zpřístupněných budov.

Ing. Marie Pachtová, CSc.

Krajanská konference 21. a 22. září 2023: Senát Parlamentu České republiky – Praha

Po dvou letech se sešli opět krajané z různých částí světa – Evropy, USA a jižní Afriky – na konferenci „Úloha a místo zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích II“. Konference se konala ve dnech 21. a 22. září 2023 v zasedací místnosti Senátu Parlamentu České republiky pod záštitou místopředsedy Senátu PČR Tomáše Czernina společně s odbornými partnery MZV ČR a Mezinárodním koordinačním výborem zahraničních Čechů.

Zasedací místnost v Senátu Parlamentu České republiky byla krajané plně obsazená. „Zájem ze strany naší diaspory byl tak veliký, a to napříč věkovými kategoriemi a státy, že jsme je bohužel museli odmítnout z důvodu naplněné kapacity Jednacího sálu,“ říká Bronislava Vacková, tajemnice Stálé komise Senátu PČR pro krajané žijící v zahraničí, která také první den konferenci moderovala.

V současnosti žije v zahraničí na tři milióny lidí českého původu, z toho jich má půl miliónu české občanství. Jde o významnou část národa, se kterou současní politici nechtějí ztratit kontakt. Konference se věnovala jak palčivým tématům, jako je už dlouhé roky požadovaná korespondenční volba nebo uznávání vysokoškolských diplomů, tak aktuálnímu dění v jednotlivých komunitách.

Krajany uvítal senátor Raduan Nwelati, předseda Stá-
lé komise pro krajany žijící v zahraničí. Konferenci zahájil senátor Tomáš Czernin, místopředseda Senátu PČR. Také poslanec Roman Bělor, předseda Podvýboru pro styky s krajany PS PČR, v krátkém projevu zúčastněné pozdravil.

Ministr zahraničí Jan Lipavský, který momentálně pobýval na zasedání OSN v New Yorku, pozdravil účastníky prostřednictvím videa. V něm ocenil statečnost Čechů, kteří odcházeli z vlasti před rokem 1989, často za dramatických okolností. Pro dnešní generaci je život v zahraničí přirozený a obohacující. „I když se krajanská komunita neustále proměňuje, existuje něco, co ji spojuje. Je to vztah k vlasti a zájem vracet jí zpět část bohatství v podobě nabytých zkušeností,“ prohlásil ministr Lipavský.

Ministerstvo zahraničních věcí podle něj pracuje na tom, aby „krajanská politika“ odpovídala současné době. Za tři stěžejní témata považuje prosazení korespondenční volby, snazší přístup k občanství a provázání krajanského školství s českým národním systémem. „Máme zájem, abyste neztráceli kontakt s domovem a snadno se vraceli domů,“ vzkázal krajanům ministr Jan Lipavský.

Senátor Raduan Nwelati, napravo Tomáš Czernin a Roman Bělor

Jiří Krátký a Martin Smolek

Paní Eliška Hašková Coolidge, čestná předsedkyně Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů, pozdravila přítomné a současně zavzpomínala na svůj pobyt v USA, kdy v roce 1948 musela rodina po etapách opustit Československo, a zdůraznila, že dobře ví, co znamená být zahraničním Čechem.

Miroslav Krupička, předseda Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů, ve své zdravici vyzvedl vysoký zájem krajanů o účast na těchto konferencích, a to již od roku 1998.

Vrchní ředitel pro řízení sekce právní a konzulární MZV ČR Martin Smolek informoval účastníky konference o podpoře státu krajanům, o možnostech získání státního občanství pro potomky českých občanů a o rozšíření možnosti nabytí českého občanství pro ročníky 1949-1969, kteří české občanství neměli. Vyjádřil podporu českým školám s výukou českého jazyka. Velkým plánovaným projektem, který již začal, je digitalizace konzulárních agend.

Jiří Krátký, zvláštní zmocněnec pro krajanské záležitosti při MZV ČR, se zabýval současným vnímáním krajanů z pohledu MZV ČR. Stírají se již rozdily mezi exulanty a po revoluci v zahraničí žijícími krajany, i když každá komunita žije v jiných podmínkách. Zdůraznil nutnost, aby se mladí lidé s potenciálem, kteří v zahraničí vystudovali, vraceli zpět do vlasti. Je nutno řešit i vyšší podporu české diaspory, hlavně řešením konkrétních problémů. Na závěr poděkoval zástupcům českých organizací v zahraničí za jejich dosavadní činnost.

Za Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vystoupili Václav Velčovský, David Pavlorek a Kamila Čížová, kteří podali informace o nostrifikaci dokladů o dosažení vysokoškolského i středního vzdělání a další informace z oblasti vysokého školství. Objasnili zákonné požadavky nostrifikace, informovali přítomné krajany o peněžních darech do zahraničí v rámci Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. Příjemcem je také Bilingvní obecná škola a Bilingvní reálné gymnázium Školského spolku Komenský ve Vídni.

Jako čestný zahraniční host vystoupil velvyslanec Finska J. E. Pasi Tuominen, který nejen pozdravil účastníky konference, ale současně je obeznámil i s vývojem migrace finských občanů především do Švédska, Velké Británie, Německa, USA a Španělska. Finsko má 5,5 miliónu obyvatel, přičemž 77% lidí mladších 30 let odešlo pracovat do zahraničí. Po roce 2020 se jich hodně vrací domů. Uvedl, že také Finové mají svoji diasporu SUOMI – SEURA ry, která byla založená v roce 1927.

Laureáti cen Společnosti pro vědy a umění 2023

Dalším bodem programu bylo udělení cen Společnosti pro vědy a umění Praha – 19. ročník. Ivo Budil, předseda Společnosti pro vědy a umění, shrnul dosavadní činnost SVU Praha. V rámci konference byly zpětně uděleny Ceny Společnosti pro vědu a umění Praha za rok 2021, kdy slavnostní akt přerušila proticovidová opatření. Mezi oceněnými jsou český básník, překladatel, editor sborníků a kulturní organizátor Václav Daněk, slovenský filmový režisér Juraj Jakubisko in memoriam, operní pěvkyně Magdalena Kožená, herec Norbert Lichý, dirigent a cembalista Václav Luks, kardiochirurg Jan Pirk, operní a divadelní režisér David Radok, spisovatel Roman Ráž a divadelník, herec, hudebník, textař, zpěvák, básník, skladatel, spisovatel, filmař,

Helena Basler gratuluje Jiřímu Suchému a připomíná mu vystoupení ve Vídni na pozvání Kulturního klubu

Helena Basler

grafik, výtvarník, divadelní režisér, komik, sběratel a jeden ze zakladatelů divadla Semafor Jiří Suchý. Mnozí významní se předání z různých důvodů nemohli zúčastnit.

Dopolední program zakončil svým projevem a krajany přivítal, ocenil a poděkoval za jejich práci předseda Senátu PČR Miloš Vyskočil.

Po polední přestávce pracovníci Národního archivu v Praze Lenka Kločková a Roman Štěr představili nejnovější akvizice z archivů zahraničních Čechů pod titulem „Z pokladnice příběhů“. Bylo doporučeno, aby se do archivu dostaly i příběhy ze života Sokola, např. ve Vídni. (Red. poznámka: Vídeňský Sokol má svůj vlastní archiv a s pomocí Národního archivu bude zpracován.)

Šárka Rámišová, zástupkyně oddělení dějin tělovýchovy a sportu Národního muzea, prezentovala působení československých sportovců v zahraničí po roce 1948.

Šéfredaktorka Radia Prague Klára Stejskalová přítomně provedla dějinami vysílání rozhlasu. Letos Český rozhlas slaví 100 let od chvíle, kdy se 18. května 1923 ve 20:15 hodin z Prahy-Kbel ozval první Radiožurnál. Popularita rozhlasu rychle rostla a 31. srpna 1936 začalo první vysílání do zahraničí v cizích jazycích.

Krajanské konference se zúčastnili i mladí lidé, zejména ze Švýcarska, a pod hlavičkou „Mosty k úspěchu“ poukazyvali na význam propojování talentů z byznysu, vědy a řad podnikatelů ve Švýcarsku.

Dagmar Straková z iniciativy „Chceme volit distančně“ referovala na téma „Korespondenční volba spojuje“. Toto téma je nesplněné přání zahraničních Čechů, i když se Senát více než dvacet let tímto problémem zabývá, ale senátní návrh zatím vždy ve Sněmovně ztroskotal.

Zástupci krajanských komunit z Chorvatska Anna Marie Štrumlová, předsedkyně Svazu Čechů v Chorvatsku, a Vladimír Bílek, poslanec za českou menšinu, přednesli referáty na motto konference „Bilaterální vztahy mezi krajany v Chorvatsku a ČR“.

Za Rakousko a Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku vystoupila předsedkyně Klubu Helena Baslerová s referátem „Bilaterální vztahy mezi Rakouskem a Českou

Iva Schach

republikou, jejich dopady a přínosy pro rakouské Čechy". Na závěr prvního jednacího dne byli účastníci konference pozváni na číši vína do zahrady Černínského paláce.

Druhý den konference, kterou připravil Mezinárodní koordinační výbor zahraničních Čechů ve spolupráci se Stálou komisí, přivítal přítomné krajany jeho předseda Miroslav Krupička.

Jako první bod programu bylo předávání ocenění za dlouholetou činnost pro krajské komunity, letos byli vybráni čtyři krajané.

Následoval program pod názvem „Vyprávění životních příběhů krajanů“. Svůj životní příběh za hranicemi české vlasti vyprávěl Karel Pokorný z Německa, Jiří Bystrický z Francie, Petr Bísek z USA, galeristka Iva Schach z Rakouska, Blanka Karlsson ze Švédska (která je již léta se svým manželem stálíci každé Krajské konference), Ludmila Stáně z Velké Británie, Jana Bratinková ze Slovenska, Vlastenka Krišan ze Srbska, Blanka Weichselbaum z Rakouska a Renata Vendr ze Švýcarska.

Pravidelně (obligatorně) na konferenci krajanů představuje Martina Fialková, která také program moderovala,

Účastnice z Vídně: Gabriela Jakelic, Ivana Schach a Blanka Weichselbaum

svůj projekt „České kořeny“. Tentokrát to byl příběh pana Dlouhého z jižní Moravy, který se rozhodl pro Švédsko a stal se jeho příznivcem.

Byly to dva plodné dny, získali jsme další nové přátele. Tečku – zlatou třešničku za konferencí – udělalo vystoupení Plzeňské filharmonie se sólistkami Hanou Hložkovou a Olgou Alicjou Osmoliňskou ve Valdštejnské zahradě. Pod taktovkou českého dirigenta Chuhei Iwasakiho, pocházejícího z Japonska, jsme mohli slyšet díla Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany, Leoše Janáčka a dalších skladatelů. Strhujícím přídavkem byla *Vltava* z cyklu *Má vlast* od Bedřicha Smetany. Plzeňská filharmonie je orchestrem vítaným nejen na koncertních pódiiích v České republice, ale i v prestižních sálech celého světa. Od roku 2013 je pořadatelem mezinárodního mezioborového festivalu „Smetanovské dny“ a od roku 2021 také pořadatelem komorního cyklu *Kruhu přátel hudby*. Plzeňská filharmonie nezapomíná ani na mladé talentované muzikanty, pro ty nejmenší je tu velmi oblíbený dětský klub *Filharmoniček*.

*Ing. Gabriela Jakelic
(foto: Kulturní klub, Jiří Krupička)*

16. Mezinárodní krajský festival – vystoupení folklórních a pěveckých souborů

V pátek 22. září 2023 se zvláštní zmocněnec pro krajské záležitosti MZV Jiří Krátký zúčastnil v Senátu PČR spolu s předsedou Stálé komise pro krajany Raduanem Nwelatim a radní za Prahu 1 Ivanou Antalovou slavnostního zahájení 16. ročníku Krajského festivalu v Praze. Festival se konal až do neděle 24. září 2023.

V roce 2023 se festivalu účastnily především folklórní spolky z Ukrajiny (6 souborů) a ze Slovenska. Poděkování za domácí i zahraniční podporu, které zaznělo v projevu zmocněnce, nepatřilo pouze organizátorům (PhDr. Věře Doušové), ale rovněž předsedům spolků a především také sponzorům a podporovatelům. Hlavním partnerem pro rok 2023 se kromě Senátu PČR stal pražský magistrát a radnice Prahy 1. Praha festivalu poskytla prostory Malostranské besedy.

Mezi členy krajských souborů z Ukrajiny byla řada předsedkyň krajských organizací, které se v letošním roce aktivně podílely rovněž na realizaci jazykového krajského tábora v Praze a Poděbradech. Mezi hosty byli i někteří rodiče dětí, které se účastnily letního krajského tábora, a následně přišli vyjádřit poděkování ministerstvu zahraničí a jeho partnerům. Na zahájení festivalu byla i prof. Ludmila Číževská, předsedkyně zastřešující svazové organizace České národní rady na Ukrajině.

Občanské sdružení *Sedm paprsků*, zastoupené PhDr. Věrou Doušovou, stojí již po šestnáct let za organizací tradičního folklórního krajského festivalu. Jeho hlavním smyslem je propojovat českou folklórní tradici krajanů především ve střední a východní Evropě s vlastní, ale nejen to.

Početná účast mladých lidí na festivalu v Praze v roce 2023 ukazuje, že motivační úsilí v tomto smyslu funguje velice dobře. Probouzet skutečnou oddanost této dobrovolnické činnosti a přenášení tradic na mladou generaci se daří. Festival tradičně vyvrcholil v neděli přehlídkami tanců v Dolních Chabrech a v centru Prahy.

Zámek Harrachů v Rohrau

Rok Harrachů vyvrcholil

Za krásného počasí jsme si užili bohatý harrachovský víkend v Rakousku. Klub československých turistů ve Vídni zorganizoval v sobotu 30. září výlet do sídla Harrachů – zámku v Rohrau. Zde nás srdečně přivítal hrabě Johann Walbrug-Zeil, který nás obeznámil s historií zámku. Následně ve dvou skupinách jsme byli uvedeni do proslulé harrachovské obrazárny. Od roku 1970 má zámek největší privátní sbírku olejů-obrazů, vytvářenou po 450 let – jsou to především španělští a neapolští mistři 17. a 18. století.

Již během jízdy autobusem jsme si mohli vybrat a rezervovat jídlo z poledního menu a pak po prohlídce galerie jsme se odebrali do zámecké taverny na oběd, který byl velmi chutný.

V Clarissa sálu (Sále klarisek) jsme si vyslechli slavnostní koncert na počest „Otce vídeňských Čechů“ Jana Nepomuka hraběte Harracha v provedení Tamburašského spolku Adria (založen ve Vídni 1911) a zpěváckého spolku Lumír (založen ve Vídni 1865). Je třeba oběma spolkům poděkovat za velmi dobré provedení programu jak hudebně, tak i pěvecky. Na programu Adrie byly instrumentální skladby Bedřicha Smetany (ukázky z oper *Braniboři v Čechách*, *Prodaná nevěsta – Proč bychom se netěšili*) v aranžmá Niko Blacha. Lumír zanotoval české a slovenské lidové písně a společně s doprovodem tamburášů sokolskou píseň *Za praporem sokolským*. Za povstání návštěvníků nakonec zazněl Škroupův *Kde domov můj*. Ovace neměly konce.

Pěstování hudby mělo v životě Harrachů své pevné a nezastupitelné místo. Přispěli k rozvoji české a evropské hudby. Například první opera skladatele Bedřicha Smetany *Braniboři v Čechách* vznikla v rámci soutěže o českou národní operu, kterou nechal vypsát Jan Nepomuk hrabě

Sál klarisek

Hrabě Johann Walbrug-Zeil

Harrach. Libreto sepsal Karel Sabina. Jejím námětem jsou události v Čechách po smrti Přemysla Otakara II.

Harrachové podporovali od samého počátku stavbu Národního divadla v Praze a podpořili i řadu dalších umělců. V Rohrau se narodili skladatelé Joseph a Michael Haydnové, s kterými představitelé rodu udržovali přátelské styky. Joseph jim jako vděk věnoval svou bustu, kterou jsme mohli obdivovat jako nejvěrnější a nejzdařilejší Haydnův portrét.

Pak nastal čas, abychom společně s účastníky slavnosti „Rok Harrachů“ z Harrachova, Jilemnice a Hrádku byli pozváni na číší vína v zámeckém parku. Tady byla možnost pozdravit se s hraběnkou Johannou Waldburg-Zeil, rozenou Harrach, hrabětem Janem Podstatzkým-Lichtenstein z Velkého Meziříčí a jeho synem Michalem s manželkou. Přítomen byl také hrabě František Kinský. Zdravice pronesli starosta města Jilemnice David Hlaváč, starosta města Harrachov Tomáš Vašíček, autor knihy *Harrachové – Vznešenost zavazuje* dr. Jan Luštinec, jakož i zástupce rodu Harrachů Beppo Harrach, žijící v Bruck an der Leitha. Zdravici českého velvyslance v Rakousku Jiřího Šitlera přečetla Hana Herdová. Mimochodem Beppo byl známý jako bývalý rakouský jezdec rallye, který v této sportovní oblasti slavil velké úspěchy – sedmapadesátkrát se objevil na stupních vítězů. Na rozloučenou s tím, že se v neděli opět shledáme na mši v kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu ve Vídni, jsme autobusem nastoupili cestu domů.

Gabriela Jakelíc a Beppo Harrach

Trocha historie: Rod Harrachů se poprvé zmiňuje ve 13. století v jižních Čechách a posléze se objevují také v hornorakouském Mühlviertelu mezi dalšími zámožnými rody ve Freistadtu, čímž došlo k vytvoření rakouské linie rodu. Těžiště jejich zájmů se pak přesouvá do Vídně a Dolních Rakous. Harrachové patřili mezi nejvýznamnější šlechtické rody naší historie. Zastávali vysoké posty v církvi, u císařského dvora, v zemské správě, armádě i diplomacii. V druhé čtvrtině 19. století se stále víc přikláněli k českému národnímu obrození, a to zejména za Františka Arnošta a především Jana Nepomuka Harracha, který se zařadil mezi největší vlastence v řadách české aristokracie.

Rohrau: Roku 1524 zakoupil Leonard III. z Harrachu panství a pevnost Rohrau nacházející se poblíž hranice mezi Dolním Rakouskem a Uhry. Zároveň obdržel souhlas psát se Harrach von Rohrau. Název pevnosti by odvozen od německého „das Rohr“ – rákos. Jednalo se tedy o místo v krajině plné mokřadů porostlé touto rostlinou. Rohrau bylo zpuštěno roku 1593 během válek s Tureckem a s jeho obnovou započal až Ferdinand Bonaventura I. z Harrachu roku 1668. Rohrau je dodnes sídlem potomků rodu Harrachů.

Harrachovský zámek se několikrát stal místem důležitých politických jednání. Například roku 1626 se zde odehrálo jednání mezi Karlem I. z Harrachu, Janem Oldřichem z Eggenbergu a Albrechtem z Valdštejna, kterému se zde podařilo prosadit své požadavky na financování armády a způsob vedení války. Sňatek dcery Karla I. z Harrachu Kateřiny Isabely z Harrachu s Albrechtem z Valdštejna údajně doporučil sám císař Ferdinand II., který se osobně účastnil svatební hostiny. Ačkoliv se jednalo o ryze pragmatický sňatek, oba partneři měli mezi sebou hluboký vztah. Svědčí o tom kord Albrechta z Valdštejna, s nímž byla podle svého přání Kateřina Isabela z Harrachu pohřbena. Dnes je k vidění v harrachovských sbírkách na zámku. Leonard IV. z Harrachu byl prvním rytířem Řádu zlatého rouna z rodu Harrachů (obdržel je 2. června 1585 v katedrále sv. Víta v Praze).

Arnošt Vojtěch z Harrachu byl jediným pražským arcibiskupem, který během svého úřadu korunoval třikrát českého krále: Ferdinanda III. (1628), Ferdinanda IV. (1646) a Leopolda I. (1656).

Další důležitá jednání se na Brucku an der Leitha konala od 14. března 1921, kdy na zámek na pozvání tehdejšího majitele Otty z Harrachu dorazili představitelé Maďarska a Československa. Zámek na území Rakouska se stal pro tato jednání neutrální půdou snadno dosažitelnou jak z Maďarska, tak z Bratislavy, kde byla ubytována československá delegace.

Ing. Gabriela Jakelíc

Mše sv. na počest „Otce vídeňských Čechů“ Jana Nepomuka Harracha

Mši svatou v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu ve Vídni na počest „Otce vídeňských Čechů“ Jana Nepomuka Harracha, celebrouvanou J. Em. kardinálem Dominikem Dukou, vyvrcholila slavnost „Rok Harrachů“ jak ve Vídni, tak i v českém Podkrkonoší, a to v neděli 1. října 2023. Za přítomnosti hostů z Harrachova, Jilemnice, Hrádku a zástupců šlechtického rodu Harrachů v Rakousku mši svatou koncebroval rektor superior českého kostela Patrik Drozdík a P. Václav Sládek.

Myšlenky kardinála Duky: Scházíme se, abychom si připomněli dvě osobnosti. Tou první není nikdo jiný než věčný vládce a dědic české země, svatý Václav, kníže český (okolo 907?-929/35). Když se dnes položí otázka, co víme o sv. Václavovi, skoro každý má otřepanou odpověď mediálních sítí. Bylo by férové, kdyby mladší generace přiznala, že o raném středověku toho moc neví. Kníže Václav vždy jednal čestně a podle křesťanské lásky. Václav je symbolem české státnosti a patronem české země.

Při této bohoslužbě vzpomínáme také na člověka, který stál u založení české školy a pozvedl českou etnickou skupinu v tehdejší hlavním městě Vídni. Není to nikdo jiný než hrabě Jan Nepomuk Harrach (1828-1909).

Kardinál Duka upozornil též na zásluhy kardinála Vojtěcha Arnošta Harracha (1598-1667), který položil základy moderní církve během třicetileté války (1618-1648). Na závěr dal kardinál všem své požehnání. Mši svatou hudebně doprovázel pěvecký sbor Lumír.

Po malém občerstvení v sále Schützengasse se zahraniční hosté vydali na zpáteční cestu.

Tak snad někdy zase na shledanou v Harrachově.

Ing. Gabriela Jakelíc

Oslava státního svátku SR ve Vídni

Slovenský velvyslanec J. E. Jozef Polakovič s manželkou Petrou Polakovičovou zvali 6. září na recepci do rezidence u příležitosti Dne Slovenské republiky. Nově jmenovaný velvyslanec Slovenské republiky J. E. Jozef Polakovič při-

vítal pozvané hosty v zaplněné zahradě. Možnost prezentace měl i kraj Trnava, například lázeňské město Piešťany (oplatky, domácí marmelády ad.). Hosté mohli ochutnat sekt firmy Hubert nebo se svést autem Patak Motors, nechyběl ani propagační materiál, mapa pro cyklisty aj. Hudebně podpořila slavnost skupina Funny Fellow Band, která netradičně zahrála na dechové nástroje také slovenskou hymnu.

Kulturní klub zastupovaly Helena Basler, Marie Brandeis a Gabriela Jakelic.

Mše národů – fotogalerie

Každý rok se koná, vždy za účasti českých a slovenských vídeňských krajanů, Mše národů ve vídeňské katedrále

sv. Štěpána. I letos, v neděli 24. září, mši svatou vedl vídeňský světicí biskup Mons. Franz Scharl, který je zodpovědný za pastorační jinak mluvících společenství věřících v arcidiecézi Vídeň. České společenství doplnil svým zpěvem zpěvácký soubor Lumír.

Foto: LeoG

Exsultate! malý hudební festival

O dvou zářijových nedělích hostil barokní kostel sv. Petra ve Vídni festival klasické hudby Exsultate! Již tradičně ho pořádá Česká duchovní služba ve Vídni s podporou MZV ČR. Letos se předvedl komorní orchestr Cappella Istropolitana z Bratislavy a varhanní virtuos Pavel Černý.

Prvou nedělí se pod taktovkou dirigenta Františka Macka publikum zaposlouchalo do skladeb Leoše Janáčka, Edwarda Elgara a Benjamin Brittena.

Druhou nedělí proběhl koncert českého varhaníka Pavla Černého. Zahrál skladby Johanna Sebastiana Bacha, Karla Franze Pitsche, Josefa Kličky, Bedřicha Antonína Wiedermanna, Leoše Janáčka i vlastní kompozice.

Komorní orchestr Cappella Istropolitana byl založen v roce 1983. Zařadil se k předním domácím i evropským komorním tělesům a na základě svých vysokých kvalit byl v roce 1991 pod vedením Roberta Marečka jmenován za Komorný orchestr hlavního města Bratislava. Orchestr tvoří mozaika zkušených a vyhledávaných sólistů, které sdružuje zanícení pro hru v menším komorním zastoupení.

Pavel Černý studoval na konzervatoři v Praze u prof. Jana Hory a na Hudební fakultě Akademie múzických umění Praha u doc. Jaroslava Tůmy. Účastnil se zahraničních mistrovských kurzů u Christopa Bosserta (D), Michela Bouvarda (FR), Hanse Haselböcka (A), Luigi F. Tagliaviniho (IT). V současnosti vyučuje varhanní hru na JAMU v Brně a HAMU v Praze, věnuje se ochraně historických varhan.

Prague café a pondělní film

11. září se uskutečnily hned dvě akce Kulturního klubu, a to pravidelný filmový večer s filmem *Poslední závod* režiséra Tomáše Hodana. A druhá akce – talk show Joži Koláře s Markem Ebenem (pan Eben měl bohužel volný pouze tento termín). Marek Eben je český herec, moderátor, hudební skladatel, písničkář a zpěvák, především známý z moderování Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Za svůj přínos v oblasti kultury získal dne 23. března 2022 čestnou vědeckou hodnost doctor honoris causa a Zlatou medaili Univerzity Hradec Králové. V příjemném duchu vedený pořad byl proložen hudebním vystoupením Slovenky Veroniky Vitázkové Simonsen, která předvedla hru na několik dechových nástrojů. (Red. poznámka: Veronika Vitázková byla představena v posledním čísle časopisu *Kulturní klub*.) Dvouhodinový pořad s hostem Markem Ebenem a moderátorem večera Jožkou Kolářem uběhl jako voda a někteří přítomní by byli rádi poslouchali i déle. Druhý den Marka Ebena pozval na snídani český velvyslanec Jiří Šitler.

SLUK vo Viedni 2023

Krása slovenského bohatého folklóru v predvedení štátneho a profesionálneho súboru SLUK (Slovenský umelecký

kolectív) vo Viedni 25. septembra 2023 bola pastvou pre oči a mimoriadnym zážitkom tohto večera. Divadlo Akzent bolo naplnené do posledného miesta a prítomní boli očarení nielen krásnymi regionálnymi krojmi tancujúcich, speváčok či muzikantov malého ľudového orchestra, ale predovšetkým tanečnými stopercentnými výkonomi účinkujúcich.

Z choreografického hľadiska bola nápaditosť, dynamicnosť a akrobatika v predvedených tancoch na vysokej medzinárodnej profesionálnej úrovni. Za tým všetkým stojí drina a ešte ráz každodenná drina tanečníkov. Preto niet divu, že standing ovation nebral konca.

Moja prítomná rakúska kamarátka, ktorej slovenský folklór nebol zatiaľ známy, s veľkým nadšením povedala, že to bol ohňostroj dynamiky pohybu, ale aj novodobej akrobatiky a úžasná pestrosť krásnych krojových odevov účinkujúcich, zážitok navždy.

Slovenský umelecký kolektív je profesionálne umelecké teleso pôsobiace v oblasti umeleckého spracovania a interpretácie tradičnej ľudovej kultúry na Slovensku už od roku 1949. Počas viac ako sedemdesiatročnej histórie so SLUKom spolupracovalo mnoho výrazných umeleckých osobností – choreografov, výtvarníkov, skladateľov a profesionálnych interpretov. Hudobný profil telesa najviac ovplyvnili hudobní skladatelia Alexander Moyzes, Ján Cikker, Eugen Suchoň, Tibor Andrašovan a ďalší. Počas svojej dlhej histórie reprezentoval Slovensko vo viac ako 60 štátoch po celom svete. SLUK sídli v Bratislave, mestskej časti Rusovce, kde má i svoju vlastnú scénu.

Ing. Gabriela Jakelicová

Valná hromada Školského spolku Komenský

Starosta Školského spolku Komenský Karel Hanzl privítal ve velké klubovně školy na Sebastianplatzu hosty – velvyslance ČR v Rakousku Jiřího Šitlera, Zuzanu Chřiřtofovou, MZV ČR – oddělení pro krajanské záležitosti, členy českého poradního sboru při Spolkovém kancléřství (Věra Gregor, Zuzana Brejcha, Richard Basler, Pavel Rodt), ředitelky škol, členy výboru (mj. Vlado Mlynar), členy spolku a další. Připomněl třicet let neúnavné práce v zájmu české školy v roli starosty spolku. Na historickém přehledu prezentoval vývoj počtů žáků. Ředitelky (mateřská škola – Sabina Eimer, obecná škola – Marcela Kaplan a Helena Huber – gymnázium) zasvěceně a s nadšením popsaly jejich školní činnost, dvojjazyčnou výuku, zdůraznily angažovanost pedagogických týmů, například využívání nových technických možností a ochotu se angažovat v mnoha dalších oblastech. Jednatelka spolku Margita Jonas uvedla, že v roce 1993 měl spolek osm zaměstnanců, dnes jich je devětačty-

Privítání starostou Karlem Hanzlem

Pohled do sálu

Účastníci valné hromady

Staroný starosta Karel Hanzl

Cimbálka U Dunaja

řícet. Školní budovy, lepší vybavení i obsáhlejší výuka znamenají zvýšené náklady.

Po předepsaných povinnostech byl po přestávce jednohlasně zvolen staroný výbor.

Starosta zdůraznil, že práce v budoucnosti neubude, zůstává stálá finanční starost (i přes subvence ze strany Rakouského státu a dary z České republiky) a že je potřebná spolupráce se všemi českými i slovenskými spolky. Také uvedl, že školní budovy jsou na hranici kapacit.

V neformální části hudbou a zpěvem doprovodila folklórní cimbálová skupina U Dunaja pod vedení Christy Cernajsek.

Foto: ŠsK

Riaditeľ SI vo Viedni Igor Skoček odchádza

Ako Kultúrny klub Čechov a Slovákov v Rakúsku mali sme tú česť a možnosť dobrej spolupráce so Slovenským inštitútom, vďaka ústretovosti riaditeľa Igora Skočka a jeho milých spolupracovníkov.

Celé obdobie jeho funkčnej činnosti bolo nabité pestrým, bohatým a pozoruhodným programom, ktorý stále lákal nadšených návštevníkov a v sále nebolo nikdy miestečko voľné. Nebolo divu, keď do inštitútu prilákal významných ľudí, umelcov, ale aj zástupcov verejných inštitúcií, ako bol Dr. Werner Fasslabend, prezident Rakúsko-slovenskej spoločnosti, mnohé zahraničné excelencie, ale predovšetkým umelcov zo Slovenska.

Ako sám povedal: „Hlavnou úlohou nášho kultúrneho stánku v centre Viedne je rozširovanie a poskytovanie vedomosti o slovenskej kultúre a umení, o slovenskej hudbe, literatúre, dizajne, architektúre, filme, folklóre a o kultúrnom dedičstve rakúskemu publiku.“

Jeho premiérou v novej funkcii riaditeľa Slovenského inštitútu vo Viedni bola vo februári 2019 vernisáž fotografickej výstavy Petra Župníka o *Poslednej večeri Majstra Pavla z Levoče*.

Počas štvorročného pôsobenia v tejto funkcii sa uskutočnili desiatky lunch-konzertov s výbornými hudobníkmi, desiatky vernisáží významných slovenských výtvarníkov, sochárov a dizajnérov.

Inštitút mohol privítať aj predstaviteľov naivného umenia zo slovenskej Kovačice v Srbsku, umenie, ktoré je zapísané na Zoznam svetového nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO. Maliari z Kovačice tvoria a spoločne vystavujú svoje práce už 68 rokov.

Veľkým úspechom bola aj výstava a zároveň malý koncert slovenského populárneho speváka Paľa Hammela, vystúpenie folklórneho súboru vo Viedni Rozmarín vedeného Helenkou Steiner, ktorá je zároveň pracovníčkou Slovenského inštitútu.

Výstava fotografií *Krása kroja* prilákala úctyhodný počet obdivovateľov slovenského folklórneho umenia. Odznelo aj mnoho prednášok a obľube sa tešil ako aj dlhodobý cyklus na tému „Potulky naprieč Slovenskom“, ktoré prezentoval kunsthistorik Peter Kresánek, tak aj prednáška Miroslava Musila na tému Móric Beňovský.

Kultúrny klub vďačí za uvoľnenie priestoru a spoluprácu v čítaní českej a slovenskej literatúry u príležitosti Dňa jazykov, kde sám riaditeľ Skoček predstavil diela slovenských autorov.

RNDR. IGOR SKOČEK
DIREKTOR, SLOWAKISCHES KULTURINSTITUT

Jeho poslední akcí a zároveň rozlúčkou s riaditeľským postom bola vernisáž výstavy výtvarníka Daniela Bidelnicu dňa 12. septembra 2023, kde sa s ním publikum aj naposledy pracovne stretlo.

Vážený pán riaditeľ, vrelá vďaka za dobrú spoluprácu s Kultúrnym klubom, prajeme veľa dobrého zdravia, veľa slnka do každodenného života, optimizmu, ale aj nového elánu do pre Vás nových dní.

Za výbor Kultúrneho klubu Čechov a Slovákov v Rakúsku
Ing. Gabriela Jakelíc

Kniha *Slib*

Felix Kolmer – Zuzana Válková – Michaela Rozov: *Slib*

Vydavateľka: Michaela Rozov

Vydalo nakladateľství PositíF

Kniha *Slib* autorského tímu Felix Kolmer, Zuzana Válková a Michaela Rozov bola 6. zária 2023 predstavená na českém veľvyslanectví ve Vídni. Moderace se chopil domácí pán, veľvyslanec ČR Jiří Šitler, který Felixe Kolmera poznal pracovně jako klíčovou osobu v české delegaci při jednání o odškodnění pro české oběti nacismu, a později i osobně. Zdůraznil, že Felix Kolmer po celý život zůstal věrný skautským ideálům.

Po úvodním přivítání následoval film z produkce Paměti národa, který přiblížil nelehký život a osudy Felixe Kolmera. Na dědečka a přípravné práce na knize zavzpomínala vnučka Michaela Rozov a Zuzana Brikcius, rodinná přítelkyně. Michaela Rozov: „Pro mě osobně byl Felix Kolmer nejen milovaným dědečkem, ale i věčnou inspirací k lidskosti a toleranci a také vzorem nezištného aktivismu pro pomoc bližním.“

Fotografická a literárně-dokumentární kniha *Slib* přibližuje osobnost a životní peripetie Felixe Kolmera, skauta, vězně z Terezína, Osvětimi a Friedlandu i odborníka na akustiku. Dokumentární fotograf Libor Fojtík Kolmera, stejně jako jeho prostředí a aktivity, v uplynulých pěti letech fotografoval. Redaktorka týdeníku *Respekt* Kateřina Mázdrová s ním vedla rozhovory, které pro svůj text využila Zuzana Válková, a Michaela Rozov oslovila jeho přátele a spolupracovníky. Kniha se zabývá tématem holocaustu, akustikou, ale v neposlední řadě také prostředím skautingu. *Slib*, který Felix Kolmer při nástupu do oddílu skautu dal, se stal jeho celoživotním morálním krédem. Kniha získala nominaci na Nejkrásnější knihu roku 2021, kterou každoročně vypisuje Památník národního písemnictví a Ministerstvo kultury ČR.

Prof. Ing. Felix Kolmer, DrSc. (1922-2022) byl 24. listopadu 1941 transportován do Terezína jako člen tzv. Aufbaukomanda sestávajícího z 342 mladých Židů, jejichž úkolem bylo vybudovat koncentrační tábor v Terezíně. Později se stal členem tamního podzemního hnutí, kdy bylo jeho úkolem hledat únikové cesty z ghetta. 16. října 1944 byl transportován do Osvětimi a poté do tábora Friedland, odkud uprchl při spojeneckém náletu v posledních dnech války. Po návratu do Prahy vystudoval Elektrotechnickou fakultu ČVUT a stal se mezinárodně uznávaným expertem na akustiku. Vydal na 200 odborných publikací a knih, přednášel na univerzitách po celém světě, učil na pražské FAMU. Po celý život zůstal skautem.

Univerzita Palackého udělila čestný doktorát vídeňskému arcibiskupovi Schönbornovi

Univerzita Palackého (UP) v Olomouci udělila v pondělí 11. zária 2023 čestný doktorát vídeňskému arcibiskupovi kardinálu Christophu Schönbornovi, rakouskému teologovi s českými kořeny. Nejvyšším akademickým ohodnocením tak ocenila jednoho z nejznámějších teologů sklonku 20. a počátku 21. století, jeho snahu a pomoc při obnově teologického učení v postkomunistickém Československu, ale i jeho dlouholetou spolupráci s olomouckou teologickou fakultou.

Univerzita Palackého od roku 1990 dosud udělila čestný doktorát pěti desítkám českých i zahraničních osobností, naposledy v roce 2017. Čestný doktorát univerzita uděluje osobnostem, které se v mezinárodním měřítku vý-

znamně zasloužily o rozvoj vědy a kultury. „Jsem obzvláště potěšen, že Univerzita Palackého uděluje Christophu kardinálu Schönbornovi titul *doctor honoris causa* právě v roce, v němž si připomínáme 450. výročí založení olomoucké univerzity. Vždyť právě počátky druhé nejstarší univerzity v zemích Koruny české a rovněž zachování kontinuity vysokého učení v Olomouci v průběhu staletí je spojeno s učením v oblasti teologie,“ řekl při slavnostním aktu v Arcibiskupském paláci rektor Univerzity Palackého Martin Procházka.

Poukázal při tom také na to, že kardinála spojují s Českou republikou hluboké kořeny, na které během své církevní a akademické kariéry nezapomněl. Christoph Schönborn se narodil v roce 1945 na zámku Skalka u Litoměřic, pochází z české větve aristokratické rodiny, jeho rodina se po druhé světové válce přesunula do Rakouska. Je znám svou podporou teologického studia v českých zemích, zejména dominikánského řádu, s jehož olomouckým konventem úzce spolupracoval.

Vědecká rada UP, která o udělení titulu rozhodla, oceňuje především také jeho významný přínos v oblasti teologické vědy či jeho snahy o přiblížení křesťanství a učení víry širokému publiku. „Jde o významného představitele církevního a společenského života rakouské, ale i obecně evropské společnosti, žáka a teologického spolupracovníka Josepha Ratzingera, pozdějšího papeže Benedikta XVI.,“ uvedl děkan Cyrilometodějské fakulty UP Vít Hušek.

Schönborn v letech 1986-1992 pracoval jako sekretář kardinálské komise, kterou zřídil papež Jan Pavel II., na přípravě nového Katechismu katolické církve. Na žádost papeže připravili kardinál Ratzinger a biskup Schönborn stručnou verzi katechismu v otázkách a odpovědích a poté byl pod jeho vedením připraven i zkrácený text pro mladé, doplnil děkan.

Osmasedmdesátiletý Christoph Schönborn je od roku 1995 vídeňským arcibiskupem a od roku 1998 kardinálem. V souladu s předpisy církevního práva podal k 22. lednu 2020 rezignaci na úřad vídeňského arcibiskupa, protože dosáhl věku pětasedmdesáti let, papež ji však dosud nepřijal.

Univerzita Palackého dosud udělila dvaapadesát čestných doktorátů, první v květnu 1990 obdržel Václav Havel, poslední v říjnu 2017 získal jeden z nejvýznamnějších představitelů teologie charity Heinrich Pompey.

www.cirkev.cz

Foto: Jakub Čermák

Architekt Zdeněk Lukeš opět ve Vídni s přednáškou *Od historismu po kubismus*

Opět jsme měli možnost být účastníky hodnotné přednášky architekta Zdeňka Lukeše z Prahy na půdě českého velvyslanectví ve Vídni dne 6. října 2023. Jako renomovaný český architekt, historik architektury, odborný publicista a vysokoškolský pedagog se nám již v únoru letošního roku představil přednáškou *Architektura první československé republiky*. Nyní jsme měli možnost poslechnout si další přednášku *Od historismu po kubismus*.

Historismus, to je historie českého národa jak v dějinách, tak i v architektuře. Je to vlastně období meziválečné, od sklonku 19. století do první světové války. V architektonických kruzích se říkalo, že všechny styly byly již objeveny, je zapotřebí jenom jejich rozvíjení, není zapotřebí něco nového vymýšlet. Ale průmyslová doba s sebou přinesla i nové stavební materiály, jako je beton, železobeton, železné konstrukce, a tím se jednotlivé styly navzájem začaly mísit.

Představitelem historismu byl v Čechách architekt Josef Mocker, který podle vlastního návrhu dostavěl západní část chrámu sv. Víta v druhé polovině 19. století.

Josef Kranner (1801-1871) byl pozoruhodnou osobností své doby, předním pražským a vídeňským umělcem. Jako architekt a kameník správně pochopil, že samotné dostavbě chrámu sv. Víta musí předcházet důkladná oprava již stojící architektury. Opravu a dostavbu chrámu řídil Kranner téměř až do jejího konce. Dalším významným představitelem historismu byl český architekt Anton Viktor Barvitijs. V Praze jsou jeho nejznámějšími projekty vily Gröbeho a Lanna. S architektem Vojtěchem Ullmannem

pracovali na mnohých společných projektech. Dílo architekta Ullmanna je možné obdivovat ve stavbách kostela sv. Cyrila a Metoděje, Schebkova paláce a především ve Španělské synagoze v Praze.

Mezi nejhodnotnější stavební klenoty v Praze patří bezesporu stavba Národního divadla a Rudolfiny ve stylu neorenesance. Národní divadlo je ztělesněním vůle českého národa po národní svébytnosti a samostatnosti. Podle vypracovaného návrhu architekta Josefa Zítka v roce 1867 začaly práce na stavbě Národního divadla.

Tradičním kulturním centrem 19. století s koncertními sály, galerií a výstavními prostory je bezesporu také novorenesanční stavba architekta Josefa Zítka a Josefa Schulze z let 1876-1884 Rudolfinum. Pro koncertní umění jsou určeny Dvořákova a Sukova síň.

Přednáška Zdeňka Lukeše byla rozšířena o vysvětlení dalších stavebních slohů a povídání o jejich představitelích.

Secese jako umělecký sloh na přelomu 19. a 20. století zásadně ovlivnila ranou modernu. Vedoucími centry secese byly Belgie, Paříž a Nancy, Vídeň – Oto Wagner, Itálie, Rusko, Španělsko – velice obdivován Antoni Gaudí. V Čechách se stali jejich průkopníky Josef Fanta, Dušan Jurkovič, Jan Kotěra, Adolf Loos, Friedrich Ohmann a Josef Hoffmann. Jmenujme jejich díla: odbavovací hala Fantovy budovy na hlavním nádraží v Praze, Obecní dům v Praze, Palác Koruna na Václavském náměstí, Paláce Topič a Praha od Osvalda Polívky na Národní třídě, hotel Evropa Praha, Hotel Central od Friedricha Ohmanna, lázeňské domy Luhačovice od Dušana Jurkoviče a další.

Od secese ke kubismu: český kubismus byl inspirován zejména pobyty českých výtvarníků v Paříži. Díla v jeho slohu začala vznikat přibližně od roku 1910. Mnoho památek bylo budováno ve dvacátých letech 20. století, především v Praze, kde kubistická architektura vznikala díky skupině architektů, v jejímž čele stáli Josef Gočár, Josef Chochol, Emil Králíček, Pavel Janák a další. Kubistický sloh je světově unikátní a nikde jinde nedosáhla kubistická architektura takového rozmachu jako v Čechách.

Zde výčet několika nejvýznamnějších kubistických památek:

- Josef Gočár – Dům u Černé Matky Boží, Praha;
- Pavel Janák – Libeňský most, Praha; Škodův palác, Praha;
- Josef Chochol – Kovařovicova vila pod Vyšehradem, Praha; trojdům na Rašínově nábřeží, Praha;
- Emil Králíček – kubistická lucerna na Jungmannově náměstí, Praha; Diamant v Lazarské ulici, Praha; Beniesova vila, Lysá nad Labem.

Přednášet o stavebních klenotech v Čechách by mohlo trvat ještě několik hodin, ale čas byl neúprosný.

Další pokračování o architektuře bude určitě následovat a my děkujeme architektu Lukešovi za velice zajímavou a úspěšnou přednášku, rovněž i českému velvyslanectví v zastoupení ing. Zahradníčkové za spolupráci při uskutečnění této přednášky. *Ing. Gabriela Jakelíc*

Divadelní hra *Hodina ženy*

Divadlo Feste ve vídeňském Theater Arche

16. října 2023 od 19:30 hodin

Herci brněnského divadla Feste přivezli do Vídně inscenaci, která je jevištní disputací a společným zamyšlením nad tím, co znamená být ženou v politice a jak sebe samé ženy v politice vnímají. A ještě jednu specialitu uvedené představení mělo – napsala je totiž Češka dlouhodobě žijící ve Vídni, politoložka a socioložka z vídeňské univerzity Anna Durnová.

Divadlo Feste je nezávislé profesionální divadlo z Brna a v rámci zvláštní spolupráce vystoupilo se svým představením v divadle Theater Arche, a to v prostorách dřívějšího Theater Brett. Prozatím devět repríz měla původní hra s názvem *Hodina ženy*. Premiéru si tento originální kus odbyl ve svém domovském divadle v červnu loňského roku. Ve Vídni byla tato hra uvedena v pondělí 16. října v divadle Theater Arche (na adrese Münzwardeingasse 2a, v 6. vídeňském okrese). Hrál se česky, s německými titulky. Ve hře se prolíná politický a společenský svět současnosti a nepřilíh vzdálené budoucnosti.

Nedostatek žen v politice není výsadou jen České republiky. I přesto, že evidujeme nárůst evropských premiérek, například v Estonsku, Itálii nebo v Litvě, je podíl žen v evropském parlamentu pouhých 33 procent. Inscenace vznikla jako glosa českého předsednictví v Evropské unii v roce 2022 právě z pohledu ženské účasti ve vrcholné politice. Autorka textu, politoložka vídeňské univerzity Anna Durnová, představuje dystopický obraz budoucnosti z prostředí vrcholné politiky, v němž již ženy dominují. Jaká témata si do politiky nesou? V čem se ženská politika podobá mužské? A chovají se ženy v politice jako ženy?

V představení účinkovali za režijního vedení Jiřího Honzírka Kateřina Jebavá, Sabina Šlachtová a Tereza Havránková.

VZPOMÍNKA

Otfried Preußler (20. 10. 1923, Liberec/Reichenberg jako Otfried Syrowatka – 18. 2. 2013, Prien am Chiemsee) Otfried Preußler patří ke světově proslulým německým autorům. Za své dílo získal Evropskou cenu za literaturu pro mládež, Státní cenu za literaturu pro děti aj.

Otfried Preußler se narodil v Liberci. Mezi jeho předky patřili chalupníci a skláři. Vyrůstal v domě s velkou knihov-

nou, v níž se scházeli známí spisovatelé a výtvarníci. První pohádky slýchal od své babičky Dory, která uměla zajímavě vyprávět. Proto není divu, že se již ve dvanácti letech pokusil o psaní povídek a posílal své ilustrace do místních novin. Po maturitě byl Preußler povolán do německé armády. V roce 1944 upadl na pět let do ruského zajetí. Po propuštění odešel za svými rodiči do hornobavorského Haidholzenu. Tam působil jako učitel. Později byl ředitelem školy v Rosenheimu a začal psát první knihy. Otfried Preußler napsal více než tři desítky knih, z nichž nejznámější jsou *Malý Vodnář*, *Malá čarodějnice*, *Loupežník Hotzenplotz*, *Malý duch* a *Krabat*. Jeho knihy byly přeloženy do pětadesáti jazyků a dosáhly kolem 50 milionů výtisků. Osm jeho knih se dočkalo úspěšného filmového ztvárnění. První knihy obsahovaly příběhy, které autor vyprávěl před spaním svým třem dcerám a později svým žákům.

Otfried Preußler byl jedním ze zakladatelů Německé akademie pro literaturu pro děti a mládež. Za své služby získal Preußler řadu národních i mezinárodních vyznamenání včetně Spolkového záslužného kříže 1. třídy, Bavorského řádu Maxmiliána a titulární profesury Rakouské republiky.

ZPRÁVY ČESKÉHO ZÚ

První vítání českých občánek narozených v Rakousku

Přes osmdesát nových občánek ČR společně přivítali brněnská primátorka Markéta Vaňková a velvyslanec Jiří Šitler dne 14. září 2023 v prostorách českého velvyslanectví ve Vídni. V Česku oblíbené vítání občánek uspořádalo Velvyslanectví České republiky ve Vídni ve spolupráci se statutárním městem Brnem, letos poprvé v Rakousku. Vídeňské velvyslanectví se tak připojilo k zastupitelským úřadům v Bruselu, Lucemburku a Bernu, kde vítání občánek patří již k osvědčeným tradicím.

Jednaosmdesát nově zapsaných a v Rakousku žijících občánek a občánek České republiky obdrželo z rukou velvyslance Jiřího Šitlera pamětní list, z rukou brněnské primátorky Markéty Vaňkové plyšového brněnského draka. V Brně sídlí zvláštní matrika, do které jsou zapisováni nově narození občané ČR žijící v zahraničí.

Akce byla uspořádána za velkorysé podpory statutárního města Brna a Království železnic ve vídeňském Prátru. Zúčastnili se jí také představitelé Školského spolku Komenský, který vídeňským dětem nabízí bilingvní česko-německé vzdělání od školky až po maturitu. Akci hudebně doprovodil ve Vídni žijící český kytarista Václav Fuksa.

Velvyslanec Šitler se setkal s hejtmanem Salcburska Wilfriedem Haslauerem

Velvyslanec Jiří Šitler navštívil 19. září Salcburk, kde se setkal s hejtmanem Salcburska Wilfriedem Haslauerem. Tématy jednání, kterého se zúčastnil i honorární konzul v Salcburku Clemens Chwoyka, byly dopady ruské agrese na Ukrajině na EU, situace v energetickém sektoru a věda a výzkum. Během své návštěvy velvyslanec dále navštívil sídlo firmy Tschann, která v Rakousku zastupuje společnost Tatra Truck.

Svatováclavské posvícení letos proběhlo ve svém 24. vydání

V prostorách Velvyslanectví ČR v Rakousku proběhl ve čtvrtek 21. září 2023 již 24. ročník tradičního Svatováclavského posvícení. Před společenskou částí večera se letos v jeho rámci představilo několik krajanských spolků se svými projekty. Z četných vídeňských krajanských spolků se letos představily Akademický spolek, Alumni-CZ-Austria, EVA a Sdružení českých a slovenských studentů ve Vídni.

Hosté měli také možnost prohlédnout si putovní výstavu *Wenzel a jeho noviny*, která mapuje historii českého tisku ve Vídni, jenž sehrál důležitou roli při posilování identity Čechů žijících v zahraničí. Autory výstavy jsou Alexandra Blodigová a Viktor Velek. O hudební doprovod večera se postarala DJ Beaty. Tekutou podporu poskytl nejen Národní pivovar Budějovický Budvar, ale také dovozce nápojů Key Drinks. Poděkování patří i české energetické společnosti ČEZ, která akci finančně podpořila.

Jednání ministrů zemí Středoevropské pětky

Ministr zahraničí Jan Lipavský se setkal ve Vídni s protějšky z Rakouska, Slovenska, Maďarska a Slovinska v rámci jednání regionálního uskupení Středoevropské pětky (C5), aby diskutovali o aktuálních zahraničněpolitických otázkách. Šéfové diplomacií se sešli také s generální tajemnicí Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) Helgou Schmid, se kterou řešili budoucnost OBSE v evropské bezpečnostní architektuře.

„Formát C5 představuje prostor pro velmi neformální setkání ministrů. Bavíme se o tom, co trápí naše země a jaká je vnitřní dynamika v našich státech. Regionální formáty spolupráce vnímám jako velmi užitečné pro kalibraci společných postojů v zahraniční politice. Česko navíc v těchto formátech hraje velmi aktivní roli. Tématem dnešní C5 byla především pomoc Ukrajině, podpora zemí západního Balkánu na cestě ke členství v EU, ale také nelegální migrace, která je pro Schengen palčivým problémem,“ uvedl ministr Lipavský.

Jan Lipavský diskutoval dále s rakouským ministrem zahraničí Alexanderem Schallenbergem, slovenským ministrem zahraničí Miroslavem Wlachovským, maďarským ministrem zahraničí Péterem Szijártem a slovinskou ministryní zahraničí Tanjou Fajon důsledky ruské agrese s ohledem na energetickou bezpečnost a diverzifikaci zdrojů.

Ministři C5 se ve Vídni sešli rovněž s generální tajemnicí OBSE Helgou Schmid. „OBSE je důležitá organizace, je na ní vystaven celý bezpečnostní mechanismus. Rusko svými kroky blokuje její činnost, ať už jde o rozpočet, či předsednictví. S generální tajemnicí Helgou Schmid jsme dnes probírali varianty, jak řešit situaci dál. OBSE funguje na principu konsensu a Rusko mezinárodní právo opakovaně pošlapává,“ dodal Lipavský.

Formát C5 vznikl spontánně v průběhu první vlny pandemie covid-19 za účelem efektivnější koordinace zaváděných opatření. V průběhu času začala skupina diskutovat i aktuální zahraničně-politická témata. 10. jednání se uskutečnilo na pozvání rakouského ministra zahraničí Alexandra Schallenbergera. Příští setkání by mělo hostit Slovinsko v březnu příštího roku.

SPRÁVY SLOVENSKEHO ZÚ

Velvyslanectvo SR vo Viedni, Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) v spolupráci s Rakúskou hospodárskou komorou WKÖ, Slovenská obchodná a priemyselná komora – Regionálna kancelária SOPK v Bratislave (SOPK BA) a Slovensko-rakúska obchodná komora (SOHK) pozýva slovenskú podnikateľskú verejnosť na Kooperačnú burzu s rakúskymi obchodnými agentmi, ktorá sa uskutoční 24. októbra 2023 v Bratislave.

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Miroslav Wlachovský uskutočnil vo štvrtok 7. septembra 2023 telefonický rozhovor so spolkovým ministrom pre európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky Alexandrom Schallenbergom. Témou rozhovoru bol vývoj v súvislosti s nelegálnou migráciou v regióne a faktory, ktoré negatívne prispievajú k súčasnej situácii. „Pravidelný kontakt s najbližšími partnermi považujem za veľmi dôležitý, obzvlášť v súvislosti s efektívnym riešením problémov spojených s nelegálnou migráciou. Rakúskeho kolegu som informoval o konkrétnych opatreniach schválených vládou, ktoré zahŕňajú posilnenie ochrany hraníc aj úpravu administratívnych postupov. Ich cieľom je obmedziť nelegálnu migráciu cez územie Slovenska a bojovať proti prevažnejšiemu migrantov,“ uviedol minister M. Wlachovský.

Šéfovia diplomacií Slovenska a Rakúska sa zhodli na potrebe ďalšej komunikácie a koordinácie krokov v súvislosti s migráciou, a to nielen na bilaterálnej, ale tiež regionálnej úrovni.

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Miroslav Wlachovský sa 27. septembra 2023 zúčastnil v Rakúsku na stretnutí šéfov diplomacií krajín skupiny Central 5 (C5). Neformálnu regionálnu platformu tvoria okrem Slovenska a Rakúska aj Česko, Maďarsko a Slovinsko.

Ministri zahraničných vecí diskutovali o aktuálnej zahraničnopolitickej a bezpečnostnej situácii, pričom stretnutie dominovala pokračujúca ruská agresia proti Ukrajine. Minister Wlachovský v tejto súvislosti uviedol, že teraz nie je čas na únavu z pomoci Ukrajine.

„Cena za prípadný neúspech v legitímnej obrane Ukrajiny a jej boji za slobodu by bola oveľa vyššia ako cena našej súčasnej podpory suseda, ktorý je obeťou vojenskej agresie Ruska,“ dodal šéf slovenskej diplomacie.

Rezonujúcimi témami stretnutia boli tiež výzvy spojené s nelegálnou migráciou, situácia v regióne západného Balkánu a s tým súvisiace rozširovanie Európskej únie (EÚ).

„Pokiaľ hovoríme o rozširovaní, je to otázka zásadného politického významu pre Úniu a jej postavenie na medzinárodnej scéne. Potrebujeme sa posunúť v integračnom procese krajín západného Balkánu a stabilizovať tento región, rovnako ako nám záleží na pokroku nových kandidátskych krajín, ktorými sú Ukrajina a Moldavsko. Samozrejme, hodnotenie pokroku sa odvíja od plnenia dohodnutých kritérií. Všetkých kandidátov na vstup do európskej rodiny treba podporiť a poskytnúť im súčinnosť aj skúsenosti, ktoré máme z nášho vlastného eurointegračného procesu,“ uviedol vo Viedni minister M. Wlachovský.

Ministri zahraničných vecí krajín skupiny C5 ďalej rokovali aj o energetickej bezpečnosti a diverzifikácii energetických zdrojov, pričom v tejto súvislosti ocenili spoločný postup a rýchle tempo európskych krajín pri znižovaní závislosti na ruských fosílnych palivách.

V rámci rokovania šéfov diplomacií krajín sa uskutočnilo aj pracovné stretnutie s generálnou tajomníčkou Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) Helgou Schmid. V rámci diskusie o súčasnej a budúcej úlohe organizácie v kontexte európskej bezpečnostnej architektúry minister M. Wlachovský uviedol, že nevidí k OBSE žiadnu rozumnú alternatívu a že správne fungovanie organizácie je kľúč k obnoveniu dialógu o zásadných otázkach mieru a bezpečnosti v Európe.

Mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Jozef Polakovič odovzdal 28. septembra 2023 poverovacie listiny do rúk spolkového prezidenta Rakúskej republiky Alexandra van der Bellena.

V rozhovore sa rakúsky prezident zaujímal o vnútropolitický vývoj a spoločenskú atmosféru na Slovensku, ako aj o migračnú a azylovú situáciu v krajine. Veľvyslanec sa poďakoval za priateľské prijatie a možnosť zastupovať Slovensko v krajine, ktorá je nám blízka nielen geograficky, ale aj ľudsky. Priateľská a otvorená komunikácia formuje aj vzťahy na úrovni prezidentov oboch krajín, čo rakúsky prezident osobitne zmienil a ocenil. V závere rozhovoru odznelo ubezpečenie veľvyslancu o záujme na prehĺbvaní tradične dobrých vzťahov medzi Slovenskom a Rakúskom naprieč širokým spektrom oblastí.

KALENDÁRIUM

05. 11. Župní turnaj ve stolním tenisu
Sokol X – tělocvična Angeligasse 21, Wien X.

12. 11. 17:00 Čaj o páté: Halloween
Velká klubovna škola Komenského, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

13. 11. 19:30 Film: Muž, který stál v cestě (Česko, 2023, 120 min., anglické nebo německé titulky)
Režie: Petr Nikolaev
Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ZÚ, ČcV

18. 11. 17:00 Děníera představení Rebelové
Divadelní sál školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

20. 11. 19:00 Petr Vacek: Ze života Čapka – Divadlo Na Jezerce
Režie: Petr Vacek
Divadelní sál školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Kontakforum

24. 11. 17:00 Tvoření Mikuláše, čerta, anděla
Výtvarná dílna na faře kostela Panny Marie Na Nábřeží, Salvatorgasse 12, 1010 Wien
Marjánka

24. 11. 19:00 Pásmo o poezii a životě Jana Zahradníčka
Literární kroužek

29. 11. 18:30 oslava Čtyřicet let vídeňské pracovní skupiny pro národnostní menšiny (Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Volksgruppeninstitut)
Felix Bister a Ernő Deák (zakládající členové)
Richard Basler – předseda
Hudební vložky:
Sbor slovinských studentů – KSŠŠD
Slovenský folklórní taneční soubor VINICA
Chorvatský folklórní soubor Stinjačko kolo
Maďarská skupina lidových tanců Napraforgó
Moderace: Eva Wohlfarter (prezentace je v němčině)
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

11. 12. 18:00 Pohádka Krakonošovo tajemství (Česko / Slovensko / Německo, 2022, 99 min., anglické titulky)
Režie: Peter Bebjak
Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ZÚ, ČcV

Informationen für die Anmeldung 1. Klassen VS / Informace k přihlášení do 1. třídy VS

Im Schuljahr 2024/25 werden wir wieder zwei bzw. drei erste Volksschulklassen eröffnen.

- Die neue Schuleinschreibung wird zweiteilig sein.
- Im Zeitraum 13.-24. 11. 2023 haben Sie die Möglichkeit Ihr Kind administrativ an unserer Schule einzuschreiben. Das Kind muss nicht mitkommen, es werden lediglich alle Dokumente und Formulare geprüft und abgelegt. Bitte vereinbaren Sie telefonisch einen Termin.
- Der zweite Teil, bei dem die eigentliche Schulreifstellung und die Sprachstandserhebung erfolgt, wird im Zeitraum 12.-16. 2. 2024, stattfinden.
- Zur Schulreifstellung nehmen Sie bitte Ihr Kind mit!

Ve školním roce 2024/25 otevíráme na naší obecné škole opět dvě nebo tři první třídy.

- Zápis do školy bude probíhat ve dvou částech.
- V období 13.-24. 11. 2023 budete mít možnost administrativně zapsat své dítě do naší školy. Dítě s Vámi nemusí přijít, pouze budou vyřízeny všechny dokumenty a formuláře. Schůzku si prosím domluvte telefonicky.
- Druhá část, při které proběhne vlastní hodnocení školní připravenosti a jazykové hodnocení, se uskuteční v období 12.-16. 2. 2024.
- Vezměte, prosím, své dítě na hodnocení školní připravenosti s sebou!

Bitte mitzubringen sind: / Prosím, vezměte s sebou:

1. Anmeldung / přihláška
2. Erhebungsblatt von Wiener Stadtschulrat / pozvánka od Vídeňské školské rady
3. Meldezettel / doklad o pobytu v Rakousku
4. E-card / pojišťovací kartu dítěte
5. Geburtsurkunde / rodný list
6. Staatsbürgerschaftsnachweis / potvrzení o státním občanství
7. Taufschein / křestní list
8. 1 Foto (für Schülerschein) / fotografie na školní průkaz

9. Vereinbarung + 70,- Euro Kaution / smlouva se zřizovatelem + 70,- euro kauce

Danke! / Děkuji!

Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan

Schuldirektorin VS, Tel.: (0043 1) 713 31 88-20

Petr Vacek: Ze života Čapka Divadlo Na Jezerce

Režie: Petr Vacek

Hrají: Daniel Šváb, Miluše Šplechtová, Vlastimil Zavřel, Libor Hruška, Petr Vacek / Ondřej Dvořák, Johana Jedličková, Barbora Mudrová, Martin Leták

Divadlo Na Jezerce uvádí hru o Karlu Čapkovi, kterou pro Jezerku napsal Petr Vacek a sám se znovu po úspěchu inscenace *Saturnin* ujal režie. Novinka s názvem *Ze života Čapka* je spojením osudových životních událostí Karla Čapka a jeho děl, které Vacek prolíná nenásilně, s citem a laskavým humorem. „Chci, aby naše představení bylo stejně bohaté a pestré jako Čapkův život. Plné humoru, psů, koček, kaktusů, pohádek, lidskosti, moudrosti i smutku. Protože to všechno je Karel Čapek, světový autor, sedmkrát nominovaný na Nobelovu cenu,“ dodává autor a režisér Petr Vacek.

Divadelní sál školy Komenský

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Objednávky vstupenek: mirka.snasel@chello.at nebo tel. 069919762371

SOVA plánuje aktivity

V októbri sme opäť pripravili pestrý jesenný program v spolku SOVA a srdečne vás pozývame na naše aktivity pre deti a mládež. Plánujeme niekoľko divadelných predstavení a po prvýkrát jedinečné tanečné Hip-Hop popoludnie pre mladých od 12-17 rokov a začína opäť Baby-Club. Pevnou súčasťou programu sú – ako vždy – naše hodiny slovenčiny.]

O budúcich programoch Slovenského školského spolku SOVA:

https://mcusercontent.com/9bc41cacc921c991f8930093b/files/c93e6943-bad2-3558-198b-f1f6bea111ce/2023_oktober_SOVA.pdf

Prehľad našich aktuálnych podujatí nájdete aj na našej web-stránke – zmena programu vyhradená.

RSKS

Milí priatelia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku (RSKS)!

Detailné informácie o našich podujatiach nájdete naďalej na Facebooku alebo na našich stránkach www.slovaci.at. Veríme, že sa uvidíme na plánovaných podujatiach. RSKS, Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

Česká duchovní služba Arcidiecéze Vídeň

P. Mgr. Ing. Václav Sládek

Národní koordinátor duchovní péče českých katolíků v Rakousku, duchovní správce a představený
Sídlo: Tschechische Gemeinde, Salvatorgasse 12, A-1010 Wien

Kontakt: M +43 670 404 22 91
 www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183
 Facebook: Farnost Vídeň
 Pfarre St. Othmar unter den Weißgerbern, Kolonitzplatz 1,
 1030 Wien

Rádio Dráták a podcast ORF Češi Rádio Dia:tón a podcast ORF Slováci

DRÁTÁK (každé pondělí, 21:10-21:40, Radio Burgenland)
 České Ozvěny | Slovenské Ozveny 2 | 13:05 hod. | ORF2

ORF III vysílá každou druhou neděli v 9:00 nový magazín všech autochtonních menšin v Rakousku s názvem WIR. Po dobu sedmi dní od dne přenosu je možnost na tvthek.orf.at pořad zhlédnout.

Tým ORF: Miriam Spring, Monika Cauder – Slováci

Pavla Rašnerová, Martina Pfeffer, Jan Daňša – Češi

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/tags/radio>

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/tags/televize>

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/tags/radio>

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/tags/televizia>

V Česku přibývá uzavřených dohod o vině a trestu, ministerstvo chce systém prověřit

Ministerstvo spravedlnosti uvažuje o změnách ve sjednávání dohod o vině a trestu. Podle části právníků totiž není vhodné je pro některé trestné činy využívat. Týká se to například případů znásilnění dětí. Dohody o vině a trestu existují v Česku od roku 2012 a jejich počet roste. Loni jich soudy schválily přes 560, což je šestnáctkrát více než před pěti lety.

Dohodu o vině a trestu je v Česku možné uzavřít, ať už jde o obvinění z přečinu, nebo zločinu. Nelze jí uzavřít pouze v případě zvláště závažného zločinu, jehož horní hranice odnětí svobody převyšuje nejméně deset let. Rovněž nelze sjednat v řízení proti uprchlému či mladistvému.

Pavel po setkání s princem: Lichtenštejnsko chce hledat řešení sporu s ČR i mimosoudně

Lichtenštejnsko chce hledat řešení sporu o majetek v Česku vyvlastněný po válce lichtenštejnskému vládnoucímu rodu i mimosoudní cestou. Při setkání s českým prezidentem Petrem Pavlem v New Yorku to řekl lichtenštejnský dědičný princ Alois. Informoval o tom Hrad.

Vaduz se před třemi lety kvůli tomuto sporu obrátil na Evropský soud pro lidská práva (ESLP) ve Štrasburku, ten ale zatím o jeho stížnosti nerozhodl. „Setkání s princem Lichtenštejnského knížectví Aloisem z Lichtenštejna proběhlo mezi čtyřma očima. Partneři se shodují v otázce ruské agrese na Ukrajině. Oba vnímají potřebu rozvíjet vzájemné vztahy v mnoha sférách společenského života bez ohledu na probíhající spor před Evropským soudem pro lidská práva,“ informoval o obsahu schůzky tiskový odbor Hradu.

Princ Alois v roce 2004 převzal většinu pravomocí svého otce, knížete Hanse Adama II. Vztahy Vaduzu a Prahy v posledních letech kalí spory o majetek, který československý stát po druhé světové válce vyvlastnil na základě dekretů prezidenta Edvarda Beneše. Kromě ESLP řeší

řadu žalob i české soudy. Prezident Pavel, který se v New Yorku účastnil zasedání Valného shromáždění OSN, se tam sešel také s jordánským králem Abdalláhem II., kterého pozval na návštěvu České republiky. Podle Hradu spolu státníci mluvili také o obranné a bezpečnostní spolupráci.

Podpora Junáka roste, devět z deseti rodičů by v zájmu o skauting své dítě podpořilo

Obliba skautingu v ČR dále roste, vyplývá to z průzkumu společnosti Ipsos. V roce 2019 by ve skautingu své děti podpořilo sedm z deseti rodičů, nyní by podobné rozhodnutí učinilo více než 90%. Hlavními důvody podpory je podle mluvčí Junáka Barbory Trojak vedení k samostatnosti, čas strávený v přírodě nebo podpora týmové práce.

Vnímání skautů se zlepšilo v očích veřejnosti mimo jiné kvůli náročným událostem, kterým společnost čelí. Přispěla tomu skautská pomoc během pandemie covidu-19 nebo války na Ukrajině. Počet členů Junáka se každoročně zvětšuje asi o 2 300 členů. Letos jejich počet dosáhl 76 000.

Do autoškoly na osobní auto budou moci lidé od 15 let a 6 měsíců

V Česku bude díky novele bodového systému možné od příštího roku zahájit kurz autoškoly k řízení osobního automobilu v patnácti letech a šesti měsících. Od sedmnácti let pak budou moci lidé řídit rok auto s dozorem mentora. Na tiskové konferenci to řekl ministr dopravy Martin Kupka (ODS). Od novely si také slibuje zlepšení bezpečnosti na silnici. Česko má 50 usmrčených na silnici na milion obyvatel ročně, Kupka by chtěl snížit číslo pod 40.

Novela, která začne platit od příštího roku, mění systém trestných bodů pro řidiče a zvýší některé pokuty. Česká republika byla v roce 2022 podle Kupky na 21. místě v Evropě s 50 usmrčenými na silnici na milion obyvatel. „Měli bychom směřovat k těm, kteří jsou na tom výrazně lépe, například Německo, kde se hodnota pohybuje kolem 37 usmrčených na milion obyvatel. Tato úprava zákona by na tom měla mít významný podíl,“ řekl Kupka. Nyní se bude snažit ministerstvo seznámit veřejnost se změnami, které novela přinese. Chystá například konferenci pro autoškoly, komunikaci na sociálních sítích či nové webové stránky pro mladé řidiče.

Program knížete Václava

Ministerstvo zahraničí organizuje poznávací program pro mladé politiky, diplomaty i byznysmeny z východní Evropy, západního Balkánu, jižního Kavkazu a Turecka. Cílem je utužit kontakty s nastupující generací budoucích lídrů těchto zemí. Mladí lidé načerpají informace o Česku, pochopí český pohled na mezinárodní záležitosti a v neposlední řadě mohou navázat neformální přátelské vztahy.

Česká diplomacie akci nazvala Program knížete Václava pro budoucí lídry. Proč zrovna na počest tohoto patrona českých zemí, vysvětlil ministr Jan Lipavský: „Kníže Václav, po němž jsme program nazvali, byl nejen skvělý vládce našich zemí první poloviny 10. století, ale také velký Evropan a myslitel. Je patronem naší země mimo jiné i proto, že věřil v Evropu coby ve společenství založené na hodnotách.“

Jak kníže Václav věřil už před staletími, hranice v Evropě se nesmí měnit silou a agresory je třeba vyhnat.“

Ministerstvo pozvalo do Česka celkem deset účastníků z Albánie, Arménie, Ázerbájdžánu, Bosny a Hercegoviny, Gruzie, Srbska, Turecka a Ukrajiny. Kromě diskusí s českými politiky a diplomaty čeká účastníky zajímavý program také v Brně a Ostravě. V Praze budoucí lídři mimo jiné navštívili Český rozhlas, konkrétně stanici Radio Prague International.

OECD: Vysokoškolské vzdělání má v ČR necelých 27 procent lidí od 25 do 64 let

Vysokoškolské vzdělání má v Česku 26,67 procenta populace ve věku 25 až 64 let. Ze zemí Evropské unie, kde je průměr 37,67 procenta vysokoškoláků, má nižší podíl také vzdělaných pouze Itálie a Rumunsko.

Průměr pro země Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) je 40,44 procenta lidí s terciárním vzděláním. Vyplývá to z aktuálních dat OECD za rok 2022. Nejvyšší podíl vysokoškoláků starších 25 let měla loni mezi zeměmi OECD Kanada s 63 procenty. Následovalo Japonsko, Irsko a Korea. Právě Irsko má nejvíce lidí s nejvyšším vzděláním mezi zeměmi Evropské unie, jejich podíl činí 54 procent. V Česku je podle výzkumníků asi 27 procent vysokoškoláků. V sousedním Německu je podíl lidí s univerzitním vzděláním 33 procent, v Polsku 34 procent, v Rakousku 36 procent a na Slovensku 29 procent. Nejméně vysokoškoláků mají ze zemí EU Itálie a Rumunsko s 20 procenty.

Zatímco v posledních zhruba deseti letech počet uchazečů o vysokoškolské studium v Česku klesal, nyní se na univerzity začínají hlásit silnější populační ročníky. Už letos se hlásilo více lidí než loni například na Univerzitu Karlovu, České vysoké učení technické a Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze. Další nárůst zájmu a počtu uchazečů univerzity čekají v souvislosti s rostoucí demografickou křivkou zvláště od akademického roku 2027/2028. Tehdy se budou hlásit mnozí z těch, kteří se letos hlásili na střední školy.

Je chybou, že jsme stále neumožnili krajanům korespondenční volbu

Absence korespondenční volby je podle předsedy Senátu Miloše Vystrčila (ODS) chybou a jedním z dlouhodobých dluhů českého státu vůči Čechům žijícím v zahraničí. Vystrčil to uvedl na konferenci o roli zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích, která se konala v sídle horní parlamentní komory. Česko podle předsedy Senátu také nedostatečně využívá potenciál 2,5 miliónu Čechů pobývajících v cizině, z nichž mnozí propagují Česko a ukazují, jaké skutečně je. Vystrčil připomenul, že aktuální senátní návrh na zavedení korespondenční volby čeká ve Sněmovně už zhruba dva roky na projednání.

Podle místopředsedy Senátu Tomáše Czernina (TOP 09) je třeba odmítnout názory, že krajanům nepřisluší ovlivňovat dění v zemi, v níž už nežijí. Předseda sněmovního podvýboru pro styky s krajany Roman Bělor (STAN) přiznal, že v minulých letech byla snaha o uzákonění korespondenční formy voleb kvůli složení dolní parlamentní komory „mírně řečeno zamrzlá“. Současná vládní koa-

lice ale plánuje korespondenční volbu prosadit i přes odpor opozice.

Korespondenční volba má umožnit uplatnění volebního práva lidem, kteří by se nemohli zúčastnit hlasování ve volebních místnostech. Požadují ji zejména krajané z rozlehlejších zemí, pro které je cestování kvůli hlasování na ambasádách časově i finančně komplikované. Odpůrci distanční volby se obávají možného zneužití kvůli tomu, že hlasovací lístky by byly do dne hlasování uloženy na úřadech mimo volební urny.

Nové číslo časopisu *Krajanek*

Časopis *Krajanek* je měsíčník určený zejména multilingvním dětem věkové kategorie 5-12 let žijícím v zahraničí. Časopis je primárně přizpůsobený specifikům multilingvních dětí, které jsou vystaveny češtině v omezené míře v rámci českých komunit či smíšených rodin v zahraničí. Časopis vydává spolek *Krajanek* ve světě, z. s., a dobrovolnický se na jeho tvorbě podílejí krajané z jednadvaceti zemí po celém světě.

Časopis je po jednoduché registraci zdarma ke stažení zde: <https://www.krajanekvesvete.cz/ctenarska-sekce/>.

Všechna čísla jsou k prolistování (bez registrace) zde: <https://www.krajanekvesvete.cz/flipbook-archiv/>.

Výstava *Kvetinové svety*

Napoleonské kúpele, Piešťany
do 31. 10. 2023, út-ne 11:00-19:00

Výstava Pavel Büchler: *Známky života*

Pražákův palác, Moravská galerie v Brně

do 25. 2. 2024

Kurátor: Ondřej Chrobák

Retrospektivní výstava v Pražákově paláci představí českého konceptuálního umělce Pavla Büchlera, který od počátku osmdesátých let působí především ve Velké Británii. Büchlerovy práce jsou tak známé více zahraničnímu publiku než v jeho rodné zemi. Retrospektiva připravovaná v těsné spolupráci s autorem má ambici představit v přesném výběru komplexní přehled Büchlerových aktivit napříč časem i uměleckými médii. Výstava tak patří do série projektů mapujících a kontextualizujících klíčové umělecké osobnosti a události, které výrazně formulovaly lokální tradici konceptuálního umění a paralelně spoluvytvářely globální podobu tohoto uměleckého proudu. Velmi často se v jeho práci také objevují odkazy ke gigantům modernity, jakými jsou Kafka, Beckett, Godard, Warhol nebo Marx a Engels.

Součástí výstavy je Büchlerovy monografie *Známky života*, která bude k zakoupení v galerijních obchodech Moravské galerie.

Newsletter Rakouského kulturního fóra

21. 9. – 11. 2. 2024

Fotograf Festival – #23 hypertension

Veletřní Palác, Národní galerie, Dukelských hrdinů 47, Praha 7

13. ročník Fotograf Festivalu s názvem #hypertension23 je vizuální esejí kombinující text s obrazem. Zabývá se napětím, které v naší mysli vyvolávají technologie. Ty vystavují naši pozornost nepřetržitěmu vizuálnímu tlaku, abychom si něčeho všimli, něco emocionálně prožili a abychom na něco reagovali.

22. 9. – 7. 1. 2024

Akvarel mezi Prahou a Vídní

Veletřní Palác, Národní galerie, Dukelských hrdinů 47, Praha 7

Akvarel, tedy práce s vodou ředěnými barvami na papíře, stojí na pomezí kresby a malby. V dějinách výtvarného umění se jedná o techniku s dlouhou tradicí. Největšího rozvoje dosáhla v 19. století, přičemž jedním z jejích center se stala Vídeň.

19. 10. – 9. 11. 2023: DAS FILMFEST

Praha, Brno, Olomouc

Festival německy mluvených filmů DAS FILMFEST představí letos již posedmácté aktuální filmovou tvorbu z Rakouska, Německa a Švýcarska. Filmová přehlídka nabídne pestrý výběr cenami ověřených a divácky úspěšných filmů od renomovaných tvůrců i debutantů. V programu najdeme komedie, dramata i dokumentární filmy

▪ *Alpy*

Alpy nejsou jen spektakulární pohoří v srdci Evropy, ale i domov pro 13 miliónů lidí. Jejich rozmanité jazyky a způsoby života odrážejí kulturní pestrost jedinečného regionu. Robert Schabus se ve svém dokumentárním filmu vydává na cestu po rakouských statcích, do italských rodin-

ných manufaktur nebo do známých zimních středisek ve Francii...

▪ *Elfriede Jelinek – Jazyk urvaný ze řetězu*

Film o Elfriede Jelinek, která jako první německojazyčná spisovatelka obdržela Nobelovu cenu za literaturu, staví do popředí autorčinu uměleckou hru s jazykem. Celovečerní dokument je mnohovrstevnatým, asociativním filmovým portrétem, který je plný protimluvů a který se přibližuje spisovatelčině technice jazykové montáže.

▪ *Liška*

Mladý voják Franz Streitberger slouží jako motocyklový kurýr v rakouské armádě, když je po anšlusu v roce 1938 převelen do německého wehrmachtu. Na začátku druhé světové války narazí na zraněné liščí mládě. Franz o něj pečuje jako o své vlastní dítě a vezme ho s sebou do okupované Francie.

▪ *Bytná*

Johanna má velkou slabost: je snílek. Jejím největším snem je mít byt, ve kterém by mohla žít a cítit se dobře. Takový už vlastně našla, kdyby tu nebyla její bytná paní Schrankinger, realitní makléř Mario a právník dr. Winter. Protože ti dělají Johanně ze života doslova peklo. Zvládne Johanna obrátit situaci ve svůj prospěch?

▪ *Mermaids Don't Cry*

Annika pracuje jako pokladní v supermarketu. Sní o perfektní ploutvi mořské panny, která by vnesla trochu lesku do její chaotické každodennosti: otec se k ní opět nastěhoval, kamarádka Karo u ní odkládá své děti a Anničin potenciální přítel nechce odejít z jejího bytu, protože nemá kam. V supermarketu se navíc zavádějí úsporná opatření...

▪ *Stams – Lyže, pot a slzy*

Praha, Brno, Olomouc

Gymnázium v tyrolské obci Stams, založené v roce 1967, patří k nejstarším internátním školám zaměřeným na zimní sporty. Zde probíhá výcvik nových vrcholových sportovkyň a sportovců: asi třetinu rakouského lyžařského svazu tvoří absolventky a absolventi ze Stams.

▪ *Vienna Calling*

Praha, Brno, Olomouc

Vienna Calling ukazuje neznámou tvář vídeňské kulturní scény za hranicí mainstreamu. Výsledkem je elektrizující a poetický vhled do hudebního a kulturního života evropské metropole, v němž se odrážejí trendy a konflikty naší doby. Místní umělkyně a umělci si zabírají prostor, který potřebují. Ten se však postupně zmenšuje...

▪ *Eismayer*

Praha, Brno, Olomouc

Nadporučík Eismayer, nejobávanější instruktor v rakouské armádě, před veřejností pečlivě skrývá své tajemství: je gay. Když se zamiluje do jednoho rekruta, otřese to jeho dosavadním životem. Tradiční role vojáka je pro muže, jako je Eismayer, s homosexuálním vztahem neslučitelná. Zůstane věrný své image drsného macha, nebo půjde za svým?

▪ *Alma a Oskar*

Vídeň, 1912: Almě Mahlerové, mladé a bohaté vdově po zesnulém Gustavu Mahlerovi, leží u nohou celá vídeňská smetánka. Alma však nesnáší konvence. Začne se zajímat o enfant terrible umělecké scény, expresionistického malíře Oskara Kokoschku, který svými radikálními díly vyvolává skandály. Rozvine se vášnivý románek...

VLASTENECKÁ OMLADINA

UVÁDÍ MUZIKÁL

REBELOVE

V sobotu 18. listopadu 2023 od 17.00 hodin

v divadelním sále školy Školského spolku Komenský, Vídeň 3, Sebastianplatz 3

VSTUPENKY:

vomladina@gmail.com

0676/9088279

www.omladina.at

© 2023 Vlastenecká omladina, všechna práva vyhrazena. Všechny ceny včetně DPH.

© 2023 Vlastenecká omladina, všechna práva vyhrazena. Všechny ceny včetně DPH.

**Archiv časopisu
Kulturní klub
online (pdf)**

S radostí Vám oznamujeme, že se nám po dlouhé době podařilo splnit přání čtenářů i redakce mít možnost listovat a číst si online ve všech vydaných číslech časopisu *Kulturní klub*, a to ve formátu pdf.

Neváhejte a navštivte naši webovou stránku www.kulturklub.at – Archiv časopis, nebo přímo www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

Projekt byl umožněn díky finanční podpoře rakouského Spolkového kancléřství. V roce 2020 bylo v rámci programu pro podporu menšin u rakouského Spolkového kancléřství možné podat žádost o subvenci na digitalizaci. Tuto příležitost jsme využili a podali návrh projektu, který uspěl a Kulturní klub obdržel na digitalizaci finanční prostředky.

Věříme, že Vás archiv zaujme a že se stanete jeho pravidelnými návštěvníky a uživateli.

redakce Kulturního klubu

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

(Polední přestávka 12:00-12:30)

**Botschaft der Tschechischen
Republik in Wien /Velvyslanectví
České republiky ve Vídni
Penzinger Straße 11-13
A-1140 Wien
Tel.: +43-1-899 58 111**

**Velvyslanectvo Slovenskej
republiky vo Viedni
Armbrustergasse 24
A-1190 Wien
Tel.: +43 13189055200
+43 13189055212-213**

**VESELÁ ŠKOLA
s celodenní péčí
MŠ / Česká škola / doučování
7:00-17:00 hodin, 0-15 let
Barichgasse 21/4, 1030 Wien
Tel.: 0650 33 23 579**

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,

sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zповeď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,

Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

**SLOVENSKÝ INŠTITÚT
SLOWAKISCHES
INSTITUT IN WIEN**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden, si.vienna@mzv.sk

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

**SOVA
SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK**

wien-cz-sk.at/sk/kalendar-akci
sova@slovaci.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

U4 – Friedensbrücke, električky: 33, 5, D

(zastávka Franz-Josefs-Bahnhof)

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsk@slovaci.at, www.slovaci.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října
BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2023 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2023 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

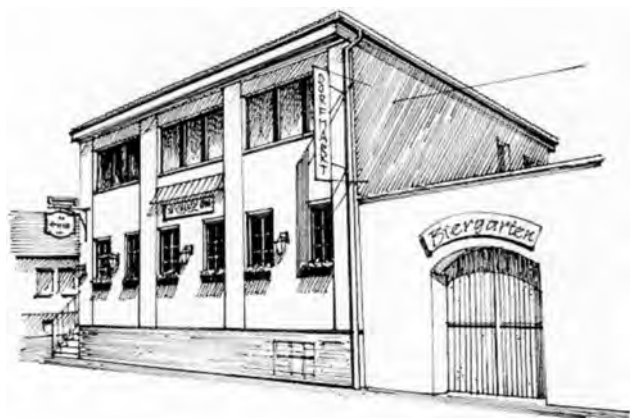
IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2023, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
 2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
 Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS, KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsporarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Prof. MUDr. Radek HART, Ph.D., FRCS, MHA

Orthopädie und Traumatologie
Klinik Floridsdorf – Akademisches
Lehrkrankenhaus der Universität Wien
Ambulanzzeiten: Freitag 9 bis 12 Uhr
1210 Wien, Brünner Straße 68
Tel.: +43 1 277 00-3900
+420 734 783 435
radekhart23@gmail.com

Masaryk-Universität Brunn
Klinik für Unfallchirurgie,
Unfallkrankenhaus Brunn
Žerotín-Platz 617
601 77 Brno

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beidete und gerichtlich zerti-
fizierte Dolmetscherin für die tschechi-
sche Sprache Sprachtrainerin für Tsche-
chisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

tel./fax: 2908809

mobil: 0699/11807581

lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
http://www.deutsch-tschechisch.at

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ SCHULVEREIN KOMENSKÝ

Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.komensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK

Tel.: 0670 404 22 91, E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
T: +431 533 95 94 DW 214 F: 9214
M: +43 (0) 670 404 2291
buero.tschechischegemeinde@
katholischekirche.at
www.erzdioezese-wien.at/pages/
inst/14425183
Facebook: Farnost Vídeň

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien

Mše svatá v českém jazyce
každou neděli v 10:00.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1

Mše svatá v českém jazyce
každou sobotu a středu v 18:30
a každý první pátek v měsíci v 18:30.

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12

Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

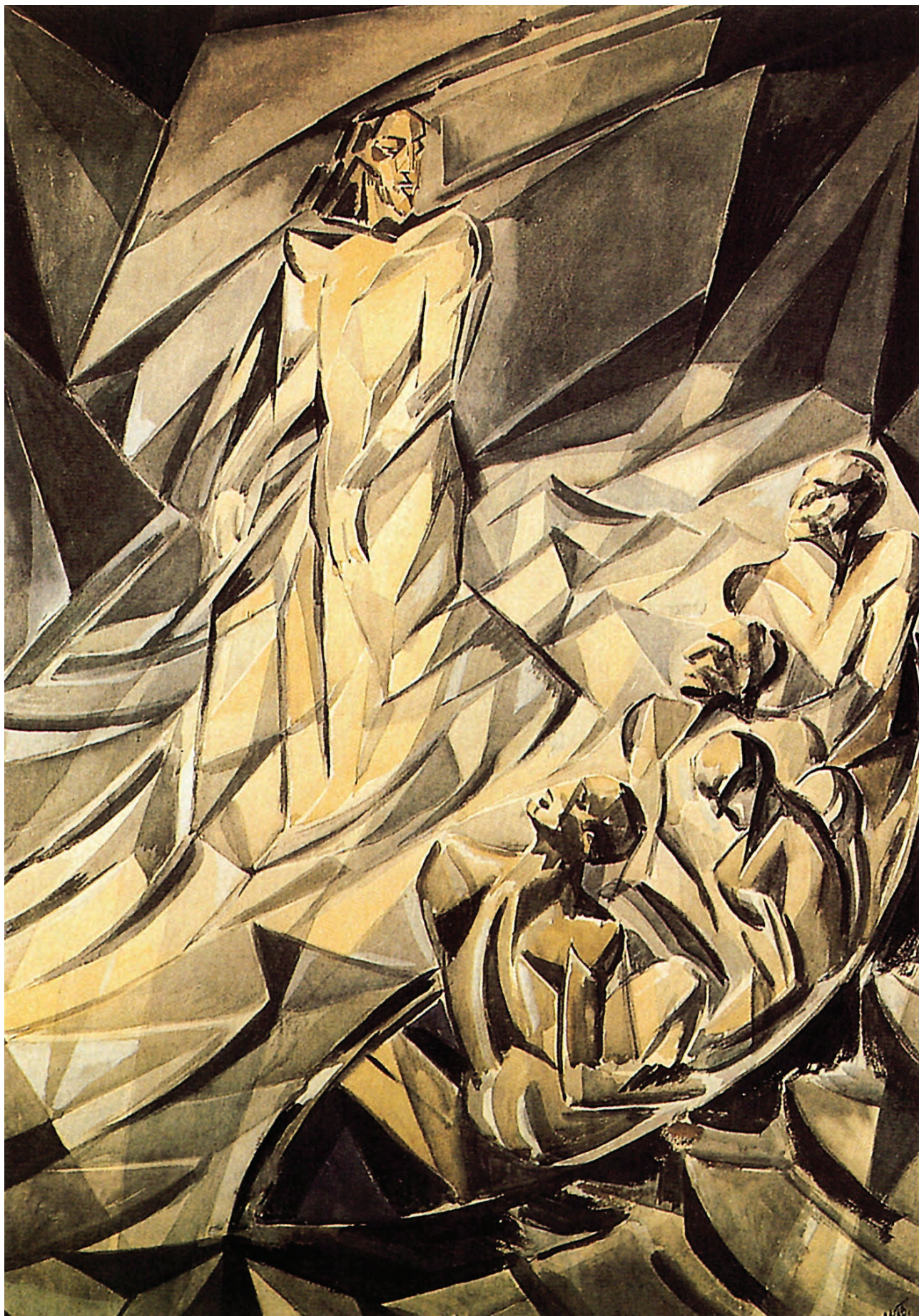
K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

Přísně zapovězené dveře

Povídka Pavla Kohouta

Miloval ji od chvíle, kdy ji spatřil. Všechno v něm mu řeklo, že poznal tu pravou. A vše nasvědčovalo, že ona pocítila totéž, neboť ho při prvním setkání pozvala domů, Zažil však několik zklamání, která zaviňovala jeho prudkost. Byla mu vrozena, když miloval, nepředstíral to z vypočítavosti, a proto se nikdy nekrotil. Zdálo se však, že se ženy lásky tak živočišné spíš bojí, aby si je nepodmanila, aby je nezotročila. Tentokrát pochopil, že má možná poslední šanci, a umínil si svou povahu zkrotit. Od prvního okamžiku se choval zdrženlivě, přímo plaše, a zabralo to.

Už večer mu nabídla hostinský pokoj. Nazítlí ho provedla celým bytem. Neuniklo mu, že ze všech dveří jedny minula, aniž je otevřela. Chodba ústila v sálek, kde kromě fotelu stál jen ten majestátní předmět. Venku se stmívalo, usadila do křesla a začala konečky štíhlých prstů tiše hrát.

– Bylo mi jedenáct let, vyprávěla mu, – když jsem na vánočním koncertě pro pošťáky uviděla tuhle krásu a od té chvíle chtěla být harfenistkou. Jenže: mamka za okénkem podatelny, tatka roznášel penze, kde na tenhle hudební Mercedes vzít? Dva roky jsem jim věřila, že mám krátké prsty, ale v pubertě dorostly a výmluva padla. Jezdila jsem tramvají přes celé město do hudebky, kde ten šperk měli. A byla jsem tak dobrá, že mi naši nemohli odepřít konzervatoř. Tam mě poprvé okouzлил učitel klavíru, který se uměl moc hezky smát, když se na mě usmál, chtělo se mi políbit ho, ale bylo mu čtyřicet, takže pro mne stařec. V osmnácti mě přijal městský orchestr a tam přišla pravá láska. Do vládkyně královské harfy se zbláznil pištec na kudličku, jak si říkal krásně rozčuchaný kluk hrající na flétnu. Zamíloval se tak, že se chtěl rovnou ženit, a horko těžko jsem usmlouvala, že si ho vezmu po vlastním koncertu. Mě ale zdržovalo, že mohu cvičit jen ve zkušebně, harfu mají jen velké orchestry. A tu mi řekl: Když odpřisáhneš, že na mě počkáš, do roka máš vlastní! Z legrace jsem odpřisáhla, ale on doopravdy zmizel. Bylo těžké, to mě, miláčku, věř, vydržet, než utichly dohady, kam a proč. Tehdy padl ten bolševismus a všecko se obracelo naruby, tomu zemětřasu ří-

kali privatizace. Já mu věřila, a když zbylo sto dnů, koupila jsem si krejčovský metr, abych stříhala zbylé. Šla jsem s ním domů, když u mě zabrzdilo sportovní auto a zevnitř mával on. Skočila jsem mu do náruče a líbala ho jako šílená. Pak se rozjel se a za pár minut zastavil před touhle vilkou, táhl mě za ruku až sem a posadil, ano, kde sedíš ty. A stáhl povlak a pod ním stála tahle nádhera... Tady jsi teď doma! řekl, přestěhuješ se s rodiči hned, ale já se zdržím, mám přece ještě sto dnů, vid? a pak už tě nikdy neopustím. Dovezl mě před náš panelák, políbil už jen krátce a vyrazil jako závodník. Rodičům jsem nic neřekla, ani se nestěhovala, přišlo mi to neuvěřitelné a nejisté. Jenže za měsíc mě pozval jakýsi advokát. Jsi zvědavý? Já byla napnutá jako mé struny. Přisedl a začal předkládat různobarevné složky. Toto je darovací listina k vile i zařízení, toto výpis z katastru nemovitostí, toto jsou svazky akcií, tady doklady z banky. Nato vstal, dopnul tmavé sako a uklonil se. A tady je, vážená slečno, vašeho snoubence úmrtní list; dopis nezařadil. Tak jsem se dozvěděla, že se zastřelil...

Opřela se do strun, jako by je chtěla zpřetrhat, a tělo chvíli bouřilo, než se zvedl z křesla a došel k ní. Objala ho a dlouho plakala.

* * *

Druhý den ale žertovala, a zdálo se mu, že je s ním přímo šťastná. Jak uklízela, otvírala všechny dveře, až na ty jedny. Tím víc ho zajímaly, ale připomněl si své předsevzetí a nedal to znát. Pak zas nadešel večer. Znovu zasedla k harfě a po krátké hře jako by navázala, kde skončila.

– Asi chceš vědět, řekla, – jestli jsem měla před tebou ještě někoho. Ovšemže, vždyť mi bylo dvacet! Přestěhovala jsem se s rodiči sem, ale roky nikoho nezvala, jak jsem se bála, že nás odtud vyhodí a mě snad i zavrou, ale doba dál tak divočela, že mrtvý píšťalka nikomu nestál za soud. Cvičila jsem tu celé dny a dočkala se i vlastních koncertů, ano, byla jsem docela dost slavná. Po jednom na mě čekal u zadního vchodu vysoký padesátník, ale mě už minula třicítka, takže jsem byla spíš já stará pro něho. Za podpis mi dal vizitku, kdyby se mohl někdy odvděčit, prý za hudební svátek. Doma jsem zjistila, že je zvěrolékař, a rodiče prosili, abych mu šla ukázat Oskara, že nezobe a je apatický. To byl náš papouch, víš? Madame, řekl, dneska mrzne a mohl by nastydnout, dovolíte, abych se stavil já? Mluvil s Oskarem jako doktor s normálním pacientem, počkal, až sezobne prášek, a řekl nám taktně jako příbuzným, že má těžkou ornitózu, což je bohužel papouščí mor. No a chodil k nám, dokud Oskar žil, a pak slíbil rodičům přinést zvířátko, které nás všechny přežije. Zatím měl pravdu, Blaženka už přežila rodiče, ale o ní ti povím později. Můj doktůrek, jak jsem ho nazývala, mě naučil ctít všechno, co běhá, leze, plave či lítá, uměl se domluvit snad i se stonožkou. V jeho ordinaci jsem trčela a snažila se vypomáhat, pokud jsem necvičila, nebo on neskákal, ano, miláčku, skákat z letadel začal na vojně a pokračoval i po ní. Brával mě na letiště, kde jsem držela studenou limču a on kousíček ode mě přistával na vyznačený kruh, aby jenom natáhl ruku a vypil ji. A po roce jsem to byla já, kdo jemu, starému mládenci, nabídl ruku. Byl nadšen, dohodli jsme datum, ale pak mě poprosil, smím ti svatební šaty obstarat já? Zaváhala jsem, ale on, neboj se! já se vždycky trefím. Mou výbavu mi ukázal den před svatbou: bílou kombinézu, tlusté rukavice, aby chránily prsty pro harfu, a – padák. Pak si přede mnou klekl, lásko! já tě prosím, udělej mi radost, že nás oddají v tom kruhu, já už

tam budu a tebe mi přivezou kamarádi, na to nikdy nezapomenem! Líkala jsem často a ráda, ale ze skoku jsem dostala strach, což nesměl poznat, vid'... Ostatně prošel to se mnou několikrát: já tě z dvířek vystrčím a skočím hned za tebou, roztáhneš ruce i nohy, aby tě vzduch zpomalil, já tě podletím šipkou, abych přistál dřív, zbytek obstará tvůj padák sám a ty se budeš jen okouzleně dívat! Tak i bylo, když mě vytlačil z letadla, přestala jsem myslet a oblohou se mi stala krajina od hor k horám, krátce jsem ho zahlédla vedle sebe, jak mi posílá polibek a ztrácí se nade či pode mnou, zavnímala jsem až mocně trhnutí a pak pocit, na který mě nalákal, že jsem pták a vzduch je můj pravý živel, široký obzor se pomalu zužoval, zvětšovaly se lesy i obce a pak rostla bílá tečka, k níž se sbíhaly postavičky. Při dopadu mě zachytilo několik rukou, ale nikdo mi nic nepřál, a to už jsem věděla, že jemu se padák neotevřel...

A zas drásala zachráněnými prsty struny a on znovu nevydržel, vstal a přišel k ní, aby jí slíbal slzy.

***

Nazítří luxovala a on toho využil, zvědavost přemohla předsevzetí. Nepozorovaně prošel k těm tajemným dveřím a zmáčkl kliku. V tu chvíli sem vtáhla vysavač, spatřila ho a křikla.

– Cyrile, ne!!

Zahanbeně se vrátil do svého pokoje a zmocnil se ho strach. Už zase podlehl své nátuře a zkazil si tak slibnou lásku, už zas ho čeká život tuláka a samotáře. Tak sklíčený čekal na ortel, až ze samého napětí usnul, a když ho probudily kroky, byl se svým osudem smířen. Pojd! uslyšel a poslušně ji následoval, tak otupělý, že nevěděl, kudy, až se opět ocitl v místnosti s harfou. Tam mu ukázala na křeslo a začala hrát tiše či hlasitě, podle vyprávění.

– Když už jsem začala, musím dopovědět, ať se toho zbavím. O léta později v metru, ano! ráda jsem jezdila s lidmi, často zdravili a mě to zahřívalo. Ten den to byl starý, ale pečlivě upravený pán, pořád se na mě usmíval a já přemítala, odkud ten úsměv znám. Vystoupil za mnou. Ty mě nepoznáváš? už jsem dědek, vid'. Byl to ten klavírista z hudebky, můj první idol. Teď mi bylo padesát a jemu sedmdesát, už jsme si vlastně byli rovni. Pořád hraje? ptám se ho. Pořád učím. Tak pojdte se mnou, dám vám kafíčko a něco ukážu. Když mě nejvíc cenili, koupila jsem pro své doprovazeče nový klavír, je tamhle v rohu pod černým sametem. Bože, řekl, když jej odhalil, Steinway, Mercedes mezi piany! Já, a nechcete si ho projet? Stočil si stoličku, odklopil desku i víko a zabořil prsty do kláves, jako by je chtěl prolomit, hrál Šopénovu Revoluční tak jistě, jako by ji čerstvě nastudoval. Proboha, proč nekoncertujete?? Kdysi jsem chtěl, ale nedostál jsem nárokům. Jakým?? On se zas usmíval. No přece svým. Hráli jsme jeden druhému celou noc a po ní u mě už zůstal jako ty. Byl vdovec a sám, ale i tomu se smál: Nikomu nechybím! Souhlasil, že mě bude doprovázet, a když se blížil náš první společný koncert, dala jsem ho vytisknout na plakát stejnými verzálami. A když jsme se spolu už dlouho děkovali, zvedla jsem ruku a řekla ztichlému obecnstvu: Dámy a pánové, jako přídatek vám maestro zahraje Šopéna. Zrudl jako rajče, strašně jsem se lekla, že omdlí, ale to už se uklonil mně i sálu, vrátil ke klavíru a zas udeřil do kláves jako asi autor sám, když se v Paříži dozvěděl, že Rusko utopilo polskou revoluci v krvi, a napsal ty prstolomně strmé běhy od naděje k zoufalství. Do smrti budu litovat že jsem nepozvala ka-

mery, aby ho neznervóznily, jak zahrál, bylo boží. Lidé už dávno tleskali vestoje, a on stále seděl s rukama na klávesnici, už už jsem ho chtěla odvést, když vstal, uklonil se, usmál, a s tím úsměvem došel do zákulisí ke mně, a tam mu praskla ta aorta...

Poslední akord zadusila pedálem, vyskočila a řekla mu: Prosím tě, počkej, já se brzo vrátím! Slyšel, jak běží chodbou, slyšel i dvojí bouchnutí dveří vilky i branky. Už zase neposlechl a rozběhl se za ní. Jak čekal, nezamkla, takže se dostal na ulici včas, aby jí zahlédl. Už za rohem začínaly domy, a on ji zahlédl mířit k nejvyššímu s otevřenou branou. Když vběhl za ní, viděl ji kráčet uličkou mezi dvěma řadami lavic, kde sedělo hodně lidí, kteří zpívali. Úplně vpředu si klekla. Pomaloučku došel až k ní a spatřil, že jí po tváři zas tečou slzy. Přitiskl se až k ní a začal je lízat, jak to měla ráda. Vzápětí zažil šok.

Nějaká žena vykřikla a jiné se k ní přidaly. Zpěv utichl a někdo ho nakopl. Ozvaly se i nadávky. A jeho láska, jako by ho neznala, nezasáhla, přihlížela, jak po dalším kopanci prchá. Venku klesl na chodník a přišel si jako prašivý pes, třásl se a zoufal si. Zase si všechno zkazil! Ale najednou byla tu, přiklekla k němu a zabořila mokrou tvář do jeho kožichu.

– Cyrilku, miláčku můj, odpusť mi, vždyť ty jsi má poslední láska!

Nerozuměl, ale pochopil, že ona ho do útulku nevrátí. Začal jí vděčně lízat nos. A co teprve, když mu doma otevřela ty dveře! Skočil na bílou postel, válel se po ní, funěl rozkoší a z jeho labradorské černi zářily bílé zuby, bělmo očí a růžový jazyk. A ona mu tleskala. Z balkónu se k nim zvědavě vydala Blaženka, *Trachemys scripta*, želva nádherná.

Post scriptum:

Celou sbírku povídek Pavla Kohouta vydá na podzim český Odeon pod názvem *Taková láska*.

Dvanáct z povídek, které by se měly objevit v chystaném souboru, publikoval Pavel Kohout už v novinách, další nové píše.

„Ten název možná na první pohled trošku mate,“ uvedl ke knize *Taková láska* Jindřich Jůzl z nakladatelství Odeon. „Ono je to spíš tak, že tam jsou dva typy povídek – osobnější příběhy a text, ve kterých se autor vyjadřuje k různým dějinným událostem. Proto bude mít kniha zřejmě dva oddíly, budou se jmenovat *Ve víru dějin* a *V proudu života*.“

„Taková láska“ nazval Kohout už svou divadelní hru o vztahu studentky a ženatého muže z konce padesátých let, záhy zfilmovanou Jiřím Weisssem s Marií Tomášovou a Vladimírem Rážem v hlavních. Psychologický příběh končí tragicky – dívčinou sebevraždou.

Při křtu své knihy s názvem *Letorosty samomluv* Pavel Kohout loni sdělil, že se jedná o jeho poslední knihu, protože jeho oči „už viděly dost a mají zejména dost klávesnice počítače“. Situace se ale změnila.

„Přišel za námi s tím, že má chuť dál psát a že by jeho nová kniha obsahovala povídky z *Lidových novin* a nějaké nové. Pokud má takhle chuť psát, tak počkáme, co z toho vznikne. Původně jsme chtěli knihu vydat do konce roku, ale to asi nevyjde, pokud autor nezmění názor na své psaní,“ uvedl Jůzl.

Zdroj: ČT 24, 20. 7. 2023